

EU-PERUSTEOS

Heli Satuli

EU-PERUSTEOS

Heli Satuli

eurooppatiedotus.fi
Ulkoministeriö

© 2019 Heli Satuli ja ulkoasiainministeriön Eurooppatiedotus
Toimitus Reetta Purontakanen ja Gaudeamus
Kansi, graafinen suunnittelu ja sivutaitto Ville Karppanen

Kirjapaino Grano Oy, Helsinki 2019

978-952-281-620-7 (print)

978-952-281-621-4 (pdf)

978-952-281-622-1 (e-pub)

Hyvä lukija,

EU on läsnä arjessa monessa ja monelle – ja usein aivan huomaamattamme. Maksat ruokaostoksesi euroilla, asuntolainasi on sidottu euriboriin, vastaanotat ehkä verkko-ostoksia ilman tullimaksuja saksalaisesta nettikaupasta tai lähdet kesälomalla Latviaan koirasi kanssa, jolla on EU:n lemmikkipassi.

Koska EU-asiat ovat niin erottamaton osa tavallisten ihmisten elämää, on tärkeää ymmärtää, kuinka EU toimii. Tämä käsissäsi oleva täysin uudistettu EU-perusteos on apunasi tällä matkalla. Luettuasi sen tiedät, mitä oikeuksia sinulla on EU-kansalaisena, kuinka EU-lainsäädäntö syntyy ja vaikkapa sen, missä Euroopan poliisivirasto EUROPOL sijaitsee.

Sen lisäksi, että voit oppia ymmärtämään EU:n toimintaa ja rakenteita paremmin, auttaa tämä kirja myös sinua, joka haluat pohtia oman näkemystäsi unionista. EU:sta ei suinkaan ole pakko pitää, mutta olisi kaikelle keskustelulle hyväksi, jos argumentit sekä puolesta että vastaan perustuisivat luulojen sijaan tiedolle.

Tätä kirjaa tehdessämme syyskesällä 2019 moni asia EU:ssa oli muutoksen tilassa. Britannian ero EU:sta ei ole vielä toteutunut, EU:n monivuotinen rahoituskehys on sopimatta ja uusi komissio ei ole vielä aloittanut työtään. Näitäkin ilmiöitä ja uutisia on helpompi seurata EU-perusteoksen kera. Koska painettu kirja voi sisältää tuoreimman tiedon vain painohetkeen asti, on tukenasi myös Eurooppatiedotuksen verkkosivu www.eurooppatiedotus.fi ja sitä kautta löytyvät sosiaalisen median kanavamme. Sivuilta löydät myös kirjaa tukevat podcastit ja videot sekä vastauksia niin usein kuin harvemminkin kysytyihin EU-kysymyksiin.

Lukuiloa,

Reetta Purontakanen
Ulkoministeriön Eurooppatiedotus,
Helsingissä syyskuussa 2019

Sisällys

1. Historia 6

Näiltä sivuilta löydät vastauksen muun muassa kysymykseen, mitä eurooppalaisuus pitää sisällään. Miksi ja miten Euroopan unioni on perustettu? Mitä vaiheita mahtuu sen yli 60-vuotiseen historiaan? Kuinka Suomesta tuli EU:n jäsen, ja kuinka paljon unioni vielä laajenee?

2. Miten EU toimii 38

EU on ihan omanlaisensa organisaatio. Mihin sen toiminta perustuu? Millaisia toimielimiä unionilla on, ja mitä kukin niistä tekee? Kuinka syntyy EU-direktiivi? Millaista on euro-parlamentaarikon arki, ja kuinka EU-asioita valmistellaan Suomessa?

3. EU ja talous 92

Taloudellinen yhteistyö on EU:n perusta ja jäsenmaiden vahvin yhdistäjä. Tästä osiosta selviää, mitä tarkoittavat EU:n neljä vapautta ja miksi sisämarkkinat ovat EU:n valttikortti. Kuinka eurosta kasvoi maailman toiseksi käytetyin valuutta? Millä tavoin EU rahoittaa toimintansa, ja millaista tukea se jakaa jäsenmaille?

4. EU ja maailma 120

Euroopan unioni on nykyään haluttu yhteistyökumppani eri puolilla maailmaa. Miten EU:n ulkopolitiikka on kehittynyt vuosikymmenten saatossa? Mihin unionin maahanmuuttopolitiikka perustuu? Millaisia turvallisuushaasteita jäsenmailla on? Entä kuinka EU on noussut globaaliksi ilmastojohtajaksi?

5. Kansalaisten Eurooppa 152

Jokainen jäsenmaan kansalainen on myös EU-kansalainen.

Millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia EU-kansalaisilla on?

Millä tavoin EU-jäsenyydestä on hyötyä juuri sinulle?

6. Euroopan unionin tulevaisuus. 168

Eurooppaa uhkaavat erilaiset globaalit haasteet, joihin unioninkin täytyy reagoida. Mutta unionia haastetaan myös Euroopan sisällä. Millaisten ongelmien ratkaisemiseen EU:n on lähivuosina keskityttävä? Kirjan päättävässä vieraskynässä Sixten Korkman perustelee, miksi EU pitäisi välittömästi perustaa, jos ei sitä olisi.

EU-sanasto 182

Henkilö- ja asiahakemisto. 184

Kuvalähteet 190

Kirjoittaja 192

1 Historia

Yksi vaikeimmista kysymyksistä Euroopan ymmärtämisessä liittyy eurooppalaiseen identiteettiin. Onko olemassa eurooppalaista identiteettiä? Tuntevatko eurooppalaiset ihmiset itsensä eurooppalaisiksi?

Termi ”eurooppalainen” pitää sisällään maantieteellisiä, kulttuurisia ja historiallisia tekijöitä. Ne kaikki luovat eurooppalaista identiteettiä yhteisten historiallisten yhteyksien, aatteiden ja arvojen pohjalta. Eurooppa on rakentunut muun muassa hellenistisen sivistyksen, roomalaisen oikeuskäytännön ja kristinuskon perinnölle. Mikä kaikki eurooppalaisia yhdistää?

Mitä on eurooppalaisuus

Euroopan rajat

Mitä sinulle tulee mieleen sanasta eurooppalaisuus? Kenties kartta, euroviisut, jalkapallo, pizza ja sacherkakku tai yhteiset arvot, ehkä EU:n lippu? Sata vuotta sitten suomalaista kirjallisuutta uudistaneet Tulenkantajat halusivat ”ikkunat auki Eurooppaan”. Heille eurooppalaisuus tarkoitti teollisuutta, kaupungistumista ja modernia taidetta.

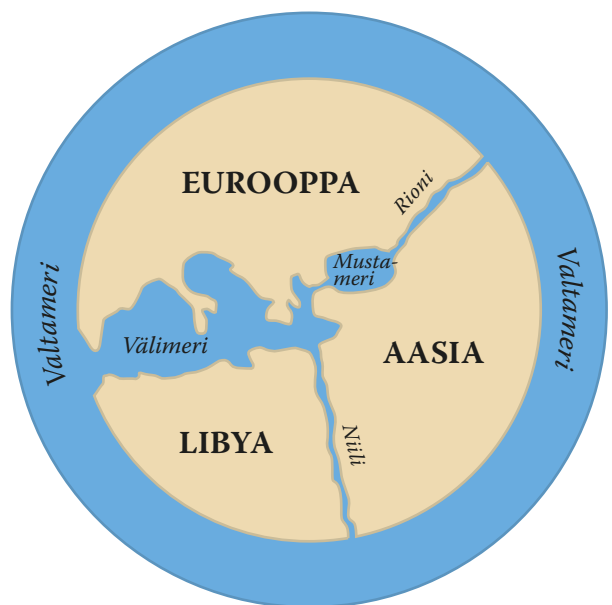
”Eurooppa” on ollut käsitteenä olemassa jo paljon ennen kuin sen rajoja ryhdyttiin piirtämään kartalle. Antiikin kreikkalaiset jakoivat maailman kolmeen osaan: Eurooppaan, Aasiaan ja Libyaan. Euroopan keskipisteenä oli Välimeri, ja se ulottui lännessä nykyiseen Portugaliin, pohjoisessa Saksan ja Puolan alueeseen ja idässä pitkälle Venäjän sydänmaille. Jakoa käytti muun muassa egyptiläinen Klaudios Ptolemaios 100-luvulla. Ensimmäinen maininta eurooppalaisista, ”Europeenses”, löytyy kronikasta, jossa kuvataan Poitiers’n taistelua vuonna 733.

Antiikin kreikkalaiset jakoivat maailman kolmeen osaan: Eurooppaan, Aasiaan ja Libyaan. Sanalla ”Eurooppa” on monta syntytarinaa. Kreikkalaisessa tarustossa Evrope oli foinikialainen prinsessa, jonka Zeus ryösti valkean härän muodossa Kreetalle.

Maantieteellisesti Eurooppaa ympäröivät meret pohjoisessa, lännessä ja etelässä. Itä-Euroopassa sen sijaan ei ole selvää maantieteellistä rajaa. Euroopan maantieteellinen identiteetti ymmärretään hyvin laajalti. Esimerkiksi ihmisoikeusjärjestö Euroopan neuvostossa on 47 jäsentä, mukaan lukien Venäjä ja Turkki. Euroopan unionin laajentuminen on sekin jatkunut muiden kuin maantieteellisten rajojen perusteella. EU:n perussopimusten mukaan valtion, joka haluaa liittyä unioniin, on oltava ”luonteeltaan eurooppalainen”.

Euroopan arvot

Euroopalla on rikas kulttuuri- ja arvoperintö. Se kumpuaa antiikin kreikkalaisesta, hellenistisestä ja roomalaisesta sivilisaatiosta. Historiankirjoitus, filosofia, demokratia, teatteri, olympialaiset, kreikkalainen jumaltarusto ja arkkitehtuuri ovat esimerkkejä antiikin ajan

Europan ryöstö on myös suosittu maalauksien aihe. Kuvassa italialaisen renessanssiajan taidemaalari Tizianin teos aiheesta noin vuosilta 1560–1562.

perinnöstä. Rooman valtakunnan vuosisatoina luotuja oikeusperiaatteita puolestaan pidetään eurooppalaisen oikeudenkäytön perustana.

Rooman oikeusperiaatteita olivat kohtuus, pidätetyn perusoikeudet, oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo lain edessä. Tärkeä osa eurooppalaisuutta ovat myös juutalais-kristilliset arvot, kuten ihmisarvon kokonaisvaltainen kunnioittaminen ja kuolemanrangaistuksen vastustaminen.

Näiden pohjalta on määritelty EU:n perussopimuksesta löytyvät yhteiset arvot: ihmisarvon, vapauden, demokratian, tasa-

arvon, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Eurooppalainen arvopohja ohjaa unionin toimintaa ja näkyy jokaisessa päätöksessä. Jokainen jäsenmaa on sitoutunut noudattamaan yhteisiä arvoja, ja niiden kunnioittaminen on myös edellytys jäsenyys-neuvotteluiden aloittamiselle.

Euroopan unionin oikeudellisesti sitovaa perusoikeuskirjaa koskeva julistus annettiin Nizzassa joulukuussa 2000. Perusoikeuskirjassa vahvistetaan EU-maiden ja niiden kansalaisten tunnustamat oikeudet. Esimerkiksi kuolemantuomio on kielletty kaikissa EU-maissa.

Eurooppalaisuuden 510 miljoonaa kasvoa

Jaetuista arvoista huolimatta myös eroja löytyy. Jokainen maa on oma yksilönsä isossa EU-perheessä, ja jokaisella maalla on oma kulttuurinsa. Väistämättä eurooppalaisuus on siis yksi monista identiteeteistä, joita meillä jokaisella on. Se on kietoutunut osaksi kansallisista identiteettiämme.

Eurooppalaisuus ei ole pysyvää, vaan sillä on yli 510 miljoonaa alati muuttuvaa kasvoa. Samalla se on enemmän kuin yksilöllisten identiteettien summa. Ihmisryhmä, joka identifioi itsensä eurooppalaisiksi, on valmis käyttäytymään tietyllä tavalla osoittaakseen kuuluvansa tähän ryhmään ja elämään institutionaalisen kehyksen sisällä, joka tukee kyseistä identiteettiä. Siksi keskustelu eurooppalaisesta identiteetistä on aina tiiviisti yhteydessä keskusteluun Euroopan integraatiosta.

TÄTÄ EU:N ARVOT TARKOITTAVAT KÄYTÄNNÖSSÄ

- Kansallinen media on vapaa
- Kuolemanrangaistus on kielletty
- Kansalaisten on saatava vapaasti protestoida hallitusta vastaan
- Demokraattiset kansalliset vaalit on pidettävä säännöllisesti
- Armeijan johto ei voi määrätä politiikkaa tai puuttua siihen sotilaallisella voimalla
- Henkilön katsotaan olevan syytön, kunnes hänet on todettu syylliseksi tuomioistuimessa
- Yhteiskunta suojelee vähemmistöjen oikeuksia, vaikka enemmistö haluaisi rajoittaa niitä

Vuoden 2000 jälkeen Euroopan unioni alkoi käyttää tunnuslausetta ”moninaisuudessaan yhtenäinen”. Tunnuslauseella halutaan kuvata, miten eurooppalaiset tekevät EU:ssa yhdessä työtä rauhan ja hyvinvoinnin puolesta ja miten Euroopan eri kulttuurit, perinteet ja kielet vaikuttavat kaikkien elämään.

Arvoja haastetaan

Viime vuosina yhteisiä eurooppalaisia arvoja on haastettu sekä Euroopan ulkopuolelta että jäsenmaiden sisällä. Erilaiset poliittiset liikkeet, kuten populistinen äärioikeisto, vaativat rajoja vapaan liikkuvuuden tilalle ja haluavat siirtää päätäntävaltaa takaisin kansalliselle tasolle. Kenties huolestuttavin ilmiö on vahvojen kansallisten johtajien harjoittama oikeusvaltioperiaatteen murentaminen eri puolilla Eurooppaa.

Oikeusvaltio on yksi niistä yhteisistä arvoista, joille Euroopan unioni perustuu. Se on olennainen myös koko EU:n toiminnalle: Jäsenvaltioiden tuomareiden on pystyttävä hoitamaan riippumattomasti tehtävänsä eli varmistamaan EU:n oikeuden soveltamisen ja tekemään yhteistyötä unionin tuomioistuimen kanssa. EU-instituutiot ovat yhdessä jäsenvaltioiden kanssa vastuussa siitä, että oikeusvaltion asema EU:n perusarvona taataan ja että EU:n lainsäädäntöä, arvoja ja periaatteita kunnioitetaan.

EU:lla on eri välineitä, joiden avulla voidaan seurata ja arvioida oikeusvaltiokehitystä jäsenvaltioissa ja reagoida esiin tuleviin ongelmiin. Niistä painavin on perussopimuksen 7. artiklaan perustuva menettely. EU:n arvoja suojaava artikla sisältää sekä ennalta-ehkäiseviä keinoja että sanktioita. Rangais-

tuksena jäsenmaalta voidaan poistaa väliaikaisesti sen äänioikeus ministerineuvostossa ja Eurooppa-neuvostossa. EU käyttää 7. artiklaa ainoastaan poikkeustapauksissa, kun oikeusvaltioperiaatetta loukataan vakavasti jossakin jäsenmaassa. Toistaiseksi 7. artiklaan perustuva menettely on käynnistetty kahdesti.

EUROOPPALAISET ARVOT

Seuraavat arvot ovat erottamaton osa eurooppalaista elämäntapaa. Ne muodostavat EU:n perustan, ja ne on vahvistettu sekä Lissabonin sopimuksessa että EU:n perusoikeuskirjassa.

Ihmisarvo

Ihmisarvo on loukkaamaton. Sitä on kunnioitettava ja suojeltava, ja se on kaikkien perusoikeuksien perusta.

Vapaus

Liikkumisen vapaus antaa kansalaisille oikeuden liikkua ja asua vapaasti unionin alueella. Yksittäiset vapaudet, kuten yksityiselämän kunnioittaminen, ajatuksen ja uskonnon vapaus, sananvapaus, kokoontumisvapaus sekä tiedonvälityksen vapaus, on suojattu EU:n perusoikeuskirjalla.

Demokratia

EU:n toiminta perustuu edustukselliseen demokratiaan. EU:n kansalaisuus antaa myös tiettyjä poliittisia oikeuksia. Jokaisella täysi-ikäisellä EU:n kansalaisella on oikeus asettua ehdolle ja äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa. EU:n kansalaisilla on myös oikeus asettua ehdolle ja äänestää vaaleissa asuinmaassaan tai alkuperäisessä kotimaassaan.

Tasa-arvo

Tasa-arvo merkitsee kaikkien kansalaisten yhdenvertaisuutta lain edessä. Naisten ja miesten välinen tasa-arvo on EU-politiikan ja yhdentymisen perusta. Sitä on sovellettava kaikilla aloilla.

Oikeusvaltioperiaate

EU:n perustana ovat oikeusvaltion periaatteet: sen kaikki toiminta saa oikeutuksensa perussopimuksista, joista jäsenvaltiot ovat vapaaehtoisesti ja demokraattisesti sopineet yhdessä. Lakia ja oikeutta ylläpitää riippumaton oikeuslaitos. EU-maat ovat antaneet lopullisen tuomiovallan unionin tuomioistuimelle, jonka tuomioita kaikkien on noudatettava.

Ihmisoikeudet

Ihmisoikeudet on suojattu EU:n perusoikeuskirjalla. Niitä ovat oikeus suojeluun syrjinnältä, joka perustuu sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen, oikeus henkilötietojen suojaan sekä oikeus saat-
taa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Eurooppa ja EU niputetaan helposti synonyymeiksi. Ihmisten arkipuheessa Euroopalla tarkoitetaan usein EU:n jäsenvaltioita. Ne ovat kuitenkin kaksi eri asiaa: Eurooppa on maanosa ja EU puolestaan valtioiden liitto, jossa sen jäsenet eli kansallisvaltiot tekevät yhteistyötä.

Mutta Euroopan unionin merkitystä ja sen olemassaolon syitä on mahdoton ymmärtää tuntematta Euroopan historiaa. Vastaukset EU:n toimintaan ja nykytilaan löytyvät pitkälti Euroopan historiasta, joka on täynnä valtaisteluja ja verisiä sotia. Keisari Kaarle Suuren johtaman frankkien valtakunnan muodostamia alueita pidetään nykyisen läntisen Euroopan lähtökohtana. Kilpailu Euroopan herruudesta alkoi oikeastaan heti, kun Kaarle Suuren valtakunta jaettiin 800-luvulla. Jokainen kuningas halusi olla ”oman valtakuntansa keisari”. Valtataisteluiden keskipisteessä olivat nykyisen Saksan ja Ranskan alueet.

Yhtenäisen Euroopan esikuvia vilahtelee historian lehdillä useita. Mahtavan Burgundin rajat ulottuivat 1400-luvulla Hollannista Ranskan Provencon alueelle. Valtakuntaan kuului useita kulttuureita, monietnisiä kansoja ja vähemmistöjä. Burgundissa valta oli hajautettu eri alueille, eikä yksikään kansa ollut hallitsevassa asemassa. Eräät pitävätkin Burgundia yhtenä Euroopan yhteisön esikuvista. 1400-luvulla paavi Pius II käytti Euroopan käsitettä propagandamaisesti ja vetosi maanosan yhtenäisyyteen. Euroopan hoveissa kiersi suunnitelma eurooppalaisesta valtioliitosta. Se ei kuitenkaan edennyt suunnitelmaa pidemmälle.

Euroopassa elettiin suhteellisen seesteistä aikaa 1600–1700-luvuilla. Silloin monet eurooppalaiset ajattelijat hahmottelivat eurooppalaisia valtioliittoja, joiden jäsenten välillä vallitsisi rauha ja kaupan vapaus. Mutta 1700-luvun loppupuolella Napoleon ajoi voimalla rauhanliittoajatukset syrjään. Hän aloitti sotaretkensä Ranskan vallankumouksen jälkeen 1789. Hän näki ranskalaisuuden eurooppalaisena ihanteena, ja hänen visioissaan Euroopasta oli määrä tulla Ranskan hallitsema liittovaltio. Napoleonin sodat muokkasivat Euroopan karttaa moneen otteeseen 1800-luvun alussa. Vuosikymmeniä kestäneiden sotien jälkeen Napoleon koki viimeisen tappionsa tulevan EU-pääkaupungin eli Brysselin eteläpuolella sijaitsevassa Waterloossa vuonna 1815.

Napoleonin kukistuttua voittajavaltiot kokoontuivat Wieniin järjestelemään Euroopan rajoja uudelleen. Nyt oli Saksan vuoro tavoitella Euroopan herruutta. Saksan ja Ranskan sota 1870–1871 oli Saksan sotakoneiston ja rautakansleri Otto von Bismarckin juhlaa. Hänen otteessaan Saksasta kasvoi eurooppalainen suurvalta. Euroopassa jylläsivät imperialismi, siirtomaapolitiikka ja voimistuva kansallisuusaate. Seuraavina vuosikymmeninä manner ajautui monesti sodan partaalle, ja vuosisadan vaihduttua hauras tasapaino järkytyi lopullisesti. Ensimmäinen maailmansota alkoi elokuussa 1914. Sen piti olla lyhyt. Iskulauseissa sanottiin sodan olevan ”sota kaikkien sotien lopettamiseksi”. Toisin kävi. Ensimmäinen maailmansota kesti viisi vuotta. Sen päätteeksi Saksa painettiin polvilleen ja se sai niskaansa valtavat sotakorvaukset. Ne kihiyttivät maan poliittista epävakautta.

Toinen maailmansota jättää totaalisen tuhon

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Euroopan rauhan takaajaksi perustettiin Kansainliitto. Sillä ei kuitenkaan ollut valtaa eikä voimia estää maanosaa luisumasta uuteen sotaan. Koko Euroopan kehitys kulki 1920–1930-luvuilla demokratiasta diktatuureihin. Lamavuodet ja kasvava työttömyys pahensivat tilannetta. Idässä paisui Josif Stalinin hallitsema Neuvostoliitto, joka julisti työväenluokan maailmanvallankumousta. Italiassa astui 1930-luvun alussa valtaan fasistijohtaja Benito Mussolini ja Espanja ajautui veriseen sisällissotaan. Katseet suuntautuivat kuitenkin ennen kaikkea katkeroituneeseen ja kostonhaluiseen Saksaan. Siellä johtoon oli noussut kansallissosialisti Adolf Hitler. Hän otti Eurooppa-käsitteen Saksan propagandan välineeksi. Hitler halusi yhtenäistää Euroopan

”muuta ylempänä olevan” germaanisen rodun avulla. Muut Euroopan maat yrittivät hillitä Hitleriä mutta epäonnistuivat.

Saksa ja Neuvostoliitto hyökkäsivät syyskuussa 1939 Puolaan. Toinen maailmansota oli syttynyt. Useiden pienten kansallisvaltioiden kohtalona oli jäädä isojen jalkoihin. Sota loppui viimein vuonna 1945 Saksan kukistumiseen. Viisi vuotta kestänyt toinen maailmansota jätti jälkeensä totaalisen tuhon: kymmeniä miljoonia kuolleita, vammautuneita ja kodittomia ihmisiä. Nälänhätää, puutetta, tuhoutuneita kaupunkeja ja luhistuneita yhteiskuntia. Eurooppa oli raunioina ja toivonsa menettänyt.

Yksi asia oli kuitenkin selvä: Ei koskaan enää – toisen maailmansodan kokemusten toistuminen oli estettävä. Mutta miten Eurooppaan saataisiin rakennettua kestävä rauha?

Euroopan yhteisön synty

Sodan jälkeen kaikkialla maailmassa kyti syvä epäluulo. Vastakkain olivat liittoutuneiden puolella sotinut Yhdysvallat ja sen edustama länsimainen markkinatalousmalli sekä kommunistinen Neuvostoliitto. Kireät välit johtivat 1940-luvun lopulla kylmän sodan syttymiseen Neuvostoliiton ja Yhdysvaltojen välillä.

Eurooppa jakautui läntisiin maihin ja kommunistiseen itäblokkiin. Miehitetty Saksa pilkottiin kahtia: Neuvostoliiton piiriin kuuluvan Itä-Saksa eli DDR:ään ja länsiliittoutuneiden valvontaan kuuluvan Länsi-Saksa eli Saksan liittotasavaltaan (BRD). Sotilasliitto Nato syntyi vuonna 1950 ja viisi vuotta myöhemmin perustettiin itäblokin vastine Varsovan liitto. Vuonna 1961 kahtiajakautuneeseen Berliiniin rakennettiin kaupungin jakanut muuri, josta tuli koko kylmän sodan symboli. Sodan uhka säilyi koko ajan päättäjien takaraivossa.

Hiili ja teräs – yhdentymisen avainsanat

Euroopalla oli edessään massiivinen ja kokonaisvaltainen jälleenrakennusurakka, mutta rahaa ja resursseja ei ollut kenelläkään. Kesällä 1947 Yhdysvaltojen silloinen ulkoministeri George C. Marshall päätti, että Yhdysvallat tarjoaa eurooppalaisille valtioille rahallista apua maanosan jälleenrakentamiseen. Suomi puolestaan solmi vuonna 1948 Neuvostoliiton kanssa sopimuksen ystävyyydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta eli YYA-sopimuksen. YYA oli sopimusmuoto, jonka Neuvostoliitto teki Varsovan liittoon kuuluneiden maiden ja Suomen kanssa. Suomella oli edessään vaikeat vuosikymmenet Venäjän puolueettomana naapurina.

Hiilellä ja teräksellä on keskeinen rooli Euroopan yhdentymistarinassa. Euroopan raskaan teollisuuden perusta lepäsi raudan ja teräksen tuotannon varassa. Hiili oli tärkein saatavilla oleva energianlähde. Lisäksi hiili ja teräs olivat sotaan valmistautumisessa käytettäviä raaka-aineita. Yksi pahiten Saksan ja Ranskan suhteita hiertänyt ongelma koski pientä saksalaista Saarín aluetta Ranskan ja Saksan rajalla, jonka Ranska oli sodan loputtua oikeudettomasti kaapannut itselleen. Alue oli tunnettu rikkaisiin hiilivaroihin perustuvasta terästeollisuudestaan. Saarín alueen tuotantoa oli jo kahdessa maailmansodassa käytetty Ranskaa vastaan suunnattujen aseiden valmistukseen. Ranskan ja Saksan suhteet eivät korjaantuisi, jos Saarín alueeseen ei löytyisi ratkaisua. Ilman Saksan ja Ranskan sopua ei ollut toivoa myöskään yhtenäisestä länsieurooppalaisesta rintamasta itäblokkia vastaan.

Pääsiäisenä 1950 Ranskan hallituksen neuvonantaja Jean Monnet sai idean: Saksan ja Ranskan teräksen ja hiilen tuotanto pitää yhdistää. Kun poliittista ja taloudellista valtaa käytetään yhdessä, yksikään maa ei voi varustautua salaa sotaan muita vastaan. Julistus nimettiin Ranskan ulkoministerin Robert Schumanin mukaan. Sen voi kiteyttää näin: ”Ehdotamme, että ranskalais-saksalainen hiili- ja terästuotanto asetetaan kansainvälisen viranomaisen alaisuuteen, johon muut Euroopan maat voivat osallistua.” Hän luki lauseen julki 9.5.1950. Idea sai Saksassa innostuneen vastaanoton. Nykyään 9. toukokuuta on kaikissa EU-maissa Eurooppa-päivä.

Ehdotus johti neuvotteluihin, joihin osallistuivat Saksan ja Ranskan lisäksi Italia sekä Benelux-maat eli Alankomaat, Belgia ja Luxemburg. Benelux-maat kuuluivat Saksan ja Ranskan taloudelliseen vaikutuspiiriin ja

olivat kulttuurillisesti hyvin läheisiä niille. Italia puolestaan halusi sodan jälkeen kansainvälistä tunnustusta ja uskoi yhteistyön myös helpottavan maan sisäistä poliittista levottomuutta. Neuvotteluiden tuloksena Euroopan hiili- ja teräsyhteisö perustettiin kuuden maan kesken vuonna 1951. Seuravasta vuodesta alkaen teräs ja hiili virtasivat vapaasti Länsi-Euroopassa.

Hiili- ja teräsyhteisö osoittautui sekä taloudelliseksi että poliittiseksi menestykseksi. Sen jäsenet kokoontuivat vuonna 1955 Italiaan keskustelemaan Benelux-maiden tekemästä ehdotuksesta kaiken kaupan kattavan yhteismarkkinan perustamiseksi. Pitkät neuvottelut johtivat lopulta Euroopan talousyhteisön eli EEC:n perustamiseen vuonna 1957 Roomassa. Samana vuonna perustettiin myös Euroopan atomienergiayhteisö Euratom. Euroopan talousyhteisöstä tulisi myöhemmin Euroopan unioni. Tosin harva EEC:n kuuden jäsenmaan asukas huomasi yhteisön syntymistä arjessaan.

Euroopan talousyhteisö syntyi hiili- ja teräsyhteisön innoittamana, mutta oli tavoit-

teiltaan ja toteutustavaltaan paljon laajempi. Roomassa solmitussa sopimuksessa kuusi perustajamaata linjaavat haluavansa ”luoda perustan Euroopan kansojen yhä läheisemmälle liitolle” ja ”yhteisellä toiminnalla turvata jäsenvaltioiden taloudellinen ja sosiaalinen edistys poistamalla Eurooppaa jakavat raja-aidat”. Kuulostaa kunnianhimoiselta. Rooman sopimus sisälsikin paljon tulevan EU:n peruselementtejä. Tärkein niistä oli sisämarkkinoiden vapauttamista enteilevä tulliuioni. Talousyhteisön toimielimiksi perustettiin sekä komissio että neuvosto. Lisäksi luotiin Euroopan parlamentin edeltäjä eli edustajakokous ja yhteisön tuomioistuin.

VAKAUTTA JA VAURAUTTA KANSAINVÄLISELLÄ YHTEISTYÖLLÄ

Toisen maailmansodan jälkeen Eurooppaan perustettiin muitakin kansainvälisiä järjestöjä, jotka toimivat edelleen.

OECD: Euroopan taloudellisen yhteistyön järjestö perustettiin vuonna 1948 Yhdysvaltojen Marshall-avun koordinoitua varten. Nykyään järjestö keskittyy taloudellisen kasvun, työllisyyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä tekee analyyseja ja maakatsauksia ja antaa politiikkasuosituksia.

Euroopan neuvosto: Eurooppalaisten valtioiden yhteistyöelin Euroopan neuvosto perustettiin 1949. Siihen kuuluu valtaosa Euroopan itsenäisistä valtioista. Neuvosto antaa päätöslauselmia ja toimenpidesuosituksia, ja jäsenvaltiot neuvottelevat sitovia yleissopimuksia. Kuuluisin niistä on ihmisoikeussopimus. Neuvosto ei ole osa EU:ta.

Euroopan unionin arkkitehteja

Eu:ta on ollut rakentamassa monenlaisia ihmisiä vastarintataistelijoista juristeihin ja parlamentaarikkoihin. Heillä on ollut sama tavoite: luoda yhtenäinen ja vauras Eurooppa, jossa vallitsee rauha.

Konrad Adenauer

Saksan liittotasavallan ensimmäinen liittokansleri vuosina 1949–1963. Hän vaikutti sodanjälkeisen Saksan asemaan Euroopan kehityksessä enemmän kuin kukaan muu. Adenauerin ulkopoliitiikan

kulmakiviä oli sovinnon tekeminen Ranskan kanssa. Saksa ja Ranska allekirjoittivat vuonna 1963 ystävyssopimuksen, josta tuli yksi Euroopan yhdentymisen virstanpylväistä.

Winston Churchill

Britannian pääministeri Winston Churchill oli yksi ensimmäisistä henkilöistä, jotka esittivät ”Euroopan yhdysvaltojen” perustamista. Toinen maailmansota oli saanut Churchillin

vakuuttuneeksi siitä, että vain Euroopan yhdistyminen takaisi rauhan säilymisen. Churchillin tavoitteena oli kitkeä kansalliskiihko ja sodanlietsonta Euroopasta lopullisesti.

Nicole Fontaine

Euroopan parlamentin toinen naispuolinen puhemies oli suosittu poliitikko ja Euroopan yhtenäisyyden puolestapuhuja, joka valvoi euron käyttöönottoa.

Nicole Fontaine ryhtyi toimikaudellaan 1999–2002 uudistamaan parlamentin työtapoja ja tuomaan sitä lähemmäs kansalaisia. Hän korosti, kuinka tärkeää on kiinnittää huomiota ihmisten arkipäivään.

Joseph Bech

Luxemburgilainen poliitikko Joseph Bech vauhditti Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamista 1950-

luvun alkupuolella ja oli yksi tärkeimmistä taustavaikuttajista Euroopan yhdentymisessä. Benelux-maiden yhteisen muistion pohjalta kutsuttiin kesäkuussa 1955 koolle Messinan kokous, jossa luotiin perusta Euroopan talousyhteisön perustamiselle.

Alcide de Gasperi

Alcide de Gasperi antoi suunnan Italian tulevaisuudelle toimiessaan Italian pää- ja ulkoministerinä sodanjälkeisinä vuosina 1945–1953. De Gasperi puhui jatkuvasti

Länsi-Euroopan yhdentymistä koskevien aloitteiden puolesta, teki töitä Marshall-ohjelman toteuttamiseksi ja loi läheiset taloussuhteet muihin Euroopan maihin, erityisesti Ranskaan.

Ursula Hirschmann

Saksalainen Ursula Hirschmann oli fasismin vastustaja ja eurooppalaisen federalismin alullepanija. Hän oli mukana laatimassa vuonna 1941 Ventotenen manifestia ”vapaan ja yhtenäisen Euroopan puolesta”. Manifestissa hahmoteltiin demokraattinen Euroopan unioni, joka voitaisiin perustaa sodan jälkeen.

Jean Monnet

Ranskalainen talousasiantuntija ja poliitikko Jean Monnet on yhdistävä voima Euroopan unionin syntymän taustalla. Hän oli mukana kehittämässä ns. Schumanin julistusta, jossa ennakoitiin Länsi-Euroopan raskaan teollisuuden yhdentymistä.

Robert Schuman

Ranskalaista lakimestä ja ulkoministeriä Robert Schumania pidetään yhtenä Euroopan yhdentymisen alullepanijoista. Yhdessä Jean Monnet’n kanssa hän laati Schumanin julistuksen, joka julkaistiin 9. toukokuuta 1950. Tuota päivää pidetään Euroopan unionin syntymähetkenä.

Paul-Henri Spaak

Belgialaisella Paul-Henri Spaakilla oli merkittävä rooli Rooman sopimuksen laatimisessa. Vuonna 1955 pidetyssä Messinan kokouksessa kuuden osallistujamaan hallitukset nimittivät hänet Rooman sopimusta valmistelevan työryhmän puheenjohtajaksi.

Altiero Spinelli

Italialainen poliitikko Altiero Spinelli oli yksi nykymuotoisen Euroopan unionin perustajajahamoista. Hänen johdollaan laadittiin Euroopan parlamentin ehdotus Euroopan unionin perustamissopimukseksi, ja tuo ehdotus vaikutti huomattavasti EU:n perussopimusten vahvistamiseen 1980- ja 1990-luvuilla.

Simone Veil

Simone Veil oli juristi, poliitikko ja feministi. Veil oli keskitysleirien kauhut kokenut Euroopan parlamentin ensimmäinen naispuolinen puhemies, ja hänet tunnettiin henkilönä, joka piti yllä toisen maailmansodan juutalaisvainoissa kuolleiden muistoa ja oli sitoutunut eurooppalaisiin arvoihin ja yhtenäisyyteen.

EU:n historian käännekohtia

Euroopan talous kasvaa

1960-luvulla talous kukoisti, osin siksi, että talousyhteisöön kuuluvien maiden keskinäisestä kaupasta oli poistettu tullit. Maat sopivat myös elintarviketuotannon yhteisestä sääntelystä. Maatalous paalutti asemansa yhteisön politiikan ytimessä. Ranska tuotti 1960-luvulla koko ajan enemmän maataloustuotteita, ja pian niistä oli jopa ylitarjontaa.

Ensimmäiset laajentumiset

1960-luvun talouskasvu loppui vuonna 1973 alkaneeseen energiakriisiin. Sen taustalta löytyi lyhyt, mutta tuhoisa Lähi-idän sota. Tuottajamaat kiristivät öljyn hintaa, ja se ajoi Euroopan talouden vaikeuksiin. Perinteinen eurooppalainen teollisuus menetti rajusti kilpailukykyään. Samaan aikaan talousyhteisö alkoi kiinnostaa entistä useampia eurooppalaisia valtioita. Yksi niistä oli Britannia. Tanska,

Irlanti ja Britannia liittyivät Euroopan talousyhteisöön vuonna 1973 ja jäsenvaltioiden määrä kasvoi yhdeksään. Britannian vahvistamana Saksa ja Ranska alkoivat vauhdittaa yhteistyön kehittämistä. Yhteisö alkoi toteuttaa aluepolitiikkaa, jonka myötä siirrettiin huomattavia rahasummia köyhille alueille työllistämistä ja infrastruktuurin rakentamista varten. Vuonna 1975 perustettiin Euroopan aluekehitysrahasto. Myös ympäristöasioihin ryhdyttiin kiinnittämään huomiota: yhteisö sääti ensimmäiset lait ympäristön suojelemiseksi ja otti käyttöön niin sanotun saastuttaja maksaa -periaatteen.

Vuonna 1981 Kreikasta tuli EU:n kymmenes jäsenvaltio. Viisi vuotta myöhemmin jäseniksi liittyivät Espanja ja Portugali. Euroopan laajentuminen etelään lisäsi aluetukiohjelmien tarvetta.

Ensimmäiset Euroopan parlamentin vaalit

Euroopan parlamentin edeltäjä edustajakokous muodostui jäsenvaltioiden parlamenttien edustajista. Vuonna 1962 se muutti nimensä Euroopan parlamentiksi. Aluksi parlamentti oli pelkkä neuvoa-antava elin. 1970-luvulla siitä tuli neuvoston ohella osa unionin budjettipäätöksentekoa. Nykyiset valtaoikeudet parlamentti sai vasta myöhemmin. Vuonna 1979 jäsenmaiden kansalaiset saivat ensi kertaa valita parlamentin jäsenet suorilla vaaleilla. Euroopan parlamentin vaalit on järjestetty tästä lähtien viiden vuoden välein.

Euroopan parlamentin täysistuntosali Ranskan Strasbourgissa keväällä 1994. Europarlamentaarikot äänestävät Suomen, Ruotsin ja Itävallan liittymisestä EU:n jäseniksi. Suomi hyväksyttiin unionin jäseneksi selvin numeroin: 381 puolesta, 21 vastaan. Äänestystä olivat kuitenkin edeltäneet tiukat jäsenyysneuvottelut.

Euroopan parlamentti uudessa Strasbourgin istuntosalissa kesällä 2019.
EU:n laajentumisten myötä parlamentti on kasvanut jäsenmäärältään.

Yhteisöstä unioniksi

1990-luvun alussa elettiin eurooppalaisen integraation kultakautta. 12 jäsenmaan yhteisössä oli käynnissä yksi sen historian suurimmista hankkeista: uuden perussopimuksen valmistelu. Vuonna 1993 voimaan astunut Maastrichtin sopimus on tärkein askel Euroopan yhdentymisessä sitten yhteisön perustamisen. Sopimus muutti Euroopan yhteisön Euroopan unioniksi ja loi virallisesti jäsenmaiden välille poliittisen unionin. Sitä ennen yhteisö oli ollut lähinnä talousliitto.

EU astui näin uuteen vaiheeseen kehityksessä, jonka tavoitteena oli luoda perusta ”Euroopan kansojen yhä läheisemmälle liitolle”. Etelähollantilaisen pikkukaupungin mukaan nimetty sopimus toi mukanaan uuden nimen lisäksi paljon muita muutoksia unionin toimintaan.

Toimivalta laajeni muun muassa ympäristö-, sosiaali-, kuluttaja- ja teollisuuspolitiikan alueille. Unioni otti askeleita eteenpäin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä oikeus- ja sisäasioiden aloilla, muun muassa maahanmuutto- ja poliisiasioissa. Maastrichtin sopimus sisälsi myös Euroopan parlamentin kannalta tärkeän yhteispäätösmenettelyn: parlamentti ryhtyi päättämään EU-laeista yhdessä jäsenmaiden kanssa. Lisäksi määräenemmistöpäätöksiä neuvostossa lisättiin. EU-kieleen liittyi myös mukaan sana subsidiariteetti- eli toissijaisuusperiaate, jonka mukaan päätökset tehdään mahdollisimman lähellä kansalaisia. Toisin sanoen EU päättää asioista vain silloin, kun tavoite saavutetaan paremmin jäsenmaiden yhteisellä päätöksellä kuin kansallisella tasolla.

Euroopan teollisuuden alati huonontuva kilpailukyky, liian vahva Saksan D-markka ja kovat inflaatiopaineet saivat yhteisön jäsenmaat sopimaan vuonna 1979 Euroopan valuuttajärjestelmän eli EMS:n perustamisesta. Sen tavoitteeksi asetettiin yhteinen rahaliitto. Jäsenvaltioiden valuutoista koottiin yhteinen kori, ja keskuspankit sitoutuivat tukemaan toinen toistensa valuuttoja. Valuuttakurssijärjestelmän ansiosta EMS-maiden valuuttakursit ja korkotasot vakiintuivat.

Länsi-Saksan taloudellinen mahti kasvoi 1980-luvulla ennennäkemättömiin mittoihin ja maasta tuli koko Euroopan moottori. Ranska näki yhteisen valuutan projektina, jolla Saksan taloudellinen mahti sidottaisiin Ranskan johtamaan poliittiseen yhteisöön. 1989 Jacques Delors esitti konkreettisen, vaiheittain Euroopan rahaliittoon johtavan suunnitelman. Sen viimeinen vaihe alkoi vuonna 1999. Silloin kaikki kelpoisuuskriteerit täyttivät maat siirtyivät käyttämään yhteistä rahaa, jonka nimeksi sovittiin euro. Eurosetelit ja -kolikot laskettiin liikkeelle vuoden 2002 alussa ja ne korvasivat kansalliset rahayksiköt 12 EU-maassa, jotka muodostivat yhteisen euroalueen. Kansalliset valuutat vaihtuivat euroiksi vuoden 2002 aikana. Yhteinen valuutta on helpottanut yritysten, kuluttajien ja matkailijoiden elämää. Nykyisin euro on yksi maailman tärkeimmistä valuutoista. Sitä käyttää valuttanaan 19 jäsenmaata.

Eurooppalainen yhteistyö astui uudelle tasolle 1980-luvun puolivälissä, kun Jacques Delorsin johtama Euroopan komissio julkaisi ehdotuksensa Euroopan sisämarkkinoiden perustamisesta. Vuonna 1986 yhteisön jäsenet allekirjoittivat Euroopan yhtenäisasiakirjan. Tämän perussopimuksen pohjalta käynnistyivät laajat toimet, joilla pyrittiin poistamaan EU:n sisärajojen yli tapahtuvan kaupankäynnin esteet ja toteuttamaan yhtenäismarkkinat.

Yhtenäismarkkinoista tuli totta vuonna 1993 ja EU:n neljä vapautta syntyivät: tavarat, palvelut, ihmiset ja raha saivat tästä eteenpäin liikkua yhteisön alueella vapaasti. 1995 astui voimaan myös pienen luxemburgilaiskylän mukaan nimetty Schengenin sopimus, jolla poistettiin sisärajoilta matkustajaliikenteen passintarkastukset. Miljoonat nuoret pääsivät näin opiskelemaan ulkomaille vapaasti. 1990-luvun kuluessa myös ympäristönsuojelu sekä turvallisuus- ja puolustusyhteistyö alkoivat nekin herättää yhä enemmän kiinnostusta jäsenmaiden keskuudessa.

Sisämarkkinat on yksi EU:n suurimmista saavutuksista ja sen ehdoton valttikortti globalisoituvassa maailmassa. Vapaa liikkuvuus avaa uusia mahdollisuuksia kansalaisille, työnantajille, yrityksille ja kuluttajille. Se luo Euroopan kipeästi kaipaamia työpaikkoja ja talouskasvua. Sisämarkkinoiden ansiosta EU-kansalaiset voivat asua, matkustaa, työskennellä, opiskella, viettää eläkepäiviä ja tehdä ostoksia vapaasti EU:n alueella. Sisämarkkinaprosessi ei kuitenkaan ole vielä valmis. Sisämarkkinoita on avattu myöhemminkin erilaisilla toimilla, esimerkiksi vuonna 2006 hyväksytyn palveludirektiivin avulla.

Suomen tie EU:n jäseneksi

Euroopan rooli vahvistuu

Euroopassa ja maailmalla myllersi 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa. Berliinin muuri murtui, Neuvostoliitto hajosi, kylmä sota ja Euroopan kahtiajako päättyi. Euroopan unionin merkitys Euroopan tulevaisuuden määrittäjänä näytti vain vahvistuvan.

Puolueettomuuspolitiikka oli palvellut Suomea hyvin sodanjälkeisellä kaudella, ensin varovaisena pyrkimyksenä ja sitten julkisesti tunnustettuna ulkopoliittisena linjana. Suomi oli 1950-luvulta lähtien ollut mukana läntisten demokratioiden ja markkinatalousmaiden taloudellisessa yhteistyössä. Ensin Pohjoismaiden kesken, sitten Euroopan vapaakauppajärjestön EFTAn ja 1970-luvulta lähtien myös Euroopan talousyhteisön eli EEC-vapaakauppasopimuksen puitteissa. Yhteistyötä perusteltiin aina taloudellisten ja kauppapoliittisten etujen turvaamisen välttämättömyydellä.

Ruotsi kääntää takkinsa ja Suomi seuraa perässä

Suomessa puolueettomuuspolitiikan katsottiin vielä 1990-luvulle tultaessa sulkevan pois jäsenyyden silloisessa Euroopan yhteisössä. Samoin ajateltiin Ruotsissa. Suomen entinen valtiovarainministeri ja EU-suurlähettiläs Erkki Liikanen kiteyttää tuon ajan päättäjien tunnot syksyllä 1990: ”Niin kauan, kun Euroopassa on vastakkainasettelua, Suomi ei voi sitoutua minkään ylikansallisen elimen päätöksellä ratkaisuihin, jotka asettaisivat meidät ilman omaa tahtoaamme Neuvostoliittoa vastaan.”

Poliittinen tilanne Euroopassa muuttui

kuitenkin nopeasti. Vuoden 1990 lopulla Ruotsi heitti puolueettomuusperustelun yli laidan ja ilmoitti hakevansa jäsenyyttä Euroopan yhteisössä. Se vaikutti ratkaisevasti monen suomalaisen päättäjän asenteeseen Suomen jäsenyyttä kohtaan. Suomi joutui samanaikaisesti sekä arvioimaan uudelleen integraatiopolitiikkaansa ulkopoliittisesta näkökulmasta että selviytymään syntyneestä kauppapoliittisesta ajolähtötilanteesta.

Poliittinen keskustelu Suomen jäsenyydestä käytiin vuosien 1991–1992 vaihteessa. Hallituksen selonteossa jäsenyyden vaikutuksista sanotaan, että ”jäsenyys vaikuttaisi Suomen oikeusjärjestelmään ja poliittiseen päätöksentekoon enemmän kuin mikään aikaisempi kansainvälinen ratkaisu”. Eduskunnan selvällä tuella hallitus vei Suomen jäsenyyshakemuksen Brysseliin keväällä 1992.

Jäsenyys vaati maratonneuvottelut

Vuonna 1990 Suomi aloitti neuvottelut Euroopan talousalueen eli ETAn jäsenyydestä. ETA loi Suomelle mahdollisuudet päästä mukaan Euroopan yhteisön sisämarkkinoille ja laajasti yhteistyöhön useilla muilla politiikan aloilla. ETA-sopimus kattoikin merkittävän osan EU-jäsenyyden sisällöstä. Ilman ETA-sopimusta EU-jäsenyysneuvottelut olisivat olleet tuskallisemmat. Todella vaikeat ne olivat siitä huolimattakin. Neuvottelijoiden avainryhmä, silloiset ministerit Pertti Salo-lainen ja Heikki Haavisto sekä satojen ihmisten muodostama valmistelukoneisto kahlassi läpi yli 50 000 sivua EU:n säännöstöä

verrat sen sita Suomen lakeihin ja määritteli, missä kysymyksissä Suomi tarvitsisi erityisratkaisuja voidakseen liittyä unionin jäseneksi.

Suomi aloitti jäsenyysneuvottelut yhdessä Itävallan, Norjan ja Ruotsin kanssa vuonna 1993. Norja jäi lopulta ulkopuolelle, koska maan kansalaiset sanoivat kansanäänestyksessä jäsenyydelle ei. Neuvotteluja käytiin Brysselissä viimeisimpinä viikkoina vuorokauden ympäri. Kun jäljellä olivat enää vaikeimmat budjettia, maataloutta ja alue- ja rakennetukia koskevat kysymykset, tunnelma muuttui. Välillä näytti siltä, että Suomesta ei tule EU:n jäsentä. ”Mikä sekamelska. Kaikki puhuvat yhtä aikaa ja monesta asiasta päällekkäin. [EU-puheenjohtajamaa Kreikan Eurooppa-ministeri Theodoros] Pangalos jatkaa jyräämistään. Melkein joka kerta, kun ministerit argumentoivat Suomen näkökohden puolesta, he joutuivat keskeytetyiksi. Usein tilysti. ”Ettekö ole tulleet tänne neu-

vottelemaan tosissanne? Tehän neuvottelette kuin venäläiset!” Näin muistelee vaikeimpia hetkiä silloinen valtiosihteeri Veli Sundbäck.

Tiukin vääntö koski maataloutta. Lopulta siihenkin löydettiin kompromissi. Suomesta voisi EU:n puolesta tulla jäsen. Mutta ensin oli kysyttävä suomalaisten mielipidettä. Loka-kuussa 1994 Suomessa järjestetyssä kansanäänestyksessä 56,9 prosenttia äänesti EU-jäsenyyden puolesta. Läheskään kaikki suomalaiset eivät olleet tietoisia siitä, mitä jäsenyys oikeastaan tarkoitti. Eri tutkimuksissa on arvioitu, että valtaosa perusti myönteisen kantansa vain osittain taloudellisille syille. Vähintään yhtä paljon suomalaiset etsivät jäsenyydestä turvallisuutta, yhteenkuuluvuutta Länsi-Euroopan kanssa, halvempaa ruokaa ja pesäeroa menneeseen.

Vuoden 1995 alussa Suomesta tuli Euroopan unionin 14. jäsenmaa. Samana vuonna mukaan liittyivät Itävalta ja Ruotsi.

EU-jäsenyysneuvotteluita käyvän Suomen silloinen presidentti Mauno Koivisto vierailee syksyllä 1993 Euroopan parlamentissa.

EU:n laajentuminen

EU:n iso laajentuminen

EU:n suurimman laajentumisen valmistelut aloitettiin 1990-luvun puolivälissä. Unioni vastaanotti tuolloin jäsenhakemukset entisiltä itäblokin mailta (Bulgaria, Puola, Romania, Slovakia, Tšekki ja Unkari), kolmelta Neuvostoliittoon kuuluneelta Baltian maalta (Latvia, Liettua ja Viro), yhdeltä entiseen Jugoslaviaan kuuluneelta maalta (Slovenia) sekä kahdelta Välimeren maalta (Kypros ja Malta). Jäsenneuvotteluiden tuloksena EU:n jäseneksi liittyi vuonna 2004 kerralla kymmenen uutta maata. Itä- ja Länsi-Euroopan välinen poliittinen kahtiajako voitiin näin vihdoin julistaa päättyneeksi. Vuonna 2007 perässä seurasivat Bulgaria ja Romania. Vuonna 2013 mukaan liittyi vielä Kroatia. Unionista oli kasvanut 28 maan jätti, ja sen maantieteellinen painopiste oli siirtynyt itään.

Nykyinen perussopimus voimaan

Laajentunut EU tarvitsi välttämättä yksinkertaisemman ja tehokkaamman päätöksentekotavan. Uusia sääntöjä ehdotettiin lokakuussa 2004 allekirjoitetussa EU:n perustuslakiluonnoksessa, jonka oli määrä korvata kaikki aiemmat perussopimukset. Luonnos kuitenkin hylättiin Ranskan ja Alankomaiden kansanäänestyksissä vuonna 2005. Perustuslakihanke haudattiin, mutta sen keskeiset uudistukset sisällytettiin perussopimukseen Lissabonin sopimuksella. Sopimuksella siis muutettiin – mutta ei korvattu – aiempia perussopimuksia. Irlanti kuitenkin ehti kerran tyrmätä kansanäänestyksessään myös tämän sopimuksen.

Vaikeat neuvottelut EU:n päätöksenteon uudistamisesta kestivät lähes vuosikymmenen. Lopulta Lissabonin sopimus saatiin ratifioitua kaikissa EU-maissa, ja se tuli voimaan vuonna 2009. Sopimus ajanmukaisti EU:n toimielimiä ja tehosti sen työskentelymenetelmiä. Se muutti EU:n rakenteita, vahvisti entisestään Euroopan parlamentin asemaa nostaan sen tasavertaiseksi jäsenmaiden neuvoston rinnalle. Eurooppa-neuvosto sai sen myötä pysyvän puheenjohtajan ja unioni ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan.

Talouskriisi iskee Eurooppaan

Vuonna 2008 alkoi maailmanlaajuinen rahoitus- ja talouskriisi. Se koetteli pahasti myös Eurooppaa. Valtioiden verotulot laskivat, menot kasvoivat ja budjettivajeet paisuivat. Jotkin valtiot velkaantuivat voimakkaasti pelastaessaan pankkejaan. Sen seurauksena euro ajautui syvään kriisiin. Vuonna 2009 paljastui, että Kreikka on vuosien ajan vääristellyt taloustilastojaan. Sillä ei ollut mahdollisuuksia selvittää velkojensa maksamisesta. Euromaat ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF tukivat Kreikkaa satojen miljardien eurojen takuilla.

Kreikan jälkeen euromaat joutuivat tekemään tukipaketteja myös muille euromaille kuten Espanjalle (2012), Irlannille (2010), Kyprokselle (2012) sekä Portugalille (2011). Talouskriisin myötä perustettiin uusia EU-rakenteita pankkien vakauden turvaamiseksi, julkisen velan vähentämiseksi ja jäsenvaltioiden – etenkin euromaiden – talouspolitiikan

koordinoimiseksi. Vuonna 2014 talous alkoi hiljalleen kasvaa seitsemän vuotta kestäneen maailmanlaajuisen kriisin ja euroalueen taloudellisen vakauttamisen jälkeen.

Maahanmuutto, terrorismi ja ilmasto otsikoissa

2010-luvulla uskonnolliset ääriliikkeet ovat nostaneet päätään niin Lähi-idässä kuin muuallakin maailmassa. Levottomuudet ja sodat ovat pakottaneet ihmiset pakenemaan kodeistaan ja etsimään turvaa Euroopasta. EU-maihin saapui maahanmuuttokriisin huippuvuotena 2015 noin 1 260 000 turvapaikanhakijaa. Hallitsematon siirtolaisvirta aiheutti eripuraa EU:n jäsenvaltioiden kesken, sillä turvapaikanhakijataakkaa ei pystytty jakamaan tasan maiden kesken. Eniten turvapaikanhakijoita vastaanottivat Saksa ja Ruotsi. Maahanmuuttokriisi nosti monissa maissa entisestään populistien ja EU-kielteisten poliittisten voimien kannatusta.

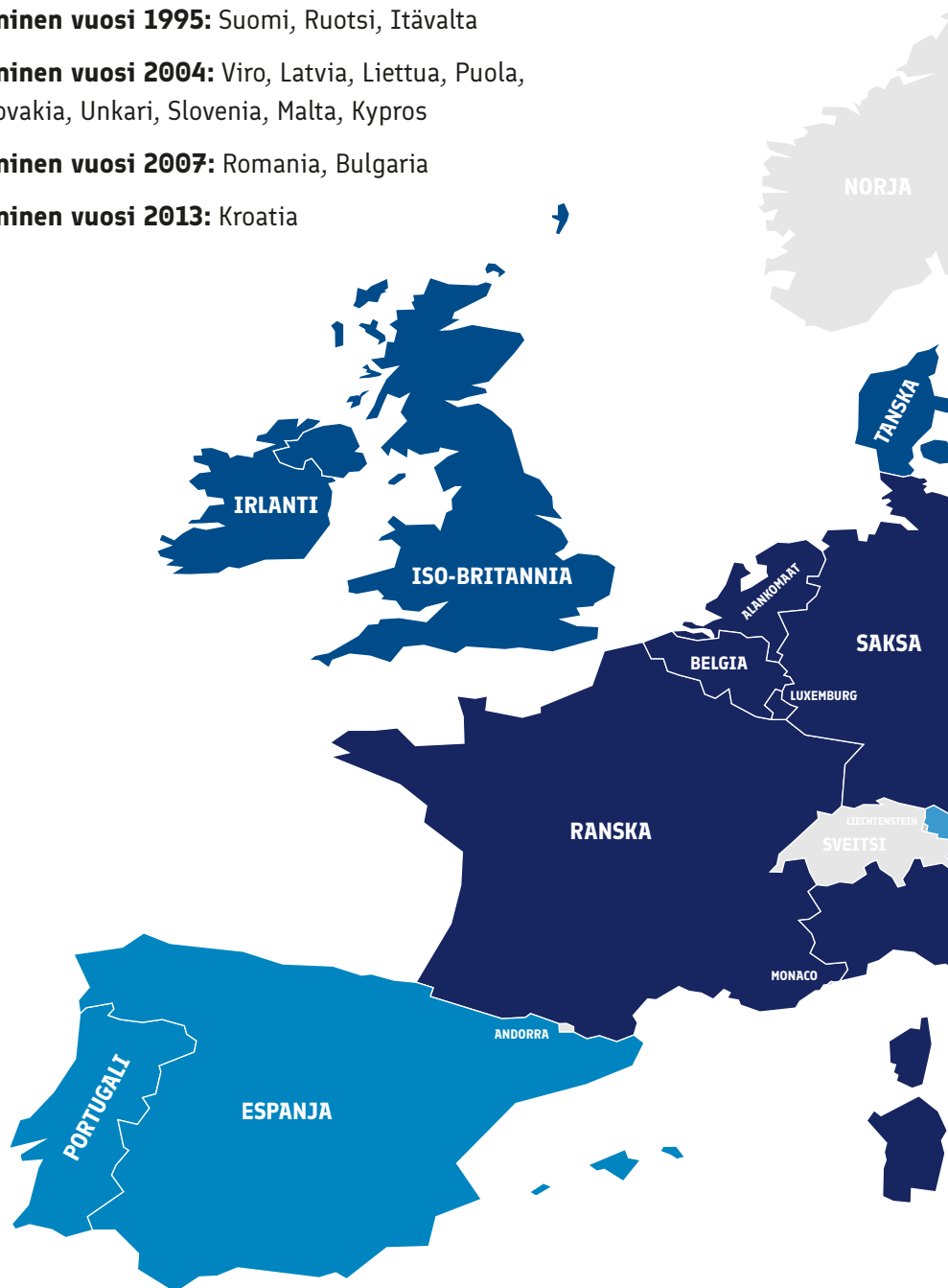
Samalla, kun EU pyrki ratkaisemaan sotaa paenneiden vastaanottamiseen liittyviä haasteita, se joutui itse useiden terroristihyökkäysten kohteeksi. 12 ihmistä kuoli Pariisissa 2015, kun ääri-islamistit hyökkäsivät *Charlie Hebdo*-lehden toimitukseen. Myöhemmin samana vuonna 32 siviiliä ja 7 terroristia kuoli Pariisissa terrori-iskujen sarjassa. EU-pääkaupunki Brysseliin hyökättiin vuotta myöhemmin. Ainakin 35 ihmistä kuoli pommi-iskujen sarjassa Brysselin lentokentälle ja metroon vuonna 2016.

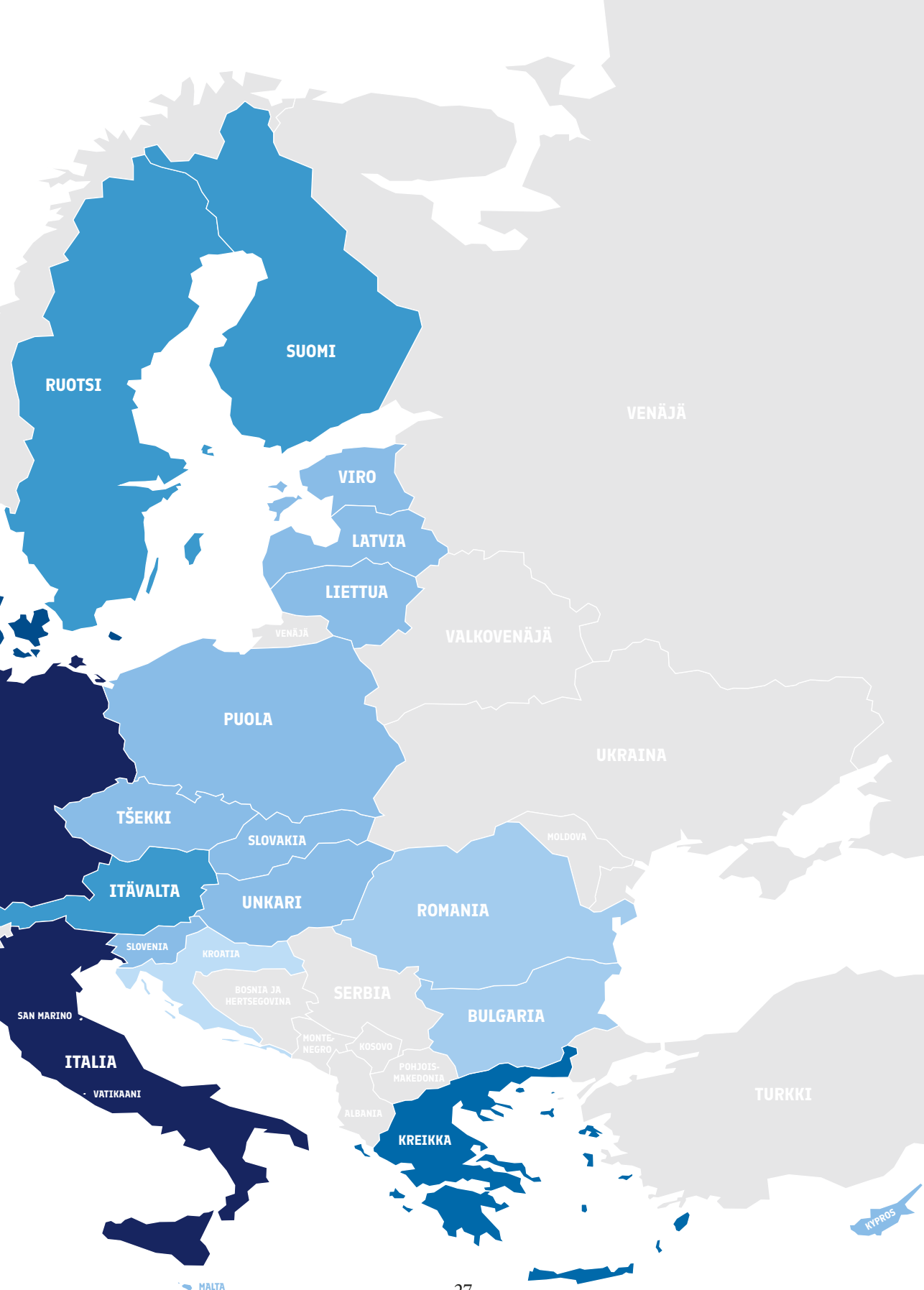
EU on noussut 2010-luvulla kansainväliseksi ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun johtajaksi. EU-maat sopivat vähentävänsä kasvihuonekaasupäästöjään 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, ja EU:n toiminnan ansiosta Pariisin kansainvälinen ilmastosopimus saatiin voimaan vuonna 2017.

Unionin laajentuminen tähän mennessä

- **Perustajavaltiot:** Ranska, Saksa, Italia, Belgia, Alankomaat, Luxemburg
- **1. laajentuminen vuosi 1973:** Iso-Britannia, Irlanti, Tanska
- **2. laajentuminen vuosi 1981:** Kreikka
- **3. laajentuminen vuosi 1986:** Espanja, Portugali
- **4. laajentuminen vuosi 1995:** Suomi, Ruotsi, Itävalta
- **5. laajentuminen vuosi 2004:** Viro, Latvia, Liettua, Puola, Tšekki, Slovakia, Unkari, Slovenia, Malta, Kypros
- **6. laajentuminen vuosi 2007:** Romania, Bulgaria
- **7. laajentuminen vuosi 2013:** Kroatia

RUOTSI

SUOMI

VENÄJÄ

VIRO

LATVIA

LIETTUA

VENÄJÄ

VALKOVENÄJÄ

PUOLA

UKRAINA

TŠEKKI

SLOVAKIA

MOLDOVA

ITÄVALTA

UNKARI

ROMANIA

SLOVENIA

KROATIA

BOSNIA JA
HERTSEGOVINA

SERBIA

BULGARIA

SAN MARINO

ITALIA

VATIKAANI

MONTENEGRO

KOSOVO

POHJOIS-
MAKEDONIA

ALBANIA

KREIKKA

TURKKI

KYPROS

MALTA

Näin jäseneksi pääsee

Euroopan unionin jäseneksi voi periaatteessa hakea jokainen Euroopan valtio, joka noudattaa vapauden, demokratian, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä oikeusvaltion periaatteita ja on valmis edistämään niitä. Lisäksi on oltava valmis allekirjoittamaan perussopimukset ja omaksumaan EU:n lait kokonaisuudessaan.

Unionin laajentumispoliittikan päämääränä on koota Euroopan maat yhteisen poliittisen ja taloudellisen hankkeen taakse. Se on osoittautunut yhdeksi tehokkaimmista tavoista edistää poliittisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia uudistuksia ja juurruttaa rauha, vakaus ja demokratia Eurooppaan. Laajentumispoliittikka myös lisää unionin näkyvyyttä globaalissa toimintaympäristössä.

Käytännössä jäseneksi päästäkseen valtion on kuitenkin täytettävä monia ehtoja. Eurooppa-neuvosto vahvisti vuonna 1993 kolme kriteeriä, jotka ehdokasmaiden on täytettävä ennen jäsenyyden toteutumista. Niitä kutsutaan Kööpenhaminan kriteereiksi. Kriteerien mukaan uusilla jäsenvaltioilla on liittymiseensä mennessä oltava:

1. Vakaat instituutiot, jotka takaavat demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen, ihmisoikeudet sekä vähemmistöjen suojelun ja näiden oikeuksien kunnioittamisen.

2. Toimiva markkinatalous ja edellytykset selviytyä kilpailupaineesta ja markkinavoi-
mien paineesta unionissa.

3. Valmiudet noudattaa jäsenyysvelvoitteita ja tukea unionin kaikkia tavoitteita. Jäsenyyttä hakevien valtioiden julkishallinnon on kyettävä soveltamaan ja hallinnoimaan EU:n lainsäädäntöä käytännössä.

Lisäksi EU:n on aina ennen uutta laajentumista arvioitava, pystyykö se ottamaan vastaan uusia jäseniä ja pystyvätkö sen toimielimet edelleen toimimaan tehokkaasti.

Viimeisimpänä EU:hun on liittynyt Kroatia vuonna 2013.

Pitkä liittymisprosessi

Maa, joka haluaa liittyä unioniin, osoittaa hakemuksen Euroopan unionin neuvostolle, joka pyytää komissiolta lausunnon. Hakemuksesta ilmoitetaan Euroopan parlamentille. Komission lausunto ei välttämättä ole myönteinen. Esimerkiksi Marokon hakiessa jäsenyyttä vuonna 1987 komissio ei ottanut hakemusta käsittelyyn, koska Marokko ei ole eurooppalainen valtio. Jos komission lausunto on myönteinen, Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti päättää myöntää maalle ehdokasvaltion aseman. Ehdokasmaat saavat EU:lta neuvotteluaikana yleensä liittymistä edeltävää rahoitustukea, jotta niiden on helpompi kuroa umpeen taloudellista kehityseroa. Ne solmivat EU:n kanssa myös vakauserä- ja assosiaatiosopimuksen.

Unionin säännöstö eli lainsäädäntö on jaettu politiikanaloittain yli 30 lukuun. Kaikkiaan läpikäytävää lainsäädäntöä löytyy jo yli 80 000 sivua. Komissio vertaa EU:n ja hakijamaan lainsäädäntöä keskenään ja laatii neuvotteluluvuista yhteenvedon. Etenkin oikeus- ja sisäasiat ovat osoittautuneet monelle hakijamaalle vaikeiksi, ja viime vuosina jäsenneuvottelut on aloitettu juuri näistä luvuista. Kun hakijamaan lainsäädännön katsotaan vastaavan sen luvun osalta EU-lainsäädäntöä, komissio voi suositella neuvotteluluvun käsittelyn ”päättämistä toistaiseksi”.

Kun neuvottelut on saatu päätökseen kaikista luvuista, sovitut ehdot kirjataan EU:n jäsenvaltioiden ja ehdokasvaltion väliseen liittymissopimukseen. Liittymissopimuksen allekirjoittamiseen tarvitaan parlamentin hyväksyntä ja neuvoston yksimielinen suostumus. Sitten sopimusvaltiot ratifioivat liittymissopimuksen joko maan parlamentissa tai kansanäänestyksessä.

Kuinka paljon unioni vielä laajenee?

Euroopan unionin jäsenmäärä on liki kaksinkertaistunut 2000-luvulla. EU-kansalaisten määrä on noussut yli puolen miljardin. Unionin pinta-ala on kasvanut neljänneksen ja uusien valtioiden myötä yhteisöön on tullut erilaisia kulttuureita, kieliä ja maantieteellistä vaihtelevuutta.

Kun itäisen Euroopan maat liittyivät EU:n jäseneksi, loppui vuodesta 1945 lähtien vallinnut idän ja lännen poliittinen kahtiajako. Arvostelijoiden mukaan unioni kuitenkin laajeni 2000-luvulla liian nopeasti ja kaikki valtiot eivät olleet liittyessään vielä täysin EU-kelpoisia. Laajentuminen herätti vanhoissa jäsenmaissa paljon huolestunutta keskustelua. Pelättiin, että uusista jäsenmaista virtaa työvoimaa vanhoihin jäsenmaihiin. Mediassa puhuttiin ”puolalaisten putkimiesten” vievän työt Suomestakin. Monet huolet jäivät kuitenkin toteutumatta.

Paljon on keskusteltu myös siitä, ovatko laajentumiset heikentäneet EU:ta ja sen toimintamahdollisuuksia. Jokainen laajentuminen on tähän mennessä vaatinut aina ”sulatteluajan”, mutta laajentumisia on seurannut myös EU:n politiikoiden ja institutionaalisten rakenteiden vahvistaminen. Esimerkiksi aluekehityspolitiikka kehittyi pakon sanelemana, kun Välimeren maat Kreikka, Espanja ja Portugali liittyivät 1980-luvulla jäseniksi. Sotilaallisesti liittoutumattoman Suomen liittyessä jäseneksi pelättiin, että unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka lakaistaan maton alle. Vaan toisin kävi. Unionin laajentuminen on usein johtanut integraation syvenemiseen.

Tuleeko Turkista EU:n jäsen?

2000-luku oli vahvaa laajentumisuskon aikaa unionissa. ”Asteittainen ja hallittu laajentuminen on koko Euroopan etu. On intressiemme mukaista yrittää edelleen vahvistaa Turkin demokratiaa ja asemaa siltana muslimimaailmaan. Sama pätee Länsi-Balkanin alueen vakauttamiseen. Laajentuminen on edistänyt ja edistää hyvinvointia koko Euroopassa. Se on myös yksi EU:n tärkeimmistä turvallisuustakeista. Tätä myönteistä kehitystä ei ole syytä katkaista”, näin totesi silloinen laajentumiskomissaari Olli Rehn kesällä 2007.

Turkki haki unionin jäsenyyttä alun perin jo vuonna 1987. Turkki on Naton jäsen, ja sillä on ollut assosiaatiosopimus EU:n kanssa jo kauan. Turkin maantieteellinen sijainti ja poliittinen historia saivat EU:n kuitenkin epäroimään pitkään, ennen kuin se hyväksyi hakemuksen ja Turkki sai ehdokasvaltion aseman vuonna 1999. Neuvottelut aloitettiin vuonna 2005.

Yksittäiset jäsenvaltiot vastustivat tiettyjen lukujen avaamista, ja prosessi eteni hitaasti. Mitään avatuista luvuista ei saatu valmiiksi, koska Turkki ei alkanut soveltaa assosiaatiosopimuksen lisäpöytäkirjaa Kyprokseen, eli se kieltäytyi tunnustamasta EU-maa Kyproksen tasavallan itsenäisyyttä. Turkki ja EU sopivat vuonna 2016 yhteisistä toimista EU:hun suuntautuvan laittoman maahanmuuttovirran tyrehdyttämiseksi ja uuden energian antamiseksi jäsenyyssprosessille. Lisäksi sovittiin viisumivapautta koskevan prosessin nopeuttamisesta. Tällä hetkellä Turkin liittymisprosessi on kuitenkin jäädytetty. Syynä on muun muassa se, että oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen heikkeni maassa dramaattisesti erityisesti heinäkuun 2016 vallankaappaus-

yhtymisen jälkeen. Monen jäsenmaan mielestä Turkille sopisi paremmin niin sanottu unionin ”etuoikeutettu kumppanuus”.

Islantikin haki jäsenyyttä

Norja, Sveitsi ja Liechtenstein eivät ole EU:n jäseniä, vaikka ne täyttävätkin jäsenyysehdot. Norja on käynyt liittymisneuvottelut jo kahdesti. Kahdesti maa on myös torjunut jäsenyyden kansanäänestyksessä, vuosina 1972 ja 1994. Sveitsi haki samoin jäsenyyttä vuonna 1992 mutta vetäytyi hankkeesta. Tällä hetkellä julkinen mielipide on näissä maissa liittymistä vastaan.

Talouskriisi sammutti EU:n laajentumisonnon. Se sai tosin yhden Pohjolan maan, Islannin, hakemaan unionin jäsenyyttä. Talouskriisin seurauksena Islannin kruunu oli romahtanut, samoin eläkkeiden ja asuntojen arvot. Tästä huolimatta EU suhtautui myönteisesti Islannin mahdolliseen jäsenyyteen, sillä maa on yksi Euroopan vanhimmissa kansanvaltaisista maista ja se täytti kaikki demokratiakriteerit. Islanti haki unionin jäsenyyttä heinäkuussa 2009, ja sen kanssa aloitettiin neuvottelut kesäkuussa 2010. Vakiintuneena demokratiana ja Euroopan talousalueen (ETA) jäsenenä Islanti edistyi neuvotteluissa nopeasti. Kun talous kääntyi Islannissa nousuun, maan kiinnostus EU:ta kohtaan kuitenkin laimeni. Sen hallitus pyysi maaliskuussa 2015, että EU ei pitäisi Islantia enää ehdokasvaltiona.

Katse Länsi-Balkaniin päin

Edellisellä vaalikaudella 2014–2019 unioniin ei otettu uusia jäsenvaltioita. EU halusi keskittyä talouden vakauttamiseen pitkään jatkuneen talouskriisin jälkeen. Ovella seisoo kuitenkin

useampi valtio, joka olisi halukas liittymään jäseneksi. EU on myöntänyt ehdokasmaan aseman Albanialle, entiselle Jugoslavian tasavallalle Pohjois-Makedonialle, Montenegrolle ja Serbialle. Bosnia ja Hertsegovina jätti liittymishakemuksen vuonna 2016. Kroatian liittyminen unioniin vuonna 2013 toimi isona kannustimena Länsi-Balkanin alueen muille maille. Näistä maista moni kuului aiemmin entiseen Jugoslaviaan. Maat näkevät EU:ssa keinon vauhdittaa taloutensa rakenneuudistusta, parantaa etnisten ja uskonnollisten sotien runteleamia keskinäisiä suhteitaan ja lujittaa demokraattisia instituutioitaan.

Komissio julkaisi helmikuussa 2018 uuden Länsi-Balkanin strategian, jossa todetaan, että Montenegro ja Serbia voivat liittyä unioniin

vuoteen 2025 mennessä. Päätöstä Pohjois-Makedonian ja Albanian kanssa ei ole vielä tehty. Päättyykö EU:n laajentuminen tähän? Sitä on mahdotonta sanoa. Baltian maat ja Puola ovat suhtautuneet myönteisesti siihen, että Ukraina liittyisi EU:hun. Ukrainan ja Venäjän konfliktin luomat geopoliittiset jännitteet ovat kuitenkin tehneet EU-jäsenyydestä epätodennäköisen. Vaikea on myös Moldovan tilanne. Sen sijaan ei ole mahdollista, että jo pitkään EU-jäsenyydelle ei sano-neet Sveitsi, Islanti tai Norja joskus muuttavat mielensä.

Norjan ulkoministeri Ine Eriksen Søreide tapaa-
massa EU:n ulkopoliitiikan korkeaa edustajaa,
Federica Mogherinia Brysselissä.

EU ja suhteet naapureihin

Unioni tukee lähialueiden vakautta

Vuosien 2004 ja 2007 laajentumiset siirsivät EU:n rajoja kauemmas itään ja etelään ja herättivät kysymyksen, kuinka EU:n pitäisi hoitaa suhteita uusiin naapureihinsa. EU halusi pyrkiä välttämään uusien poliittisten jakolinjojen syntymisen unionin ja sen naapurialueiden välille. Oli toimittava tiiviimmin esiin nousseiden turvallisuushäiriöiden torjumiseksi. Niitä oli noussut pintaan useita, kuten laitton maahanmuutto, energian toimitushäiriöt, ympäristön pilaantuminen sekä valtioiden rajat ylittävä järjestäytynyt rikollisuus ja terrorismi.

Tämän vuoksi EU loi uuden naapuruuspolitiikan. Sen piiriin kuuluvat unionin suhteet itäisiin ja kaakossa sijaitseviin naapuri-

maihiin (Armenia, Azerbaidžan, Georgia, Moldova, Ukraina ja Valko-Venäjä) sekä etelässä oleviin naapureihin (Algeria, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Libya, Marokko, miehitetty palestiinalaisalue, Syyria ja Tunisia).

Vuodesta 2004 lähtien lähes kaikki nämä maat ovat tehneet EU:n kanssa kahdenväliset kumppanuus- ja yhteistyösopimukset tai assosiaatiosopimukset, joiden myötä ne ovat sitoutuneet kunnioittamaan EU:n yhteisiä arvoja, edistämään markkinataloutta ja kestävää kehitystä sekä vähentämään köyhyyttä. EU puolestaan tarjoaa maille rahoitustukea, teknistä ja makrotaloudellista apua sekä muuta tukea niiden kehityksen vauhdittamiseksi. EU tukee esimerkiksi Armeniaa 144–176 miljoonalla eurolla kaudella 2017–2020.

EU:N KUMPPANUUDET

A. Itäinen kumppanuus

Itäisellä kumppanuudella pyritään kehittämään EU:n suhteita sen useimpiin itäisiin naapureihin eli Armeniaan, Azerbaidžaniin, Georgiaan, Moldovaan, Ukrainaan ja Valko-Venäjään. Se otettiin käyttöön vuonna 2009, ja se perustuu Euroopan naapuruuspolitiikkaan.

B. Välimeren unioni

Välimeren unioniin kuuluvat EU:n 28 jäsenvaltiota sekä 15 Välimeren alueen maata eli Albania, Algeria, Bosnia ja Hertsegovina, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Mauritania, Montenegro, Monaco, Marokko, Palestiina, Syyria (jäsenyys keskeytetty sisällissodan takia), Tunisia ja Turkki. Arabiliitto on osallistunut Välimeren unionin kokouksiin vuodesta 2008.

Sveitsin ja Italian välinen rajanylityspaikka. Sveitsi ei ole EU-jäsen, mutta se kuuluu EU:n Schengen-alueeseen. Siksi ihmiset voivat matkustaa Sveitsiin ilman passintarkastuksia.

EU on myös helpottanut kumppanuusmaiden kansalaisten viisumin saantia EU:hun. Suhteiden syvyys riippuu siitä, missä määrin kukin osapuoli kokee eurooppalaiset arvot omikseen. EU painottaa ”enemmällä enemmän” -periaatetta, jonka mukaan unioni kehittää vahvempia kumppanuuksia niiden naapureiden kanssa, jotka edistyvät parhaiten demokraattisissa uudistuksissa. Naapuruuspolitiikka on erillään laajentumisprosessista. Siinä ei ennakoita, miten suhteet naapurimaiden ja EU:n kanssa kehittyvät tulevaisuudessa.

Vaihtoehtoisia yhteistyömuotoja

EU tarjoaa Euroopan ja lähialueiden valtioille muitakin yhteistyön muotoja kuin jäsenyyden. Euroopan talousalue (ETA) perustettiin vuonna 1994. Sen tarkoituksena oli ulottaa unionin sisämarkkinat Euroopan vapaa-kauppa-alueen (EFTA) maihin. Norja, Islanti ja Liechtenstein kuuluvat Euroopan talousalueeseen. Sveitsi kuuluu Euroopan vapaa-kauppa-alueeseen mutta ei osallistu Euroopan talousalueeseen. Sveitsillä ja EU:lla on lukuisia kahdenvälisiä sopimuksia.

Euroopan unionista voi myös erota

Teoriassa yksinkertaista, käytännössä vaikeaa

Unionista voi tietenkin myös erota. Tanskalle kuuluva Grönlanti erosi unionista vuonna 1979 kansanäänestyksellä, ja myös Färösaaret on jättäytynyt unionin ulkopuolelle. EU:n nykyisen perussopimuksen mukaan ”Jokainen jäsenvaltio voi päättää erota Euroopan unionista valtiosääntönsä mukaisesti”. Jäsenvaltion tulee ilmoittaa eroaikomuksestaan Eurooppa-neuvostolle, joka ottaa ilmoituksen käsiteltäväkseen. Sen jälkeen EU neuvottelee jäsenvaltion kanssa eroamismenettelyistä ja myöhemmistä suhteista unioniin. Ellei eroamissopimusta saada aikaan, tulee ero voimaan kahden vuoden kuluttua eroilmoituksesta.

Teoriassa siis yksinkertaista, mutta käytännössä kuitenkin kaikkea muuta. Kansalliset itsenäisyysliikkeet, joiden suosio on kasvanut

Skotlanti äänesti itsenäisyydestään vuonna 2014. Silloin 53 prosenttia kansalaisista halusi jäädä osaksi Britanniaa.

esimerkiksi Espanjan Kataloniassa, Britannian Skotlannissa ja Belgian flaaminkielisellä alueella, nostavat esiin kysymyksen, johon EU:lla ei ole valmista vastausta: jos jäsenmaa jakautuu kahdeksi valtioksi, mitä tapahtuu? EU-sopimuksessa sanotaan ainoastaan, että unionin tulee kunnioittaa jäsentensä perustuslakeja. Mutta maa ei voi automaattisesti liittyä jäseneksi, vaan EU:n perussopimusta pitää muuttaa. Perussopimuksen muuttaminen vaatii aina jäsenmaiden yksimielistä päätöstä. On selvää, että esimerkiksi Espanja ei olisi valmis hyväksymään Kataloniaa EU:n jäseneksi.

Tapaus brexit

Britanniaa on useasti nimitetty unionin vaikeaksi ja kiusalliseksi jäsenmaaksi. Jo liittyessään silloisen Euroopan talousyhteisön jäseneksi Britannia varmisti itselleen kasan erilaisia poikkeusoikeuksia eli EU-kielellä ”opt-outs”. Maa jäi esimerkiksi rajatarkastusvapaan Schengen-alueen ja yhteisvaluutta euron ulkopuolelle. Mutta silti yksi unionin historian suurimmista shokeista koettiin maaliskuussa 2017, kun Britannia jätti Eurooppa-neuvostolle erohakemuksensa. Britanniassa oli edellisen vuoden kesällä järjestetty kansanäänestys, jossa 52 prosenttia maan kansalaisista äänesti EU-eron puolesta ja 48 prosenttia sitä vastaan.

Tästä alkoi unionin historiassa ennennäkemätön prosessi. EU:n ja Britannian välinen erosopimus saatiin laadittua sovituksessa aikataulussa, mutta Britannian parlamentti ei toistuvista yrityksistä huolimatta hyväksynyt erosopimusta. Kahden vuoden määräaika ehti kulua umpeen. Jäsenmaat päätyivät Britannian pyynnöstä myöntämään maalle lisäaikaa ja uudeksi eropäiväksi sovittiin 31.10.2019.

Kesällä 2019 pääministeri Theresa May ilmoitti eroavansa ja Britannian konservatiivipuolue valitsi maan uudeksi pääministeriksi Boris Johnsonin. Hänen johdollaan Britannia on ilmoittanut eroavansa EU:sta.

EU tänään

”Eurooppaa ei rakenneta hetkessä eikä millään kokonaisratkaisulla. Siihen tarvitaan käytännön toimenpiteitä, joilla luodaan ensin aito yhteisvastuullisuus.”

– Robert Schuman 9.5.1950

Unioni näkyy elämässämme monin tavoin

Euroopan unioni on ainutlaatuinen eurooppalaisten valtioiden taloudellinen ja poliittinen liitto. Sille ei löydy maailmasta eikä historiasta vertailukohtaa. EU on paljon enemmän kuin kansainvälinen järjestö, mutta vähemmän kuin liittovaltio. Sen rakenne ei itse asiassa sovi mihinkään perinteiseen oikeudelliseen määritelmään.

EU:n käytännön merkitys näkyy elämässämme monin erin tavoin. Sektorista riippuen 6–80 prosenttia kansallisesta lainsäädännöstä on lähtöisin EU:sta. Unionin jäsenmaissa asuu noin 512 miljoonaa ihmistä eli enemmän kuin Yhdysvalloissa ja Venäjällä yhteensä. EU:n sisämarkkinat ovat väkimäärältään maailman suurin talousalue. Eurooppa on myös kauppa-

mahtina Yhdysvaltoja suurempi. Sen yhteenlaskettu bruttokansantuote on yli 20 prosenttia maailman tuotannosta. Yhteisvaluutta euroa käyttää yli 340 miljoonaa EU-kansalaista. Euro on Yhdysvaltain dollarin rinnalla maailman-kaupan tärkein valuutta. EU ja sen jäsenmaat ovat myös maailman suurimpia kehitysavun antajia ja vastaavat noin 60 prosentista kaikesta globaalista kehitysavusta.

Ennen kaikkea EU on maailman menestyssekkäin rauhanprojekti. Euroopan unionille myönnettiin vuonna 2012 Nobelin rauhanpalkinto rauhan, sovinnon, demokratian ja ihmisoikeuksien edistämisestä Euroopassa ja maailmalla maailmassa. EU on maailman ensimmäinen valtioliitto, joka on saanut tämän kunnian.

MIKSI EU ON LUOTU

- Turvaamaan rauha unionin jäsenvaltioiden ja naapurivaltioiden välillä
- Lisäämään Euroopan maiden käytännön yhteistyötä
- Varmistamaan kansalaisten turvallisuutta
- Edistämään taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta
- Säilyttämään eurooppalainen identiteetti ja maiden omat erityispiirteet globaalissa maailmassa
- Edistämään eurooppalaisten yhteisiä arvoja

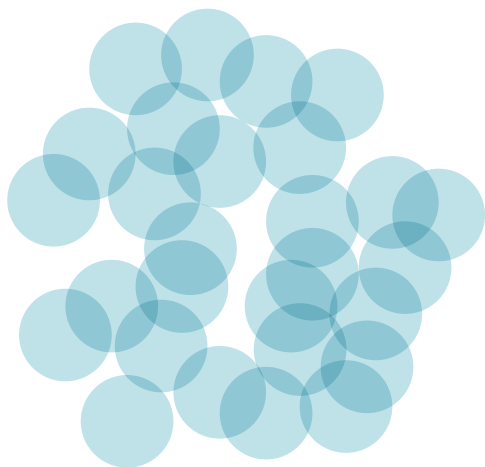
”Eletään moninapaisen maailmanjärjestyksen aikaa, jossa suurvallat käyttäytyvät ennakoitua arvaamattomammin. Nimenomaan vahva ja yhtenäinen EU on tapa vastata tähän muuttuneeseen tilanteeseen.”

– Timo Miettinen

eurooppalaiseen filosofiaan, aatehistoriaan ja politiikkaan erikoistunut yliopistotutkija
Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen keskuksessa

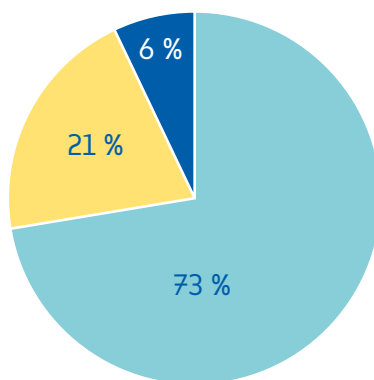
EU numeroina

28 jäsenvaltiota

pinta-ala: yli 4,5 miljoonaa km²

Matkustaminen

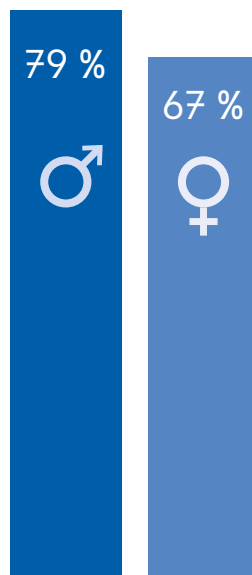

● kotimaassa
● EU:ssa
● EU:n ulkopuolelle

Yli 20 miljoonaa asuu muualla kuin synnyinmaassaan

Työllisyysaste

2

Miten EU toimii

Eu on hyvin omanlaisensa organisaatio, mutta sen ymmärtäminen on kaiken vaivan arvoista. EU vaikuttaa meidän jokaisen arkeen, ja EU-politiikassa on lopulta kyse yhteisten asioiden hoitamisesta.

Unionin päätöksentekojärjestelmää on kehitetty jatkuvasti 60 viime vuoden aikana. Perussopimusten pohjalta on laadittu suuri määrä asetuksia, direktiivejä ja suosituksia. Tämä lainsäädäntö, kuten muukin EU:n politiikka, perustuu Euroopan parlamentin, jäsenmaiden neuvoston ja Euroopan komission tekemiin päätöksiin.

EU:n kehitykseen vaikuttavat jäsenmaat, EU-instituutiot, kymmenet EU-virastot sekä tietenkin kansalaiset ja lukematon määrä muita vaikuttajia. EU:n instituutiot ja niiden yhteispeli muiden toimijoiden kanssa tekee unionista ainutlaatuisen.

EU:n toiminta ponnistaa perussopimuksista

Lait pohjautuvat sopimuksiin

EU:n perussopimuksilla tarkoitetaan alkuperäisiä Euroopan yhteisön perustamisasiakirjoja sekä niiden jälkeen syntyneitä sopimuksia.

EU:n perussopimukset muodostavat työkalupakin komissaareille, europarlamentaari-koille, jäsenmaiden ministereille ja EU-virkamiehille. Sopimuksissa määritellään EU:n tavoitteet, päätöksentekotavat sekä toimival-
lan jako jäsenmaiden ja EU:n välillä. Joka ikinen EU-laki pohjautuu johonkin perussopimuksen artikkeleihin. Nykyään artikkeleita on yhteensä jo yli 400.

Muutokset vaativat yksimielisyyttä

Toimielimiin liittyvät muutokset edellyttävät EU:ssa aina perussopimuksen muuttamista. EU:n perussopimusta onkin uudistettu seitsemään otteeseen vuosien 1985–2009 välillä. EU oli näiden 25 vuoden ajan jatkuvasti joko valmistelemassa, neuvottelemassa tai ratifioimassa uutta perussopimusta. Vertailun vuoksi Yhdysvaltojen perustuslakia on muutettu 225 vuoden aikana alle 30 kertaa. Muutokset ovat kuitenkin olleet välttämättömiä EU:n toiminnalle. EU:n jäsenmäärä on kasvanut ja jäsenmaat ovat halunneet antaa unionille lisää toimivaltaa.

Pienikin perussopimuksen muutos vaatii aina jäsenmaiden yksimielisyyden. Isoista sopimusmuutoksista päätetään jäsenmaiden välisissä pitkissä neuvotteluissa. Niitä kutsutaan EU-kielellä hallitusten välisiksi konferensseiksi

(HVK). Perussopimukset on ratifioitava eli vahvistettava joka jäsenmaassa, ennen kuin ne voivat astua voimaan. Joissain EU-maissa on kansallisen perustuslain mukaan järjestettävä kansanäänestys.

Lissabonin sopimus uudisti EU:n toimintaa

EU:n tuorein perussopimus on vuonna 2009 voimaan astunut Lissabonin sopimus. EU oli vuonna 2004 laajentunut 25 maan unioniksi. Se pakotti unionin uudistamaan toimintatapaan. Päätöksien tekeminen oli saatava tehokkaammaksi ja yksinkertaisemmaksi ja EU:sta oli rakennettava globaalisti vahvempi toimija.

Ensimmäinen yritys oli Nizzan sopimus vuonna 2001, mutta se onnistui pikemminkin monimutkaistamaan kuin selventämään päätöksentekoprosesseja. Siksi jäsenmaat päättivät, että kansalliset ja EU-tason päättäjät kokoontuvat hallitusten väliseen konferenssiin luonnostelemaan EU:lle uuden perussopimuksen.

Työn tuloksena syntyi sopimus Euroopan perustuslaista. Sen piti korvata EU:n aiemmat perussopimukset ja selkeyttää koko sopimusjärjestelmää. Perustuslaki ratifioitiin valtaosassa jäsenmaita, mutta Hollannissa ja Ranskassa järjestetyissä kansanäänestyksissä perustuslaillinen sopimus tyrmättiin keväällä 2005. Tyrmäysten syyt tosin liittyivät valtaosin muihin asioihin kuin itse sopimukseen. Kansalaiset äänestivät pikemminkin globali-

saatiota vastaan. Heitä myös pelotti, että EU laajenisi liian isoksi. Ranskan ja Hollannin kielteinen tulos ei kuitenkaan saanut sopimus-uudistusta kokonaan raiteiltaan. EU-jäsenmaat päättivät, että sopimuksen ”perustuslaillisista” piirteistä luovutaan ja vanhoja sopimuksia ei korvata, vaan uudistukset vain sisällytetään niihin. Näin EU-maiden johtajat allekirjoittivat vuonna 2007 Lissabonin sopimuksen. Suomi ratifioi sen seuraavana vuonna, mutta Irlanti ja Tšekki epäilivät yhä sopimuksen sisältöä. Irlanti hyväksyi sen vasta toisessa kansanäänestyksessä ja tšekit pitkän pohdinnan jälkeen vuonna 2009. Lissabonin sopimuksin vaatisi monen mielestä jo päivittämistä, jotta EU:n päätöksentekoa voitaisiin tehostaa. Mutta aika ei ole ainakaan vielä kypsä: Lissabonin sopimuksen voimaan saatamisen vaikeus on yhä tuoreessa muistissa ja yleinen ilmapiiiri jäsenmaissa ei tue eurooppalaisen integraation syventämistä.

EU:N PERUSSOPIMUKSET

1. Rooman sopimus Euroopan talousyhteisön ja Euratomin perustamisesta v. 1958
2. Euroopan yhtenäisasiakirja v. 1987
3. Maastrichtin sopimus – sopimus Euroopan unionista v. 1992
4. Amsterdamin sopimus v. 1999
5. Nizzan sopimus v. 2003
6. Lissabonin sopimus v. 2009

Amsterdamin sopimus vuodelta 1999. Jokaisen jäsenmaan johtaja allekirjoittaa sopimustekstin.

Eurooppa-neuvosto

Eurooppa-neuvostossa kokoontuvat jäsenmaiden johtajat. Se on ylin vallankäyttäjä, joka määrittelee EU:n poliittisen suunnan ja prioriteetit mutta ei säädä lakeja. Kutsutaan yleisesti myös EU-huippukokoukseksi.

Ministerineuvosto eli Euroopan unionin neuvosto

EU-toimielin, johon kuuluvat jäsenmaiden ministerit. Neuvosto hyväksyy EU:n lainsäädäntöä, yleensä yhdessä Euroopan parlamentin kanssa. Kutsutaan usein lyhyesti neuvostoksi.

Euroopan neuvosto

Euroopan vanhin ja laajin poliittinen yhteistyö- ja ihmisoikeusjärjestö. Ei ole EU:n toimielin vaan erillinen kansainvälinen järjestö, jossa on mukana 47 valtiota.

EU tänään Lissabonin sopimuksen mukaan

Lissabonin sopimuksen tärkein tavoite on tehostaa unionin toimintaa ja vaikuttaa EU:n ulkoiseen kuvaan maailmalla. Sopimus toikin tullessaan paljon muutoksia. Eurooppa-neuvostosta tehtiin virallinen EU-toimielin.

Unioni sai ”presidentin” eli pysyvän Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan. Hänen tehtävänä on valmistella ja johtaa jäsenmaiden johtajien EU-huippukokouksia. Lisäksi EU sai ”ulkoministerin” eli ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ja ”ulkoministeriön” eli Euroopan ulkosuhdehallinnon. Korkea edustaja toimii jäsenmaiden ulkoasioiden neuvoston puheenjohtajana, komission varapuheenjohtajana sekä johtaa Euroopan ulkosuhdehallintoa

Myös lainsäädäntötyö virtaviivaistui. Yhteispäätösmenettelystä tehtiin normi. Se tarkoittaa, että parlamentilla ja neuvostolla on yhtä suuri vastuu, kun hyväksytään EU-lakeja. Yhteispäätösmenettelyä sovelletaan noin 95 prosenttiin EU-lainsäädännöstä. Parlamentti sai myös lisää budjettivaltaa.

Ministerineuvoston puolella entistä useampi päätös tehdään nyt määräenemmistöllä.

Lisäksi Lissabonin sopimus toi päätöksen-tekoon mukaan niin sanotut delegoidut säädökset. Se tarkoittaa, että lakiehdotuksia laativa Euroopan komissio voi täydentää tai muuttaa EU-lain yksityiskohtia jälkikäteen.

Lissabonin sopimus lisäsi myös jäsenmaiden kansallisten parlamenttien vaikutusvaltaa. Kansalliset parlamentit voivat keskeyttää komission aloitteen, jos ne haluavat päättää asiasta kansallisella tasolla. Lisäksi Lissabonin sopimus teki EU:sta oikeushenkilön, joten unioni saa allekirjoittaa kansainvälisiä sopimuksia, esimerkiksi Pariisin ilmastokeskustelun. EU:n kansalaisten oikeudet määrittävästä perusoikeuskirjasta tuli samoin kiinteä osa perussopimusta ja näin oikeudellisesti sitova. Unionin toimielinten on kunnioitettava kansalaisten oikeuksia ja vapauksia. Perusoikeuskirja velvoittaa myös jäsenmaita. Lisäksi EU-maiden kansalaiset saivat oikeuden tehdä eurooppalaisia kansalaisaloitteita, joilla voi pyytää komissiota ehdottamaan lainsäädäntöä unionin toimivaltaan kuuluvilla aloilla.

Kasvoton EU?

EU-päätöksenteko nähdään usein etäisenä, kasvottomana ja jopa uhkaavana prosessina. Lait ja muut määräykset ”sanellaan Brysselissä”. Esimerkki tästä on Britannian brexit-kansanäänestys, jossa eroa vaatineet halusivat päätöksentekovallan takaisin Britanniaan. EU:n syyttäminen voi olla jäsenmaan ministerille hokuttelevaa, jos tehty päätös ei ole kyseiselle maalle mieluinen. Ja toisin päin: myönteisen päätöksen kohdalla maan hallitus kiihottaa ottamaan sen omiin nimiinsä. EU:sta ei puhuta sanaakaan.

Todellisuudessa jokainen jäsenmaa on virallisesti hyväksynyt EU-instituutioiden valtaoikeudet ja tehtävät. Ne löytyvät EU-sopimuksista. Jäsenmaiden, yritysten ja kansalaisten arkeen vaikuttavia EU-päätöksiä ei tee kasvoton koneisto, vaan lakiesitysten takaa löytyy aina iso joukko ihmisiä. Heidät on valittu jäsenmaista avoimesti joko poliittisen prosessin tai rekrytointiprosessin kautta. Suomen ja kaikkien muiden jäsenmaiden omat ministerit ja virkamiehet muokkaavat aktiivisesti EU-politiikkaa ja lakeja joka vaiheessa ja joka tasolla. Parlamentin valiokuntien kokoukset ja täysistunnot ovat julkisia ja niitä voi seurata reaaliaikaisesti verkossa. Valtaosa asiakirjoista käännetään kaikille EU:n 24 viralliselle kielelle. Myös ministerineuvosto on viime vuosina lisännyt toimintansa avoimuutta. Monet asiakirjoista ovat julkisia, ja osaa neuvoston kokouksista voi seurata verkossa.

Eteenpäin samaan vai eri tahtiin?

Pitäisikö joillekin EU-maille sallia muita nopeampi yhteistyön syventäminen? Kysymys on yksi unionin viime aikojen kesto-

puheenaiheista. Yksi eritahtisen EU:n puolesta puhujista on Ranskan presidentti Emmanuel Macron. Hänen mukaansa EU ei saa läpi riittävän kunnianhimoisia uudistuksia, jos se yrittää ottaa huomioon kaikki 28 jäsenmaata. Jos jotkin maat ovat valmiita syventämään integraatiota, niiden on saatava mennä eteenpäin. Hitaat eivät saa estää uudistuksia.

Toisten mielestä monitahtisuus kuitenkin syventää jäsenmaiden välisiä jakolinjoja ja asettaa maat eriarvoiseen asemaan. Toisaalta EU-maat ovat jo nyt eritahtisia.

Tanska ei osallistu puolustusyhteistyöhön, Irlanti ja Britannia ovat jättäytyneet kaiken Schengen-yhteistyön ulkopuolelle. Ruotsi, Tanska, Tšekki ja Britannia eivät puolestaan joko aio tai heillä ei ole velvoitetta liittyä mukaan yhteisvaluutta euroon. Lisäksi Tanskalla, Irlannilla ja Britannialla on oikeus jättäytyä pois vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen sääntelystä, ja Irlannilla on myös poikkeusvapaus kaikista abortteja koskevista EU-laeista.

Lissabonin sopimus mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön yksittäisten jäsenmaiden kesken: vähintään yhdeksän jäsenmaata voi unionirakenteita hyödyntäen ja yhteisömenetelmää noudattaen sopia uusista käytännöistä, kunhan muut voivat liittyä niihin mukaan myöhemmin. Tiivistä yhteistyötä on sovellettu muun muassa sovittaessa rajat ylittävien avioerojen periaatteista sekä yhtenäisen patenttisuojan (yhtenäispatentti) ja patenttituomioistuimen perustamisesta. Kenties tärkein esimerkki rajatuntemmin toteutetusta yhteistyöstä on pysyvä rakenteellinen puolustusyhteistyö eli EU-kielellä PRY. Sen idea on tiivistää ja vahvistaa EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa sekä puolustusyhteistyötä. Mukana on 25 jäsenmaata.

EU-toimielimien voimasuhteet

Kolme itsenäistä toimielintä

EU-instituutioiden välinen vallanjako on kolmen toimielimen välinen kompromissi. EU:n yleiset poliittiset painopisteet määritellään Eurooppa-neuvostossa. Siihen kuuluvat jokaisen jäsenmaan pääministeri tai presidentti sekä Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja ja komission puheenjohtaja. Euroopan komission vastuulla on puolustaa EU:n yleistä etua ja laatia lakialoitteita. Päätöksiä tekevät kuitenkin komissiosta erilliset instituutiot eli jäsenmaiden ministereistä koostuva neuvosto ja unionin kansalaisia edustava Euroopan parlamentti. Tätä kolmen itsenäisen toimielimen välistä vuorovaikutusta kutsutaan EU-kielellä yhteisömetodiksi.

EU-päätöksenteko yllättää aina

Komissiolla on virallinen oikeus laatia lainsäädäntöaloitteita ja kehittää EU:n politiikkoja, mutta lakiesityksillä on monta erilaista syntytaustaa. Käytännössä komission aloitteet ovat vastauksia eri tahojen ideoihin, vaatimuksiin ja toiveisiin. Joillakin aloitteilla pannaan toimeen Eurooppa-neuvoston päätöksiä ja tavoitteita. Eräät lait syntyvät uusien kansainvälisten sopimusten velvoittamina. Toiset syntyvät Euroopan parlamentin ehdotusten tuloksena. Uusi väylä ovat myös eurooppalaiset kansalaisaloitteet. Lisäksi entistä useammat lakiesitykset uudistavat olemassa olevaa

EU-direktiiviä tai asetusta. Komission suunnitelmat esitellään vuosittain komission työsuunnitelmassa.

EU:n päätöksentekoprosessin voi jakaa kolmeen osaan: agendan ja tavoitteiden asettamiseen, neuvotteluihin ja lopulliseen päätökseen. Usein on mahdotonta ennustaa, kuinka kauan mikäkin osa vie aikaa. Pelkkä ideointi ja esityksen laadintavaihe vie usein vuosia. Prosessiin sisältyy lähes aina jokin yllättävä käänne. EU-päätöksenteko on poliittista, ja yhden jäsenmaan kansallisella vaalituloksella, maailmantalouden muutoksella tai vaikkapa kriisillä voi olla ratkaiseva merkitys sille, hyväksytäänkö vai hylätäänkö lakiesitys ja kuinka kauan sen käsittely kestää.

Jokaisella EU-instituutiolla on virallisen vallan lisäksi myös epävirallista valtaa. Kaiken EU-päätöksenteon ytimessä on jatkuva yritys löytää kompromissiratkaisuja ja konsensusta toisaalta jäsenmaiden ja toisaalta unionin instituutioiden sisällä ja välillä.

EU:N TOIMIELINTEN ROOLIT PÄÄTÖKSENTEOSSA

KOMISSIO

Euroopan komissio laatii lakiesityksen. Se toimitetaan Euroopan parlamentille, ministerineuvostolle ja kansallisille parlamenteille.

PARLAMENTTI

Euroopan parlamentin valiokunta nimittää europarlamentaarikon esittelijäksi. Hänen tehtävänsä on laatia mietintö, joka sisältää muutoksia komission esitykseen. Muut europarlamentaarikot voivat tehdä mietintöön lisää muutosesityksiä. Valiokunta äänestää mietinnöstä. Sen jälkeen parlamentti äänestää lakiesityksestä täysistunnossa valiokunnan mietinnön pohjalta. Tuloksena on parlamentin kanta. Se välitetään neuvostolle.

MINISTERINEUVOSTO

Jäsenmaat keskustelevat komission esityksestä, mutta virallisesti neuvosto voi käyttää ensimmäisen käsittelynsä pohjana vain parlamentin kantaa. Ministerineuvosto voi (1) hyväksyä parlamentin kannan, jolloin laki hyväksytään, tai (2) tehdä muutoksia parlamentin kantaan, jolloin tuloksena on neuvoston ensimmäisen käsittelyn kanta. Se lähetetään parlamentille toiseen käsittelyyn.

PARLAMENTTI

Neuvoston kanta lähetetään ensin asiasta vastaavaan valiokuntaan, joka laatii suosituksen parlamentin toiseen käsittelyyn. Täysistunto äänestää suosituksesta ja siihen mahdollisesti tehdyistä muutosesityksistä.

MINISTERINEUVOSTO

Neuvosto käy läpi parlamentin toisen käsittelyn kannan. Sille ilmoitetaan myös komission kanta parlamentin tekemiin muutoksiin. Ministerineuvosto joko (1) hyväksyy kaikki parlamentin muutokset, jolloin laki hyväksytään, tai (2) ei hyväksy kaikkia muutoksia. Viimeksi mainitussa tapauksessa kutsutaan koolle sovittelukomitea.

SOVITTELUKOMITEA

Sovittelukomiteassa on yhtä suuri määrä europarlamentaarikkoja ja neuvoston edustajia. Jos sovittelukomitea (1) ei hyväksy yhteistä tekstiä, ehdotettu säädös raukeaa. Jos sovittelukomitea (2) hyväksyy yhteisen tekstin, teksti välitetään parlamentille ja neuvostolle kolmanteen käsittelyyn.

PARLAMENTTI

Parlamentin täysistunto ja ministerineuvosto äänestävät erikseen laista ja hyväksyvät sen tekemättä siihen enää muutoksia.

MINISTERINEUVOSTO

Laki hyväksytään.

Laki astuu voimaan.

NÄIN SYNTYY EU-LAKI

Havaitaan tarve EU-laille.

Liikenne tuottaa noin neljäsosan EU-maiden päästöistä. Uusien henkilöautojen hiilidioksidipäästöjä on leikattava yhä vakavammaksi osoittautuvan ilmastokriisin takia.

Valmistelu komissiossa: Komissio kerää tietoa yrityksiltä, viranomaisilta ja muilta tahoilta, joita asia koskee. Komissio tekee myös vaikutustenarvion eli tutkii, mitä vaikutuksia uudella lailla olisi. Se myös konsultoi sidosryhmiä, jotka saavat kertoa aiheesta mielipiteensä.

Komissio valmistelee asiaa vuosina 2015–2017. Johtopäätös on selvä: tarvitaan uusien henkilö- ja pakettiautojen hiilidioksidipäästöjen alentamista koskeva asetusehdotus.

Parlamentti hyväksyy kantansa täysistuntoäänestyksessä.

Euroopan parlamentti ehdottaa komission esitystä tiukempaa 40 prosentin päästöleikkausta henkilöautojen päästöihin vuoteen 2030 mennessä.

Parlamentti aloittaa työnsä. Parlamentissa päätetään ensin, mille valiokunnalle lakialoite kuuluu. Sitten väännetään kättä siitä, mikä poliittinen ryhmä saa asetusehdotuksen omakseen ja kuka Euroopan parlamentin jäsen eli meppi tuossa ryhmässä saa mietinnön laadittavakseen. Muut poliittiset ryhmät nimittävät niin sanotun varjoesittelijän eli mepin, joka kertoo oman ryhmänsä näkemyksen varsinaiselle mietinnön tekijälle.

Liikenneasiat kuuluvat liikennevaliokunnalle. Mietinnön laatijaksi valitaan keskustavasemmistoryhmään kuuluva europarlamentaarikko Miriam Dalli Maltalta.

Neuvottelut parlamentin ja ministerineuvoston kesken.

Virallisten kokousten lisäksi järjestetään kymmeniä epävirallisia neuvotteluita ja tapaamisia. Pohjana on aina komission esitys, johon mietinnöstä vastaava meppi ja jäsenmaiden edustajat tekevät muutoksia. Lopulta ministerineuvosto ja parlamentti löytävät sovun asetuksen sisällöstä ja päästöjen leikkausprosentista.

Komission virkamiehet luonnostelevat asetus-tekstin. Komission muut pääosastot kommentoivat tekstiä. Sitten lakiesitys julkistetaan.

Komissio julkistaa asetusehdotuksen syksyllä 2017. Sen mukaan autonvalmistajien on vähennettävä uusien henkilö- ja pakettiautojen hiilidioksidipäästöjä 30 prosenttia vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2021 päästölukemiin.

Jäsenmaat ryhtyvät käsittelemään asetus-ehdotusta jäsenmaiden virkamiehistä koostuvassa sektorityöryhmässä. Eri alojen työryhmiä toimii Brysselissä yhteensä 200. Jokainen jäsenmaa muodostaa oman kantansa asetusehdotukseen.

Suomi toivoo komission esitystä kunnianhimoisempaa leikkausta autojen päästöihin, koska se helpottaisi liikenteen päästövähennystavoitteen saavuttamista Suomessa. Myös Ranskan ja Hollannin johtama maaliittouma esittää 35 prosentin leikkausta. Etenkin Saksalle asetus on kuitenkin vaikea, koska Saksa on merkittävä autoteollisuusmaa ja autoteollisuus vastustaa leikkauksia. Polttoaineenkulutuksen alentaminen nostaisi auton valmistuskustannuksia noin tuhannella eurolla autoa kohti.

Asetus hyväksytään.

Huhtikuussa 2019 parlamentti ja ministerineuvosto hyväksyvät EU-asetuksen 2019/631 hiilidioksidipäästönormien asettamisesta uusille henkilöautoille ja uusille kevyille hyötyajoneuvoille. Asetuksen myötä uusien henkilöautojen keskimääräiset hiilidioksidipäästöt laskevat 37,5 prosenttia vuosien 2021–2030 välillä. Ensirekisteröitävien pakettiautojen päästöjen tulee pudota samassa ajassa 31 prosenttia.

Asetusehdotuksen käsittely alkaa parlamentissa ja ministerineuvostossa.

Parlamentti on liikenne- ja ympäristöasioissa tasavertainen lainsäätäjä neuvoston kanssa. Kumpikaan ei voi kävellä toisen yli.

TRILOGIT ELI KOLMIKANTANEUVOTTELUT

Trilogeista ei löydy mainintaa EU-sopimuksista. Ne ovat epävirallinen tapa yrittää nopeuttaa lakien säätämisprosessia EU-instituutioiden välillä. Trilogiryhmään kuuluu parlamentissa lakialoitteesta mietinnön laativa meppi, ministerineuvoston asiaa käsittelevän työryhmän puheenjohtaja ja lakiesityksestä vastuussa oleva virkamies komissiosta. Trilogineuvotte-

luissa saavutettu sopu lakiesityksistä on epävirallinen ja vaatii ministerineuvoston ja parlamentin siunauksen. Entistä suurempi osa EU-laeista sovitaan trilogieissa. Moni on kritisoinut trilogineuvotteluita avoimuuden puutteesta, sillä neuvottelut tapahtuvat suljettujen ovien takana ja esimerkiksi medialla ei ole mahdollisuutta seurata niitä.

EU:n toimivalta on tarkoin rajattu

EU ei voi yhtäkkiä päättää ryhtyvänsä sääntelemään jotain asiaa. Se voi toimia vain, jos jäsenmaat ovat antaneet sille EU-sopimuksessa toimivallan kyseisellä sektorilla. EU-sopimuksissa määritellään säännöt ja laajuus, joiden rajoissa unioni voi toimia kullakin alalla. Jokaisessa EU-laissa viitataan yhteen tai useampaan EU-sopimuksen artikkeleihin eli oikeudelliseen perustaan.

EU on iso isoissa ja pieni pienissä asioissa

Lissabonin sopimus jakaa EU:n ja jäsenmaiden oikeuden päättää asioista kolmeen päätyyppiin: unionin yksinomaiseen toimivaltaan, jäsenmaiden ja EU:n jaettuun toimivaltaan sekä EU:n tukitoimiin. Esimerkiksi kansainvälisessä kaupassa tai maatalouspolitiikassa EU:lla on laaja, lähes yksinomainen toimivalta. Sen sijaan kehityspolitiikassa tai koulutus-, terveys- ja sosiaalipolitiikassa päävastuu on jäsenmailla. Suurin osa unionin käsittelemistä asioista kuuluu kuitenkin jaetun toimivallan piiriin.

Tällöin jäsenmaan on annettava etusija EU-laeille eli muutettava omaa lakiaan, jos kansallinen laki on ristiriidassa EU-lain kanssa. Esimerkki jaetusta toimivallasta on liikennepolitiikka.

EU:n on myös kunnioitettava kahta periaatetta laatiessaan EU-sääntöjä. Ensimmäinen niistä on niin kutsuttu subsidiariteettiperiaate. Sen mukaan EU voi toimia ainoastaan silloin, kun EU-tason toiminta on tehokkaampaa kuin yksittäisen jäsenmaan omat toimet. Hyvä esimerkki tästä on ilmasto- ja ympäristöpolitiikka. Toinen keskeinen periaate on suhteellisuus. EU ei saa puuttua asioihin enempää kuin EU-sopimuksissa määriteltyjen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää. EU onkin viime vuosina painottanut, että unionin on syytä olla ”iso isoissa asioissa ja pieni pienissä”. Lisäksi EU:n valtaa sääntelee yhteispäätösmenettely: Komissio laatii lainsäädäntöesityksen. Sen jälkeen parlamentti ja ministerineuvosto päättävät esityksen hyväksymisestä. Uuden lain syntyminen edellyttää siis sitä, että sekä parlamentti että neuvosto hyväksyvät esityksen jokaisen lauseen.

Ristin muotoinen Euroopan komission Berlaymont-päärakennus valmistui 1960-luvulla ja sijaitsee Brysselissä keskellä EU-kortteleita. Nimi viittaa paikalla aiemmin toimineeseen Berlaymontin nunnaluostariin.

Kohti parempaa sääntelyä

Monen mielessä EU on synonyymi byrokratialle. Komissio perusti jo vuosia sitten paremman sääntelyn ohjelman, jonka tavoitteena on EU-lainsäädännön yksinkertaistaminen. Se on laajentunut niin sanotuksi REFIT-ohjelmaksi. Useita lakeja on vuosien varrella kumottu, yksinkertaistettu tai niputettu yhteen. Hiljattain astui voimaan paremman sääntelyn paketti. Se lisäsi sidosryhmien

vaikutusmahdollisuuksia, tukevoitti etukäteen tehtäviä vaikutusarviointeja ja loi entistä itsenäisemmän lakien valvontaelimen. EU-instituutiot allekirjoittivat myös sopimuksen paremmasta lainsäätämisestä. EU suoriutuukin nykyään hyvin Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n mittareissa, joissa arvioidaan lakien säätämisen tehokkuutta.

EU:N TOIMIVALTA

EU on yksin vastuussa seuraavista

- tulliliitto
- sisämarkkinoiden toimintaa varten tarvittavat kilpailusäännöt
- euromaiden rahapolitiikka
- meren luonnonvarojen ja eliöiden säilyttäminen osana yhteistä kalastuspolitiikkaa
- yhteinen kauppapolitiikka
- kansainvälisten sopimusten tekeminen silloin, kun se kuuluu unionille EU-lainsäädännön nojalla

EU:lla ja jäsenmailla on jaettu vastuu seuraavista

- sisämarkkinat
- sosiaalipolitiikka Lissabonin sopimuksessa määritellyiltä osiltaan
- taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus
- maatalous ja kalastus lukuun ottamatta meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistä

- ympäristö
- kuluttajansuoja
- liikenne
- Euroopan laajuiset tie- ja infraverkot
- energia
- vapaus, turvallisuus ja oikeudet
- yhteiset turvallisuushaasteet kansanterveyden alalla
- tutkimus, teknologinen kehittäminen ja avaruusala
- kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu

Vastuu jäsenmailla, EU vain tukee tai koordinoi jäsenmaiden toimintaa

- ihmisten terveyden suojelu ja kohentaminen
- teollisuus
- kulttuuri ja urheilu
- matkailu
- yleissivistävä koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso
- pelastuspalvelu
- hallinnollinen yhteistyö

EU-LAEILLA ON MONTA NIMEÄ

EU:ssa on monenlaisia oikeudellisilla säädöksiä. Niistä toiset ovat sitovia, toiset eivät. Joitakin säädöksiä sovelletaan kaikissa EU-maissa, osaa vain muutamassa.

1. Asetukset

Asetusehdotuksia laatii komissio. Asetus on lakimuodoista tiukin. Asetukset ovat sitovia säädöksiä, joita on sovellettava kaikilta osiltaan kaikkialla EU:ssa.

2. Direktiivit

Direktiiviehdotuksia laatii komissio. Direktiiveissä määritellään vähimmäistavoitteet, jotka kaikkien EU-maiden on täytettävä. Maat saavat kuitenkin itse päättää kansallisista laeista, joilla tämä toteutetaan, ja halutessaan ylittää vähimmäisvaatimukset.

3. Päätökset

Päätökset sitovat niitä, joille ne on osoitettu (esimerkiksi yksittäinen EU-maa tai yritys), ja niitä sovelletaan sellaisinaan. Päätöksiä laatii komissio.

4. Suositukset

Suosituksia eivät ole sitovia eikä niiden noudattamatta jättämisellä ole oikeudellisia seurauksia. Suosituksilla eri toimielimet voivat ilmaista kantansa ja ehdottaa toimia jäsenmaille.

5. Lausunnot

Lausunto ei ole sitova, eikä siitä seuraa lausunnon vastaanottajille oikeudellisia velvoitteita. Lausuntoja voivat antaa EU:n keskeiset toimielimet (komissio, neuvosto, parlamentti), alueiden komitea sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitea.

6. Delegoidut säädökset

Delegoidut säädökset ovat oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, joilla komissio voi täydentää tai muuttaa jälkikäteen EU-lakien yksityiskohtia. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi säännösten päivittämiseksi tai tarkentamiseksi.

7. Täytäntöönpanosäädökset

Täytäntöönpanosäädökset ovat oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, joilla komissio voi – EU-maiden edustajien valvonnassa – asettaa ehtoja varmistaakseen, että EU-lainsäädäntöä sovelletaan yhdenmukaisesti.

Euroopan komissio on EU:n moottori

Komissio edustaa EU:ta

Euroopan komissio pitää unionin käynnissä. Komission tärkein työ on laatia EU-lainsäädäntöesityksiä ja puolustaa EU:n yleistä etua. Nämä tehtävät tekevät komissiosta maailman vaikutusvaltaisimman kansainvälisen instituution. Komissio on toiminnassaan hyvin itsenäinen. Koska komissio huolehtii koko EU:n edusta, se ei voi ottaa vastaan ohjeita yhdeltäkään yksittäiseltä jäsenmaalta. ”Perussopimusten valvojana” sen on taattava, että neuvoston ja parlamentin laatima lainsäädäntö pannaan täytäntöön jäsenvaltioissa. Jos näin ei tapahdu, komissio voi viedä asian EU-tuomioistuimeen.

Yksi komissio, kaksi instituutiota

Komission koko on yleinen väärinkäsitysten aihe. Komissio on suhteellisen pieni. Siellä työskentelee saman verran henkilökuntaa kuin keskiuudessa kansallisessa ministeriössä. Vaikka yleensä puhutaan yhdestä komissiosta, komissio koostuu itse asiassa kahdesta instituutiosta. Ensimmäinen niistä on komissaarien muodostama ryhmä eli EU-kielellä kollegio, ja toinen instituutio ovat virkamiehistä koostuvat pääosastot. Kollegio on komission poliittinen johtoryhmä, vähän kuin kansallinen hallitus. Kollegion muodostavat komissaarit, joita jokaisella jäsenmaalla on yksi. Jokainen komissaari on vastaavassa asemassa kuin kansallisen hallituksen ministeri. Komissaarit valitaan yhdeksi vaalikaudeksi eli viideksi

vuodeksi kerrallaan, ja he ovat kunkin maan poliittisesti nimittämiä henkilöitä. Usein nimityspäätöksen tekee jäsenmaan pääministeri tai presidentti. Valtaosalla komissaareista on takanaan pitkä poliittinen ura.

Komissaarikollegiota ja koko komissiota johtaa komission puheenjohtaja. Parlamentti valitsee hänet jäsenmaiden ehdotuksen pohjalta. Jäsenmaiden on ehdotuksessaan otettava EU-sopimuksen mukaisesti EU-vaalitulos huomioon. Aloittaessaan viisi vuotta kestävän kautensa komission puheenjohtaja julkistaa ohjelmansa eli asiat, joihin komissio aikoo vaalikaudella keskittyä. Sen lisäksi komissio laatii itselleen vuosittain tarkemman työohjelman, joka määrittää lainsäädäntötyön sisällön.

Komission rakenne

Komissiolla on yhteensä noin 30 eri pääosastoa. Niistä jokainen vastaa yhdestä sektorista, kuten ympäristöstä, liikenteestä tai kääntämispalveluista. Komission pääosastoja voi verrata kansallisiin ministeriöihin. Valtaosa komissaareista on vastuussa yhdestä tai useammasta omaan salkkuunsa kuuluvasta pääosastosta. Esimerkiksi ilmastokomissaari vastaa ilmasto-pääosastosta. Kutakin pääosastoa johtaa pääjohtaja, joka puolestaan toimii suoraan komissaarin alaisuudessa. Pääosastoissa suunnitellaan kyseisen pääosaston vastuulle kuuluvaa EU-politiikkaa.

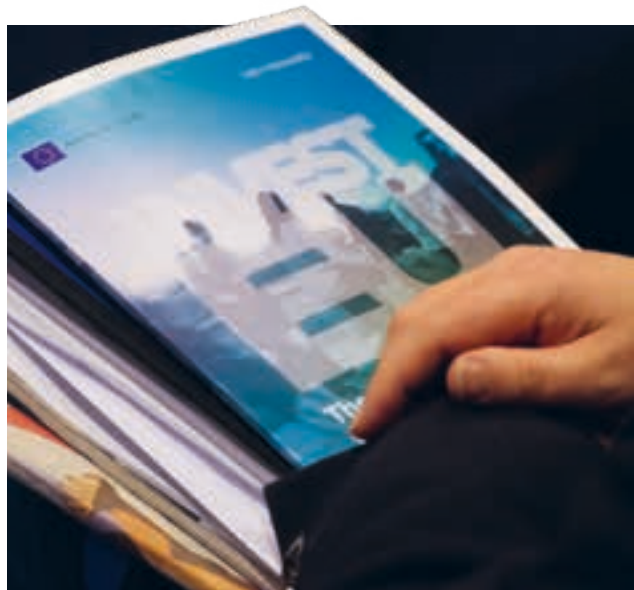
Pääosastoissa työskentelevät virkamiehet kirjoittavat lakiesitysluonnokset. He ovat

jäsenmaiden kansalaisia, ja heidät valitaan EU-instituutioiden normaalin rekrytointiprosessin kautta. Nämä virkamiehet osallistuvat myös parlamentin ja neuvoston kokouksiin, joissa käsitellään heidän laatimiaan esityksiä. Aina lakiesityksistä ei ole helppoa löytää yksimielisyyttä komission pääosastojen välillä. Esimerkiksi lannoitteiden käyttörajoituksia koskevaa esitystä kannatetaan varmasti ympäristöpääosastolla, mutta siihen suhtaudutaan paljon varauksellisemmin maatalouspääosastolla. Lopullinen päätös tehdään komissaarien kesken kollegiossa, joka kokoontuu yleensä keskiviikkoisin Brysselissä.

Komission esitykset eivät synny tyhjiössä vaan usein niiden takaa löytyy monimutkainen prosessi. Komission sisällä tai sen ulkopuolella syntyneen idean kypsyminen lakiesitykseksi kestää jopa vuosikymmenen. Ennen kuin komissio esittää lakialoitetta, se käy läpi laajan kuulemisprosessin. Komissio pyytää mielipidettä kaikilta sidosryhmiltä, joita tema koskee. Näin yritetään varmistaa, että lakialoite täyttää tavoitteensa ja ainakin suurin osa sidosryhmistä kannattaa sitä. Samaan tapaan europarlamentaarikot ja jäsenmaiden neuvoston virkamiehet ja ministerit kuulevat eri intressiryhmiä päättäessään kannoistaan komission lakiesitykseen.

Komissio oli yksi ensimmäisistä kansainvälisistä instituutioista, joka laati yksityiskohdaisia tutkimuksia ilmastomuutoksesta. Ne johtivat EU:n ilmastopolitiikan syntyyn ja esimerkiksi päästökauppajärjestelmän luomiseen.

Viime vuosina jäsenmaiden vaatimukset ja aloitteet ovat kuitenkin monesti jyränneet komission työn etenkin kriisien kyllästämillä sektoreilla, kuten maahanmuutossa tai turvallisuudessa.

KOMISSION VALTA

- Komissio vartioi EU:n sopimuksia ja varmistaa, että EU:n lainsäädäntö toimeenpannaan ja sitä noudatetaan oikealla tavalla jäsenmaissa. Lisäksi se hallinnoi EU:n määrärahoja.
- Komissio on sisämarkkinoiden kilpailuviranomainen. Sillä on valta sallia ja evätä esimerkiksi yritysten fuusiot ja kaupat. Tämä oikeus koskee myös EU:n ulkopuolella toimivia yrityksiä.
- Komissio neuvottelee ministerineuvoston antaman mandaatin pohjalta EU:n kansainväliset kauppasopimukset ja muut yhteistyösopimukset.

Jokainen jäsenmaa haluaa painavan salkun

Komission puheenjohtajan on valintansa jälkeen ensi töikseen muodostettava komissari-kollegionsa jäsenmaiden komissarikandidaateista. Puheenjohtaja jakaa jokaiselle komissarille omat vastuualueet eli ”salkut”. Poikkeus tästä on ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, joka on myös komission varapuheenjohtaja. Salkkujako on vaikea poliittinen prosessi, sillä jokainen vastuualue ei ole yhtä painava. Perinteisesti kansainvälistä kauppaa, sisämarkkinoita, ympäristöä, kilpailupolitiikkaa, maataloutta, energiaa ja aluekehitystä koskevat salkut ovat olleet jäsenmaiden silmissä himoituimpia. Niissä EU:lla on rahaa ja valtaa.

Varapuheenjohtajat koordinoivat salkkukomissareja

Kaudella 2014–2019 komissarien salkut oli jaettu eri varapuheenjohtajien alaisuuteen, jotka koordinoivat salkkukomissarien työtä. Samanlainen varapuheenjohtajarakenne jatkuu myös kuluvalle vaalikaudella. Koordinoiva varapuheenjohtaja varmistaa, ettei esimerkiksi ympäristökomissarin valmisteleva ympäristölainsäädäntö ole ristiriidassa sisämarkkinakomissarin suunnitelmien kanssa tai toisin päin ja että kaikki komissarit puhaltavat yhteen hiileen. Tavoitteena on julkistaa myös määrällisesti vähemmän lakialoitteita. Tuloksena komissio julkisti viime kaudella vain noin 25 suurempaa lakipakettia vuodessa, kun edellinen komissio ylsi keskimäärin 150 aloitteen vuosivauhtiin.

Komissaari ei kadota kansallista identiteettiään

Ennen kuin uusi komissio voi aloittaa toimintansa, sen on saatava vihreä valo Euroopan parlamentilta. Parlamentti järjestää jokaisen komissariehdokkaan kanssa kuulemistilaisuuden, jossa me-pit tenttaavat komissariehdokasta hänen osaamisestaan ja usein myös arvomaailmastaan. Joskus komissariehdokasta ei hyväksytty, vaan jäsenmaan on ehdotettava uutta tilalle. Parlamentti äänestää koko komission luottamuksesta, aivan kuten kansallisestikin äänestetään esimerkiksi hallituksen luottamuksesta.

Jokaisella komissarilla on oma 7–10 neuvonantajasta koostuva kabinetti. Puheenjohtajan kabinetti on tätä suurempi. Kabinetin virkamiehet auttavat komissaria lainsäädäntötyössä ja pitävät hänet ajan tasalla komission ja koko maailman tapahtumista. Kukin komissaari saa valita kabinettinsa jäsenet itse, mutta mukana on oltava ainakin kolmen jäsenmaan kansalaisia. Astuessaan virkaansa komissarit vannovat itsenäisyyden valan. Heidän tehtävänsä on toimia EU:n yhteisen edun mukaisesti. Tosiasiassa komissarit eivät toki kadota kansallista identiteettiään. Usein heidän komissioon tuomansa kokemus jäsenmaista ja niiden erityispiirteistä on vain hyödyksi lainsäädäntöaloitteita suunniteltaessa.

Syksyllä 2019 tehtävänsä valittu Euroopan keskuspankin pääjohtaja Christine Lagarde kättelee Euroopan parlamentin puhemiestä David-Maria Sassolia Brysselissä. Lagarden toimikausi kestää kahdeksan vuotta.

1. Euroopan komission puheenjohtaja: Ursula von der Leyen Saksasta

Jäsenmaat ehdottavat komission puheenjohtajaa määräenemmistöllä. Heidän on otettava Euroopan parlamentin vaalien tulos huomioon. Ehdokkaan on saatava parlamentin hyväksyntä sen jäsenten enemmistöllä (vähintään 376 jäsentä). Jos ehdokas ei mene läpi äänestyksessä, jäsenmaiden on asetettava uusi ehdokas.

2. Euroopan parlamentin puhemies: David-Maria Sassoli Italiasta

Parlamentti äänestää puheenjohtajasta suljetussa lippuäänestyksessä. Ehdottoman enemmistön äänistä saanut ehdokas valitaan tehtävään. Ehdokkaita voivat nimetä sekä poliittiset ryhmät että vähintään 40 europarlamentaarikon ryhmä. Kausi on yleensä kestoaltaan 2,5 vuotta.

3. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja eli EU:n presidentti: Charles Michel Belgiasta

Jäsenmaat valitsevat itse Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan. Asiasta päätetään määräenemmistöllä. Puheenjohtaja hoitaa tehtävää 2,5 vuotta kestävän kauden, joka voidaan uusia kerran.

4. EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja eli ”EU:n ulkoministeri”: Josep Borrell Espanjasta

Eurooppa-neuvosto tekee valinnan määräenemmistöllä komission puheenjohtajan suostumuksella. Korkea edustaja toimii puheenjohtajana jäsenmaiden ulkoministerien kokouksissa, johtaa EU:n ulkosuhdehallintoa (EEAS) ja toimii komission varapuheenjohtajana.

5. Euroopan keskuspankin pääjohtaja: Christine Lagarde Ranskasta

Eurooppa-neuvosto nimittää Euroopan keskuspankin (EKP) johtokunnan puheenjohtajan (EKP:n pääjohtaja) ja varapuheenjohtajan sekä neljä muuta jäsentä.

KOMISSIION PUHEENJOHTAJA URSULA VON DER LEYEN

Kaudella 2019–2024 komissiota johtaa saksalainen Ursula von der Leyen.

Euroopan parlamentti valitsi hänet komission puheen-

johtajaksi kesällä 2019. Von der Leyen on EU:n historian ensimmäinen nainen komission johdossa. Hän kannattaa parlamentin aloiteoikeutta ja sitoutui esittämään lainsäädäntöä vastineena kaikkiin parlamentin päätöslauselmiin. Hän haluaa EU:lle tiukemmat päästötavoitteet, Euroopasta ilmastoneutraalin vuoteen 2050 mennessä, ja hän lupasi julkistaa euroop-

palaisen ilmastolain heti virkakautensa alussa. Von der Leyen aikoo vahvistaa oikeusvaltioperiaatetta ja perustaa EU:n laajuisen valvontamekanismin. Hänen mukaansa EU:n pitää luoda talous, joka palvelee kansalaisia. Lisäksi von der Leyen painottaa tasa-arvoa ja sitoutuu siihen, että komissaarien sukupuolijakauma on tasapainoinen. Hän on toiminut Saksassa ministerinä vuodesta 2005 ja edustaa kristillisdemokraattista CDU-puoluetta, joka kuuluu parlamentissa keskustaoikeistoryhmä EPP:hen. 60-vuotias von der Leyen on seitsemän lapsen äiti ja koulutukseltaan lääkäri. Hän puhuu saksaa, englantia ja ranskaa.

JUTTA URPILAINEN ON SUOMEN KOMISSAARI

Pääministeri Antti Rinne nimitti Suomen komissaari-ehdokkaaksi kaudelle 2019–2024 Jutta Urpilaisen. Urpilainen vastaa komis-

siossa kansainvälisistä kumppanuuksista. Hän on toiminut aiemmin valtiovarainministerinä, SDP:n puheenjohtajana ja 16 vuotta kansanedustajana. Urpilainen on ensimmäinen suomalainen naispuolinen

komissaari. Kaudella 2014–2019 Suomen komissaarina toimi entinen pääministeri Jyrki Katainen. Katainen vastasi komission varapuheenjohtajana työllisyydestä, kasvusta, investoinneista ja kilpailukykyistä. Suomalaiset ovat aiemmin toimineet unionin talous- ja raha-asioista vastaavina komissaareina sekä laajentumiskomissaarina. Uuden komission on määrä aloittaa loppuvuodesta 2019, kun Euroopan parlamentti on hyväksynyt komissaariehdokkaat ja koko komissaarikollegion.

Eurooppa-neuvosto näyttää EU:lle suunnan

Eurooppa-neuvostossa kokoontuvat jäsenmaiden johtajat

Eurooppa-neuvostolla tarkoitetaan kaikkien EU-maiden valtionjohtajia ja hallitusten johtajia eli presidenttejä tai pääministereitä sekä Euroopan komission puheenjohtajaa. Valtaosasta jäsenmaita kokoukseen osallistuu maan pääministeri. Myös Suomea edustaa pääministeri. EU-maiden pääministerit ja presidentit ovat tavanneet säännöllisesti jo 1970-luvulta lähtien. Tosin vasta Lissabonin sopimus vuonna 2009 teki Eurooppa-neuvostosta virallisen toimielimen.

Eurooppa-neuvosto eli EU-huippukokous kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa Brysselissä. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja voi lisäksi kutsua koolle ylimääräisen kokouksen. Tällaisia pidetään etenkin kriisitilanteissa, viime vuosina esimerkiksi Britannian EU-eron ja muuttoliikkeen yltymisen takia. Yleensä kokoukset kestävät kaksi päivää ja niiden jälkeen julkistetaan Eurooppa-neuvoston päätelmät eli tiivistys sovituista asioista ja linjauksista. Eurooppa-neuvostolla on pysyvä puheenjohtaja, joka koordinoi ja sovittelee yhteen jäsenmaiden kantoja ja varmistaa työn jatkuvuuden.

Paljon vastuita harteilla

Eurooppa-neuvosto on EU:n korkein poliittinen toimielin. Se ei säädä lakeja, mutta EU-johtajat voivat tehdä koko unionia sitovia oikeudellisia päätöksiä. Eurooppa-neuvosto

asettaa EU:n tavoitteet ja linjaukset niihin pääsemiseksi. Se on tehnyt vuosien saatossa useita unionin kehityksen ja koko maailman tulevaisuuden kannalta keskeisiä päätöksiä esimerkiksi talouden vakauttamisesta tai ilmastomuutoksen torjunnasta. EU-maiden johtajat sopivat esimerkiksi, kuinka paljon EU:n on leikattava päästöjään ja millä aikataululla. Lisäksi Eurooppa-neuvosto tekee päätöksiä vaikeista kysymyksistä, joista jäsenmaiden ministerit eivät kykene sopimaan neuvostoissa. Yksi tällainen poliittisesti vaikea aihe on EU:n rahoitus. Eurooppa-neuvosto käsittelee myös kansainvälisiä ongelmia EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan valtaoikeuksien rajoissa.

Eurooppa-neuvoston tehtävänä on myös ehdottaa Euroopan komission puheenjohtajaa sekä nimittää unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, komission jäsenet virallisesti yhtenä kokoonpanona sekä Euroopan keskuspankin (EKP) johtokunnan jäsenet ja EKP:n pääjohtaja.

Onko pienellä jäsenmaalla valtaa?

EU-maat voi jakaa koon puolesta suuriin, keskisuuriin, pieniin ja mikromaihin. EU:n suurin jäsenmaa on väestöllisesti mitattuna Saksa, jossa on asukkaita yli 81 miljoonaa. Saksan liittokansleri on perinteisesti ollut EU-maiden johtajista vaikutusvaltaisimman. Suuria maita ovat myös Ranska, Britannia, Italia,

Saksan liittokansleri Angela Merkel ja Ranskan presidentti Emmanuel Macron ovat EU:n voimakaksikko.

Espanja ja Puola. Suomi sijoittuu unionin pienempien maiden joukkoon. Iso koko tuo jäsenmaalle paitsi äänivaltaa neuvostossa, myös poliittista, taloudellista ja diplomaattista valtaa. Mutta ratkaisevaa on jäsenmaan kyky edistää EU:n yhteisiä tavoitteita. Ole-malla aloitteellinen ja etsimällä kompromissiratkaisuja pienikin maa voi saada kansallisesti tärkeät muutokset ja lisäykset lakiteksteihin. Pienestä koosta voi olla jopa etua: kannanmuodostus ja ratkaisun löytäminen ongelmakohtiin on usein helpompaa. Lain-säädäntöesityksistä neuvoteltaessa syntyy harvoin pienet vastaan isot -vastakkainasettelua. Ratkaisevaa ovat kunkin maan omat intressit.

Hallitustenvälisyys vai yhteiset säännöt?

Suomi on EU:ssa monesti kokoaan painokkaampi vaikuttaja, sillä maa tunnetaan EU-myönteisenä pragmaattisena ratkaisujen hakijana. Suomelle on tärkeää säilyttää komission, parlamentin ja ministerineuvoston välinen vallan tasapaino ja huolehtia siitä, että yhteisesti sovittuja sääntöjä noudatetaan. Vahva komissio on usein pienemmän jäsenmaan etu, hallitustenvälisyys ei. Hallitustenvälisyys tarkoittaa sitä, että isot jäsenmaat tekevät päätöksiä virallisten päätöksentekopöytien ulkopuolella. Saksa on perinteisesti ollut Euroopan taloudellinen ja Ranska poliittinen moottori. Näiden kahden EU:n perustajajäsenen suhde ja tiiviit välit maiden johtajien kesken ovat olleet keskeisiä EU:n kehitykselle. Niiden ansiosta sisämarkkinat ja euro näkivät päivänvalon. Monen mielestä Saksan ja Ranskan yhteinen vakauttava voima on lähivuosina tarpeen: on tärkeää, että suurten maiden johtajat ovat sitoutuneita unionin kehittämiseen. Ranskan ja Saksan johtoasema näkyy myös EU:n kärkiviroissa: vuonna 2019 valittu komission puheenjohtaja on saksalainen ja Euroopan keskuspankin pääjohtaja Ranskasta.

EUROOPPA-NEUVOSTON KOKOUKSEN ASIALISTA 21.–22.6.2019

1. Keskustelu mahdollisista ehdokkaista EU:n huippuvirkoihin.
2. EU:n strategisen ohjelman hyväksyminen seuraavaksi 5 vuodeksi.
3. Keskustelu EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä vuosille 2021–2027.
4. Keskustelu EU:n pitkän aikavälin ilmastostrategiasta vuoteen 2050.
5. Päätös jatkaa disinformaation torjuntaa EU-maissa.
6. Keskustelu Ukrainan itäosan ja Asovanmeren tilanteesta ja päätös Venäjään kohdistuvien taloudellisten pakotteiden jatkamisesta.
7. Keskustelu EU:n laajentumisesta.
8. Keskustelu maakohtaisista suosituksista eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.
9. Eurohuippukokous: taloustilanne, talous- ja rahaliiton (EMU) syventäminen.
10. Tilannekatsaus brexitistä.

Pääministeri Antti Rinne saapumassa EU-huippukokoukseen Brysseliin kesällä 2019.

Ministerineuvostossa päättävät jäsenmaiden ministerit

EU:n toinen päättävä toimielin

Jäsenmaiden ministerineuvosto on parlamentin ohella toinen EU:n päättävistä instituutioista. Neuvosto koostuu jokaisen jäsenmaan ministereistä, jotka edustavat kyseisen maan hallitusta ja äänestävät sen puolesta. Ministerineuvoston tärkein tehtävä on EU:n lainsäädännön hyväksyminen. Yleensä se jakaa tämän tehtävän Euroopan parlamentin kanssa. Neuvostolla ja parlamentilla on yhtä suuri vastuu myös koko EU:n talousarvion hyväksymisestä. Lisäksi ministerineuvosto allekirjoittaa komission neuvottelemat kansainväliset sopimukset.

10 eri ministerineuvostoa

Yleensä puhutaan yhdestä ministerineuvostosta, mutta ministerineuvostoja on oikeasti kymmenen erilaista: jäsenmaiden maatalousministerit kokoontuvat maatalousneuvoston kokoukseen, ympäristöministerit ympäristöneuvoston kokoukseen ja niin edelleen. Esimerkiksi talous- ja ulkoministerit kokoustavat pääosin joka kuukausi. Sen sijaan koulutusministerit ja muut sellaisten alojen ministerit, joilla EU:lla on vain vähän toimivaltaa, kokoustavat vain yhdestä kuuteen kertaa vuodessa. Näiden kymmenen eri ministerineuvoston työtä avustaa yhteensä 2 800-päinen virkamiehistä koostuva sihteeristö.

Säännölliset neuvostojen kokoukset, epäviralliset kontaktit ja jatkuva kompromissien hakeminen jäsenmaiden kesken takaavat, että jäsenmaiden ministerit oppivat tuntemaan

hyvin kollegiansa. Mutta yhdeltäkään ministeriltä ei unohdu, että hän edustaa kokouksissa kotimaataan ja vastaa tekemistään päätöksistä omille kansalaisilleen.

Tavoitteena yksimielisyys

Ministerit tekevät päätökset joko niin kutsutulla määräenemmistöllä tai yksimielisesti. Ministerineuvostoissa yritetään aina löytää konsensus kaikkien jäsenmaiden kesken. Se vaatii usein pitkiä ja monimutkaisia neuvotteluita. Otetaan esimerkiksi kuvitteellinen komission ympäristölakiehdotus. Puolet jäsenmaista voi hyväksyä komission esityksen pienin muutoksin, mutta muille se on ongelmallinen. Lakiehdotuksen käsitteleminen alkaa neuvoston työryhmistä ja komiteoista. Työryhmissä jäsenmaata edustavat virkamiehet. Heidät on joko lähetetty oman maansa pääkaupungista tai he työskentelevät maan pysyvässä EU-edustustossa. Työryhmät kokoontuvat Brysselissä viikoittain, ja niissä käsitellään komission lakiesityksiä tarkasti lause lauseelta. Virkamiehet tapaavat epävirallisesti ja keskustelevalle mahdollisista kompromisseista. Missä kohdin jäsenmaa voi joustaa? Mitä muutoksia tekstiin voidaan tehdä? Asiat, joita ei saada sovituksi työryhmissä, lähetetään neuvoteltaviksi seuraavalle portaalle: jäsenmaiden pysyvien edustajien eli EU-suurlähettiläiden komiteaan. Se tunnetaan EU-kielellä nimellä Coreper (Comité des Représentants Permanents).

Coreper työskentelee kahdessa eri kokoonpanossa, jotka erotetaan toisistaan roomalaisilla numeroilla I ja II. Coreper II -komitean vastuualueita ovat yleiset asiat ja ulkosuhteet, talous- ja raha-asiat, oikeus- ja sisäasiat sekä Eurooppa-neuvostojen valmistelu. Coreper I -komitean vastuulla ovat puolestaan työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat, kilpailupolitiikka, liikenne,

viestintä ja energia, maatalous ja kalastus, ympäristö sekä koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluasiat. Suuri osa ministerineuvoston päätöksistä sovitaan EU-suurlähettiläiden kesken, ennen kuin asiasta vastaavat jäsenmaiden ministerit käsittelevät niitä. Mutta ministerien hyväksyntä tarvitaan kuitenkin aina. Vasta sen jälkeen kyseessä on virallinen ministerineuvoston päätös.

EURORYHMÄ

Kun euro otettiin käyttöön, ministerineuvostoon perustettiin uusi ”euroryhmä”, jonka kokouksiin osallistuvat kaikkien 19 euroalueen maan talous- ja valtiovarainministerit.

Euroryhmän päätehtävänä on varmistaa talouspolitiikkojen tiivis koordinointi euroalueen jäsenmaiden kesken. Lisäksi se pyrkii luomaan edellytyksiä voimakkaammalle talouskasvulle. Euromaiden johtajat kokoontuvat tarvittaessa myös eurohuippu-

kokouksiin, joita järjestetään Eurooppa-neuvoston yhteydessä. Euroryhmän kokouksiin osallistuvat myös talous- ja rahoitusasioista, verotuksesta ja tulliasioista vastaava komissaari sekä Euroopan keskuspankin pääjohtaja. Euroryhmän puheenjohtajana toimii jonkin euromaan valtiovarainministeri oman toimensa ohella. Jäsenmaat valitsevat hänet kahden ja puolen vuoden kaudeksi yksinkertaisella ääni-enemmistöllä.

MINISTERINEUVOSTON KOKOONPANOT (SULUISSA VIRALLINEN LYHENNE):

Yleiset asiat (YAN)

Ulkosuhteet (UAN)

Talous- ja rahoitusasiat (Ecofin)

Oikeus- ja sisäasiat (OSA)

Työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat (TSTK)

Kilpailukyky (sisämarkkinat, teollisuus ja tutkimus) (KIKY)

Liikenne, televiestintä ja energia

Maatalous ja kalastus

Ympäristö

Koulutus, nuoriso ja kulttuuri

ÄÄNESTÄMINEN MINISTERINEUVOSTOSSA

Ministerineuvosto tekee päätöksensä joko

- A)** yksinkertaisella enemmistöllä (vähintään 15 jäsenmaata äänestää puolesta)
- B)** määräenemmistöllä (55 % jäsenmaista, jotka edustavat vähintään 65:tä % EU:n väestöstä, äänestää puolesta. Käytännössä tähän tarvitaan 16 jäsenmaata 28:sta)
- C)** yksimielisesti (kaikki äänet puolesta).

Määräenemmistöllä hyväksytään noin 80 % EU:n lainsäädännöstä. Yksimielisyyttä vaaditaan mm. verotusta, EU:n rahoitusta, perussopimusten muuttamista tai unioniin liittymistä koskevissa asioissa. Tai silloin, jos komissio ei voi hyväksyä muutoksia, joita jäsenmaat ovat tehneet lakiesitykseen. Päätöksenteon estävään eli blokkaavaan määrävähemmistöön vaaditaan neljä ministeriä, jotka edustavat yli 35:tä % EU:n väestöstä.

EU-puheenjohtaja on kompromissien rakentaja

Jokainen jäsenmaa toimii vuorollaan EU:n puheenjohtajamaana. Kausi kestää puoli vuotta. Suomi toimi EU:n puheenjohtajamaana kolmatta kertaa heinä-joulukuussa 2019. Nimitys ”EU:n puheenjohtajamaa” johtaa hieman harhaan: jäsenmaa johtaa puhetta ainoastaan neuvostossa, ei parlamentissa eikä komissiossa. Neuvostossa puheenjohtajamaan ministerit toimivat kokousten puheenjohtajina. Poikkeus on ulkoministerien neuvosto, jota johtaa aina EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja.

Suomen puheenjohtajakauden logo.

Puheenjohtajakausi on työläs urakka

EU-puheenjohtajuus ei suoraan anna jäsenmaalle ylimääräistä valtaa, mutta maan näkyvyyttä ja vaikutusvaltaa se lisää. Jäsenmaalla on puheenjohtajana jatkuva suora yhteys korkeimmalle EU-päätöksenteon tasolle. Lisäksi puheenjohtajavaltio saa määritellä, mitä asioita se pitää kaudellaan prioriteetteina. Jatkuvuuden takia kolme peräkkäistä puheenjohtajamaata tekevät yhteistyötä niin sanottuna troikkana.

Puheenjohtajamaan tehtävänä on rakentaa jäsenmaiden välille yhteisymmärrystä käsiteltävänä olevista asioista, toimia välittäjänä ja ajaa lainsäädäntöhankkeita maaliin. Jos esimerkiksi kaksi jäsenmaata vastustaa lakihanketta, puheenjohtajamaa yrittää neuvotella näiden maiden kesken. Puheenjohtajamaa myös järjestää neuvoston kokoukset ja edustaa neuvostoa epävirallisissa lainsäädäntöneuvotteluissa parlamentin kanssa. Näitä kutsutaan EU-kielellä trilogieiksi.

Puheenjohtajakaudet ovat työmäärältään melkoisia. Vuoden 2019 puheenjohtajakauden Suomi joutui aloittamaan tavallistakin vaikeammasta tilanteesta, sillä EU-vaalien jälkeen unioni oli eräänlaisessa käymistilassa. EU-maiden johtajat olivat sopineet juuri puheenjohtajakauden alla EU:n strategisista painopisteistä, ja Suomi pääsi toimeenpane-

maan tätä ohjelmaa ensimmäisenä neuvoston puheenjohtajamaana. Strategia sisältää tyypillisesti vasta yleisellä tasolla hahmoteltuja suuntalinjoja ja kokonaisuuksia, joihin tulevalla kaudella halutaan tarttua. Siksi ensimmäinen vaalien jälkeinen puheenjohtaja voi vaikuttaa koko EU:n tulevaan suuntaan.

KESTÄVÄ EUROOPPA – KESTÄVÄ TULEVAISUUS

Suomen EU-puheenjohtajakauden prioriteetit vuonna 2019

- Yhteisten arvojen ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen.
- Kilpailukykyisempi ja sosiaalisesti eheämpi unioni.
- EU:n aseman vahvistaminen globaalina ilmastojohtajana.
- Kansalaisten kokonaisturvallisuuden takaaminen.

EU-PUHEENJOHTAJAKALENTERI

Vuosi	Puheenjohtajavaltio
2019	Romania ja Suomi
2020	Kroatia ja Saksa
2021	Portugali ja Slovenia
2022	Ranska ja Tšekki
2023	Ruotsi ja Espanja
2024	Unkari ja Puola

Suomen EU-suurlähettiläs Marja Rislakki toimii Suomen pysyvänä edustajana Euroopan unionissa ja edustaa Suomea kaikissa EU:n toimielimissä. Iso osa Rislakin ajasta kuluu

valmistellessa neuvostojen kokouksia ja EU-huippukokouksia Coreperissa. Kokoukset ovat pitkiä. Rislakki varmistaa, että Suomen näkemykset otetaan huomioon EU:n päätöksenteossa. EU-suurlähettiläs valvoo

Suomen etuja, tuo esille hallituksen kannat esillä oleviin kysymyksiin sekä pitää yhteyttä EU:n instituutioihin ja muiden jäsenmaiden kollegoihin. Lisäksi hän välittää tietoa EU:ssa esillä olevista ja suunniteltavista asioista Suomen hallitukselle. EU-suurlähettiläs johtaa Suomen suurinta ulkomaanedustustoa, Suomen EU-edustustoa. Se on avainasemassa Suomen EU-politiikan toteuttamisessa: edustusto valmistelee neuvoston päätöksiä Suomen hallituksen ohjeiden pohjalta. Asioiden määrä ja kirjo on valtaisa. EU-edustustossa työskentelee noin 100 henkilöä.

Suurlähettiläs Marja Rislakin työviikko huhtikuussa 2019 ennen Suomen puheenjohtajakautta

Sunnuntai: Lähtö Luxemburgiin Brysselistä. Irlannin ulkoministeri tarjosi työillallisen kollegoilleen Pohjoismaista, Baltian maista ja Hollannista.

Maanantai: Ulkoasiainneuvoston kokous Luxemburgissa. Niissä avustan Suomen ulkoministeriä ja toimin tarvittaessa hänen sijaisenaan neuvostoissa.

Tiistai: Raporttien kirjoittamista Helsinkiin. Belgian ulkoministerin isännöimä oikeusvaltioaiheinen lounas. Yleisten asioiden neuvosto, jossa edustin Suomea ministerin sijaisena. Illalla paluu Brysseliin.

Keskiviikko: Sähköposteihin vastaamista, tapaamisia, Suomen puheenjohtajakauden valmistelua, ”100 puheenvuoroa Euroopasta” -keskustelutilaisuus EU-edustustossa.

Torstai: Coreper-aamiainen, vieraanamme oli laajentumiskomissaari ja tapaamisen aiheena komission tuore laajentumispaketti. Tätä seurasi koko päivän kestänyt Coreperkokous, jonka asialistalla oli esimerkiksi maahanmuutto. Niin sanottujen nettomaksajamaiden kollegoiden kesken pidettiin lounastilaisuus, jonka aiheena oli EU:n monivuotinen rahoituskehys. Illalla lento Helsinkiin.

Perjantai: Hallituksen EU-ministerivaliokunnan kokous, tapaamisia, jotka liittyivät Suomen EU-puheenjohtajakauden valmisteluihin. Pidin puheenvuoron puheenjohtajakauden aloitustilaisuudessa.

Euroopan parlamentti edustaa kansaa

Vaalit joka jäsenmaassa viiden vuoden välein

Euroopan parlamentti on maailman vaikutusvaltaisin ylikansallinen parlamentti. Se edustaa EU:n kansalaisia. Parlamentti valvoo EU:n toimintaa ja osallistuu yhdessä jäsenmaiden neuvoston kanssa EU-lakien säätämiseen.

Euroopan parlamentin jäsenet on valittu vuodesta 1979 suoralla kansanvaalilla viiden vuoden välein. Kyseessä ovat maailman toiseksi suurimmat demokraattiset vaalit Intian jälkeen. Yhdeksännet vaalit järjestettiin touku-kuussa 2019. Tuolloin äänestysprosentti nousi 51 prosenttiin. Edellisissä EU-vaaleissa viisi vuotta aiemmin äänestysaktiivisuus oli reilut 42 prosenttia.

Vaalien jälkeen parlamentin ensimmäinen tehtävä on valita itselleen puhemies. Puhemies johtaa parlamentin työtä, pitää yllä järjestystä istunnoissa sekä edustaa parlamenttia maailmalla. Sitten parlamentti valitsee 14 varapuhemiestä ja päättää valiokuntien kokoonpanosta. Yksi 14 varapuhemiehestä on kaudella 2019–2024 vihreiden europarlamentaarikko Heidi Hautala. Parlamentin päivittäisistä hallinnollisista tehtävistä huolehtii pääsihteeristö, joka toimii Luxemburgissa ja Brysselissä. Parlamentti kokoontuu kolme viikkoa kuusta Belgian Brysselissä ja neljä päivää Ranskan Strasbourgissa. Brysselissä vuorottelevat valiokuntaviikot, poliittisten ryhmien viikot sekä niin sanotut minitäsistuntoviikot. Strasbourgissa keskitytään täysistuntoihin, joissa europarlamentaarikot päättävät parlamentin kannan lakiesityksiin.

Parlamentin valta on kasvanut

Parlamentti ja sen jäsenet eli europarlamentaarikot, tuttavallisemmin mepit, ovat kasvattaneet valtaansa jokaisen uuden EU-sopimuksen myötä. Lissabonin sopimus teki parlamentista oikeudellisesti ja poliittisesti tasavertaisen päätöksentekijän jäsenmaiden ministerineuvoston rinnalle lähes kaikessa EU-lainsäädännössä. Parlamentilla on neuvoston kanssa myös yhtä suuri vastuu EU:n talousarvion hyväksymisestä. Se on myös hylännyt ehdotuksen useaan otteeseen. Silloin talousarviomenettely täytyy aloittaa uudelleen. Budjettivallan kautta parlamentilla on iso vaikutusvalta EU:n päätöksentekoon.

Lisäksi parlamentti ratifioi EU:n kansainväliset sopimukset. Sillä on valta joko hyväksyä tai hylätä sopimukset. Parlamentti myös valvoo demokratian toteutumista koko EU:ssa ja etenkin komissiossa. Mepit valitsevat komission puheenjohtajan ja voivat joko hylätä tai hyväksyä komission ja sen työohjelman kokonaisuutena. Jokainen komissaariehdokas joutuu parlamentin kuulemiseen, jossa europarlamentaarikot tenttaavat häntä. Jos jonkin maan komissaariehdokas ei saa parlamentin kannatusta, komission puheenjohtajan on esitettävä tilalle uutta ehdokasta. Parlamentti voi milloin tahansa hajottaa koko komission antamalla sille epäluottamuslauseen. Mepit harjoittavat valvontavaltaansa myös esittämällä komissiolle ja neuvostolle suullisia ja kirjallisia kysymyksiä. Euroopan parlamentti

ei voi itse suoraan laatia lainsäädäntöaloitetta, mutta se voi pyytää komissiota tekemään sellaisen. Mepit hyväksyvät myös komission vuotuiset työohjelmat.

Valiokunnat työn ytimessä

Tärkein työ tapahtuu parlamentin 20 valiokunnassa. Kussakin valiokunnassa on 25–70 jäsentä. Valtaosa valiokunnista käsittelee tietyn sektorin asioita, kuten liikennettä, maataloutta tai sisämarkkinoita. Muutaman vastuualue ulottuu usealle alalle, kuten budjettivaliokunnan tai naisten oikeuksien valiokunnan. Kukin europarlamentaarikko on jäsenenä yhdessä tai muutamassa valiokunnassa joko täys- tai varajäsenenä. Ei ole mikään itsestäänselvyys, että meppi pääsee haluamaansa valiokuntaan. Jokaisella parlamentin poliittisella ryhmällä on ryhmän koon mukaan laskettu määrä paikkoja valiokunnissa. Painavimpiin lainsäädäntövaliokuntiin olisi tulijoita paljon enemmän kuin paikkoja on jaossa. Teollisuus-, tutkimus- ja energia-asioista vastaava ITRE ja ympäristöstä, kansanterveydestä ja elintarvikkeiden turvallisuudesta vastaava ENVI ovat parlamentin painavimmat lainsäädäntövaliokunnat. Niissä päätetään jokaista suomalaistakin koskettavista laeista ja ennen kaikkea isoista rahasummista.

Kun komissio tekee lakialoitteen, se lähetetään parlamenttiin asiasta vastaaviin valiokuntiin. Yksi valiokunnista on aloitteesta päävastuussa ja nimittää valiokunnan jäsenten joukosta mietinnönlaatijan eli raportöörin eli esittelijän. Raportööri on lainsäädäntöprosessin tärkein meppi ja merkittävä vallankäyttäjä. Hänellä on yhtä paljon valtaa kuin jäsenmaan ministerillä. Mepit kilpailevat siitä, kuka saa itselleen laadittavaksi lakimietintöjä. Vastuu-

tehtävien saaminen edellyttää paitsi aktiivisuutta, verkostoitumista ja kokemusta myös huolellista paneutumista asioihin. Asiaosaaminen ja argumentointi ratkaisevat. Raportöörin laatimasta mietinnöstä äänestetään ensin valiokunnassa ja sitten täysistunnossa. Hyväksymisen jälkeen se edustaa parlamentin kantaa kyseiseen EU-lakiin. Viime vuosina parlamentti on noussut aiempaa näkyvämpään asemaan. Monet mepit ovat pitäneet hallusaan avainrooleja esimerkiksi kauppasopimus- ja budjettineuvotteluissa sekä toimineet tärkeiden roaming- ja tekijänoikeusdirektiivien esittelijöinä. Vuonna 2019 alkaneella vaalikaudella kaikki suomalaismepit pääsivät valiokuntapaikoille, joilla he voivat aidosti vaikuttaa.

EUROOPAN PARLAMENTIN LAINSÄÄDÄNTÖVALTA

- 1.** Yhteispäätösmenettely on tavallinen lainsäätämismenettely. Lissabonin sopimuksen myötä yhteispäätösmenettelyä sovelletaan noin 95 prosenttiin EU-lainsäädännöstä. Siinä parlamentilla ja ministerineuvostolla on yhtä suuri rooli.
- 2.** Hyväksyntämenettelyn kautta parlamentti ratifioi komission neuvottelemat EU:n kansainväliset sopimukset, jäsenmaiden eroamisen tai EU:n laajentumisia koskevat perussopimukset. Parlamentti voi joko hylätä tai hyväksyä asian.
- 3.** Kuulemismenettelyssä parlamentti voi hyväksyä tai hylätä lakiesityksen tai ehdottaa siihen muutoksia. Neuvosto ei ole juridisesti velvollinen noudattamaan parlamentin lausuntoa, mutta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti se ei voi tehdä päätöstä ennen lausuntoa.

Suomen hallitus tapasi Euroopan parlamentin puhemies David-Maria Sassolin ja parlamentin poliittisten ryhmien puheenjohtajat Helsingissä 6. syyskuuta 2019.

Meppien vaikutusvaltaa on vaikea mitata

Euroopan parlamentissa istuu 751 europarlamentaarikkoa. Brexitin toteutuessa meppien määrää leikataan 705:een. Jokaisella jäsenmaalla on vähintään kuusi ja enintään 96 meppiä. Jäsenmaakohtainen paikkamäärä on suhteutettu maan väkimäärään. Suomella on 13 europarlamentaarikkoa. Mikäli brexit toteutuu, Suomi saa yhden lisäpaikan, sillä osa brexitin takia vapautuvista paikoista jaetaan tällä hetkellä aliedustettuina oleville EU-maille.

Mepit eivät edusta kotimaataan

Europarlamentaarikko ei edusta parlamentissa omaa maataan tai puoluettaan vaan eurooppalaista poliittista ryhmää. Vaalikaudella 2019–2024 parlamentin 751 meppiä ovat jakautuneet seitsemään poliittiseen ryhmään. Parlamentin poliittiset ryhmät eivät mene yksi yhteen jäsenmaiden kansallisten puolueiden kanssa, ja yhden ryhmän sisältä löytyykin

hyvin erilaisia mielipiteitä. Silti parlamentin poliittiset ryhmät ovat hämmästyttävän yhtenäisiä. Jos aikoo äänestää ryhmän kantaa vastaan, siitä on kerrottava etukäteen ja perusteltava, miksi ei voi äänestää ryhmän mukana. Kansallinen syy on yleinen ja ymmärrettävä perustelu. Silloin kaikki kyseistä jäsenmaata edustavat mepit äänestävät ryhmän kannasta erillään. Esimerkiksi kalastus- ja energia-asiat ovat tyypillisesti sellaisia, joissa mepit äänestävät kotimaansa kannan mukaan puoluekurista välittämättä.

Erilaiset luottamustehtävät lisäävät mepin vaikutusvaltaa. Meppi voi toimia esimerkiksi parlamentin varapuheenjohtajana, oman poliittisen ryhmänsä johtopaikoilla tai jonkin valiokunnan puheenjohtajana tai koordinaattorina. Koordinaattori toimii ryhmän poliittisena johtajana kyseisessä valiokunnassa ja päättää esimerkiksi siitä, kuka meppi saa minäkään lakimietinnön vastuulleen. Institutionaaliseen rooliin pääsy kertoo aina siitä, että meppiä arvostetaan oman ryhmänsä sisällä.

EUROOPAN PARLAMENTIN VALIOKUNNAT KAUDELLA 2019–2024

Ulkoasiainvaliokunta (AFET)
Maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta (AGRI)
Budjettivaliokunta (BUDG)
Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta (CULT)
Kehitysyhteistyövaliokunta (DEVE)
Talous- ja raha-asioiden valiokunta (ECON)
Työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunta (EMPL)
Ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta (ENVI)
Sisämarkkina- ja kuluttajansuojavalिokunta (IMCO)
Kansainvälisen kaupan valiokunta (INTA)
Teollisuus-, tutkimus- ja energiavalιokunta (ITRE)
Oikeudellisten asioiden valiokunta (JURI)
Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE)
Aluekehitysvaliokunta (REGI)
Liikenne- ja matkailuvaliokunta (TRAN)
Perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasíoiden valiokunta (AFCO)
Kalatalousvaliokunta (PECH)
Vetoomusvaliokunta (PETI)
Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta (FEMM)
Talousarvion valvontavalιokunta (CONT)
Ihmisoikeuksien alivaliokunta (DROI)
Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alivaliokunta (SEDE)

MEPPIEN MÄÄRÄ JÄSENMAITTAIN (ENNEN BREXITIÄ)

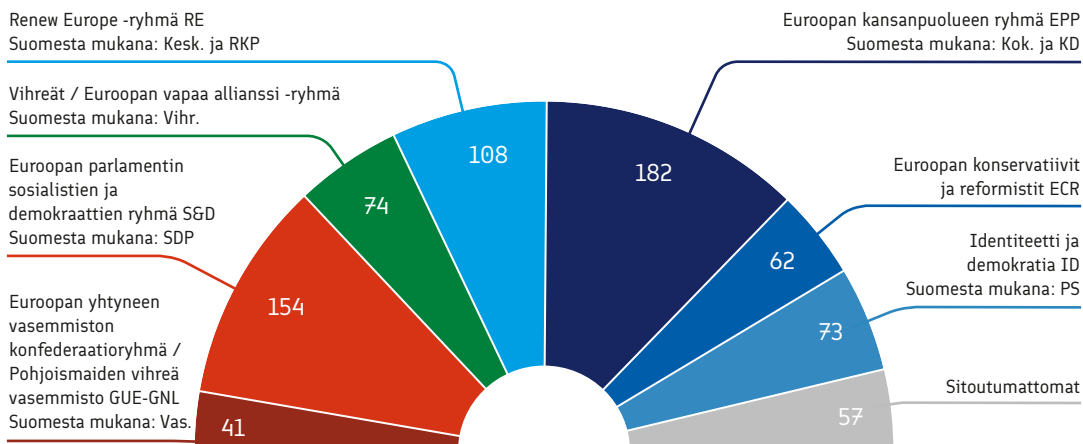
Eniten meppejä: Saksa (96)
Vähiten: Viro, Luxemburg ja Malta (6)
Suomi: 13
Yhteensä: 751

PARLAMENTIN POLIITTISET RYHMÄT KAUELLA 2019–2024

Parlamentissa toimii tällä hetkellä seitsemän poliittista ryhmää. Poliittisen ryhmän muodostamiseen tarvitaan 25 jäsentä vähintään neljäsosasta jäsenvaltioita eli vuonna 2019 vähintään seitsemästä maasta. Meppi voi kuulua vain yhteen poliittiseen ryhmään. Pieni osa mepeistä on sitoutumattomia eli he eivät kuulu mihinkään

ryhmään. Meppien paikat istuntosalissa määräytyvät heidän poliittisen suuntautumisensa mukaan vasemmalta oikealle. Ryhmät organisoivat toimintansa valitsemalla puheenjohtajan, työvaliokunnan ja sihteeristön. Mitä suurempi ryhmä on kooltaan, sitä suurempaa valtaa se käyttää parlamentissa.

EUROOPAN PARLAMENTIN POLIITTISET RYHMÄT 2019–2024

Parlamentti on aiempaa hajanaisempi

Parlamentti on vuonna 2019 alkaneella kaudella aiempaa pirstaleisempi. Keskustaoikeisto ja -vasemmisto menettivät paikkoja, vihreät ja keskustaliberaalit kasvoivat ja samoin äärioikeisto. Ensimmäistä kertaa EU:n historiassa parlamentin kaksi isointa poliittista ryhmää eivät pysty kahdestaan muodostamaan enemmistöä. Ryhmät joutuvat rakentamaan koalitioita ja hakemaan yhteistyökumppaneita joka lakiesityksessä erikseen. Näin ollen EU:n lainsäädäntötyö saattaa hidastua ja hankaloitua tällä vaalikaudella.

Suomalaiset tunnetaan parlamentissa puoluerajat ja instituutiot ylittävästä yhteistyöstä. Se on Suomelle iso vahvuus. Koko Suomen EU-jäsenyyden ajan suomalaismisäari on tavannut säännöllisesti suomalaisia europarlamentaarikkoja Strasbourgin täysistuntojen yhteydessä. Tällainen yhteydenpito komissaarin ja meppien välillä on harvinaista. Sama koskee myös suomalaisten ministeriöiden, eduskunnan ja meppien välistä yhteistyötä.

Saavun maanantaiaamupäivällä parlamenttiin toimistolleni. Teillä on ruuhkaa, mutta lentokenttä on vain 12 kilometrin päästä parlamentilta.

Toimistolla katsomme avustajatiimini kanssa läpi viikon kalenterin: mitä viikolla tapahtuu, millainen on päivien juoksutus ja miten valmistaudumme. Kokouksessa ovat mukana myös kotimaan avustajat puhelin-yhteydellä. Samalla käymme läpi tapaamis- ja haastattelupyynnöt. Aikaa menee myös viikon asiasisältöihin perehtymiseen ja puheisiin valmistautumiseen.

Joka päivään (ma, ti, ke, to) kuuluu yleensä pari valiokuntakokousta, jotka järjestetään klo 9–12.30 sekä 15–18. Joskus kaksi kokousta menee päällekkäin, silloin juoksen kahden kokoushuoneen välillä. Valiokuntien asialistalla on äänestyksiä, komission virkamiesten, jäsenmaiden ministerien tai tutkijoiden kuulemisia sekä keskusteluja käynnissä olevista lakialoitteista. Ryhmäkokousviikoilla aika kuluu ryhmäkokouksiin ja ryhmän sisäiseen työryhmätyöskentelyyn. Kun toimin jonkin lainsäädäntöaloitteen pää- tai varjoraportöörinä eli lakimietinnön laatijana, osallistun poliittisiin varjokokouksiin eli ryhmien neuvottelijoiden välisiin kokouksiin. Niissä lainsäädäntötekstien sisältöä neuvotellaan ja hiotaan sanatarkasti.

Ennen valiokunnan kokouksia kokoonnumme poliittisen ryhmämme meppien kanssa ”prep”-kokoukseen, jossa käydään läpi valiokunnan käsittelyssä olevat asiat. Jos kokouksessa on äänestyksiä, neuvottelemme yhteisen äänestyslinjan. Näin ei pääse syntyämään yllätyksiä äänestystilanteessa.

Valiokuntakokousten välillä on usein myös sidosryhmien, keskeisten meppikollegojen sekä virkamiesten, kuten komission ja neuvoston edustajien, tapaamisia. On tärkeää tavata ihmisiä, joilla on tietoa parlamentissa meneillään olevista lakialoitteista, sekä vaikuttaa parlamenttiin tuleviin aloitteisiin jo ennakkoon.

Suomeen lennän usein torstaina alkuiltasta. Perjantaina parlamentissa ei järjestetä enää valiokunta- tai ryhmäkokouksia, sillä meille on haluttu jättää aikaa myös kotimaan kiertämiseen. Perjantaina ja usein myös lauantaina osallistun kotimaassa tilaisuuksiin ja tapahtumiin puhujana ja järjestän myös omia tilaisuuksia. Olen kiertänyt esimerkiksi ammattikorkeakoulujen maatalousopetusta tarjoavia yksiköitä ja esitellyt heille tulevaa yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) uudistusta.

Mikä on EU:n tärkein tehtävä?

Suomalaiset europarlamentaarikot kertovat, mihin EU:n tulee heidän mielestään keskittyä tällä vaalikaudella.

Eero Heinäluoma (sd.)

EU:n on lujitettava kansainvälistä, oikeusvaltioperiaatteeseen, demokratiaan ja ihmisoikeuksiin nojaavaa järjestystä. EU:n tulee ottaa johtajuutta ilmastopolitiikassa, löytää yhteisiä ratkaisuja maahanmuutto- ja turvapaikkakysymyksiin sekä rakentaa ihmisten Eurooppaa, jossa vahvistetaan myös kuluttajien ja työntekijöiden oikeuksia.

Petri Sarvamaa (kok.)

EU:n on pidettävä huoli oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta jäsenvaltioissa. Keinot rikkomusten sanktioimiseksi täytyy luoda, muun muassa oikeusvaltioperiaatetta koskevan budjettilain avulla.

Henna Virkkunen (kok.)

Suurvaltojen nokitellessa toisiaan ja voimapolitiikan jyllätyksessä maailmalla EU:n tärkein tavoite on puolustaa kansainvälistä sääntöihin perustuvaa järjestelmää. Vain sen avulla voimme luoda turvallisuutta ja kestävää taloutta.

Sirpa Pietikäinen (kok.)

Meillä on ratkaistavana suuria koko ihmiskuntaa koskettavia haasteita, kuten globalisaatio, resurssitehokkuus, ilmastomuutos ja digitalisaatio, jotka

ovat keskenään toisistaan riippuvaisia. Näiden haasteiden ratkaisemiseksi tarvitsemme tiede- ja faktaperustaista politiikantekoa. EU:n on keskityttävä globalisaatiossa pärjäämiseen, takaamaan eettinen ja turvallinen keinoäly, nostamaan Eurooppa digitalisaation kärkeen, jatkamaan EMUn, pääomamarkkinaunionin ja pankkiunionin vahvistamista ja takaamaan vahvempi turvallisuus- ja puolustuskyky.

Miapetra Kumpula-Natri (sd.)

Luoda uusia, uuden vuosituhanen ja kestävä kehityksen työpaikkoja. Ilmastomuutoksen vastainen taistelu pitää kääntää Euroopassa kasvuinvestoinneiksi!

Siksi kestävä kehityksen kriteeristöt täyttävän teollisuuden kilpailukykyä on parannettava ja panostettava tutkimukseen, joka luo innovaatioita ja työtä. Lisäksi EU:n on toimittava johdonmukaisesti puolustaessaan perusarvojaan ja tasa-arvoa. Oikeusvaltioperiaatteesta, vapaasta lehdistöstä ja demokratiasta ei pidä tinkiä, vaikka sitä yritetään jatkuvasti nakertaa ulkoa ja jopa sisältä.

Elsi Katainen (kesk.)

Yhtenäisyyden ja yhteisen suunnan löytäminen hajaannuksen ja polarisoinnin sijaan. Jos tähän ei panosteta, EU:n on vaikea onnistua missään tärkeissä tehtävissään, kuten ilmastotavoitteissaan, maahanmuuton hallinnassa tai kunnianhimoisessa kauppapolitiikassa. Yhtenäisyys on EU:ssa kaiken toiminnan lähtökohta.

Teuvo Hakkarainen (ps.)

EU:n on siirrettävä toimivaltaa asteittain takaisin kansallisvaltioille. EU tulee joka tapauksessa hajoamaan, kuten brittien lähtö osoittaa. Vapaakauppa-alue EU voi toki olla. On tärkeää sulkea Euroopan ulkorajat haitalliselta ja vaaralliselta maahanmuutolta. Vieraat kulttuurit ovat aiemminkin uhanneet Eurooppaa. Historiasta täytyy oppia, eikä toistaa aiempia virheitä.

Mauri Pekkarinen (kesk.)

EU:n on löydettävä ratkaisut, joilla se kykenee osaltaan vastaamaan turvallisuuden parantamiseen EU:ssa ja koko maailmassa. Tämä tarkoittaa ratkaisuja ilmastohaasteen voittamiseksi, ratkaisuja kestäväen taloudellisen kehityksen varmistamiseksi, toimia rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi, pakolaiskysymyksen hallittua hoitamista sekä oikeusvaltion kansalaisille antaman turvan parantamista.

Ville Niinistö (vihr.)

EU on syntynyt puolustamaan rauhaa sekä rakentamaan demokratiaa ja hyvinvointia. Nämä tehtävät ovat nyt ajankohtaisempia kuin vuosikymmeniin. Samaan aikaan ilmastomuutos ja ympäristökriisit ovat tehneet selväksi, että taloutemme on kestäättömällä pohjalla, mikä vaarantaa koko ihmiskunnan ja luonnon tulevaisuuden. EU:n on otettava johtajuutta talouden uudistamiseksi kestäväksi. Samalla meidän on osoitettava, että demokratia ja oikeusvaltio ovat parhaita keinoja pitää huolta hyvästä yhteiskunnasta kaikille ja ratkaista aikamme haasteet.

Nils Torvalds (r.)

EU:n vakavin ongelma on päätöksenteossa. Jäsenmaat saavat aikaan vain laihoja kompromisseja. Järjestelmä vie aikaa, energiaa ja ennen kaikkea kilpailuetua globaalisti. Ainoa ratkaisu on luopua yksimielisyyksivaatimuksesta ja lisätä parlamentin valtaa. Jos komission puheenjohtajan suunnittelema Euroopan tulevaisuuden konferenssi tähän pääsee, olemme ottaneet ison askeleen eteenpäin. Parlamentin on valiokunnissa tehtävä päätöksiä ikään kuin meillä olisi jo tätä laajennettua valtaa. Itse aion kokeilla tätä ympäristövaliokunnassa, jonka koordinaattorina toimin.

Heidi Hautala (vihr.)

Globaalit trendit vievät kohti kiihtyvää ilmastomuutosta, konflikteja ja eriarvoisuutta. Eu:n tärkein tehtävä on sopeuttaa talous ja yhteiskunnat kestä-

vän kehityksen vaatimuksiin ja siten toimeenpanna yk:n Agenda 2030:n 17:ää tavoitetta. Kansalaisten osallistaminen päätöksentekoon kaikilla tasoilla on paras tapa puolustaa toimintakykyistä demokratiaa. Eu:n on kyettävä myös kokoamaan itsensä ollakseen nykyistä vahvempi globaali toimija.

Silvia Modig (vas.)

Euroopan unionin tärkein tehtävä tällä vaalikaudella on ilmastomuutoksen torjunta. Eurooppa tarvitsee Green New Dealin, ilmastohyvinvoinnin investointi-

paketin, jolla luodaan uutta työtä uusilla ilmastoratkaisuilla. Ilmastomuutoksen torjunta on ratkaistava yhteiskunnallisesti oikeudenmukaisesti, jotta osatomuuden tunne ja vastakkainasettelu eivät kasva.

Laura Huhtasaari (ps.)

Eu-jäsenvaltioille tulisi palauttaa täysi toimivalta ja suvereeniteetti. Eu ei saa painostaa jäsenvaltioitaan tekemään haitallista maahanmuuttopoli-

tiikkaa. Tulonsiirtounioni olisi lopetettava, ei enää nettomaksajia tai nettosaajia. Eurosta on voitava erota ja erottaa. Euroopan teollisia työpaikkoja on puolustettava ja ilmastohysteriasta luovuttava. Lisäksi pitäisi päästä vihdoon eroon Brysselin ja Strasbourgin välisestä rekkarallista.

**Alviina Alametsä (vihr.)
nousee parlamenttiin
brexitin tapahtuessa**

Eu:n tärkein tehtävä tällä vaalikaudella on ilmastokriisin torjuminen. Eu:n pitää sitout-

taa yhteisönsä luonnon suojelemiseen ja hiili-neutraaliuteen. Samoin on keskityttävä ihmis-oikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistämiseen käytännön tekojen kautta.

EU:n kolme muuta toimielintä

Euroopan unionin tuomioistuin

Lakeja säätävien instituutioiden lisäksi EU:lla on kolme muuta virallista toimielintä: Euroopan unionin tuomioistuin, tilintarkastustuomioistuin ja Euroopan keskuspankki.

Luxemburgissa toimiva EU:n tuomioistuin on perustettu jo vuonna 1952. Sen tehtävänä on tulkita EU-lainsäädäntöä ja varmistaa, että lakeja sovelletaan samalla tavalla kaikissa EU-maissa. Lisäksi EU-tuomioistuin pitää huolta, että EU-instituutiot eivät ylitä toimivaltuuksiaan. Se myös ratkaisee EU-maiden ja EU-toimielinten välisiä riita-asioita. Tietyissä tapauksissa yksityishenkilöt, yritykset ja organisaatiot voivat viedä asioita EU-tuomioistuimeen, jos ne katsovat, että jokin EU-toimielin on rikkonut niiden oikeuksia. EU-tuomioistuin on ylin tuomari kolmenlaisissa oikeudellisissa

kiistoissa: EU-instituutioiden välissä, EU-instituutioiden ja jäsenmaiden välissä ja lisäksi EU-instituutioiden ja kansalaisten välisissä tapauksissa. Tuomioistuimella on siis paljon valtaa. EU:n sisämarkkinat ovat kehittyneet osittain tuomioistuimen ratkaisujen kautta. Päätökset ovat toimineet ennakkotapauksina ja luoneet näin käsityksen eurooppalaisesta käytännöstä.

Euroopan keskuspankki

Frankfurtissa sijaitseva Euroopan keskuspankki vastaa eurosta ja koko EU:n rahapolitiikasta. Perussopimuksen mukaan sen tärkein tehtävä on pitää yllä hintatason vakautta ja valvoa euroalueen maiden pankkeja. Lisäksi

Euroopan keskuspankki EKP sijaitsee Saksassa Frankfurt am Mainissa. Siellä työskentelee yli 3 500 työntekijää eri puolilta Eurooppaa.

se tukee yleistä talouspolitiikkaa unionissa. Saksa sai keskuspankin maaperälleen osaksi hyvityksenä siitä, että se suostui luopumaan D-markasta. Jäsenmaat valitsivat EKP:n pääjohtajaksi kesällä 2019 ranskalaisen Christine Lagarden. Hänen kautensa pituus on kahdeksan vuotta.

EKP johtaa Euroopan keskuspankkijärjestelmää EKPJ:tä, johon kuuluvat kaikkien EU-maiden kansalliset keskuspankit eli myös niiden maiden, jotka eivät käytä euroja. EKP:n ylimmän päätöksentekoelementin muodostavat johtokunnan kuusi jäsentä sekä euroalueen 19 maan kansallisten keskuspankkien pääjohtajat. Neuvosto arvioi kaksi kertaa kuukaudessa pidettävissä kokouksissaan talouskehitystä ja tekee sen mukaan mahdollisia korkopäätöksiä. Monelle EKP:stä tulee ensimäisenä mieleen euroalueen viitekorko. Monen suomalaisenkin asunovelallisen korko on sidottu euriboriin. Tarvittaessa EKP ostaa ja myy valuuttoja pitääkseen valuuttakurssit tasapainossa. EKP:llä on lisäksi yksinoikeus antaa euroalueen maiden pankeille lupa laskea euroseteleitä liikkeelle. Talouskriisin jälkeen EKP:n asema ja valta ovat vahvistuneet. Suomen Pankki osallistuu euroalueen yhteisen rahapolitiikan valmisteluun, päätöksentekoon ja toteutukseen. Suomen Pankin pääjohtaja istuu EKP:n neuvostossa.

Tilintarkastustuomioistuin

Luxemburgissa sijaitseva Euroopan tilintarkastustuomioistuin on monelle tuntematon toimielin. Se tekee kuitenkin taustalla erittäin

tärkeää työtä eli valvoo EU-rahojen käyttöä. Sen kotimainen vastine on valtiontalouden tarkastusvirasto. Nimi johtaa hieman harhaan, sillä tilintarkastustuomioistuin ei anna oikeudellisia tuomioita. Sen sijaan se laatii havaintojensa pohjalta komissiolle ja EU-maille kertomuksia suosituksineen. Yksi tärkeimmistä on vuosikertomus unionin talousarvion toteutumisesta. Neuvosto ja parlamentti käsittelevät kertomusta, ja neuvoston suosituksen pohjalta parlamentti päättää, myöntääkö se EU:n talousarvion vastuuvapauden komissiolle. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa kaikkien EU:n toimielinten ja laitosten tulot ja menot ja varmistaa, että EU:n varat on kerätty ja käytetty sääntöjen mukaisesti, vastuullisesti ja lisäarvoa tuottavalla tavalla. Se tekee tarkastuskäyntejä EU-instituutioihin, jäsenmaihin ja muihin tukea saaviin maihin. Se on riippumaton ulkoinen tarkastaja. Tilintarkastustuomioistuimessa on kustakin EU-maasta yksi jäsen. Hänet nimitetään parlamentin kuulemisen jälkeen kuudeksi vuodeksi jäsenvaltioiden välisellä sopimuksella. Suomen jäsen on vuoteen 2023 kestäväällä kaudella entinen meppi Hannu Takkula.

TUNTEMATON TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN

Tilintarkastustuomioistuin on paljastanut monia EU-varojen hallinnoinnin puutteita ja virheitä. Vuosina 2013–2017 niiden arvo kohosi 1,5 miljardiin euroon. Tilintarkastustuomioistuin ilmoittaa epäillyistä petoksista, korruptiosta tai muista laittomuuksista Euroopan petostentorjuntavirastolle.

EU:n laaja virastoperhe

Monet EU-virastot sijaitsevat jäsenmaissa

EU:n instituutioperheeseen kuuluu myös monia muita elimiä ja lisäksi yli 40 alakohdasta virastoa. Niillä jokaisella on omat erityistehtävänsä. Toimielimet ja virastot sijaitsevat eri puolilla Eurooppaa, ja jokaisella jäsenmaalla on maaperällään ainakin yksi EU-virasto. Suomessa sijaitsee EU:n kemikaalivirasto.

Euroopan investointipankki

Euroopan investointipankki (EIP) toimii Luxemburgissa. Se myöntää lainoja ja takuita EU:n heikosti kehittyneiden alueiden auttamiseksi ja yritysten kilpailukyvyyn parantamiseksi. EIP:n varajohtajana toimii Suomen entinen pääministeri Alexander Stubb.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean 353 jäsentä edustavat taloudellisia ja yhteiskunnallisia eturyhmiä, kuten työnantajia, työntekijöitä, pieniä ja keskusuuria yrityksiä tai kuluttajia ja maataloustuottajia. Neuvosto ja komissio kuulevat komiteaa monilla politiikan aloilla ennen päätösten tekemistä. Neuvosto nimittää jäsenet viideksi vuodeksi. Suomella on 9 edustajaa.

Euroopan alueiden komitea

Alueiden komitean 353 jäsentä ovat jäsenvaltioiden ehdottamia ja neuvoston viideksi vuodeksi nimittämiä alue- ja paikallishallinnon edustajia. Neuvoston ja komission on kuultava alueiden komiteaa aluepoliittisissa asioissa, ja komitea voi antaa lausuntoja myös omasta aloitteestaan. Suomella on 9 edustajaa.

Euroopan oikeusasiamies

Oikeusasiamiehen tehtävänä on tutkia kanteluita, jotka liittyvät EU:n toimielinten huonoon hallintoon. Kanteluita voivat tehdä EU-maiden kansalaiset ja asukkaat sekä EU:ssa toimipaikkaansa pitävät liikeyritykset.

Euroopan ulkosuhdehallinto

Brysselissä toimiva Euroopan ulkosuhdehallinto (EEAS) eli EU:n ”ulkoministeriö” avustaa unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkeaa edustajaa. Edustajaksi valittiin kesällä 2019 espanjalainen Josep Borrell, jonka toimikausi kestää EU-vaalikauden loppuun. Hän toimii ulkoasiainneuvoston puheenjohtajana, johtaa EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja pitää huolta EU:n ulkosuhteiden johdonmukaisuudesta ja koordinoinnista.

EU-toimielimiä ovat myös Euroopan tietosuojavaltuutettu, EU:n julkaisutoimisto, EU:n henkilöstövalintatoimisto (EPSO) sekä EU:n henkilöstökoulutuskeskus.

OLAF toimii tiiviissä yhteistyössä jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa tutkiessaan petosepäilyjä.

EUROOPAN PETOSTENTORJUNTAVIRASTO OLAF

Brysselissä toimivan Euroopan petostentorjuntaviraston tehtävänä on nimensä mukaisesti havaita, tutkia ja estää EU:n varoja koskevia petoksia. Näin se huolehtii omalta osaltaan Euroopan kilpailukyvvystä ja pyrkii parantamaan kansalaisten luottamusta EU-toimieliimiä kohtaan. Viraston nimilyhenne OLAF tulee sen ranskankielisestä nimestä ”Office de Lutte Anti-Fraude”. OLAF tekee riippumattomia tutkimuksia, joiden kohteena ovat

EU:n budjetin väärinkäytökset ja korruptio. Budjetin väärinkäytöksiä voi esiintyä EU:n instituutioissa, yrityksissä ja jäsenvaltioiden hallintoelimissä. OLAF suosittelee jäsenmaille, tuleeko väärinkäytöksistä aloittaa juridinen prosessi. Sen lisäksi se suosittelee komissiolle, paljonko rahoja pitäisi periä takaisin. Petostentorjuntaviraston pääjohtajana toimii suomalainen Ville Itälä.

ECHA, Euroopan kemikaalivirasto

EU-LISA, tietojärjestelmävirasto

ECDC, Euroopan tautienehkäisy- ja valvontakeskus

BEREC, Euroopan sähköisen viestinnän sääntelyviranomaisten yhteistyöelimen virasto

EEA, Euroopan ympäristökeskus

EIGE, Euroopan tasa-arvoinstituutti

FRONTEX, Euroopan raja- ja merivartiostovirasto

EASA, Euroopan lentoturvallisuusturvastovirasto

EIOPA, Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen

GNSS, EU:n Galileo-satelliittipaikannusjärjestelmävirasto

FRA, Euroopan unionin perusoikeusvirasto

CEPOL, Euroopan lainvalvontakoulutusvirasto

EIT, Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti

ACER, Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto

EU-LISA, tietojärjestelmävirasto

EFSA, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen

CEDEFOP, Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus

ENISA, EU:n verkko- ja tietoturvastovirasto

EASO, Euroopan turvapaikkatukivirasto

EU-asioiden valmistelu Suomessa

Ainutlaatuinen yhteensovittamisjärjestelmä

Suomessa valtionhallintoon on luotu erityinen EU-asioiden yhteensovitusjärjestelmä. Sen tarkoitus on varmistaa, että Suomella on yhteen sovitettu ja Suomen yleisiä EU-politiisia linjauksia vastaava kanta kaikkiin EU:ssa vireillä oleviin asioihin niiden eri käsittelyvaiheissa. Tämä on jäsenmaiden keskuudessa poikkeuksellista. EU-asioiden valmistelu perustuu Suomessa perustuslakiin. Yhteensovittamisjärjestelmään kuuluvat valtioneuvoston kanslian EU-asioiden osasto, toimivaltaiset ministeriöt, EU-ministerivaliokunta, EU-asioiden komitea sekä sen asettamat jaostot.

Ministeriöllä päävastuu valmistelusta

Valmistelutyöt alkavat viimeistään silloin, kun komissio julkaisee lakiehdotuksen ja toimittaa sen neuvostolle ja parlamentille. Päävastuu valmistelusta ja Suomen kannan muotoilemisesta on asiasta vastaavalla ministeriöllä. Lakiesitykselle nimetään ministeriössä vastuuvirkamies, esimerkiksi maatalousasioissa maaja metsätalousministeriön virkamies. Hän aloittaa kannan valmistelun ja ottaa työskentelyssään mahdollisimman laajasti huomioon Suomen EU-politiittiset linjaukset ja asiaosaisten tahojen näkemykset. Vastuuvirkamies laatii komission ehdotuksesta niin sanotun EU-perusmuistion. Perusmuistio sisältää alustavan Suomen kannan ja komission

ehdotuksen pääasiallisen sisällön lisäksi asiakirja- ja kokoustiedot, ehdotuksen oikeudellisen perustan ja päätöksentekomenettelyn sekä arviot taloudellisista ja kansallisista lainsäädännöllisistä vaikutuksista.

EU-ministerivaliokunta on avainlenkki

35 sektorikohtaista valmistelujaostoa tekevät suuren osan käytännön työstä. Jaostot voivat kokoontua suppeassa tai laajassa kokoonpanossa. Suppeaan kokoonpanoon kuuluu ministeriöiden virkamiesten lisäksi virastojen edustajia. Laajaan kokoonpanoon kuuluu myös etujärjestöjen ja sidosryhmien edustajia. Kussakin jaostossa on myös edustaja valtioneuvoston kanslian EU-asioiden osastolta ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksesta.

Jos valmistelujaosto ei löydä ratkaisua, asia siirretään EU-asioiden komitealle. Se käsittelee myös laajoja ja useita ministeriöitä koskevia EU-asioita, kuten komission työohjelmaan vaikuttamista. Lisäksi komitea päättää EU:n toimielimiin ja virastoihin lähetettävistä kansallisista asiantuntijoista. EU-asioiden komiteassa on mukana ministeriöiden, tasavallan presidentin kanslian, oikeuskanslerin viraston, Suomen Pankin ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen edustajat. Sen puheenjohtajana toimii EU-asioiden osaston päällikkö eli EU-asioiden valtiosihteeri.

Koko kotimaisen järjestelmän toimivuudesta huolehtii pääministerin ministeriö eli

valtioneuvoston kanslia ja sen EU-sihteeristö. Hallituksen EU-ministerivaliokunta kokoontuu viikoittain käsittelemään poliittisesti, taloudellisesti ja oikeudellisesti merkittäviä ajankohtaisia EU-asioita. Ministerivaliokunnassa sovitaan Suomen toimintalinjat esimerkiksi neuvoston kokouksiin. Ministerivaliokunnan puheenjohtajana toimii pääministeri. EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvissä merkittävissä asioissa Suomen kanta muotoillaan yhdessä tasavallan presidentin kanssa.

Eduskunnalla yhä suurempi rooli

Kansalliset parlamentit säätävät lakeja, joilla toimeenpannaan EU-sääntelyä. Suomen eduskunta osallistuu vahvasti EU:n päätösten tekoon jo Suomen perustuslain perusteella. Sen mukaan valtioneuvoston on annettava eduskunnalle tietoja EU-asoiden valmistelusta ja hallituksella on oltava eduskunnan luottamus myös EU-asioista päätettäessä. EU-asiat käsittelee eduskunnassa suuri valiokunta, jolle erikoisvaliokunnat antavat lausuntoja. EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvat asiat käsitellään ulkoasiainvaliokunnassa. Ennen jokaista ministerineuvoston kokousta kyseisestä asiasta vastaava ministeri

käy suuressa valiokunnassa kertomassa, mitä asioita neuvostossa käsitellään ja mitkä ovat Suomen kannat. Eurooppa-neuvoston kokouksista suuri valiokunta saa tiedot pääministeriltä.

Aina kun komissio tekee lakialoitteen, se lähetään jokaisen jäsenmaan kansallisiin parlamentteihin. Niillä on kahdeksan viikkoa aikaa käsitellä aloitetta. Kansallinen parlamentti voi tänä aikana ilmoittaa EU-instituutioille, että sen mielestä kyseinen lakiesitys ei ole subsidiariteettiperiaatteen mukainen, eli EU ylittää siinä toimivaltuutensa. Tällöin komission on otettava lakiesitys uudelleen harkintaan ja muokattava sitä. Jos yli puolet EU-maiden kansallisista parlamenteista on sitä mieltä, että EU ylittää toimivaltuutensa, neuvoston ja parlamentin on äänestettävä esityksen hyllyttämisestä. Harvoin näin kuitenkaan tapahtuu. Kansalliset parlamentit ovat alkaneet kiinnittää yhä enemmän huomiota EU:n lainsäädäntöaloitteisiin ja toimintaan. Kansalliset parlamentit ovat mukana myös neuvoteltaessa mahdollisista tulevista muutoksista EU-sopimuksiin. Samoin niiden vastuulla on valtaosassa jäsenmaita ratifioida EU-sopimuksiin tehtävät muutokset.

”Jokainen suomalainen kansanedustaja päättää EU-asioista.”

– Anna Sorto

valiokuntaneuvos, suuren valiokunnan apulaissihteeri

Eu-jäsenyyteen liittyvän kansallisen politiikan valmistelu kuuluu eduskunnassa suuren valiokunnan vastuulle.

KIRJEITÄ EDUSKUNNALLE

Valtioneuvosto antaa EU-toimintaan liittyviä asioita eduskunnan käsiteltäviksi U-kirjelmillä ja E- sekä UTP-kirjeillä. U-kirjelmiä laaditaan EU:ssa päätettävistä asioista, jotka sisältönsä puolesta kuuluisivat eduskunnan toimivaltaan, jos Suomi ei olisi EU:n jäsen. E-kirjeillä ministeriö antaa eduskunnalle selvityksiä vireillä olevista EU-asioista, jotka ovat muita kuin lainsäädäntö- ja budjetiasioita tai kansainvälisiä sopimuksia. UTP-kirjeet koskevat EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Ahvenanmaan maakunnalla on erityisasema EU:ssa. Asema käy ilmi Suomen EU-jäsenyyden liittymissopimuksesta, ja sitä kutsutaan nimellä Ålandsprotokollet. Ahvenanmaan maakuntapäivät ilmaisivat suostumuksensa maakunnan EU-jäsenyyteen kahden kansanäänestyksen jälkeen vuonna 1995. Ahvenanmaalla on erityismääräyksiä muun muassa kiinteän omaisuuden ostamisesta ja oikeudesta harjoittaa elinkeinotoimintaa maakunnassa. Määräykset vahvistavat maakunnan kansainvälisoikeudellisen erityisaseman. Lisäksi Ahvenanmaan aluetta pidetään välillisessä verotuksessa kolmantena alueena, mikä mahdollistaa verovapaiden tavaroiden myynnin Ahvenanmaan ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä matkustaville. Siksi Ahvenanmaan ja Manner-Suomen välillä seilaavilla risteily-

aluksilla on mahdollisuus verovapaaseen myyntiin. Ahvenanmaan erityisasema ilmenee myös kansainvälisiä sopimuksia ja EU:n perussopimuksia vahvistettaessa. Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan maakunnan toimivaltaan kuuluvat sopimukset vaativat maakuntapäivien hyväksynnän. EU-asioiden valmistelussa on tärkeää huolehtia Ahvenanmaan maakuntahallituksen osallistumisesta ja tiedonsaannista. Maakuntahallituksen puheenjohtajalla on oikeus tulla kuulluksi EU-ministerivaliokunnassa silloin, kun asia kuuluu Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan tai on muutoin maakunnalle erityisen tärkeä. Ahvenanmaalla on myös oma erityisasiantuntijansa Suomen pysyvässä EU-edustustossa Brysselissä.

Sidosryhmät ovat tärkeä osa päätöksentekoa

Brysselissä on 30 000 edunvalvojaa

EU-päätökset vaikuttavat ihmisten, yritysten ja toimialojen arkeen. Lukuisilla tahoilla on paljon arvokasta asiantuntemusta, jota tarvitaan EU-lakien sisältöjä laadittaessa. Tunnetuimpia Brysselissä vaikuttavia sidosryhmiä ovat edunvalvojat eli lobbarit. Arvioiden mukaan Brysselissä työskentelee noin 30 000 edunvalvojaa. He edustavat yrityksiä, toimialoja, ammattiliittoja, kansalaisjärjestöjä, lakifirmoja, akateemisia instituutioita, tutkimuskeskuksia, uskontokuntia, kaupunkeja, alueita ja urheilulajeja. Toimijat vaihtelevat kooltaan yhden naisen tai miehen toimistosta isoihin Euroopan tason kattojärjestöihin ja monikansallisiin konsulttiyrityksiin.

Edunvalvojat eli lobbarit löytyvät avoimuusrekisteristä

Edunvalvojien tehtävänä on vaikuttaa heille tärkeisiin lainsäädäntöesityksiin. He tapaavat lakiesitystä suunniteltaessa komission virkamiehiä ja komissaareja ja kertovat päättäjille kokemukseen perustuvaa tietoa ja antavat palautetta sekä ilmaisevat huoliaan lainsäädännön sisällöstä ja sen vaikutuksista. Lakiesityksen käsittelyvaiheessa lobbareiden kohteena ovat mepit ja ministerineuvostossa vaikuttavat virkamiehet. Ammattimaiset edunvalvojat tietävät tarkoin, missä vaiheessa ja keitä ihmisiä Brysselin tuhansista päättäjäistä on syytä tavoitella. Lobbaus voi lisätä päätöksenteon osallistavuutta ja asiantuntevuutta, kunhan edunvalvojat toimivat työssään asianmukaisesti.

Lissabonin sopimus toi mukanaan useita määräyksiä, jotka koskevat edunvalvojen ammattikuntaa. Yksi niistä on parlamentin ja komission yhteinen avoimuusrekisteri, johon edunvalvojen tulee rekisteröityä. Rekisteristä voi selvittää, mitkä tahot harjoittavat edunvalvontaa, mitä etuja ne ajavat ja miten paljon varoja edunvalvontaan käytetään. Avoimuusrekisteriin rekisteröityneet sitoutuvat noudattamaan hyvää edunvalvontatapaa. Näin halutaan lisätä luottamusta päätöksentekoprosessiin. Komissaarit, heidän kabinettiensa jäsenet ja eri pääosastojen pääjohtajat julkaisevat tiedot sidosryhmätapaamisista. Tapaamisia voidaan järjestää vain sellaisten edunvalvojen kanssa, jotka ovat mukana avoimuusrekisterissä. Parlamentin, neuvoston ja komission väliset neuvottelut pakollisesta avoimuusrekisteristä ovat yhä kesken. Tarkoituksena on, että tulevaisuudessa säännöt kattavat kaikki kolme instituutiota.

Media seuraa EU-päätöksentekoa

Päätöksenteon avoimuuden lisääminen on keskeinen edellytys sille, että EU:sta saadaan entistä demokraattisempi ja vastuullisempi päätöksentekijä. Tässä tehtävässä auttaa omalta osaltaan myös media. Brysselissä toimii joukko median edustajia, joiden tehtävänä on raportoida, analysoida ja kommentoida EU-päätöksentekoa. EU-instituutioihin rekisteröityneitä toimittajia on noin tuhat. Suomalaisia kirjeenvaihtajia ja EU-toimittajia työskentelee Brysselissä alle 10. Vertailun vuoksi eduskuntaa seuraa säännöllisesti pari sataa suomalaistoimittajaa.

Brysselissä ongelmana on usein tiedon runsaus. EU-instituutiot ja lukuisat muut tahot järjestävät tiedotustilaisuuksia ja julkaisevat uutismateriaalia aamusta iltaan. Eräs tärkeimmistä tilaisuuksista on komission päivittäin järjestämä ”Midday Brief” eli keskipäivän infotilaisuus. Siellä toimittajat voivat kysyä komission edustajilta oikeastaan mitä tahansa. Useita lehdistötilaisuuksia voi nykyään seurata verkosta ja sosiaalisen median kanavista. Etenkin Twitteristä on tullut monelle toimittajalle tärkeä tiedonsaantikanava. Kukin instituutio tiedottaa käsiteltävänä olevista asioista kuitenkin omasta näkökulmastaan, joten kokonaisuuksien hahmottaminen ja niistä perillä pysyminen on usein työlästä. Brysselissä on tyypillistä keskustella käsiteltävänä olevista asioista toimittajien kanssa ”off-the-record”. Tällöin esimerkiksi virkamies kertoo toimittajille asioista taustana eli nimettömästi ja toimittaja pitää kirjoittamassaan artikkelissa tietolähteen salassa ja viittaa ”EU-lähteeseen”.

**”EU-LAINSÄÄDÄNTÖÖN VAIKUTTAMINEN ON MULTISOSIAALISTA TYÖTÄ”
PASI MOISIO, SUOMALAISTEN LIIKENNEJÄRJESTÖJEN JA SUOMEN YRITTÄJIEN
BRYSSELIN TOIMISTON JOHTAJA**

Mitä teet Brysselissä?

Toimin suomalaisten liikennejärjestöjen ja Suomen Yrittäjien yhteisen EU-toimiston johtajana. Minulla on yhdessä tiimini kanssa vahva ja pitkäaikainen yhteistyö EU-toimieliemien sekä muiden sidosryhmien edustajien kanssa. Lisäksi EU-edunvalvontatiimimme osallistuu tiiviisti muun muassa pienten ja keskisuurien yrittäjien eurooppalaisen kattojärjestön SMEUnitedin ja kansainvälisen maantieliikennejärjestö IRU:n toimintaan. Olen myös Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ETSK:n jäsen.

Miksi on tärkeää olla paikan päällä Brysselissä?

EU-lainsäädäntöön vaikuttaminen on multisosiaalista työtä. Se on mitä suurimmissa määrin myyntiä ja markkinointia. Tätä ei tehdä toimistolla tietokoneen ääressä istuen. Työ vaatii verkostoja, jotta pääsee viemään suomalaisten toimijoiden viestejä, parhaita käytäntöjä ja tavoitteita EU-päättäjille. Tuloksellista vaikuttamistyötä on vaikea tehdä vain vierailemalla Brysselissä. Tilanteet kehittyvät todella nopeasti, joten asioista perillä pysyminen on vaikeaa, jos täytyy välillä hypätä pois kyydistä ja lentää takaisin Suomeen.

Miten edunvalvontatyö on vuosien varrella muuttunut?

Avoimuus on lisääntynyt valtavasti. 1990-luvulla yhteistyö komission kanssa oli paljon vaikeampaa. Virkamiehen ja edunvalvojan välillä oli jos ei fyysinen niin ainakin henkinen muuri. Nyt sellaista ei ole. Avoimuusrekisterin luominen oli ratkaiseva käänne. Nyt edunvalvojat nähdään Brysselissä yhä enemmän tärkeinä asiantuntijoina. Toinen muutos koskee kieltä. Englanti on nykyisin selkeästi valtakieli. Yksi asia kuitenkin pysyy: luottamus. Sen saavuttaminen on kaikki kaikessa. On tuotava rohkeasti, avoimesti ja anteeksi pyytelemättä omat ajatukset esille. Jotta muut voivat pitää sinua luotettavana ja arvostettuna, edunvalvontatyössä on oltava aina ehdottoman rehellinen. Kun pidät luottamustayllä, voit olla varma, että EU-lainsäätäjät kuuntelevat viestejasi.

EU:lla on kolme kotipaikkaa

Bryssel, Strasbourg ja Luxemburg

Belgian Bryssel tunnetaan EU-pääkaupunkina, mutta EU-instituutioilla on itse asiassa kolme kotikaupunkia: Brysselin lisäksi Ranskan Strasbourg ja Luxemburg.

Brysselissä pidetään EU-huippukokoukset ja ministerineuvoston kokoukset kolmea kuukautta lukuun ottamatta. Näinä kolmena kuukautena ministerineuvostot kokoontuvat Luxemburgissa. Myös komissio toimii suurimmaksi osaksi Brysselissä, ja sinne on keskittynyt parlamentin valiokuntien ja poliittisten ryhmien toiminta. Siellä sijaitsevat myös jäsenmaiden EU-edustustot, edunvalvojat, toimittajat ja muut sidosryhmät.

Strasbourgissa pidetään kerran kuussa Euroopan parlamentin neljän päivän pituiset täysistunnot. Luxemburgissa puolestaan sijaitsee parlamentin hallinto eli pääsihteeristö. Jäsenmaiden neuvoston kokoukset järjestetään Luxemburgissa huhti-, kesä- ja lokakuussa. Luxemburgissa sijaitsee myös osa komission toiminnoista, kuten tilastokeskus Eurostat, sekä osa EU:n toimielimistä, kuten investointipankki ja tilintarkastustuomioistuin. Näiden kaupunkien lisäksi EU-huippukokousten isäntäkaupunkien nimet jäävät usein osaksi EU-kieltä, kuten esimerkiksi Lissabonin tai Nizzan sopimus ja Tukholman ohjelma. Nykyisin tosin viralliset EU-huippukokoukset pidetään aina Brysselissä.

Reissaaminen Brysselin, Luxemburgin ja Strasbourgin välillä on kyseenalaistettu vuosien varrella moneen kertaan. Etenkin parlamentin kuukausittainen matkustus Stras-

bourgiin on monen mielestä rahan ja ajan tuhlausta ja ennen kaikkea ympäristön kannalta kestäväntöntä. Kokoontumispaikat on kuitenkin kirjattu EU:n perussopimuksiin, joita voi muuttaa vain jäsenmaiden yksimielisellä päätöksellä. Ranska ei Strasbourgista asemaa hevin luovu. Toisaalta voi sanoa, ettei instituutioiden hajasijoittelu eroa paljoakaan kotimaisesta aluepolitiikasta.

EU:n hallinto kaipaa lisää suomalaisia

Suomella on toistaiseksi väkilukumme kokoon suhteutettuna hyvä määrä virkamiehiä EU:n toimielimissä. Tilanne on kuitenkin nopeasti muuttumassa. Suuri osa suomalaisista aloitti uransa Suomen liittyessä unionin jäseneksi vuonna 1995 tai muutama vuosi sen jälkeen. Iso osa heistä on eläköitymässä seuraavan kymmenen vuoden kuluessa. Tyhjäksi jäävät paikat avautuvat kaikille hakijoille, sillä maakohtaisia paikkakiintiöitä ei ole.

Yhteensä noin 6 200 suomalaishakijaa on ottanut osaa EU:n rekrytointikilpailuihin vuosina 2010–2019. Valtaosa hakijoista karsiutuu kilpailuissa. Mainittuina vuosina EU-tehtäviin on päässyt 145 suomalaista. Nuoret suomalaiset ovat jo nyt aliedustettuina Brysselin virkamieskunnassa. Espanjalaisten, italialaisten ja itäeurooppalaisten osuus sitä vastoin kasvaa vuosi vuodelta. Jos eläköityvien tilalle ei saada uusia suomalaisvirkamiehiä, Suomen vaikutusvalta EU-koneistossa uhkaa pienentyä.

Suomalaisten sidosryhmien ja Brysselissä toimivien suomalaisten edunvalvojien kan-
nalta on tärkeää, että suomalaisia on EU-insti-
tuutioiden virkamiehissä ja mielellään vielä
johtotehtävissä. Lähestyttävyyks sekä kansal-
listen erityispiirteiden tuntemus ja ymmärrys
ovat merkittäviä etuja, kun tehdään yhteis-
työtä suomalaisten virkamiesten kanssa.

EU-instituutioiden palkkataso on koti-
maiseen verrattuna kilpailukykyinen. EU-ins-
tituutioissa perustason työntekijän kuukausi-
palkat alkavat noin 2 300 eurosta ja korkea-

koulututkinnon suorittanut virkamies tienaa
4 500–6 000 euroa kuussa. Palkka voi nousta
pääjohtajatasolla jopa 16 000 euroon. Vero-
vapaita palkat eivät ole. Niistä kannetaan EU:n
yhteisöveroa, joka tilitetään EU:n talous-
arvioon. Veron määrä on palkan koon mukaan
8–45 prosenttia.

EU-INSTITUUTIOIDEN HENKILÖSTÖ

Noin kuusi prosenttia EU:n vuosibudje-
tista käytetään henkilöstö-, hallinto- ja
kiinteistökuluihin. Se on suhteellisen
vähän, sillä esimerkiksi suomalaisten kun-
tien kokonaismenoista noin puolet on
henkilöstökuluja. EU-instituutioiden pal-
veluksessa työskentelee yhteensä noin
45 000 ihmistä. Suurin osa heistä on
komissiossa, jonka tehtävissä on noin
32 000 työntekijää. Parlamentin pää-
sihteeristössä ja poliittisissa ryhmissä

työskentelee puolestaan noin 7 500 henki-
löö. Heidän lisäksi tulevat parlamentin
jäsenet sekä heidän henkilökuntansa. Neu-
voston pääsihteeristössä on noin 3 500
työntekijää. EU-instituutioissa työskentelee
suomalaisia pyöreästi 1 300. Komissiossa
on töissä noin 550 suomalaista. Heistä 350
on hallintovirkamiehiä, loput ovat assis-
tentteja ja teknistä henkilökuntaa, kuten
vahtimestareita tai autonkuljettajia.

”On tärkeätä, että meillä on
suomalaisia EU:n palveluksessa.
Kannustan varsinkin nuoria hakemaan.”

– VILLE CANTELL,
yksikönpäällikkö,
ulkoministeriön Eurooppatiedotus

TÖIHIN EU-TEHTÄVIIN?

EU-tehtäviin pääsee montaa reittiä. EU tarjoaa sekä pysyviä virkoja että määräaikaisia tehtäviä. Lisäksi EU:n palkallinen harjoittelu on hyvä tapa tutustua EU-maailmaan. Vakituisen EU-viran saadakseen täytyy läpäistä EU:n henkilöstövalintatoimisto EPSO:n järjestämä kilpailu, jossa testataan muun muassa loogista päättelykykyä, matemaattisia taitoja sekä luetun ymmärtämistä. EU-toimielinten palvelukseen haetaan EPSO:n kautta. Joka vuosi järjestettävään yleisuran hallintovirkamieskilpailuun voivat hakea EU:n kansalaiset,

jotka ovat suorittaneet jonkin alan alemman korkeakoulututkinnon. Lisäksi hakijan tulee puhua vähintään kahta EU:n virallista kieltä, esimerkiksi suomea ja englantia. Haku käynnistyy yleensä keväisin ja on avoinna noin kuukauden. Työtä on monien eri alojen osaajille energiasta kauppapolitiikkaan ja viestinnästä tulkaukseen. Suurin osa työtehtävistä on Brysselissä ja Luxemburgissa, minkä lisäksi EU:lla on erilaisia työtehtäviä myös paikallisissa edustustoissa EU:n jäsenmaissa sekä ympäri maailmaa.

Unionin kielet

24 virallista kieltä

Kieli on näkyvin kulttuurin ilmenemismuoto. Kielet ovat myös erottamaton osa eurooppalaista identiteettiä. Unionin tunnuslause on ”moninaisuudessaan yhtenäinen”, ja kielellisen monimuotoisuuden kunnioittaminen onkin yksi EU:n perusarvoista. Se on myös tärkeä tekijä Euroopan kilpailukyvyllä, sillä kyky kommunikoida usealla kielellä on iso voimavara yksittäisille ihmisille ja yrityksille. Tavoitteena on, että jokainen EU-kansalainen osaisi äidinkieltänsä lisäksi kahta vierasta kieltä.

EU:ssa on 24 virallista kieltä, jotka on vahvistettu asetuksessa. Asetusta muutetaan tarvittaessa lisäämällä uusia virallisia kieliä aina, kun uusia jäsenvaltioita liittyy unioniin. Kaikki viralliset kielet ovat yhdenvertaisia. EU-instituutiot viestivät jäsenvaltioiden kanssa niiden omalla kielellä. Kaikki viralliset asiakirjat käännetään ja keskustelut tulkataan. Monikielisyyden tavoitteena on tehdä EU:n toimielimistä helpommin lähestyttäviä ja avoimempia kaikille. Myös europarlamentaarikoilla on oikeus käyttää työssään valitsemaansa virallista kieltä.

Englanti on EU:n valtakieli

EU:n 24 virallisesta kielestä saadaan yhteensä 552 mahdollista kieliyhdistelmää, sillä jokaisesta kielestä voidaan kääntää 23 muuhun kieleen. EU-instituutioissa työskentelee 4 300 kääntäjää ja 800 tulkia sekä juristi-lingvistejä, jotka huolehtivat, että lakitekstien laatu on mahdollisimman korkea kaikilla unionin kielellä. Kaikkien kielipalvelujen arvioitua kus-

tannukset kaikissa EU:n toimielimissä ovat alle prosentti EU:n yleisestä talousarviosta.

Vaikka viralliset asiakirjat käännetään ja keskustelut tulkataan, hyvällä kielitaidolla on kuitenkin suuri merkitys EU-instituutioissa. Suuri osa virkamiesten ja päättäjien työstä koostuu epävirallisesta vaikuttamisesta. Se vaatii kielitaitoa. EU:n sisäisessä neuvottelussa ja viestinnässä käytetään englantia, ranskaa ja saksaa. Valtakieli on englanti. Suuri osa dokumenteista julkaistaan ensin englanniksi. Englantia äidinkielenään puhuvilla tai sitä osaavilla on siis selvä etulyöntiasema. Englannin asema työkielenä vahvistui erityisesti vuoden 2004 jälkeen, kun unioniin liittyi useita Itä-Euroopan maita. Vaikka Britannia lähtisi unionista, englannin valta-asema ei horju. Pohjoismaiden ohella etenkin Itä-Euroopan jäsenmaissa ranskan osaa on liian vähän. Englanti jää viralliseksi kieleksi myös kahteen jäsenmaahan: Maltaan ja Irlantiin.

EU-jargon on tarttuvaa

”MFF mahdollistaa 15 prosentin siirron pilareiden I ja II välillä. EPP vaatii riittäviä resursseja CEF-instrumentille ja PESColle.” EU on kuuluisa lyhenteistä ja koukeroisista käsitteistä. Harva esimerkiksi lähtee lomalle ”kolmanteen maahan”, kuten unionin ulkopuolisia valtioita kutsutaan EU-kielessä. Kuten kaikkien ammattikielten kohdalla, EU-asoiden parissa työskentely tekee helposti sokeaksi jargonille. Hyvä ohjenuora on, että EU-termejä voi käyttää vain, jos selittää niiden merkityksen tai jos tietää, että käsitteet ovat kuulijoille tuttuja.

Millainen on tyypillinen työpäiväsi?

Tulkkiaan paljon neuvoston työryhmien kokouksia. Ne kestävät kello kymmenestä puoli seitsemään illalla, joskus myöhempään. Saavun paikalle hyvissä ajoin tutustuakseni kokouksen asiakirjoihin. Ne saa usein vasta paikan päällä. Luottamuksellisimmat paperit tuodaan juuri ennen kokousta ja haetaan kokouksen jälkeen pois. Samassa tulkkausko-pissa työskentelee useampi tulkki. Jos tulkat-tavia kieliä on yli kuusi, tulkkeja on kolme. Muutoin yleensä kaksi. Kunkin tulkkaus-vuoro kestää enintään 30 minuuttia kerral-laan. Itse tulkkiaan ranskasta ja englannista suomeen sekä suomesta englanniksi. Meitä suomen kielestä tulkkavia konferenssitulk-keja työskentelee Brysselissä noin 60.

Mikä työssäsi on kaikkein haastavinta? Entä antoisinta?

Tulkit toimivat reaaliajassa. Meidän täytyy kuunnella ja puhua samanaikaisesti. Vaikeinta on tulkata ihmisiä, jotka puhuvat kokouksessa nopeasti ja suoraan paperista. Hyviä puolia on paljon. Jokainen päivä on erilainen, ja työ on mielenkiintoisella tavalla haastavaa ja opettavaista. Tässä vaaditaan hyvää yleistietoa, ja lyhyessä ajassa pitää perehtyä hyvin erilaisiin aiheisiin. Saan tuottaa palvelua, jonka avulla ihmiset ymmärtävät toisiaan. Tulkkaus voi olla ratkaisevan tärkeää kokouksen onnistumisen kannalta.

Miten työsi on muuttunut?

Olen toiminut tulkkina Brysselissä vuodesta 2010. Tänä aikana englannin kielen käyttö kokouksissa on lisääntynyt. Joskus omalla äidinkielellä puhuminen voi kuitenkin olla kaikille osapuolille paras ratkaisu.

Miten pääsee tulkiksi EU-instituutioihin?

Reittejä on useita. Itse opiskelin ensin yli-opistossa maisterin tutkinnon ranskan kielen kääntämisestä ja tulkkauksesta ja konferenssi-tulkkauksen erikoistumisopinnot. Sitten oli mahdollista osallistua kokeeseen, jonka kautta voi päästä EU-instituutioihin freelancer-tul-kiksi. Työtä voi hakea myös riittävällä työ-kokemuksella. Pääsin kokeesta läpi. Äskettäin sain määräaikaisen tulkin viran.

UNIONIN 24 VIRALLISTA KIELTÄ

bulgaria, englanti, espanja, hollanti, iiri, italia, kreikka, kroaatti, latvia, liettua, malta, portugali, puola, ranska, romanian, ruotsi, saksa, slovakki, sloveeni, suomi, tanska, tšekki, unkari, viro

3 EU ja talous

Taloudellinen yhteistyö on EU:n perusta ja tänäkin päivänä jäsenmaiden vahvin yhdistäjä. Yhteiset sisämarkkinat ovat unionin vaurauden moottori. Sisämarkkinat ei ole sanana kovin vetovoimainen, mutta vetoa ja voimaa niissä on. EU:n sisämarkkinat ovat maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen menestystarina.

EU maksaa suomalaiselle noin yhden euron viikossa. Sillä jokainen suomalainen yritys ja kuluttaja saa vapaan pääsyn yli 500 miljoonan ihmisen markkinoille, pääosin yhteisellä valuutalla ja ilman tulleja. Sisämarkkinat tuovat Suomeen tuottavaa työtä ja mahdollistavat osaltaan hyvinvointivaltiomme toiminnan. EU:n yhteisten markkinoiden päälle on vuosikymmenten saatossa rakentunut kattava talouspolitiikka. Mitä kaikkea se pitää sisällään?

EU:n vaurauden perusta

EU:n neljä vapautta

Sisämarkkinat ovat yksi EU:n tärkeimmistä saavutuksista rauhan ja vakauden jälkeen. Jäsenmaiden välisen vapaan kilpailun ja kaupan rajoitukset on poistettu, ja sen ansiosta elintaso Euroopassa on noussut. Tutkimusten mukaan olisimme bruttokansantuotteella mitattuna 20 prosenttia nykyistä köyhempiä ilman yhteisiä markkinoita.

Sisämarkkinoiden perustan muodostavat niin sanonut neljä vapautta eli henkilöiden, tavaroiden, pääoman ja palveluiden vapaa liikkuvuus EU-maiden välillä. Neljän vapauden lisäksi EU:lla on sektorikohtaista sääntelyä, jolla varmistetaan, että mahdollisimman monet yritykset ja kuluttajat hyötyvät sisämarkkinoista. Jäsenvaltiot ovat purkaneet veroesteitä yhdenmukaistamalla arvonlisäverokantoja ja sopineet esimerkiksi vähimmäisverokannoista, jotta jäsenmaiden välinen kilpailu ei vääristyisi. Toinen esimerkki sektorikohtaisesta sääntelystä ovat julkiset hankinnat. EU-direktiivien mukaisesti EU:n alueelle sijoittautuneet toimijat voivat kilpailla minkä tahansa jäsenmaan julkisista hankinnoista. Julkisen sektorin töitä koskevat sopimukset ovat iso osa taloutta: ne muodostavat 19 prosenttia EU:n bruttokansantuotteesta.

Sisämarkkinoista on paljon hyötyä myös kuluttajille. Arvioiden mukaan sisämarkkinat ovat nostaneet suomalaisten kotitalouksien keskituloa vuositasolla 1 020–1 450 eurolla. Sisämarkkinat ovat laskeneet myös hintoja. Esimerkiksi kansallisten palvelumarkkinoiden

avaaminen muista jäsenmaista tuleville toimijoille on laskenut puhelujen hinnat murtoosaan siitä, mitä ne maksoivat 10–15 vuotta sitten. Kilpailun ansiosta myös lentolippujen hinnat ovat laskeneet Euroopassa huomattavasti.

Tulliliitosta sisämarkkinoiksi

Heti Euroopan talousyhteisön perustamisen jälkeen sen jäsenet sopivat tulliesteiden poistamisesta maiden väliltä ja yhteisen tullitariffin soveltamisesta yhteisön ulkopuolelta tuotaviin tuotteisiin. Tulliliitto astui voimaan vuonna 1968.

Tullimaksut ovat kuitenkin vain yksi kaupan esteiden muoto. Euroopan maiden välistä kauppaa haittasivat 1970-luvulla lukuisat muut muurit: tekniset vaatimukset, terveys- ja turvallisuusstandardit, ammattien harjoittamisoikeuteen sovellettavat kansalliset säännöt sekä kaupan valvonta. 1980-luvulla Jacques Delorsin johtama komissio asetti tavoitteeksi, että kaikki fyysiset, tekniset ja verotukseen liittyvät vapaan liikkuvuuden esteet piti kumota Euroopan talousalueelta seitsemän vuoden kuluessa. Tarkoituksena oli vauhdittaa kaupan ja teollisuustoiminnan kasvua ”sisämarkkinoilla” eli laajalla, Yhdysvaltojen markkinoiden kokoa vastaavalla yhtenäisellä talousalueella. Suunnitelmasta tuli totta vuonna 1992.

Aikuisikään varttuneet EU:n sisämarkkinat ovat monikasvoinen ja monimuotoinen kokonaisuus. Niiden voi ajatella pitävän sisälleen neljä vapautta, oikeuden harjoittaa liike-

toimintaa sekä yhteisen sääntelyn ja yhteiset instituutiot. Lähes kaikilla sisämarkkinoita koskevilla politiikoilla on vahva kytkös muuhun EU-sääntelyyn, kuten talous- ja rahaliiton syventämiseen tai digitaalisiin sisämarkkinoihin. Sisämarkkinoilla on laaja kannatus sekä jäsenmaiden että kansalaisten keskuudessa. Suosio on viime aikoina kasvanut, sillä brexististä käyty keskustelu herätti monen huomamaan, kuinka merkittävät toimivat sisämarkkinat ovat Euroopan taloudelle ja yhteistyölle. Suomen kaltaiselle pienelle, viennistä riippuvaiselle jäsenmaalle toimivat sisämarkkinat ovat kaikki kaikessa. Myös Norja, Liechtenstein ja Islanti pitävät sisämarkkinoita niin tärkeinä, että ne ovat sisällyttäneet sisämarkkinasäännökset osaksi omaa lainsäädäntöään. Nämä maat maksavat runsaskätisesti pääsystä

EU:n sisämarkkinoille. Esimerkiksi Norjan maksama summa on ollut viime vuosina yli 860 miljoonaa euroa, eli maa on yksi EU:n suurimmista nettomaksajista ilman äänivaltaa.

DIJONIN LIKÖÖRI JA VASTAVUORONEN TUNNUSTAMINEN

EU-maat ovat sopineet, että ne tunnustavat toistensa kansalliset säännöt tuotteiden myynnissä. Tämä niin sanottu vastavuoroinen tunnustamisen periaate on ratkaisevan tärkeää sisämarkkinoiden toiminnalle. Periaate näki päivänvalon vuonna 1979, kun Euroopan unionin tuomioistuimien päättyi, että tuotetta, joka on valmistettu ja jota myydään laillisesti yhdessä EU-maassa, on voitava myydä missä tahansa muussa jäsenvaltiossa. Tapaus koski ranskalaista Cassis de Dijon -mustaherukkalikööriä. Saksa ei sallinut sen myyntiä Saksassa, koska Cassis de Dijonissa on alkoholia 20 tilavuusprosenttia, ja

Saksassa alle 25-prosenttisia alkoholi-juomia ei saanut myydä liköörinä.

Periaate pitää, ellei tuote tai palvelu aiheuta uhkaa kansalaisten terveydelle, sääntelylle tai turvallisuudelle. Esimerkiksi suomalaisia Jopo-pyöriä pitää voida myydä ja käyttää myös Belgiassa, vaikka Belgian lainsäädäntö vaatii polkupyöriin käsijarrut. Palveluiden osalta EU-maat tunnustavat vastavuoroisesti kansallisia sääntöjä, jotta ihmiset voivat harjoittaa esimerkiksi oikeusalan, lääketieteen, matkailualan sekä pankki- ja vakuutusalan ammatteja muuallakin kuin tutkinnon suoritusmaassa.

Sisämarkkinat kaipaavat puolustajia

Sisämarkkinoiden perustamisesta on kulunut kohta 30 vuotta, mutta yhteismarkkinat eivät ole vielääkään valmiit. Lukuisat esteet haittaavat yhä niiden toimintaa. Yksi ongelmista koskee sovitun EU-lainsäädännön puutteellista toimeenpanoa jäsenmaissa. Komission laskujen mukaan Euroopan talous saataisiin kasvamaan saman tien useita prosentteja, jos sovitun sisämarkkinalainsäädäntö toimeenpantaisiin jäsenmaissa. Esimerkiksi EU:n palvelumarkkinat kilpailulle avaavan palveludirektiivin käyttöönotto nostaisi EU:n bruttokansantuotetta 2 prosenttia eli satoja miljardeja euroja vuodessa. Jo vuonna 2006 sovitulla direktiivillä poistetaan palveluiden kaupan esteitä EU:ssa, mutta monesti jäsenmaat haluavat edelleen suojella kansallisia palvelumarkkinoitaan.

Sisämarkkinat kaipaavat myös syventämistä palveluiden, tavaroiden, verotuksen ja teollisuusverkostojen osalta. Jäsenmaat

tunnustavat nykyään helpommin esimerkiksi toisessa jäsenmaassa hankitut ammatilliset pätevyydet, mutta samaan aikaan toisaalla ne pystyttävät uusia kotimaista tuotantoa suojelevia muureja rajoilleen. Jäsenmaiden välinen tavaroiden ja palveluiden kauppa kärsii yhä avoimuuden puutteesta. Ongelmia on myös julkisten hankintojen reiluudessa, sillä jäsenmaat suosivat vieläkin helposti oman maansa toimijoita. Komissio käynnistääkin vuosittain useita rikkomuskannemenettelyitä.

Eurooppa tarvitsee sisämarkkinoidensa voimaa tulevaisuudessa entistä enemmän. Komission vuonna 2018 julkaiseman tiedonannon mukaan Eurooppa oli vielä vuonna 2007 selkeästi maailman suurin talous. Näin ei ole enää. Vuonna 2017 Yhdysvallat oli noussut maailman suurimmaksi taloudeksi, ja myös Kiina on kovaa vauhtia kiilaamassa väliin. Euroopan talouden koko on nykymentä vuonna 2020 vain puolet Yhdysvaltojen ja 60–70 prosenttia Kiinan talouden koosta.

SOLVIT

SOLVIT-verkosto auttaa maksutta EU-maiden kansalaisia ja yrityksiä EU-oikeuksia koskevissa ongelmissa. Tyypillisiä SOLVIT-tapausten aiheita ovat esimerkiksi ammattipätevyyden tunnustaminen, ajoneuvojen rekisteröinti ja ajokortin myöntäminen, perhe-etuuksien ja opiskeluoikeuksien hakeminen, yritystoiminta ulkomailla ja verotusongelmat.

RIKKOMUSMENETTELY

Jos Euroopan komissio epäilee, että jokin jäsenmaa rikkoo EU-lakia, se pyrkii ratkaisemaan asian ensin keskustelemalla. Jäsenmaa voi korjata ongelman EU:n lainsäädännön mukaiseksi. Aina jäsenmaa ei kuitenkaan ole komission kanssa samaa mieltä. Silloin käynnistyy virallinen monivaiheinen rikkomusmenettely. Vuonna 2017 rikkomusmenettelyitä oli käynnissä 588 kappaletta. Tyypillisimmät alat olivat liikenne, ympäristö ja palvelut. Sakkoja saivat kahdesta tapauksesta Belgia ja Kroatia sekä yhdestä rikkomuksesta Slovakia, Slovenia ja Espanja.

1. Virallinen ilmoitus: jäsenmaalla on kaksi kuukautta aikaa esittää komissiolle kommenttinsa kyseisestä EU-lakia koskevasta ongelmasta.

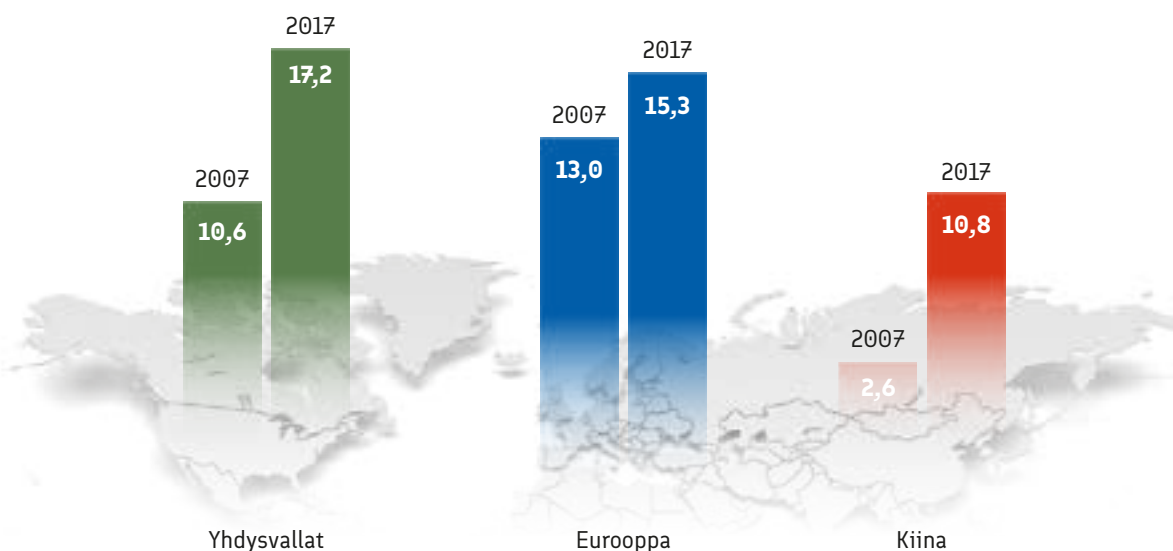
2. Perusteltu lausunto: jos komissio ei saa vastausta tai se on epätyydyttävä, komissio perustelee, miksi jäsenmaa on rikkonut EU-lainsäädäntöä. Jäsenmaan on kahdessa kuukaudessa ryhdyttävä komission lausunnon edellyttämiin toimiin.

3. EU:n tuomioistuimen käsittely: jos komissio ei vieläkaan saa vastausta tai se on epätyydyttävä, asia viedään EU-tuomioistuimeen. Tuomioistuin voi määrätä jäsenmaalle uhkasakon.

4. EU:n tuomioistuimen päätös: tuomioistuin päättää, onko jäsenmaa rikkonut EU-lainsäädäntöä. Käsittelyaika on keskimäärin kaksi vuotta.

5. EU-tuomioistuimen uusi käsittely: jos jäsenmaa ei noudata tuomioistuimen päätöstä, komissio lähettää toisen virallisen huomautuksen ja palauttaa asian tarvittaessa tuomioistuimeen.

Euroopan talous globaalissa vertailussa
bkt (bilj. euroa)

Digitaalisilla sisämarkkinoilla myydään ja ostetaan verkossa tuotteita ja palveluita. Digitaalinen kasvaa Euroopassa seitsemänkertaisella nopeudella perinteisiin markkinoihin verrattuna. Perinteiset ”offline”-sisämarkkinat ovat olleet olemassa jo vuosikymmeniä, mutta digitaalisten sisämarkkinoiden rakennusurakka on vasta alussa. Teema nousi kokonaisuutena EU:n lainsäädäntöagendalle vuonna 2014. Yhtenäisen digitaalisen sisämarkkinan luominen voisi synnyttää yli 3 miljoonaa työpaikkaa ja kasvattaa EU-alueen taloutta 415 miljardilla eurolla vuodessa. Summa on lähes kolme kertaa suurempi kuin koko EU:n vuosibudjetti. Käynnissä oleva yhteiskuntien kokonaisvaltainen digitaalinen murros on siis Euroopalle valtava taloudellinen mahdollisuus. Samalla se pitää sisällään monia uusia oikeudellisia ja lainsäädännöllisiä kysymyksiä, joihin EU:n on vastattava.

Komissio julkisti vuonna 2015 digitaalisten sisämarkkinoiden strategian. Sen tavoitteena on Eurooppa, jossa yritykset ja kuluttajat pääsevät rajoituksetta käsiksi digitaalisiin tavaroihin ja palveluihin joka jäsenmaassa. Datan tulee liikkua vapaasti jäsenmaiden välillä, ja digitaalisen toimintaympäristön tulee mahdollistaa kilpailu ja innovointi. Vaalikaudella 2014–2019 komissio julkisti kaikkiaan 30 digitaalisia sisämarkkinoita käsittelevää lakiehdotusta. Niiden ansiosta etenkin kuluttajien turvallisuus ja oikeudet digitaalisessa maailmassa ovat kehittyneet viime vuosina paljon.

Digitaalisen maailman sääntely on perinteisiä markkinoita vaikeampaa. Samojen sääntöjen on periaatteessa pakko päteä kummassakin, mutta digitaalisuus on tehnyt mahdolliseksi monia sellaisia palveluita, joita ei ennen ollut olemassakaan. Esimerkiksi taksipalveluiden kaltainen paikallinen asia on verkon taksivellusten myötä noussut eurooppalaiseksi kysymykseksi. Digitaalisten sisämarkkinoiden sääntelyssä on ratkottava satoja esteitä ja yksityiskohtia, jotta sisämarkkinat saadaan toimimaan ja yhteiskunnalliset ongelmat vältettyä. Miten esimerkiksi Youtuben kaltaisilla globaaleilla verkkoalustoilla välitetystä tekijänoikeuksien alaisesta sisällöstä tulisi maksaa korvauksia tekijöille? Kysymykset ovat vaikeita, ja siksi eteneminen tuntuu hitaalta.

Pohjoismaissa internetiä käyttää päivittäin 90 prosenttia aikuisväestöstä, itäisen Euroopan maissa luku on vain 60 prosenttia. Ihmisten digitaalisilla taidoilla on selvä yhteys yhteiskunnan kykyyn menestyä digitalisoituvassa maailmassa. Komission Digitaalinen Eurooppa -rahoitusohjelman tavoitteena on auttaa hitaammin kehittyviä maita kiristämään tahtiaan. Se tukee eurooppalaista taloutta digitaalisessa murroksessa, parantaa EU:n kansainvälistä kilpailukykyä sekä kehittää ja vahvistaa digitaalisia valmiuksia. Ohjelmasta on tarkoitus rahoittaa hankkeita rahoituskaudella 2021–2027. Lisäksi EU:n on kuluvalle vaalikaudella luotava yhteiset normit datan käytölle, tekoälylle ja automatisoinnille. EU tarvitsee säännöt, jotka kannustavat innovaatioihin mutta joiden avulla kyetään myös pitämään kiinni eurooppalaisista arvoista, oikeuksista ja yksilöllisyydestä.

NÄIN DIGITAALISET SISÄMARKKINAT NÄKYVÄT ARJESSASI

Geoblokkauskielto

Voit ostaa Suomessa verkkokaupasta esimerkiksi leivänpaahtimen samaan hintaan kuin Saksassa asuva serkkusi, eikä sinun tarvitse maksaa Tallinnan-laivalipusta virolaisia enempää. Tästä voi kiittää geoblokkauskieltoa, jonka mukaan EU-asiakkaita ei saa syrjiä nettikaupassa kielen, kansallisuuden tai asuinpaikan perusteella.

Roaming

Matkustaessasi toisessa EU-maassa sinun ei tarvitse enää maksaa kännykän käytöstä verkkovierailu- eli roaming-maksuja. EU-sääntö koskee puheluita, tekstiviestejä ja datapalveluita. Jäsenmaissa ollessasi maksat näistä palveluista siis saman hinnan kuin kotimaassasi.

Tietosuoja-asetus GDPR

Yritysten ja organisaatioiden on noudatettava tiukkoja vaatimuksia kerätessään, säilyttäessään ja hallinnoidessaan henkilötietojasi. Vaatimukset koskevat myös EU:n ulkopuolisia organisaatioita, jos ne käsittelevät EU-maissa asuvien ihmisten tietoja.

Sähköiset tunnukset

Eurooppalaisena sinulla on laajat oikeudet käyttää julkisia palveluita koko EU:n alueella omilla kansallisilla sähköisillä tunnuksillasi.

Tekijänoikeudet

Verkossa toimivien alustapalveluiden on hankittava tekijänoikeuslupa tarjoamaansa sisältöön ja maksettava sisältöjen oikeudenhaltijoille tekijänoikeuskorvaus.

Datan vapaa liikkuvuus

Jäsenmaat eivät voi rajoittaa datan liikkuvuutta maiden rajojen ylitse, ellei kiellolle löydy painavia turvallisuusperusteita. Asetus koskee kaikkea muuta paitsi henkilötietoja sisältävää dataa.

Kyberturvallisuus

EU:n laajuinen kyberturvallisuussertifiointi parantaa kyberuhkien sietokykyä ja auttaa kuluttajia valitsemaan kyberturvallisia laitteita.

E-privacy eli verkkoyksityisyys

Asetus lisää verkkoviestinnän turvallisuutta ja luottamuksellisuutta ja ulottaa EU-lainsäädännön myös Skypen ja Whatsappin kaltaisiin viestintäpalveluihin.

Verkkoalustojen pelisäännöt

EU-asetus määrittelee verkkoalustojen ja yritysten väliset reilut pelisäännöt.

Euroopan yhteinen valuutta

Näin euro syntyi

Yhdysvallat päätti vuonna 1971 irrottaa dollarin arvon virallisesta kullan hinnasta. Tähän päättyi kiinteiden vaihtokurssien järjestelmä. Vastineeksi silloisen Euroopan talousyhteisön jäsenmaat perustivat vuonna 1979 Euroopan valuuttajärjestelmän.

1990-luvun alussa EU:n jäsenmaat päättivät luoda eurooppalaisen talous- ja rahaliiton. Siihen kuuluvilla mailla olisi yhteinen valuutta ja keskitetty rahapolitiikka. Talous- ja rahaliitto EMU (Economic and Monetary Union) perustettiin vuonna 1992 Maastrichtin sopimuksella. Ensimmäistä kertaa sitten Rooman valtakunnan aikojen Euroopalla oli yhteinen raha.

Yhteisen rahan uskottiin sitovan Euroopan taloudellisen moottorin Saksan kiinni yhdenytymiskehitykseen, lisäävän talouden ennakoitavuutta ja tehokkuutta sekä suojaavan euro-maita devalvaatioilta ja keinottelijoiden hyökkäyksiltä. Tätä kautta yhteisvaluutan toivottiin nostavan kaikkien eurooppalaisten elintasoja ja hyvinvointia sekä rakentavan yhteistä eurooppalaista identiteettiä. EMUn ensimmäisessä vaiheessa lopetettiin valuuttasääntely, lisättiin keskuspankkien yhteistyötä ja taloudellista lähentymistä ja otettiin käyttöön Ecu (Euroopan valuuttayksikkö, euron edeltäjä).

Toisessa vaiheessa Frankfurtiin perustettiin Euroopan rahapoliittinen instituutti, kiellettiin julkisen sektorin keskuspankkirahoitus, yhdenmukaistettiin jäsenmaiden rahapolitiikkaa sekä edettiin kohti kansallisten keskuspankkien riippumattomuutta.

Viimeisessä vaiheessa vuonna 1999 euro-maiden valuuttakurssit kiinnitettiin toisiinsa. Yhteinen valuutta päätettiin nimetä euroksi. Euro otettiin käyttöön kaikissa maksuissa vuonna 2002, jolloin laskettiin liikkeeseen eurosetelit ja -kolikot. Euroopan rahapoliittisen instituutin tehtävät siirtyivät Euroopan keskuspankille. EKP on siitä lähtien vastannut Euroopan rahapolitiikasta.

Suomi oli eurossa mukana heti sen perustamisesta lähtien. Suomessa euron tärkeimpinä etuina pidettiin valuutanvaihdon kustannusten pienenemistä, kilpailun lisääntymistä ja euron käyttöönoton myötä poistuvaa valuuttakurssiriskiä. Se oli tullut tutuksi kaikille vientisektorilla toimiville yrityksille ja kotitalouksille: markan arvon vaihdellessa ulkomailta ostetut tavarat tai ulkomainen laina saattoivat kallistua yllättäen tuntuvasti.

Yhteiseen valuuttaan siirtymisellä oli syviä vaikutuksia jäsenmaissa. Monet maat joutuivat tekemään valtiontalouteensa kipeitä rakenteellisia muutoksia, jotta euron käyttöönottoa edellyttävät valtion velan ja alijäämän enimmäistason kriteerit täyttyivät. Suomi täytti EMU-kriteerit yönkiristyksen ja 1990-luvun puolivälin jälkeisen noususuhdanteen ansiosta helposti.

Monessa maassa halu liittyä europerheen jäseneksi oli niin suuri, että ne turvautuivat kyseenalaisiin budjettiveivauksiin täyttääkseen kriteerit. Nämä aiheuttivat myöhemmin ongelmia.

Kasvu- ja vakaussopimus valvoo budjettikuria

EMUn luomisen jälkeen jäsenmaat sitoutuivat noudattamaan EU:n vakaus- ja kasvusopimusta, joka on yksi tärkeimpiä EU:n rahaliiton ohjesääntöjä. Nämä perussäännöt velvoittavat EU-maat sovittamaan yhteen talouspolitiikkansa ja välttämään liiallista julkisen talouden alijäämää ja julkista velkaa.

Sopimuksella valvotaan, ettei yksikään euromaa elä yli varojensa ja aiheuta ongelmia muille maille. Yksittäisten euromaiden tuhlai-

leva rahankäyttö heikentää sijoittajien uskoa euroalueeseen. Siksi budjettikuria pitää valvoa yhteisellä sopimuksella. Euromaiden julkisen talouden vaje ei sopimuksen mukaan saa ylittää kolmea prosenttia kansantuotteesta. Euromaat voivat määrätä yhteistuumin sakkoja rajan ylittävälle maalle. Käytännössä sakkojen antaminen jäsenmaalle osoittautui kuitenkin 2000-luvulla poliittisesti vaikeaksi. Talous- ja rahaliittoon jääneistä valuvioista ja heikkouksista ei muutenkaan puhuttu.

KRITEERIT EUROON LIITTYMISELLE

Hintojen vakaus: jäsenmaan inflaatio saa olla enintään 1,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin keskimääräinen inflaatioaste niissä kolmessa jäsenmaassa, joissa inflaatio on ollut alhaisin.

Korkotaso: pitkäaikaiset korot saavat vaihdella enintään 2 prosenttiyksikköä suhteessa niiden kolmen jäsenmaan keskimääräisiin korkoihin, joissa korkotaso on alhaisin.

Alijäämä: julkisen talouden alijäämä saa olla enintään 3 prosenttia suhteessa brutto-

kansantuotteeseen. Alijäämä tarkoittaa, että budjetin rahoitustavoitteista on jääty ja että maan talous on tappiollinen.

Julkinen velka: velka saa olla korkeintaan 60 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Valuuttakurssien vakaus: valuuttakurssien on pysyttävä sallitussa vaihteluvälissä kahden vuoden ajan ennen euron käyttöönottoa.

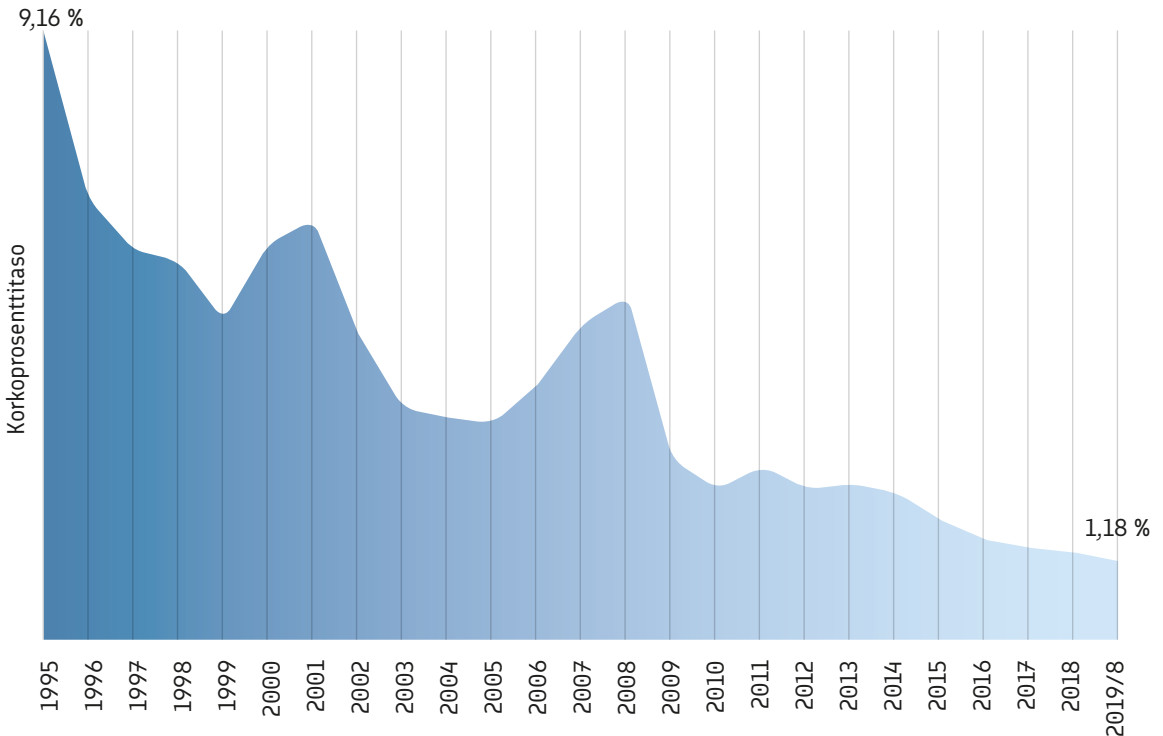
EURO TÄNÄÄN

Euroopan talous- ja rahaliitto on vankempi ja euro kuluttajien silmissä suositumpi kuin koskaan. 75 prosenttia euromaiden asukkaista pitää euroa hyvänä asiana. Euro on maailman toiseksi käytetyin valuutta Yhdysvaltojen dollarin jälkeen, sillä 36 prosenttia kaikista maksutapahtumista tehdään euroissa ja 60 maata on sitonut valuuttansa siihen. 20-vuotias euro on lisännyt kauppaa ja vähentänyt yritysten valuuttariskiä ja paperityön määrää.

Yritykset voivat rahoittaa investointejaan pienemmin kustannuksin, ja euroa käyttävät valtiot säästävät noin 70 miljardia euroa vuodessa korkokuluissa. Eurosta hyötyvät myös kuluttajat: esimerkiksi matkailijat säästyvät valuutanvaihtoon liittyvältä vaivalta ja kustannuksilta. Ostosten tekijät voivat verrata eri maiden hintoja suoraan toisiinsa. Euroopan keskuspankki huolehtii hintojen vakaudesta, joten asuntolainat ovat edullisempia ja korkotaso vakaampi.

ASUNTOLAINOJEN KORKOJEN HINTAKEHITYS SUOMESSA VUOSINA 1995–2019

Euron mukanaan tuomasta matalasta, vakaasta ja ennustettavammasta korkotasosta on ollut paljon hyötyä suomalaisille kuluttajille. Yksi esimerkki ovat asuntolainat. Ennen euroa, vuonna 1995, suomalaiset maksoivat asuntolainastaan korkoa keskimäärin 9,16 prosenttia. Vuonna 2019 asuntolainan todellinen keskimääräinen kokonaiskorko oli vain 1,18 prosenttia.

Lähde: Suomen Rahatieto

Operaatio euron pelastaminen

Suurin uhka euroalueelle oli alusta lähtien globaali finanssikriisi. Sellainen sai alkunsa vuonna 2008 Yhdysvaltojen asuntolainamarkkinoiden kriisistä. Taloudelliset vaikeudet ilmaantuivat myös Eurooppaan. Verotulot laskevat, valtioiden menot ja budjettivajeet kasvovat. Taantuman tuloksena yhä useampi yritys ja kuluttaja ei pystynyt maksamaan pankeille takaisin velkojaan. Jotkin valtiot velkaantuivat voimakkaasti pelastaessaan pankkejaan.

Kreikan vaikea taival

Velkakriisi puhkesi, kun paljastui, että Kreikka oli vuosien ajan vääristellyt taloustilastojaan. Paljastus horjutti sijoittajien luottamusta Kreikan talouteen, ja sen oli maksettava yhä korkeampaa korkoa lainoistaan. Kreikalla ei ollut mahdollisuuksia selvittää 360 miljardin euron velkojensa maksamisesta. Vuonna 2010 euromaat Saksan johdolla yrittivät löytää ratkaisuja ja poliittista yhteisymmärrystä Kreikan auttamisesta. Euromaat ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF tukivat Kreikkaa satojen miljardien eurojen takuilla.

Pelastusohjelmat tarvittiin myös Portugalille, Irlannille ja Kyprokselle. Maat otettiin niin sanotun troikan eli komission, Euroopan keskuspankin ja IMF:n valvontaan. Pelastusohjelmiin sisältyi uudistuksia, joilla oli tarkoitus tehostaa etenkin maiden julkista sektoria. Irlanti oli vuoden 2013 lopussa ensimmäinen maa, joka sai talouden sopeuttamisohjelmansa päätökseen ja alkoi taas lainata rahaa suoraan pääomamarkkinoilta. Seuraavana vuonna myös Portugali ja Espanja pääsivät jaloilleen. Kypros seurasi perässä vuonna 2016. Kreikka sen sijaan on kokenut talouden rakenneuudistusten

toteuttamisen ja maan taloustilanteen parantamisen vaikeammaksi. Maa pääsi vuonna 2018 eroon pelastusohjelmasta, mutta Kreikan työttömyys on yhä vuonna 2019 euro- ja EU-maiden korkein. Kriisi oli yksi unionin historian pahimmista. Se osoitti karulla tavalla, kuinka syvästi riippuvaisia toisistaan euroon kuuluvat maat ovat. EU:n lakien, instituutioiden, ihmisten ja päätöksenteon kapasiteetti vedettiin äärimmilleen. Kriisi repi myös syvän jakolinjan pohjoisen tukijamaiden ja etelän avunsaajamaiden välille.

Tiiviimpää ja tiukempaa talouden hallintaa

Kun eurokriisin akuutti vaihe oli selvitetty, EU-maat ryhtyivät korjaamaan talous- ja rahaliiton heikkouksia. Euromaat perustivat Euroopan rahoitusvakaussävelin (ERVV) vuonna 2010 sekä Euroopan vakaussävelin (EVM) vuonna 2012 turvaamaan euroalueen rahoitusvakautta. Nämä välineet auttoivat pääsemään nopeammin irti kriisistä.

Moni EU-johtaja vaati, että talous- ja rahaliittoa pitää vahvistaa, jotta koko EU olisi vahvempi. Vuonna 2015 viiden EU-instituution puheenjohtajat julkistivat yhteisen suunnitelman Euroopan talous- ja rahaliiton syventämiseksi vuoteen 2025 mennessä. Sen pohjalta komissio on julkistanut viime vuosina konkreettisia ehdotuksia, joiden tavoitteena on lisätä EMUn yhtenäisyyttä, tehokkuutta ja vastuuvastuuta. Yksi esimerkki tästä on esitys Euroopan valuuttarahaston (EVR) perustamisesta.

Uudessa huomattavasti tiukemmassa jäsenmaiden finanssipoliittisessa sopimuksessa sakkujen antaminen alijäämäisille jäsenmaille on automaattisempaa. Sen toivotaan

jatkossa estävän eurokriisin kaltaisen velkakriisin uusiutumisen. EU-maat ja toimielimet ovat ottaneet käyttöön myös toimia, joilla pyritään parantamaan EU:n talouden ohjausta ja hallintaa. Syksyisin jäsenvaltioiden tulee esittää komissiolle seuraavan vuoden talousarvionsa. Menettelyä kutsutaan eurooppalaiseksi ohjausjaksoksi. Jäsenmaiden pitää muokata kansallisia talousarvioitaan komission huomioiden perusteella. Viime vuosina jäsenmaat ovat kuitenkin toimeenpanneet komission muutosvaatimuksia haluttomasti ja epätasaisesti. Ongelmia on etenkin mailla, joissa on talouden epätasapainoa.

EMU vahvistuu pienin askelin

Kun talouskriisi vaihtui valtaosassa EU-maita talouskasvuksi, jäsenmaiden into syventää EMUa hiipui. Jäsenmaat eivät ole halunneet lisätä komission valtaoikeuksia tai luoda euromaille yhteisedustusta IMF:ään. Vuonna 2017 Ranskan presidentti Emmanuel Macron esitti euroalueelle muun muassa omaa budjettia ja valtiovarainministeriä. Esitykset olivat suurelle osalle jäsenmaista liian radikaaleja. Etenkin

niin sanotut Hansa-maat, joiksi Hollantia, Suomea ja muita pohjoisia maita EU-kielellä kutsutaan, vastustivat eurobudjettia ja taloudellisen yhteisvastuun kasvattamista. Euromaat pääsivät lopulta sopuun pienen eurobudjetin perustamisesta EU:n budjetin alaisuuteen. Sen tarkoituksena on vauhdittaa euromaiden kilpailukykyä. Päätös oli vaatimaton, mutta tärkeä päänavaus. Ranska olisi halunnut käyttää budjettia euromaiden talouden tasapainottamiseen eli yhteisestä budjetista olisi voitu jakaa rahaa heikommassa taloustilanteessa oleville euromaille. Tätä Saksa, Suomi tai muutkaan pohjoiset maat eivät hyväksyneet.

Pisimmälle on edetty pankkiunionin osalta. Se on EU-tasoinen valvonta- ja kriisiratkaisujärjestelmä pankeille. EU-sääntöjen myötä on parannettu pankkitalletusten suoja, eurooppalaisten pankkien avoimuutta ja vastuullisuutta sekä uudistettu niiden toimintatapoja. Myös kaatuvien pankkien sulkemisesta on tehty uusia sääntöjä. Tarkoitukseen perustetulla rahastolla varmistetaan, että pankkien sulkemisesta aiheutuvat kulut maksavat pankit eivätkä veronmaksajat. Vuonna 2019 jäsenmaat hyväksyivät pankkipaketin, joka vähentää entisestään pankkialan riskejä ja vahvistaa pankkien kykyä selviytyä häiriöistä. Pankkiunionin loppuunsaattaminen vaatisi vielä eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän perustamista, mutta jäsenmaat eivät ole löytäneet sopua asiasta. Myös pääomamarkkinaunioni on vasta alkutekijöissään, samoin tavoite kasvattaa euron maailmanlaajuista käyttöä.

Euroopan unionin rahoitus

Budjetti kertoo EU:n prioriteeteista

EU:n budjetti oli 165,8 miljardia euroa vuonna 2019. Se voi äkkiseltään kuulostaa suurelta, mutta todellisuudessa EU:n budjetti on pieni. Summa on vain noin prosentti kaikkien jäsenmaiden yhteenlasketusta bruttokansantuotteesta. Vertailun vuoksi esimerkiksi Saksan vuosibudjetti on kooltaan 1,2 biljoonaa euroa ja Yhdysvaltojen liittovaltion budjetti on yli 20 kertaa EU:n budjettia isompi. EU:n valta lepääkin enemmän lakien kuin rahan varassa. Sen budjetti ei riitä ratkaisemaan Euroopan ongelmia. Summa kertoo kuitenkin EU:n prioriteeteista, ja toisaalta EU:n erilaisilla rahoituksilla on iso vipuvaikutus. EU:n tukemat hankkeet saavat liikkeelle julkisia ja yksityisiä investointeja jäsenmaissa.

Toisin kuin valtioilla, EU:lla ei voi olla velkaa. Eikä myöskään ylijäämää, se on palautettava takaisin jäsenmaille. EU:n tulot sanelevat, kuinka paljon unionilla on rahaa käytettävissään. EU:n budjetti eli talousarvio rahoitetaan EU:n ulkopuolelta tuotujen tuotteiden tullimaksuista, tavaroihin ja palveluihin kaikkialla EU:ssa sovellettavasta arvonlisäverosta (alv) sekä jäsenmaksuista. Jäsenmaksut ovat EU:n tulonlähteistä ylivoimaisesti suurin. Mitä suurempi on jäsenmaan kansantalous, sitä suurempi on myös EU-jäsenmaksu. Euroissa mitattuna eniten jäsenyydestään maksaa Saksa, seuraavina tulevat Ranska ja Italia.

Kaksi avainasiakirjaa

EU:n rahoista puhuttaessa keskeisiä asiakirjoja on kaksi. Ensimmäinen niistä on vuosibudjetti. Budjetti määrittelee vuositasolla yksityiskohtaisesti, paljonko mihinkin asiaan on enintään käytettävissä rahaa. Vuosibudjeteista päätetään yhteispäätösmenettelyllä parlamentissa ja neuvostossa, ja niiden hyväksyntä vaatii määräenemmistön. EU:n budjettiin sisältyy rahastoja, joiden kautta EU-budjetin rahat kulkevat jäsenmaihiin. Suurimmat osuudet menokakusta muodostavat maataloustuet ja aluekehitystuet.

Toinen keskeinen asiakirja on nimeltään monivuotinen rahoituskehys eli EU-kielellä MFF – Multiannual Financial Framework. MFF asettaa seitsemäksi vuodeksi kerrallaan unionin käytettävissä olevan rahamäärän ja sen, miten tuo summa jaetaan eri politiikka-sektorien käytettäväksi. Vuosittaiset budjetit ovat alisteisia rahoituskehykselle. Komissio ehdottaa vuosien 2021–2027 rahoituskehyksen kokonaistasoksi 1 279,4:ää miljardia euroa. Se vastaa laskutavasta riippuen 1,11–1,14 prosenttia jäsenmaiden bruttokansantuotteesta. Rahoituskehysistä sopiminen vaatii parlamentin hyväksynnän ja jäsenmaiden yksimielisen päätöksen neuvostossa.

Uusia haasteita, uusia menoja

EU on viime vuosina saanut syliinsä paljon uusia haasteita ilmastokriisistä terrorismiin. Lisäksi EU menettää brexitin takia seuraavalla rahoituskaudella vuositasolla 10–15 miljardia euroa. Britannia on ollut EU:n toiseksi suurin

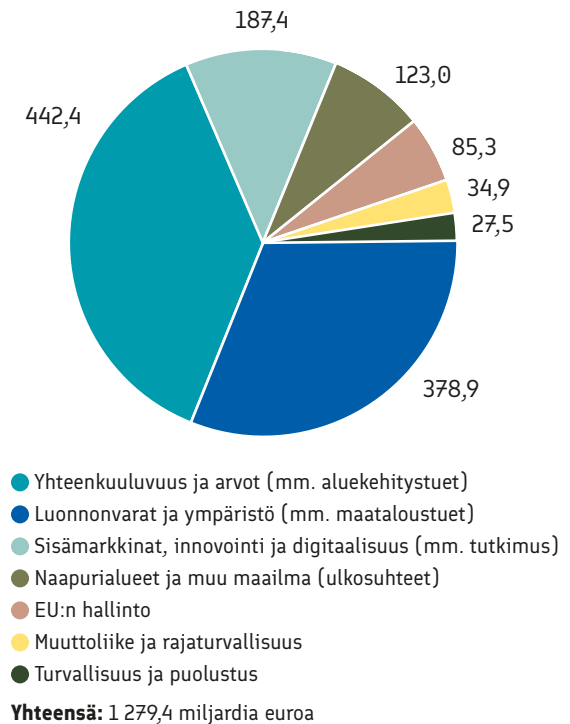
nettomaksaja. Komissio ehdottaa, että EU panostaisi lähivuosina enemmän tutkimukseen ja kehitykseen, sisämarkkinoihin, ympäristön suojeluun ja ilmastomuutoksen torjuntaan sekä maahanmuuttoon, turvallisuuteen ja puolustukseen. Vastavuoroisesti komissio ehdottaa leikkauksia maatalous- ja aluekehitystukiin.

Rahoituskehys on myös aiempaa yksinkertaisempi. Ohjelmien eli rahoituskohteiden määrä on pudonnut yli kolmanneksen 58 ohjelmasta 37:ään, kun hajanaisia rahoituskohteita on yhdistetty ja virtaviivaistettu. Myös tuensajia ja hallintoviranomaisia rasittavaa byrokratiaa yritetään vähentää. Komissio on ehdottanut EU:lle uusia omia varoja eli rahanlähteitä, kuten päästökauppajärjestelmästä saatavia tuloja ja kierrättämättömän muovipakkausjätteen määrään perustuvaa muovimaksua. Nämä voisivat tuottaa kassaan vuosittain 22 miljardia euroa eli noin 12 prosenttia kaikista tuloista. Uutta on myös EU-komission esitys jäsenmaksualennusten poistosta. Nyt Britannia, Ruotsi, Tanska, Itävalta, Saksa ja Hollanti saavat alennuksia jäsenmaksustaan. Maat ovat hakeneet alennuksia, koska ne saavat talouden rakenteensa takia suhteellisesti vähemmän tiettyjä EU-tukia. Esimerkiksi Britannian maksualennuksesta päätettiin jo 1980-luvulla. Sen perusteena on maan suhteellisen pieni maataloussektori. Uudistusesityksistä vaikein koskee kuitenkin EU-rahojen ehdollisuutta. Komissio haluaa kytkeä EU-rahojen käytön ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen vahvemmin toisiinsa. Se ehdottaa uutta mekanismia, jolla unioni voisi keskeyttää jäsenmaan EU-rahoituksen tai vähentää sitä, jos oikeusvaltioperiaatteen noudattamisessa havaitaan puutteita. Itäisen Euroopan maat, etenkin Puola ja Unkari, vastustavat kiivaasti ajatusta EU-rahoituksen ehdollisuudesta.

Raha on EU:ssakin riitojen aihe

Kriittisten äänenpainojen mukaan komission olisi pitänyt uudistaa EU:n rahoitusta vielä rohkeammin. Leikkauksista huolimatta kaksi kolmasosaa EU:n varoista menee jatkossakin maatalous- ja aluekehitystukiin. Yksi asia on varmaa: kun EU-tasolla puhutaan rahasta, keskustelu on kiistoja täynnä. Jäsenmaat ovat usein eri linjoilla siitä, mihin EU-rahat tulisi käyttää. Unionin uusien haasteiden ratkaisemiseen, EU-maiden kilpailukyvyyn ylläpitämiseen ja lisäämiseen vai heikompien jäsenmaiden tukemiseen ja jäsenmaiden välisten erojen umpeen kuromiseen? Yleensä komissio ja parlamentti haluavat kasvattaa EU-rahoituksen määrää ja jäsenmaat eli lopulliset maksajat pienentää sitä. Tärkeimmistä kysymyksistä päättävät lopulta EU-maiden johtajat.

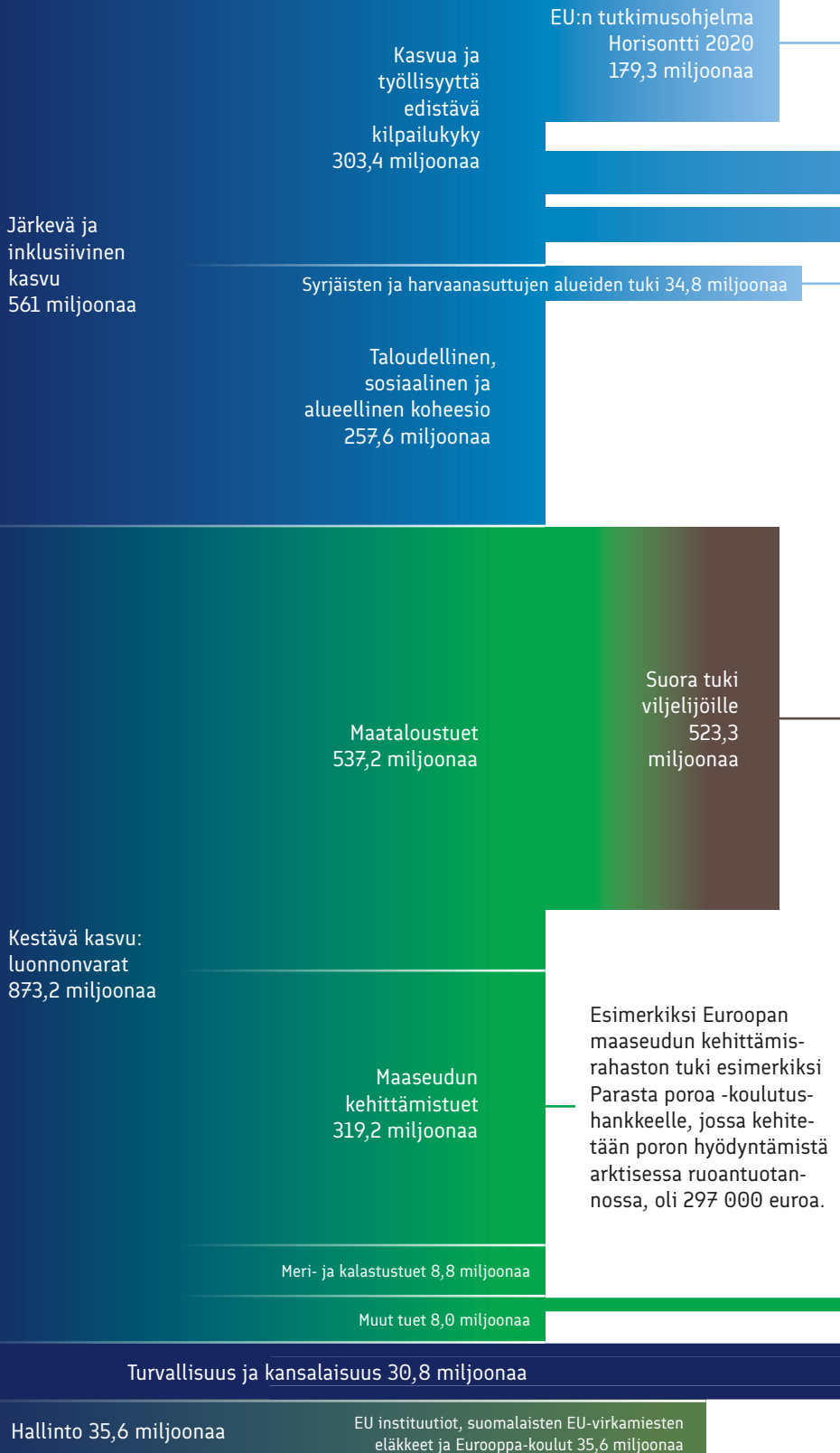
**EU:N TALOUSARVIOESITYS
VUOSILLE 2021–2027 (MILJARDIA EUROA)**

MISTÄ SUOMEN EU:STA SAAMAT RAHAT (1,5 MILJARDIA) KOOSTUVAT?

**Yhteensä
1 500,6
miljoonaa**

Esimerkiksi Helsingin yliopisto sai Horisontti 2020 -ohjelmasta rahoitusta 40:lle eri hankkeelle yhteensä 17,8 miljoonaa euroa.

Erasmus opiskelijavaihto-ohjelma 34,6 miljoonaa

Verkkojen Eurooppa -infrastrukturohjelma 17,3 miljoonaa

Esimerkiksi Northern Periphery and Arctic eli pohjoinen periferia ja arktinen alue -rahoitusohjelman yksittäisen hankkeen saama tuki oli keskimäärin 5,4 miljoonaa euroa.

Esimerkiksi suomalaisviljelijän maataloustuki on 240 euroa/hehtaari eli keskimääräisellä tilakoolla tukisumma on 11 280 euroa vuodessa. Tuet muodostavat noin kolmasosan suomalaistuottajan kokonaistuloista.

EU maksaa jokaiselle suomalaiselle 50 euroa vuodessa

Suomi kuuluu tiukkaa budjettikuria vaativien EU-maiden joukkoon. Suomi on ollut jäsenyyden alkuvuosia lukuun ottamatta EU:n nettomaksaja. Kuluneella rahoituskaudella eli vuosina 2014–2020 Suomi on saanut EU-rahoitusta yhteensä 5,4 miljardia ja maksanut EU:lle 7 miljardia euroa. 90 prosenttia Suomen saamista EU-rahoista koostuu maataloustuista, alue- ja rakennepolitiikkaan suunnatuista rahoista sekä Horisontti-tutkimusohjelmasta.

Suomen nettomaksu EU:lle on ollut asukasta kohden viime vuosina noin 50 euroa vuodessa. Suomi kuuluu unionin pienimpien nettomaksajien joukkoon. Maksamme selvästi vähemmän kuin esimerkiksi Alankomaat, Ruotsi, Saksa, Tanska, Itävalta ja Britannia, vaikka ne saavat maksualennuksia. Myös Ranska ja talousvaikeuksien keskellä kamppaileva Italia ovat Suomea suurempia nettomaksajia. Vuonna 2017 EU:n suurimmat nettomaksajat asukasmäärään suhteutettuna olivat Ruotsi (139 euroa asukasta kohden), Saksa (129 euroa) ja Tanska (122 euroa). Asukasta kohden laskettuna eniten EU-tukea saivat Liettua (448 euroa asukasta kohden), Viro (358 euroa) ja Kreikka (349 euroa).

Ilmastomuutoksen torjunta 6,1 miljoonaa

Sisäinen turvallisuus 7,3 miljoonaa

Turvapaikanhaku, maahanmuutto ja integraatio 11,7 miljoonaa

Tuki Suomessa toimiville virastoille 4,5 miljoonaa

Terveysohjelma 2,1 miljoonaa

Muut tuet 5,2 miljoonaa

Esimerkiksi Suomessa tapahtuviin kotouttamistoimiin saatiin yhteensä 2,4 miljoonaa euroa.

EU on reilun kilpailun vahti

Verotuksessa jäsenmaiden välillä on isoja eroja

EU:lla on ollut perustamispäivästä alkaen sääntöjä, jotka puolustavat reilua kilpailua. Niillä on iso vaikutus ihmisten arkeen, sillä olemme joka päivä tekemisissä markkinoiden kanssa. Kilpailupolitiikka on sektori, jossa EU:lla on paljon toimivaltaa. Komissio toimii kilpailukysymyksissä lähes itsenäisesti, ja jäsenmaat puuttuvat harvoin sen päätöksiin. Tämän ansiosta EU:n toimintakyky kilpailupolitiikassa on säilynyt ja EU on yleensä pystynyt reagoimaan tunnistettuihin markkinahäiriöihin.

Kilpailupolitiikassa on yksinkertaisesti kyse yritysten välisen terveen kilpailun edistämisestä yhteisillä sisämarkkinoilla. Kilpailu saa yritykset kilpailemaan ansioilla – hinnoilla, laadulla ja innovaatioilla – ja vastaamaan kuluttajien tarpeisiin. Näin kilpailu antaa vallan

kuluttajien käsiin. Tiukkojen ja puolueettomien sääntöjen ansiosta jokaisella yrityksellä on tasavertaiset toimintaedellytykset ja mahdollisuudet menestyä. Vahva ja sääntöpohjainen kilpailu onkin yksi Euroopan vaurauden ja hyvinvoinnin tukipilareista.

Tiukka valvonta toimii

Komissio taistelee monopoleja vastaan ja estää jäsenmaita suosimasta oman maan yrityksiä muista EU-maista tulevien toimijoiden kustannuksella. Jos yritys tai valtio rikkoo kilpailusääntöjä, komissio voi määrätä sille sakkoja. EU-sääntöjen mukaan yritysten ja yhteisöjen on ilmoitettava komissiolle kaikista isoista yrityssopimuksista sekä sellaisista fuusioista tai yritysostoista, joiden seurauksena jokin yritys saattaa saada hallitsevan aseman jollakin markkinasektorilla.

Komissiolla on valta päättää, millä ehdoilla suuret yrityskaupat voidaan sallia. 30 vuoden aikana EU on tehnyt 30 kielteistä ja 6 000 myönteistä yritysfuusiopäätöstä. Fuusiot, allianssit ja muut yritysten yhteenliittymiset eivät saa vahingoittaa kilpailua sisämarkkinoilla. Päätökset perustuvat oikeudelliseen ja taloudelliseen analyysiin. Lisäksi komissio hajottaa kartellit ja määrää, millaisia valtiontukia kansalliset tai alueelliset hallinnot voivat antaa yrityksille. Jos jokin EU:n jäsenmaa

Komission johtava varapuheenjohtaja Margrethe Vestager langetti kaudella 2014–2019 useita miljardien eurojen sakkoja hakukonejätti Googlelle.

EU SAKOTTAA GLOBAALISTI

EU on kilpailupolitiikassa paitsi unionin sisäinen myös kansainvälinen toimija. Suurten sisämarkkinoiden ansiosta EU:lla on paljon taloudellista vaikutusvaltaa. Komissio voi kieltää ja langettaa sakkoja myös Euroopassa toimiville yhdysvaltalaisille tai aasialaisille yrityksille. Komissio ei ole epäröinyt haastaa viime vuosina esimerkiksi Piilaakson suuryrityksiä. Se lan-

getti kaudella 2014–2019 useita miljardien eurojen sakkoja esimerkiksi hakukonejätti Googlelle epäilemättä kilpailun takia. EU on rangaissut myös Applea, Starbucksia, McDonaldsia, Microsoftia, Facebookia ja Intelia kilpailusääntöjen rikkomisesta. Vuonna 2016 komissio totesi, että Irlanti oli myöntänyt Applelle 13 miljardin euron arvosta perusteetonta veroetua.

myöntää lainvastaista tukea tai jättää ilmoittamatta myöntämästään tuesta, komissio voi vaatia, että tuki maksetaan takaisin. Viime vuosina komissio on antanut jäsenmaiden kilpailuviranomaisille entistä enemmän vaikutusvaltaa valvoa kilpailuasioita.

Kilpailusäännöt uusiksi?

Kilpailusäännöt ovat nousseet viime vuosina korkealle jäsenmaiden johtajien asialistalla. Kiihtyvällä globalisaatiolla on ollut isoja vaikutuksia eurooppalaiseen elinkeinoelämään sekä talouden rakenteisiin. Muutokset vaativat EU:lta voimakkaampia toimia Euroopan etujen puolustamiseksi. Viime aikoina lisää haasteita on aiheuttanut tulehtunut globaali poliittinen tilanne. Etenkin Kiinan kasvava vaikutusvalta ja sen harjoittamat kauppa- ja teollisuuspoliittiset toimet ovat herättäneet Euroopassa kasvavaa huolta. Kiinalaiset voivat esimerkiksi osallistua eurooppalaisiin julkisiin hankintoihin, mutta eurooppalaiset eivät kiinalaisiin.

Kilpailupolitiikassakin EU-keskustelu on usein ideologista ja tunteiden täyttämää. Perinteisen ajattelumallin mukaan eurooppalaiset yritykset oppivat kilpailukykyisiksi tiukasti kilpailluilla kotimarkkinoillaan. Etenkin Saksan, Ranskan ja muiden isojen EU-maiden mielestä EU ei kykene nykyisellään vastaamaan Kiinan ja muiden globaalien talousmahtien asettamiin haasteisiin. Ranska ja Saksa haluavat uudistaa EU:n teollisuuspolitiikkaa ja kilpailusääntöjä niin, että Euroopassa on mahdollista luoda suuryrityksiä, jotka pystyvät määräävän markkina-asemansa turvin kilpailemaan tasavertaisesti amerikkalaisten ja kiinalaisten suuryritysten kanssa. Moni pieni jäsenmaa on kuitenkin eri mieltä. Markkinoiden keskittyminen suurten toimijoiden haltuun paitsi nostaisi hintoja kilpailun vähentyessä myös vaikeuttaisi pienten jäsenvaltioiden yritysten toimintaa yhteisillä markkinoilla. Varmaa on, että teollisuuspolitiikan ja kilpailusääntöjen uudistus tulee olemaan parrasvaloissa tällä EU-vaalikaudella.

EU ja verotus

Isot erot jäsenmaiden välillä

Veroasiat kuuluvat pitkältä jäsenmaiden oman päätösvalan piiriin. Jokainen EU-maa päättää itse, kuinka paljon se perii veroja kansalaisiltaan. Myös veronkanto on jäsenmaiden vastuulla. Verojärjestelmissä ja veroprosenteissa onkin yhä isot erot jäsenmaiden välillä. Esimerkiksi Unkarissa yritysveroprosentti on vain 9, kun se on Ranskassa 3. Bulgariassa keskituloisen tuloveroprosentti on 10 ja Belgiassa 38.

Kansallinen verotus ei kuitenkaan saa estää sisämarkkinoiden toimintaa eli haitata tavaroiden, palveluiden tai pääoman vapaata liikkuvuutta. EU:n veropolitiikan ensisijaiset tavoitteet ovatkin rajat ylittävän taloudellisen toiminnan veroesteiden poistaminen, haitallisen verokilpailun ja verovilpin estäminen sekä jäsenmaiden verohallintojen yhteistyön parantaminen.

EU ei puutu suoraan välittömään verotukseen eli tulo-, varallisuus- ja pääomaveroihin. Monissa direktiiveissä ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetaan tosin yhtiöverotusta ja yksityishenkilöiden verotusta koskevia sääntöjä. Välillisen verotuksen puolella EU-säätelyä on enemmän. Välillinen verotus koostuu veroista, joita ei kanneta tuloista eikä omaisuudesta. Niitä ovat arvonlisävero, valmistevero, tuontitullit sekä energieverot ja muut ympäristöön liittyvät maksut.

Verotusasiat kehittyvät hitaasti

Jäsenmaat pitävät tiukasti kiinni vallastaan veroasioissa. Verotusta on harmonisoitu EU:ssa sisämarkkinoiden perustamisesta eli 1990-luvun alusta lähtien, mutta kehitystahti on hidas. Keskeinen syy siihen on yksimielisyysvaatimus: Kaikki verotusta koskevat asiat edellyttävät jäsenmaiden yksimielistä päätöstä neuvostossa. Parlamenttia ainoastaan kuullaan verotusasioissa.

Globalisaatio ja monet muut uudet haasteet vaativat yhä enemmän rajat ylittävää yhteistyötä, mutta yksimielisyysvaatimus vaikeuttaa verokoordinoitua. Komissio onkin ehdottanut, että tietyillä verotuksen aloilla siirryttäisiin määräenemmistöpäätöksiin. Näin päätöksentekoon saataisiin vauhtia. Suuri osa jäsenmaista kuitenkin vastustaa komission esitystä.

Veroskandaalit

Viime vuosina otsikoihin ovat nousseet EU-maissa toimivien monikansallisten yritysten ja myös yksityishenkilöiden verovälttelyskandaalit. Ne ovat tuoneet verotusasiat entistä näkyvämmiin myös EU:n asialistalle. Veropetosten ja aggressiivisen verosuunnittelun torjunta olikin yksi viime vaalikauden poliittisista painopistealueista. Vuosina 2014–2019 komissio julkisti lähes 30 verotukseen liittyvää lakiesitystä. Päätökset verotuksen avoimuuden lisäämisestä ja yhteistyön

parantamisesta jäsenvaltioiden kesken ovat urauurtavia. Tästä esimerkkinä ovat rajat ylittävät verotuspäätökset, joilla estetään veronkiertoa.

Komissio esitti myös monia yhtiöverojärjestelmää koskevia uudistuksia. Niillä pyritään muun muassa palauttamaan taloudellisen toiminnan verotuksen ja yrityksen maantieteellisen sijainnin välinen yhteys, eli yrityksen on maksettava veronsa siihen maahan, missä voitto syntyy.

Edellinen komissio aloitti lisäksi ison muutoshankkeen arvonlisäverotuksen uudistamiseksi ja julkisti loppukaudesta vielä tukun digitaalitalouden verotusta koskevia aloitteita. Niiden tavoitteena on varmistaa digitaaliseen ympäristöön soveltuva oikeudenmukainen ja tehokas verotusjärjestelmä Euroopassa. Noin puoleen verolakiesityksistä löydettiin sopu vaalikauden loppuun mennessä. Monen verohankkeen käsittely jatkuu tulevinä vuosina.

EU:N VEROPOLITIikka

Henkilöverotus

Henkilöverotus kuuluu EU:ssa jäsenmaiden vastuulle, mutta EU auttaa koordinoimaan esimerkiksi perintöverotusta, eläkeitä ja säästöjä.

Yhtiöverotus

EU:n säännöillä estetään useammassa kuin yhdessä maassa toimivien yritysten ja hankkeiden kaksinkertainen verotus. Tarkoituksena on edistää yritysten tasapuolisempaa verokohtelua ja torjua veronkiertoa.

Valmisteverotus

EU:n valmisteverosäännöillä pyritään siihen, etteivät jäsenmaiden alkoholi-, tupakka- ja energiaverojen erot haittaa maiden rajat ylittävää kauppaa ja vääristä kilpailua.

Arvonlisäverotus

Alv-sääntöjen tarkoituksena on taata tavaroiden vapaa liikkuvuus ja terve kilpailu sisämarkkinoilla. Alv-kannoilla on vähim-

mäistasot. Useimpien tavaroiden ja palveluiden vähimmäistaso on 15 prosenttia. Jäsenmailla on kuitenkin käytössään paljon liikkumavaraa, sillä EU ei ole määrittänyt enimmäismäärää arvonlisäverolle.

Myös poikkeukset ovat mahdollisia. Esimerkiksi lääkkeille, kirjoille ja elintarvikkeille voi soveltaa kansallisesti alempaa verokantaa. Jotkin palvelut ja tavarat voidaan vapauttaa kokonaan veroista.

Veropetosten ja veronkierron torjunta

EU:n säännöt antavat jäsenmaille mahdollisuuden puuttua koordinoitusti rajat ylittäviin veropetoksiin ja veronkiertoon.

Finanssialan verotus

Yksitoista EU-maata suunnittelee ottavansa käyttöön finanssitransaktioveron, jonka tarkoituksena on, että finanssiala osallistuu oikeudenmukaisella tavalla julkisen talouden rahoittamiseen.

Tukea alueille

Jokainen jäsenmaa saa aluekehitystukea

Moni on nähnyt siltojen, teiden tai muiden julkisten rakennushankkeiden kyljessä kyltin, joka kertoo hankkeen saaneen EU-rahoitusta. Aluekehityspolitiikan kohteena ovat kaikki Euroopan unionin alueet. Sen tarkoituksena on vähentää taloudellista ja sosiaalista epätasaa jäsenmaiden välillä sekä kompensoida köyhemmille jäsenmaille taloudellisesta integraatiosta aiheutuvia kustannuksia.

Jokainen jäsenmaa saa EU:lta aluekehitystukea muodossa tai toisessa. Vauraissa maissa sitä myönnetään alueille, jotka kärsivät teollisesta rakennemuutoksesta. Valtaosa tukirahoista myönnetään kuitenkin jäsenmaille, joiden bruttokansantuote on alle 75 prosenttia EU-maiden keskiarvosta. EU:n aluekehityspolitiikka on euroissa mitattuna yksi unionin tärkeimmistä sektoreista. Aluekehitysrahojen osuus EU:n budjetista on ollut jo pitkään noin kolmasosa.

EU:n laajentuminen on lisännyt tukitarvetta

Aluekehityspolitiikan merkitys on kasvanut EU:n laajentuessa. Euroopan talousyhteisön perustajajäsenistä vain Italiassa oli alueellista köyhyyttä maan eteläosassa. 1970-luvulla mukaan tulleet Irlanti, Britannia ja Tanska lisäsivät vaurauseroja yhteisössä, mutta vasta Välimeren maiden liittyessä jäseniksi 1980-luvulla erot bruttokansantuotteessa kasvoivat tuntuviksi. Nämä kolme saivat 1980- ja 1990-luvuilla runsaasti apua EU:lta.

Itäisen Euroopan maiden liittyessä unionin jäseniksi vuonna 2004 kuilu rikkaiden ja köyhien jäsenmaiden välillä kasvoi aivan uusiin mittasuhteisiin. Vuosina 2004, 2007 ja 2013 mukaan liittyneiden maiden bruttokansantuote on yhä reilusti EU-keskiarvon alapuolella. Köyhimpiä jäsenmaita ovat Romania, Bulgaria, Kroatia, Latvia ja Puola. Rikkaimpia jäsenvaltioita ovat bruttokansantuotteella mitattuna puolestaan Luxemburg, Itävalta, Alankomaat, Ruotsi ja Tanska. Myös Suomi on keskiarvon yläpuolella.

Vuoden 2004 laajentumisen jälkeen moni entinen tuensaajamaa, kuten Espanja ja Irlanti, ei ole ollut enää tukikelpoinen. Puola on nykyisin selkeästi suurin alue- ja koheesiotukien saajamaa. Talouskriisin jälkeen EU:n aluepolitiikan rooli korostui entisestään. Ilman koheesiopolitiikkaa kipeästi tarvittavat julkiset investoinnit olisivat jääneet köyhimmässä valtioissa 45 prosenttia pienemmiksi. Usein julkisia investointeja esimerkiksi tie- ja sähköverkkoihin tarvitaan yhteisen hyvän eli koko sisämarkkinoiden toimimiseksi.

Kaksi päärahastoa

Aluepolitiikkaa rahoitetaan kahden päärahaston kautta. Ne ovat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja koheesiorahasto (KR). Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitetaan alueellisia kehityshankkeita ja vauhditetaan kehityksessä jälkeen jääneiden alueiden taloutta. Rahoituksen piiriin kuuluu myös taantuvien teollisuusalueiden uudistaminen. Koheesiorahastosta rahoitetaan liikenneverkko- ja

ympäristöohjelmia EU-maissa, joiden bruttokansantuote on alle 90 prosenttia EU:n keskiarvosta. Lisäksi pienemmästä Euroopan sosiaalirahastosta rahoitetaan ammatillista koulutusta ja työttömien työllistämistä. Yhdessä Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) kanssa nämä rahastot muodostavat Euroopan rakenne- ja investointirahastot (ERI).

Tavoitteena tuloksellisempi tukipolitiikka

Tulevalla rahoituskaudella eli vuosina 2021–2027 EU keskittyy entistä enemmän asioihin, joissa EU-tuesta on eniten hyötyä. Ensimmäinen prioriteeteista on nimeltään älykkäämpi Eurooppa. Siinä keskitytään innovaatioiden, digitalisaation, taloudellisen muutoksen sekä pienten ja keskisuurten yritysten tukemiseen. Toinen prioriteetti on vihreämpi ja hiiletön Eurooppa, jolla toteutetaan Pariisin ilmastositomuksen tavoitteita. Näihin kahteen osa-alueeseen osoitetaan jatkossa 65–85 prosenttia määrärahoista.

Tukien jakaminen perustuu jatkossakin pääosin asukasta kohden laskettuun bruttokansantuotteeseen. Sen lisäksi otetaan käyttöön uusia kriteerejä, kuten nuorisotyöttömyys, alhainen koulutustaso, ilmastomuutos sekä maahanmuuttajien vastaanottaminen ja kotouttaminen. Euroopan syrjäisimmät alueet saavat jatkossakin EU:lta erityistä tukea. Kaikkiin ohjelmiin sisältyy tuloskehys, joka käsittää määrällisiä tavoitteita, kuten esimerkiksi ohjelman avulla luotujen työpaikkojen lukumäärän. Lisäksi tuloksellisuutta tarkastellaan jatkossa vuotuisesti yhdessä komission kanssa. Aluekehitysrahoitusta on tarkoitus

myös yksinkertaistaa ja joustavoittaa. Esimerkiksi tuen maksatuksen hakua helpotetaan ja tuen käytön valvontaa kevennetään. Aluetukien käytön valvonta on pääosin jäsenmaiden vastuulla. EU:n petoksentorjuntavirasto OLAFin mukaan aluekehitystuet ovat kaikkein alttiimpia väärinkäytöksille. EU:n tuella rahoitetuissa rakennushankkeissa tarjouskilpailuja on esimerkiksi tehty väärennetyillä nimillä.

EU-sääntöjen noudattamisesta ehto tuensaannille?

Viime vuosina aluekehitysrahojen jakamisesta on tullut entistä riitaisempaa. Vastakkainasettelu vanhojen, vauraampien nettomaksajamaiden ja uusien pääosin itäisen Euroopan nettosaajamaiden välillä on kiihtynyt. Moni kritisoi, että koheesiorahoilla saavutetut tulokset ovat jääneet laihoiksi. Vuraat jäsenmaat vaativat aluekehitystukiin myös ehdollisuutta: jos et noudata EU-sääntöjä, et saa tukia. Esimerkiksi Puola on saanut unionilta yli 100 miljardia euroa taloutensa kehittämiseen, mutta maata on viime vuosina arvosteltu EU-sääntöjen ja periaatteiden polkemisesta. Ongelmista huolimatta taloudellisen ja sosiaalisen koheesion tukeminen on tulevaisuudessakin merkittävä osa EU:n yhtenäisyyspolitiikkaa.

SUOMEN EU-ALUEKEHITYSRAHAT

Suomi saa Euroopan rakenne- ja investointirahaston tukia rahoituskaudella 2014–2020 yhteensä 3,8 miljardia euroa eli noin 690 euroa jokaista suomalaista kohden. Koheesiorahastosta Suomi ei ole koskaan saanut tukia, koska maamme bruttokansantuote on ollut aina enemmän kuin 75 prosenttia EU-keskiarvosta.

EU vauhdittaa tutkimusta ja innovaatioita

Tukea teknologiseen kehitykseen

Euroopan yhteisön perustajat ennakoivat jo 1950-luvulla, että Euroopan vauraus riippuu siitä, pystyykö se säilyttämään asemansa maailman teknologiajohtajana. Innovaatiopolitiikka on ollut alusta alkaen tärkeä EU-lainsäädännön ala, ja jäsenmaat ovat lähes poikkeuksetta yhtä mieltä sen merkityksestä. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan tavoitteena on lujittaa Euroopan tieteellistä ja teknologista perustaa ja auttaa näin eurooppalaisia toimijoita parantamaan kansainvälistä kilpailukykyään. Tämä on vuosi vuodelta vaikeampaa globaalin kilpailun kiristytessä.

Eurooppa kilpailun puristuksissa

Perusta on kunnossa: Euroopasta löytyy luovuutta, kyvykkyyttä ja tarvittava tiedepohja. Noin kaksi kolmasosaa Euroopan talouden kasvusta on viime vuosikymmenien aikana perustunut innovointiin. EU:n innovaatiosuorituskyky kasvoi vuonna 2019 jo neljättä vuotta peräkkäin ja on nyt parempi kuin Yhdysvaltojen. Innovaatiosuorituskyky mitataa sitä, kuinka hyvin innovatiivisilta aloilta peräisin olevat ideat pääsevät markkinoille, synnyttävät työpaikkoja ja parantavat Euroopan kilpailukykyä.

Parannettavaa kuitenkin löytyy. EU menettää jatkuvasti asemiaan suhteessa Japaniin ja Etelä-Koreaan. Kiinan suorituskyky kasvaa kolme kertaa nopeammin kuin EU:n. Suhteessa bruttokansantuotteeseen Euroopassa

käytetään tutkimukseen ja innovointiin reilusti vähemmän rahaa kuin Yhdysvalloissa ja Japanissa. Myös riskipääomasijoituksia tarvitaan Euroopassa runsaasti lisää. Nykyisellään EU-maat yltävät vain yhteen neljäsosaan Yhdysvaltojen tasosta. Monet kasvuhaluiset startup-yritykset kärsivät pääoman puutteesta ja kohtaavat ongelmia markkinoillepääsyssä sisämarkkinoista huolimatta. Patentointi on kallista, standardointi hidasta ja Euroopassa on pulaa osaajista. Monet tutkijat ja innovatiiviset yritykset muuttavat otollisempien olosuhteiden perässä Pohjois-Amerikkaan tai Aasiaan.

Menestysrahasto nimeltä ESIR

EU-maissa tarvitaan ennen kaikkea lisää investointeja. Komissio perusti investointien tukemiseksi viime kaudella Euroopan investointiohjelman. Sen lippulaiva on Euroopan strategisten investointien rahasto ESIR. ESIRin avulla pyritään korjaamaan talouskriisin seurauksena syntynyt luottamuksen puutteen ja vähäisten investointien noidankehä. ESIR-rahasto on EU:n antama talousarviotakaus. Se takaa Euroopan investointipankkiryhмälle suojan hankkeiden suuririskisimmälle osalle. Näin suuririskisetkin hankkeet voivat saada rahoitusta.

Komissio hallinnoi rahastoa yhdessä Euroopan investointipankin (EIP) kanssa. ESIR-rahastosta tuetaan investointeja avainaloilla, joita ovat muun muassa infrastruktuuri, energiatehokkuus ja uusiutuva energia,

HORISONTTI EUROOPPA

EU:n ensimmäinen tutkimusohjelma perustettiin vuonna 1983. Ohjelmien koko, soveltamisala ja kunnianhimo ovat vähitellen kasvaneet. Vuoteen 2020 ulottuvan Horisontti 2020:n budjetti on lähes 80 miljardia euroa. Se on lajissaan maailman suurin. Valtaosa rahoista osoitetaan tutkimukseen, jota tehdään terveyden, elintarvikkeiden ja maatalouden, tieto- ja viestintätekniikan, nanotieteiden, energian,

ympäristön, liikenteen, turvallisuuden, avaruustutkimuksen sekä talous- ja yhteiskuntatieteiden aloilla. Hankkeissa on tavallisesti mukana yliopistoja, tutkimuskeskuksia ja yrityksiä sekä yksittäisiä tutkijoita useista jäsenvaltioista. Rahoituskaudella 2021–2027 puiteohjelman nimi on Horisontti Eurooppa ja komissio ehdottaa sen kooksi 94 miljardia euroa.

tutkimus ja innovointi, ympäristö, maatalous, digitaalinen teknologia, koulutus, terveys ja sosiaaliset hankkeet. Se auttaa myös pieniä startup-yrityksiä niiden toiminnan laajentamisessa ja kasvussa tarjoamalla riskirahoitusta.

ESIR on osoittautunut menestykseksi. Se on saanut liikkeelle reilusti yli 400 miljardin euron investoinnit EU-maissa, ja yli 950 000 pientä ja keskisuurta yritystä on hyötynyt sen rahoitusmahdollisuuksista. Rahoituksen odotetaan saavan vauhtiin 500 miljardin euron edestä investointeja ja kasvattavan EU:n bruttokansantuotetta 1,3 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Suomessa ESIR on rahoittanut esimerkiksi 5G-verkon rakentamista, kroonisten sairauksien ehkäisyä ja uusia menetelmiä jätevesien puhdistamiseen.

InvestEU kerää yhteen rahoituksen

Vuoden 2020 jälkeen ESIR muuttaa nimeään ja laajentaa toiminta-aluettaan. Uudella rahoituskaudella EU:n investointiohjelma on nimeltään InvestEU. InvestEU-ohjelma tuo saman katon alle kaikki EU:n investointien tukemiseen tarkoitetut rahoitusvälineet. Sen avulla pyritään saamaan aikaan 650 miljardin euron investoinnit ohjelmakaudella, joka ulottuu vuodesta 2021 vuoteen 2027.

Tulevina vuosina EU:n innovaatiopolitiikkaan on luvassa muitakin muutoksia. Euroopan innovaationeuvosto EIC aloittaa toimintansa vuonna 2021. EIC:n rahoitushaut ovat avoimia, ja Euroopan innovatiivisimmat startupit ja pienet ja keskisuuret yritykset pyritään löytämään henkilökohtaisten haastattelujen avulla. Päätös rahoituksen myöntämisestä ei ole enää EU:n käsissä, vaan siitä päättävät kokeneet sijoittajat, yrittäjät ja tutkimusmaailman edustajat.

EU:n maatalouspolitiikka

Keskeinen osa budjettia

Maatalouspolitiikka on yksi vanhimmista, tunnetuimmista ja myös rahallisesti suurimmista EU-politiikan aloista. Vielä 1980-luvulla maataloustukien osuus unionin budjetista oli huimat kolme neljäsosaa, mutta vuosien saatossa maatalouden suhteellinen merkitys on pienentynyt EU:n toiminnan laajentuessa. Nykyään maatalouden osuus EU:n menoista on reilu kolmasosa. Maatalousasioista päätetään yhteispäätös-menettelyssä yhdessä jäsenmaiden, Euroopan parlamentin ja komission kanssa.

Tavoitteena koko maaseudun kehittäminen

Maatalouspolitiikan tarkoituksena oli alun perin kehittää Euroopan maatalous omavaraiseksi, sillä eurooppalainen tuotanto ei riittänyt vastaamaan maanosan kysyntään. Tavoitteessa onnistuttiin yli odotusten. Maatalouspolitiikkaa oli sen jälkeen rukattava toiseen suuntaan: jotta päästiin eroon ylituotannosta, politiikkaa uudistettiin markkinaperusteiseksi. 1990-luvulla tuotantomääriin sidoksissa olleet hintatuet korvattiin suoraan viljelijöille maksettavilla tuilla ja mukaan tulivat myös kestävän kehityksen tavoitteet. Nykyisin Euroopan maataloudella on tärkeä tehtävä jäsenmaiden ja koko maailman väestön ruokkimisessa. EU on maailman suurimpia elintarvikkeiden viejiä.

Tuen saamiseksi viljelijöiden on noudatettava muun muassa elintarviketurvallisuutta, eläinten hyvinvointia ja ympäristöä koskevia määräyksiä. Viime vuosikymmeninä EU:n

maatalouspolitiikka on siirtynyt pelkästä tuotannon tukemisesta maaseudun kehityksen tukemiseen ja ympäristönsuojeluun. Euroopan maataloudella on tärkeä tehtävä ilmastonmuutoksen torjunnassa sekä luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön suojelussa.

Maatalous isojen muutosten keskellä

EU:n maatalouspolitiikka koostuu kahdesta pilarista. Ensimmäiseen pilariin sisältyvät tulotuki ja markkinatoimenpiteet, toiseen pilariin maaseudun kehittäminen.

Suomessa toimivat Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisen maa-seutuohjelmat.

Maatalouspolitiikan viimeisin suuri uudistus tuli voimaan vuonna 2015, mutta seuraavaa uudistusta käsitellään jo EU:n toimielimissä. Uudistus on tarkoitettu hyväksyä osana vuosien 2021–2027 monivuotista rahoituskehystä. Maatalouspolitiikan toimintaympäristö on muuttunut monin tavoin viime vuosina. Geopoliittinen epävarmuus, Maailman kauppajärjestö WTO:n halvaantuminen, protektionismi ja kauppasodat vaikuttavat kaikki Euroopan maatalousmarkkinoihin. Maatalouden on myös vastattava nykyistä tehokkaammin ilmastonmuutoksen asettamaan haasteeseen. Digitalisaatio vaikuttaa sekin merkittävästi elinkeinoon lähitulevaisuudessa.

Siksi komissio esittää maatalousbudjettiin vuosille 2021–2027 monia muutoksia. Maatalouden osuus unionin menoista on jatkossa entistä pienempi, reilut 28 prosenttia. Ensimmäinen eli maataloustukia koskeva pilari on

yhä ensisijainen ja muodostaa lähes 80 prosenttia menoista. Viljelijöiden suora tulotuki säilyy jatkossakin EU:n maatalouspolitiikan perustana. Tulotukien tavoitteena on auttaa pieniä ja keskisuuria tiloja sekä kannustaa nuoria ryhtymään viljelijöiksi. Kukin EU-maa määrittelee strategiasuunnitelmassaan, miten se aikoo saavuttaa EU-tason tavoitteet ja miten se vastaa samalla omien viljelijöidensä ja maaseutuyhteisöjensä tarpeisiin.

Kestävää ja kannattavaa kalastusta

EU:n kalastuspolitiikka oli aluksi osa maatalouspolitiikkaa, mutta 1970-luvulla isojen kalastusmaiden Britannian, Irlannin ja Tanskan liittyessä Euroopan talousyhteisön jäseniksi kalastukselle tarvittiin omat yhteiset pelisäännöt. EU ryhtyi päättämään yhteisten luonnonvarojen käytöstä, kalavarojen säilyttämisestä ja suojelusta, kalastuslaivastoista sekä kalastusalan kansainvälisistä suhteista. Kalavarat ovat yhteisiä, ja siksi EU:n kalastuspolitiikan mukaan kaikkien EU-maiden kalastuslaivastoilla on yhtäläinen oikeus toimia EU:n vesialueilla. Näin turvataan tasapuolinen kilpailu.

Kalastuspolitiikan tarkoituksena on myös varmistaa, että EU:n kalastusala toimii kestävien periaatteiden mukaisesti niin, etteivät kalakantojen koko ja tuottavuus vaarannu pitkällä aikavälillä. Tavoitteena on niin ikään tukea kalastusta elinkeinona ja turvata kalastajayhteisöille kohtuullinen elintaso. Tuorein kalastuspolitiikan uudistus astui voimaan vuonna 2014. Se toi EU-maille entistä suuremmat vaikutusmahdollisuudet kansallisella ja alueellisella tasolla.

MAATALOUS JÄSENMAISSA

EU-maissa on noin 11,9 miljoonaa maatilaa. Sektori työllistää reilut 12 miljoonaa ihmistä. Valtioiden pinta-alasta 57 prosenttia on maaseutualueita, joilla elää 24 prosenttia väestöstä. Vuosina 2014–2020 maatalouspolitiikkaan käytetään 38 prosenttia EU:n kokonaisbudjetista eli 408,31 miljardia euroa. Tästä summasta 308,73 miljardia koostuu suorista tulotuista ja loput maaseudun kehittämistuista. Suurin tukien saaja on Ranska, sen osuus tukipotista on 16 prosenttia. Isoja maatalousmaita ovat myös Saksa, Espanja, Italia, Puola, Kreikka ja Romania. Suomi saa vuosina 2014–2020 maataloustukia yhteensä 6,1 miljardia euroa. EU:n tuki maataloudelle maksaa jokaiselle EU-kansalaiselle noin 30 senttiä päivässä.

ALKUPERÄMERKINNÄT

Mitä yhteistä on fetalla, Lapin puikulla ja sampanjalla? Niillä on kaikilla EU:n nimisuoja. Nimisuoja tarkoittaa suojattuja alkuperänimityksiä (SAN) ja maantieteellisiä merkintöjä (SMM) sekä aitoja perinteisiä tuotteita (APT) koskevia EU-tason laatujärjestelmiä. Nimisuojaajärjestelmien tavoitteena on suojata tuotteita vakiintuneen nimen väärinkäytöltä. Kuluttajalle suojaus on tae siitä, että tuotteen alkuperä, raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan. EU:ssa on suojattu noin 3 400 nimitystä.

4 EU ja maailma

EU on noussut 2010-luvun aikana entistä näkyvämmäksi globaaliksi voimaksi. Unioni on ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun johtaja, sääntöperusteisen maailmankaupan puolestapuhuja ja suurin kehitysavun rahoittaja. Se tekee töitä rauhan, demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Pari vuotta sitten lähialueiden turvallisuusongelmat herättivät EU-maat suojelemaan yhteisiä arvoja, etuja ja ennen kaikkea turvallisuutta. EU onkin viime aikoina ottanut askeleita eteenpäin yhteisessä turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa.

Euroopan unioni on haluttu yhteistyökumppani nyt ja tulevaisuudessa eri puolilla maailmaa. Jotta EU voisi vastata tähän kysyntään, sen on esiinnyttävä yhtenäisenä. EU on vielä kuitenkin monesti tehoton ja epäjohdonmukainen globaali toimija. Mistä se johtuu, ja miten unioni pyrkii vastaamaan globaaleihin haasteisiin?

Euroopan unioni kansainvälisenä toimijana

Maailma kuuntelee yhtenäistä EU:ta

EU:n toiminta ja vaikutusvalta eivät pääty unionin ulkorajoille. Ja toisin päin: tapahtumat toisella puolen maapalloa vaikuttavat globalisaation takia entistä enemmän eurooppalaisten ihmisten elämään. EU:n on tärkeää puhua maailmalla yhdellä äänellä monesta syystä. Ensiksikin jopa EU:n isot maat, kuten Ranska ja Saksa, ovat Kiinan ja muiden globaalien kilpailijoiden silmissä pieniä. Yhtenäistä EU:ta kilpailijamaiden on sen sijaan kuunneltava. EU:n globaali painoarvo on kasvanut joka kerta, kun unioni on kasvattanut toimivaltansa tai laajentunut. EU on voimakas globaali toimija ennen kaikkea kokonsa takia: se on väestömäärällisesti mitattuna maailman isoin kauppayhteisö, jonka yhteismarkkinoiden koko on yli 40 prosenttia isompi kuin Yhdysvaltojen.

Kylmän sodan vaihtoehdosta suunnannäyttäjäksi

1970-luvulla yhteisön silloiset jäsenmaat sopivat väljästä hallitustenvälisestä yhteistyöstä ulkopoliitikassa. Se sai nimekseen Euroopan poliittinen koordinaatio. Huomattiin, että yhteistyöstä on hyötyä. Jäsenmaat alkoivat pohtia, voisiko Euroopan yhteisöstä tulla vaihtoehto kahden kylmän sodan mahdin eli Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton rinnalle. Se voisi tukea monenkeskistä yhteistyötä ja liberalismia sekä edistää rauhanomaista konfliktien selvittelyä ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Kun kylmä sota päättyi, keskustelu yhteisen ulkopoliitiikan rakentamisesta nousi kokonaan uudelle tasolle. Vuonna 1992 Maastrichtin sopimus antoi kehykset EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan lainsäädännölle. Nyt unionilla oli ensimmäistä kertaa mahdollisuus edustaa jäsenmaita yhdellä äänellä unionin ulkopuolella esimerkiksi YK:ssa. Lissabonin sopimuksen myötä EU sai itselleen uusia edustajia maailmalle: Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan. Lisäksi Lissabonin sopimus synnytti EU:n ”ulkoministeriön” (EEAS). Nimitysten tavoitteena oli myös EU:n kansainvälisen profiilin kohottaminen. Nykyään EU:lla on diplomaattiset suhteet lähes kaikkiin maailman valtioihin ja suuralta kansainvälisissä järjestöissä, kuten Maailman kauppajärjestössä, Yhdistyneiden kansakuntien erityisjärjestöissä sekä ympäristöä ja kehitystä käsittelevissä huippukokouksissa.

Yhteistä linjaa usein vaikea löytää

EU:n toimivalta yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa käsittää kaikki ulkopoliitiikan osa-alueet ja kaikki unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Ulkopoliittisissa kysymyksissä jäsenmaiden on löydettävä yksimielinen kanta. Jäsenmaa voi kuitenkin halutesaan pidättäytyä äänestämästä. Viime aikoina jäsenmaat ovat päättäneet esimerkiksi Syyrian kansan tukemisesta 9,4 miljardin euron

EU:n ulkosuhdehallinto (EEAS) sijaitsee Brysselissä.

kriisiavulla, edistäneet Lähi-idän rauhanprosessia sekä etsineet yhteisiä keinoja puolustautua hybridiuhkia vastaan. Mutta todellisuudessa mitään yhtä yhteistä ”EU:n ulkopoliittikkaa” ei ole olemassa. Eurooppalainen ulkopoliittikka pitää sisällään sekä EU:n että sen jäsenmaiden itse harjoittaman kansainvälisen politiikan yhdessä ja erikseen. Toisin kuin kauppapolitiikka, ulko- ja turvallisuuspolitiikka on riippuvaista hallitustenvälisestä konsensuksesta. Yksimielisyyttä on usein vaikea saavuttaa. EU:n suurimmalla jäsenmaalla Saksalla on oman historiallisen painolastinsa vuoksi suuria vaikeuksia sallia EU:lle valtiotoimijan roolia ulkosuhteissa. Ranska puolestaan on perinteisesti ollut valmis etenemään tähän suuntaan.

EU:n muuttunut asema

Kylmän sodan jälkeen EU:n taloudellinen potentiaali ja sen oma esimerkki riitojen rauhanomaisesta ratkaisusta toimivat kannustimena muille maanosille. Yhdysvaltain tuki ja sen maailmanpoliittinen johtorooli olivat kuitenkin keskeisiä EU:n kansainväliselle toimintakyvylle. 2010-luvun loppupuoliskolla globaali valtatasapaino ja sitä kautta EU:n asema muuttuivat. Vuonna 2016 Britannia äänesti itsensä eroon unionista ja Yhdysvallat valitsi presidenttikseen globalisaation, monenkeskisen yhteistyön ja vapaan kaupan vastustajan Donald Trumpin. Yhdysvallat vetäytyi globaalin johtajan roolistaan ja lopetti tukensa unionin integraatiokehitykselle. Lisäksi EU on menettämässä Britannian eron takia tärkeimmän ulko- ja turvallisuuspoliittisen voimansa. Vastauksena EU julkisti ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategian. EU on globaali maksaja esimerkiksi kehitysapua tarkastellessa, joten sillä pitäisi olla myös globaalia voimaa.

EU:N YHTEISEN ULKOPOLITIIKAN TAVOITTEET

- Vastata tehokkaasti ja yhdenmetyllä tavalla maailmanlaajuisiin haasteisiin ja lähialueilla puhkeaviin kriiseihin.
- Suojella eurooppalaisia arvoja ja unionin turvallisuutta.
- Torjua protektionismia ja säilyttää EU:n kaupan avoimet ja sääntöperusteiset standardit.
- Edistää rauhaa ja vaurautta koko maailmassa.

Matkalla uskottavaksi kansainväliseksi toimijaksi

EU:n erikoisuus on niin sanottu pehmeä voima. EU:n ulkopolitiikan perimmäinen tavoite on ollut alusta alkaen varmistaa turvallisuus, vakaus, demokratia ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä Euroopan lähiseuduilla että muilla herkillä alueilla eri puolilla maailmaa. EU käyttää pehmeää voimaansa esimerkiksi vaalitarkkailussa, humanitaarisessa avussa ja kehitysavussa.

EU onnistuu nykyään puolustamaan yhteistä etuaan yhdellä äänellä etenkin solmittaessa kauppasuhteita. Mutta kansallista itsemääräämisoikeutta koskettavissa asioissa ongelmat nousevat pintaan. Euroopan riippuvaisuus Venäjältä tulevasta energiasta tai Kiinan sijoitukset Euroopan markkinoilla ovat esimerkkejä tästä. Kiina on sijoittanut

runsaasti rahaa Välimeren maiden infrastruktuuriin, ja nämä jäsenmaat eivät välttämättä ole olleet valmiit kritisoimaan Kiinaa muiden jäsenmaiden rinnalla. EU ei onnistunut myöskään tuomitsemaan yhdessä vuonna 2018 Britannian Salisburyssä tapahtuneita hermostomyrkytyksiä, vaikka todisteet Venäjää vastaan olivat vahvat.

Eripuran eli EU-kielellä yhteisöllisyysvaajeen takaa löytyy monta syytä. Yksi niistä on jäsenmaiden sisäpolitiikka: valtaan on noussut monessa maassa kansallista itsemääräämisoikeutta korostava puolue. Lisäksi komission ja monen jäsenmaan välinen suhde on huonontunut talouskriisivuosien seurauksena. Suuret jäsenmaat harjoittavat edelleen omaa diplomatiaansa. EU:ta pidetään uskottavana globaalina toimijana vasta sitten, kun se puhuu aidosti yhdellä äänellä. Tämän tavoitteen toteutuminen vie aikaa.

HALOO, KUULEEKO EU?

Yhdysvaltojen entinen ulkoministeri Henry Kissinger valitteli aikoinaan, että EU:lla ei ole puhelinnumeroa, jonne soittaa ulkopolitiikan kysymyksissä. Nyt vastuhenkilöt löytyvät. EU:n ulkopolitiikan toteuttamisesta ja toimeenpanosta vastaavat korkea edustaja, EU:n ulkosuhdehallinto (EEAS) ja jäsenmaat.

Eurooppa-neuvosto puolestaan asettaa yleiset suuntaviivat EU:n ulkopolitiikalle.

Jäsenmaiden ulkoministerit kokoontuvat päättämään EU:n ulkosuhdeasioista

kerran kuussa. Puolustusministerit taas kokoontuvat neljä kertaa vuodessa keskustelemaan puolustus- ja turvallisuusasioista.

Ulkosuhdeasioissa neuvoston kokoonpano voi vaihdella kokouksen aiheiden mukaan. Tarvittaessa myös kansalliset kehitys-, kauppa- tai puolustusministerit osallistuvat istuntoihin. Ulkoministereiden kokousta johtaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja. Hän voi tehdä ehdotuksia, mutta EU-jäsenmaiden ministerit tekevät lopulliset päätökset.

EU:N KRIISINHALLINTA

Suomi osallistuu kansainväliseen kriisinhallintaan osana kansainvälistä vastuunkantoa ja yhteisen turvallisuuden rakentamista. Kriisinhallinnalla pyritään ehkäisemään konfliktien laajeneminen, luomaan alueelle vakautta ja kehityksen edellytyksiä sekä vähentämään inhimillistä hättää. Valtiot ympäri maailman ovat voimakkaasti riippuvaisia toisistaan, ja kriisien vaikutus ulottuu laajalle. Suomen kannalta keskeisin siviilikriisinhallinnan toimija on Euroopan unioni. Siviilikriisinhallintaoperaatioita tehdään kriisialueiden lisäksi sellaisilla alueilla, joilla yhteiskunnat kaipaavat ulkopuolista vahvistusta. Operaatiot keskittyvät poliisitoiminnan, oikeuslaitoksen, rajavartiolaitoksen, tullilaitoksen, vankeinhoitolaitoksen sekä muun hallinnon kehittämiseen tai esimerkiksi vähemmistökysymysten ja demokratian edistämiseen. EU:n tämänhetkiset sotilaalliset ja siviilikriisinhallintaoperaatiot ovat:

- ALTHEA/BIH (Bosnia ja Hertsegovinassa)
- EU NAVFOR Somalia (Somalian rannikolla)
- EUAM Iraq (Irakissa)
- EUAM Ukraine (Ukrainassa)
- EUBAM Libya (Libyassa)
- EUBAM Moldova and Ukraine (Moldovassa ja Ukrainassa)
- EUBAM Rafah (Rafahin rajanylityspisteellä Gazan ja Egyptin rajalla)
- EUCAP Somalia (Somaliassa)
- EUCAP Sahel Mali (Malissa)
- EUCAP Sahel Niger (Nigerissä)
- EULEX Kosovo (Kosovossa)
- EUMM Georgia (Georgiassa)
- EUNAVFOR MED Operation Sophia (Välimerellä)
- EUPOL COPPS/Palestinian Territories (Palestiinassa)
- EUTM RCA (Keski-Afrikan tasavallassa)
- EUTM Somalia (Somaliassa)
- EUTM-Mali (Malissa)

Monitorointioperaatio EUMM Georgia perustettiin syyskuussa 2008 valvomaan Georgian ja Venäjän välistä rauhansopimusta.

EU on globaali ilmastojohtaja

Ilmastokriisi iskee ihmisten tajuntaan

Ilmaston lämpeneminen on aikakautemme pahin kriisi. Ympäristötutkijat ympäri maailman alkoivat puhua maapallon lämpötilan noususta jo 1960-luvulla. Myös Euroopassa päättäjät kuitenkin reagoivat asiaan aluksi hitaasti. Vuonna 1988 YK perusti hallitusten välisen ilmastonmuutospaneelin. Paneeli on onnistunut kiinnittämään maailman huomion ilmaston lämpenemisen katastrofaalisiin seurauksiin, ja ilmastokriisi on iskenyt ihmisten tajuntaan voimalla 2010-luvulla. Ilmaston lämpeneminen johtuu hiilidioksidin (CO₂) ja muiden kasvihuonekaasujen pitoisuuksien lisääntymisestä ilmakehässä. Lämpötila on noussut jo asteen esiteolliseen aikaan verrattuna ihmisten aiheuttamien päästöjen takia. Lämpenemisen vaikutukset näkyvät jo: meren pinta nousee ja jäätiköt sulavat kiihtyvällä tahdilla.

Kohti tiukempia ilmastotavoitteita

EU:n ensimmäiset ilmastotavoitteet asetettiin 1990-luvulla. Niiden perustana oli kansainvälinen vuonna 1996 asetettu tavoite rajoittaa ilmaston lämpeneminen kahteen asteeseen sekä Kioton pöytäkirjassa sovitut päästövähennykset. Ne eivät kuulosta kovin kunnianhimoisilta: EU:n silloiset 15 jäsenmaata sitoutuivat laskemaan päästöjään 8 prosenttia vuoteen 1990 verrattuna. Kioton pöytäkirjan ensimmäinen kausi päättyi vuonna 2012. Samana vuonna EU otti ison askeleen eteenpäin taistelussa ilmastonmuutosta vastaan. Jäsenmaiden johtajat sitoutuivat siihen, että unioni leikkaisi vuoteen 2020 mennessä päästöjään vähintään 20 prosentilla, lisäksi uusiutuvan energian markkinaosuutta 20 prosentilla ja vähentäisi energian kokonaiskulutusta 20 prosentilla. Pääöstä kutsutaan EU-kielellä 20:20:20-paketiksi. EU on jo ylittänyt paketin tavoitteet. Tämän tavoitteen lisäksi EU-maat sopivat sitovasta lainsäädännöstä, jonka tavoitteena on leikata haitallisia päästöjä EU:n alueella. Suurin osa toteutettavista toimista koskee uuteen teknologiaan tehtäviä investointeja, jotka lisäävät myös työpaikkoja ja talouskasvua.

EU:N ILMASTOPÄÄNEUVOTTELIJA ELINA BARDRAM: ILMASTOHAASTEEN RATKAISU VAATII GLOBAALIA YHTEISTYÖTÄ

Komissiossa työskentelevä Elina Bardram muistaa hyvin ajan, jolloin ilmastoasiat eivät vielä olleet EU-päättäjien työn ytimessä.

– Kun aloitin komissiossa ulkosuhteiden pääosastolla 2000-luvun alussa, minulle annettiin vastuulle ilmastoasiat. Ilmasto- ja ympäristöasiat nähtiin pehmeinä, vihreinä teemoina, jotka sopivat hyvin nuorille pohjoismaalaisille naisille, toteaa Bardram.

Sen jälkeen on ehtinyt tapahtua paljon. Ilmastoasioista on tullut kovaa politiikkaa sen kaikilla tasoilla ja sektoreilla. Nykyisessä työssään ilmastopääosastolla Bardram vastaa kansainvälisistä suhteista ilmastopolitiikassa. Bardram on toiminut EU:n delegaation vetäjänä muun muassa Pariisin ilmastoneuvotteluissa. Pariisin ilmastokokous on syystäkin piirtynyt hänen mieleensä.

– Se oli kuin kahden viikon maraton. Siinä ehdittiin käydä koko tunnekirjo läpi, Bardram kuvailee.

Bardram johti paitsi komission yli 50 neuvottelijan ryhmää myös koordinoi useiden satojen neuvottelijoiden työtä ja kävi kahden-

välisiä neuvotteluita eri maiden kanssa. Kokeemus oli raskas myös siksi, että tiimi valvoi koko ajan.

– Neuvottelutiloissa oli nukkumahuoneet, joissa saattoi tauoilla käydä sulkemassa silmänsä puoleksi tunniksi.

Urakka kannatti. Pariisin ilmastositopimus saatiin maaliin. Ilmastoneuvottelijan mukaan on ollut samalla upeaa ja rankkaa olla mukana todistamassa sitä, kuinka EU on pystynyt elämään todeksi globaalin johtoasemansa ilmastopolitiikassa ja sitouttamaan kansainväliset strategiset kumppanit mukaan. EU vastaa kuitenkin vain noin 10 prosentista maailman kasvihuonekaasupäästöistä. Ilmastohaaste voidaan ratkaista vain kansainvälisellä yhteistoiminnalla.

– Ilmastonmuutos on yksi maailmanhistorian merkittävimpiä haasteita. Pariisin sopimus ja yhteinen ymmärrys muutoksen välttämättömyydestä on toiminut tärkeänä vastavoimana populismille ja nationalismille. Se tuo kansallisvaltiot yhteen.

”Ilmastopolitiikka on keskiössä komissaarien tehtäväkuvauksissa seuraavalle viisivuotiskaudelle.”

– Elina Bardram
EU:n ilmastopääneuvottelija

Ei Pariisin ilmastosopimusta ilman EU:ta

Viimeistään vuosien 2014–2019 välisenä aikana EU paalutti paikkansa kansainvälisenä ilmastojohtajana. Vuonna 2014 EU-johtajat ottivat tavoitteekseen leikata päästöjä 40 prosentilla vuoden 1990 tasoon verrattuna. Lisäksi komissio on onnistunut yhdistämään energia-, ilmasto-, talous- ja teollisuuspolitiikat, joita aiemmin kehitettiin toisistaan erillisinä kokonaisuuksina. Vähähiiliseen talouteen siirtymisen nähdään välttämättömänä eurooppalaisten hyvinvoinnin säilyttämiseksi. Samalla EU:n aloitteellisuuden toivotaan luovan painetta kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin.

EU:n peräänantamattomuuden ansiosta Pariisissa vuonna 2015 järjestetyssä YK:n ilmastokokouksessa saatiin aikaan 195 maan välinen sopimus, jossa ilmaston lämpeneminen rajattiin kahteen celsiusasteeseen. Vuonna 2016 parlamentti hyväksyi Pariisin sopimuksen ja sopimus astui voimaan. Samana vuonna sovittiin kansainvälisesti myös lentoliikenteen päästöjen vähentämisestä, ja vuonna 2018 kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO hyväksyi strategian merenkulun päästöjen leikkaamiseksi.

EU ja ilmastoneutraali tulevaisuus

On selvää, että nykyiset toimet eivät riitä pysäyttämään ilmaston lämpenemistä. Vuonna 2018 julkistettu kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n raportti konkretisoi, miksi rajaksi on asetettava korkeintaan 1,5 astetta. Jos maapallo lämpenee enemmän, ilmastomuutoksen vaikutukset kaksinkertaistuvat.

Itä vastaan länsi

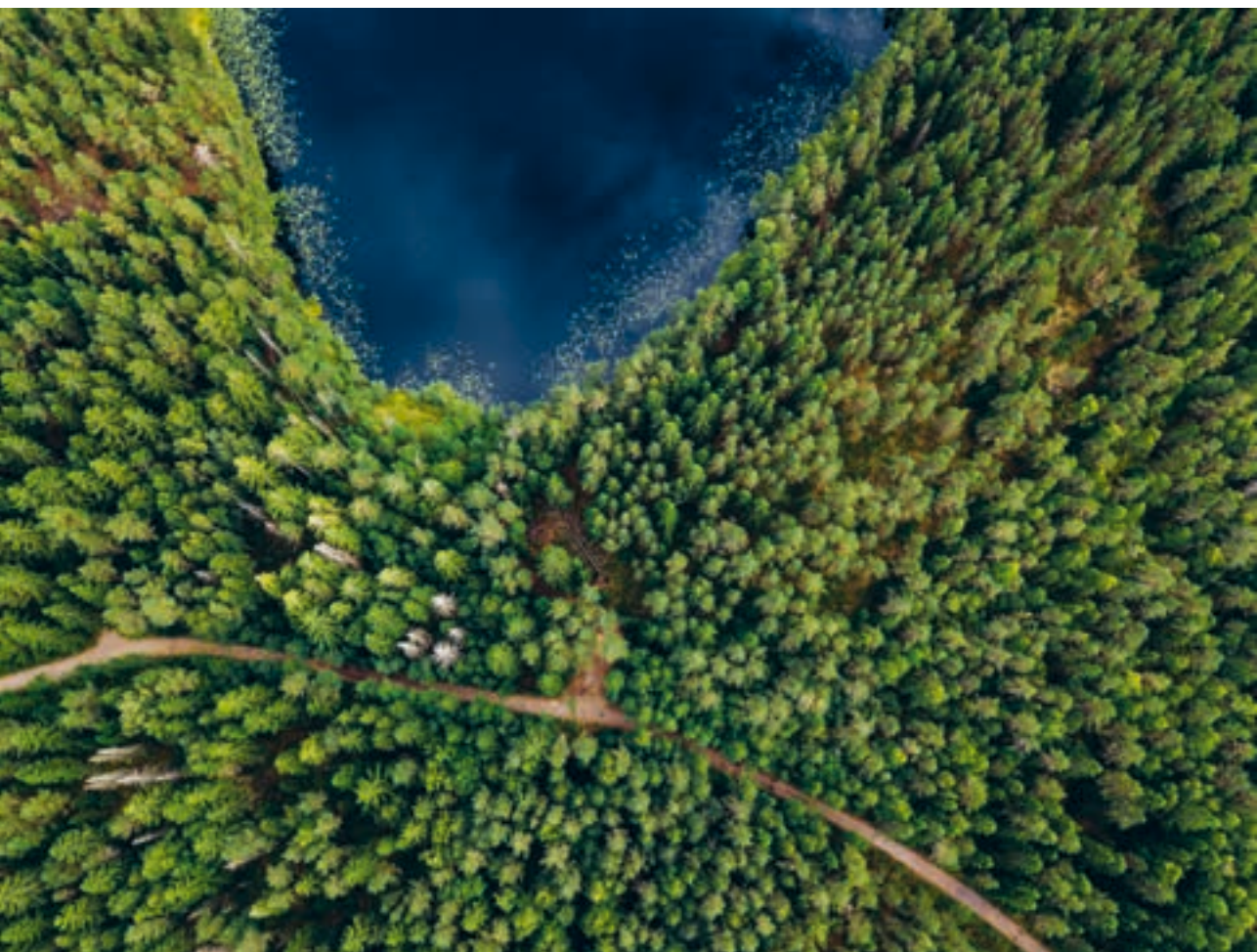
Komissio julkisti loppuvuodesta 2018 EU:n pitkän aikavälin energia- ja ilmastostrategian. Vuoteen 2050 ulottuva strategia sisältää kahdeksan eri skenaariota siitä, miten EU voisi tehdä osansa Pariisin sopimuksen lämpötilatavoitteiden saavuttamiseksi. Skenaariot käsittelevät kaikkia keskeisiä sektoreita, ja ne sisältävät askelmerkit talouden ja yhteiskunnan muuttamiseksi vähäpäästöiseksi. Kaksi kunnianhimoisinta suunnitelmaa johtaa 100 prosentin päästövähennykseen vuoteen 2050 mennessä verrattuna vuoteen 1990. Tämä tavoite on toteutettava, jos maapallon lämpeneminen halutaan rajoittaa 1,5 asteeseen.

Pariisin sopimuksen mukaisesti EU:n on toimitettava YK:lle pitkän aikavälin päästöstrategiansa vuonna 2020. EU:n puheenjohtajamaana toimiva Suomi yrittää syksyllä 2019 löytää yhteisen kannan ilmastopolitiikkaan. Suomi haluaa saada kaikki EU-maat sitoutumaan tavoitteeseen, että EU on hiilineutraali vuonna 2050. EU:n jäseniksi 2000-luvulla liittyneet köyhemmät itäisen Euroopan jäsenmaat vastustavat hiilineutraaliustavoitetta. Ne pelkäävät, että tiukat tavoitteet johtavat energian hinnan nousuun ja yritysten kilpailukyvyn rapautumiseen. Maat haluavat rikkaammilta jäsenmailta hyvityksiä kustannuksista, joita vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymisestä aiheutuisi esimerkiksi hiileen nojaavalle Puolalle. Suomen ohella Hollanti, Ruotsi, Portugali, Luxemburg ja Ranska vaativat sen sijaan EU:ta kiristämään myös vuodelle 2030 sovittuja päästöleikkauksia entisestään. Varmaa on, että yhteisen linjan löytäminen EU-maiden kesken on ilmastopolitiikassa jatkossa entistä vaikeampaa.

PÄÄSTÖKAUPPAJÄRJESTELMÄ ON ILMASTOPOLITIIKAN LIPPULAIVA

EU:n tärkein työkalu päästöjen vähentämiseen on EU:n laajuinen päästökauppajärjestelmä. Se on edelleen maailman suurin kasvihuonekaasujen päästökauppajärjestelmä. Sen piirissä ovat energiayhtiöt, teollisuus ja EU:n sisäiset lennot, yhteensä yli 11 000 laitosta ja puolet kaikista unionin alueen päästöistä. Idea on yksinkertainen: yrityksille luodaan kannuste vähentää päästöjä sillä, että ne joutuvat maksamaan oikeudestaan päästää hiilidioksidia ilmakehään. Päästöjen vähentyminen varmiste-

taan niin, että markkinoille tulee vuosi vuodelta vähemmän päästöoikeuksia. Yksi päästöoikeus vastaa yhden hiilidioksiditonnin päästöjä. Päästöoikeuden hinta määräytyy markkinoilla. Kun viranomaiset laittavat liikkeelle uusia päästöoikeuksia, ne myydään huutokaupalla eniten tarjoaville. Yritykset voivat myös käydä keskenään kauppaa oikeuksilla. Toisin sanoen markkinat hoitavat sen, että päästövähennykset tehdään siellä, missä se on halvinta.

ARKTINEN ALUE KUUMENEE

Arktisen alueen luonto on keskellä pelottavaa ja nopeaa muutosta ihmisen aiheuttaman ilmastonmuutoksen takia. Ilmasto lämpenee alueella jopa kolme kertaa globaalia keskiarvoa nopeammin. Lämpenemisen vaikutukset tuntuvat kaikkialla. Jääpeite kutistuu sekä kooltaan että paksuudeltaan. Meren pinta nousee ja muuttaa sääolosuhteita Suomessa ja ympäri maailman. Ympäri vuotisesti jäässä pysyneestä järestä merijäästä puolet on menetetty 40 viime vuoden aikana. Jos Grönlandin jääpeite sulaa vastaavalla vauhdilla, meren pinta nousee Euroopassa 5–7 metriä. Siinä peittyä veden alle paljon muutakin kuin Alankomaat.

Samalla jäistä vapautuva meri tuo arktiset rikkaudet ensi kertaa ihmisten ulottuville. Jäämeren ympäristöstä on tullut kiihkeän taloudellisen kilpailun kohde. Maailman vauraimpia valtioita kiinnostaa erityisesti Siperian pohjoispuolisen Koillisväylän avautuminen meriliikenteelle. Se mullistaisi maailmankaupan. Arktisen alueen muutokset ovat saaneet myös EU:n vahvistamaan arktisen alueen

politiikkaansa. Komissio on nimittänyt suurlähettiläs Jari Vilénin laatimaan Euroopalle uuden arktisen politiikan. EU:lla on myös oma arktisen alueen suurlähettiläs. Tehtävää hoitaa belgialainen Marie-Anne Coninx.

Euroopan on Vilénin mukaan löydettävä selkeät painopisteet, joihin se keskittyy arktisen alueen politiikassa. Ilmastonmuutoksen torjunta on tietysti itsestään selvä painopiste. Toinen on tutkimus ja innovaatiot. Ja arktisen alueen yhteydet ovat se kolmas. Vilénin mielestä alueen herkan luonnon ja talouskasvun välille on mahdollista löytää tasapaino.

Euroopan on jatkossakin voitava hyödyntää arktisen alueen rikkauksia, kuten öljyä, kaasua, mineraaleja ja kalakantoja. Mutta se onnistuu vain käyttämällä puhtainta teknologiaa, ottamalla huomioon luontoarvot sekä toimimalla yhteistyössä alueen alkuperäisväestön kanssa. Vilénin visiona on tehdä arktisesta alueesta ”mikrokosmos” – kehityslaboratorio, jossa testataan maailman parhaita kestäviä innovaatioita. Jos ratkaisu toimii, kokeilu voidaan skaalata koko Euroopan hyödyksi.

EU suojelee ympäristöä maalla, merellä ja ilmassa

Tiukkaa ympäristöpolitiikkaa

EU:n ympäristöpolitiikka on kuuluisa tiukkuudestaan. EU:lla on myös paljon toimivaltaa kaikilla ympäristöpolitiikan aloilla, ja EU-maat ovat laatineet satoja direktiivejä, asetuksia ja päätöksiä yhteisten luonnonvarojen suojelemiseksi. EU-lakien avulla vaalitaan ihmisten terveyttä ja elämänlaatua sekä kannustetaan yrityksiä vihreään liiketoimintaan. Kestävä kehitys on tärkeä osa ympäristöpolitiikkaa. Ympäristö onkin hyvä esimerkki alasta, joka kietoutuu tiukasti useisiin muihin sektoreihin, kuten verotukseen tai energiaan.

Tavoitteena ongelmien ennaltaehkäisy

YK:n ensimmäinen ympäristökokous järjestettiin vuonna 1972. Siitä inspiroituneena silloisen Euroopan talousyhteisön johtajat toteivat, että yhteisö tarvitsee ympäristöpolitiikan. Seuraavalla vuosikymmenellä ympäristökysymykset sisällytettiin osaksi perussopimuksia, ja 1990-luvulla mukaan tuli kestävän kehityksen tavoite. 1990-luvulla aloitti toimintansa myös Euroopan ympäristökeskus, joka tukee EU:n ympäristöpolitiikan kehittämistä, toteuttamista ja arviointia ja tiedottaa ympäristöasioista. Ympäristöasioista päätetään yhteispäätösmenettelyssä jäsenmaiden, komission ja parlamentin kesken. Jäsenmaat tekevät ympäristöasioissa päätöksiä määräenemmistöllä.

Lissabonin sopimus antoi unionille oikeuden tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

EU:n ympäristöpolitiikan lähtökohtana on ehkäistä ympäristöongelmat ennalta ja torjua ympäristövahinkoja ensisijaisesti niiden lähteillä. Tärkeä on myös niin kutsuttu saastuttaja maksaa -periaate, eli ympäristöriskejä sisältävää toimintaa harjoittavien tahojen on huolehdittava vahingon korjaamisesta ja vastattava kustannuksista. EU:n ympäristöpolitiikkaa ohjaavat monivuotiset ympäristöalan toimintaohjelmat. Nykyinen vuoteen 2020 ulottuva ohjelma on nimeltään ”Hyvä elämä maapallon resurssien rajoissa”. Se sisältää lakiesitysten lisäksi yhdeksän tavoitetta. Niitä ovat esimerkiksi luontopääoman suojeleminen, säilyttäminen ja parantaminen, kestävä, resurssitehokas ja vähähiilinen kasvu sekä ympäristöön liittyvien terveysuhkien torjuminen.

Kansallinen toimeenpano on iso ongelma

Viime vuosina EU on keskittynyt kiertotalouteen ja ilmastomuutoksen torjuntaan. Tiukoista EU-laeista ei ole kuitenkaan ympäristölle mitään hyötyä, jos niitä ei noudateta jäsenmaissa. EU:n ympäristölainsäädäntö on surullisenkuuluisa puutteellisesta täytäntöönpanosta kansallisella ja paikallisella tasolla. Yksi esimerkki on EU:n vesipuitedi-
rektiiv. Se on yksi maailman kokonaisvaltai-

simmista ympäristölakipaketeista ja sisältää esimerkiksi juomavesidirektiivin, uimavesidirektiivin, yhdyskuntajätedirektiivin ja tulvadiirektiivin. Puutteellinen kansallinen toimeenpano aiheutti sen, että vesipuitedirektiivin alkuperäistä tavoitetta ei saavutettu. Kaikki eurooppalaiset vedet piti saada hyvään kuntoon vuoteen 2015 mennessä. Nyt tavoitevuotta on siirretty vuoteen 2027.

Euroopasta puuttuu Yhdysvaltojen ympäristönsuojeluvirasto EPAN kaltainen viranomais, joka valvoisi yhteisesti sovit-

tujen sääntöjen noudattamista. Valvontavastuu on pitkälti jäsenmaiden harteilla. Parantaakseen tilannetta EU on ottanut käyttöön vähimmäisvaatimuksia jäsenmaiden tekemille ympäristötarkastuksille. Lisäksi jäsenmaat veloitetaan säätämään tehokkaita rikosoikeudellisia seuraamuksia vakavista ympäristörikoksista, kuten jätteiden laittomasta hävittämisestä tai luonnonvaraisten eläimien ja kasvien laittomasta kauppaamisesta.

KIERTOTALOUS ON MEGATRENDI

Luonnonvarojen järkevä käyttö oli yksi EU:n ensimmäisiä ympäristöperiaatteita. Kuitenkin vasta vuonna 2015 julkistettu kiertotalousstrategia muutti sanat teoiksi. Kiertotalouden keskeisenä ajatuksena on, että raaka-aineet ja materiaalit pysyvät pitkään talouden käytössä ja niiden materiaalien arvo säilyy, jolloin haittavaikutukset ympäristölle vähenevät. Jätettä ei synny, kun ylijäämämateriaalit ovat raakaainetta muille ja tuotteet suunnitellaan käytettäväksi yhä uudelleen. Kiertotalous muuttaa samalla koko talouden logiikkaa: arvoa syntyy aiempaa enemmän aineettomasti ja tuotteita korvataan erilaisilla palveluilla. Esimerkiksi lampujen sijaan ihmiset voivat ostaa valaisun palveluna. Esineitä ja resursseja jaetaan omistamisen sijaan. Luonnonvarojen kestävä käyttöä edistävä ja kielteisiä ympäristövaikutuksia vähentävä cleantech eli ”puhdas teknologia”, vähähiilisyys ja uusiutuvista luonnonvaroista ponnistava biotalous ovat kaikki sukua

kiertotaloudelle. EU:n kiertotalousstrategia pyrkii vauhdittamaan siirtymää lineaarisesta taloudesta (eli ”valmista, käytä ja heitä pois” -ketjusta) kiertotalouteen. Lisäksi strategialla yritetään vahvistaa EU:n maailmanlaajuisia kilpailukykyä, edistää kestävää talouskasvua ja luoda uusia työpaikkoja. Osa EU:n kiertotaloussuunnitelman 54 toimesta on jo kokonaan toteutettu ja loputkin ovat toteutusvaiheessa. Yksi tärkeimmistä koskee muovijätettä: kaikkien muovipakkausten tulee olla uudelleenkäytettäviä tai kierrätettäviä vuoteen 2030 mennessä. Kertakäyttömuovia koskevilla säännöillä puututaan kymmeneen EU:n rannoilta tavallisimmin löytyvään muovivirokatyyppiin ja pyritään näin vähentämään muovijätteen määrää merissä. Komissiolle myönnettiin Maailman talousfoorumissa vuonna 2019 palkinto sen toimista kiertotaloussiirtymän vauhdittajana ja kansainvälisenä suunnannäyttäjänä.

NÄIN EU SUOJELEE YMPÄRISTÖÄ

1. Kiertotalouteen panostaminen

EU:n kiertotalousstrategia kehittää EU:sta maailman johtavaa resurssitehokasta taloutta.

2. Merten ja rannikoiden suojelu

Tavoitteena on suojella ja puhdistaa rannikoita, meriä ja valtameriä sekä edistää niiden kestäväää käyttöä. Itämeri on yksi erityistä suojelua vaativista meristä.

3. Puhtaampi ilma

EU:n ympäristölainsäädäntö kattaa yleisen ilmanlaadun, teollisuuden päästöt ja liikenteeseen liittyvän ilmanlaatupolitiikan.

4. Kemikaalien turvallisuus

EU varmistaa kemikaalien turvallisuuden ja parantaa EU:n teollisuuden kansainvälistä kilpailukykyä.

5. Melun torjunta

EU:n lainsäädäntö auttaa välttämään, estämään tai vähentämään ympäristömelun haitallisia vaikutuksia.

6. Maaperän laadun parantaminen

EU-maat pyrkivät ehkäisemään maaperän eroosiota ja lisäämään maan orgaanista ainesta.

7. Kaupunkiympäristön kehittäminen

EU auttaa kaupunkeja kehittämään alueitaan kestäväällä tavalla.

8. Jätehuolto ja kierrätys

EU vähentää jätteiden ympäristö- ja terveysvaikutuksia esimerkiksi tiukoilla jätteiden käsittelyä koskevilla säännöillä ja parantaa Euroopan resurssitehokkuutta edistämällä kiertotaloutta.

9. Vesistöjen suojelu

Vesivarojen suojelu on yksi EU:n ympäristönsuojelun kulmakivistä. Monien Euroopan vesialueiden tila on vaakalaudalla, ja vesi on ratkaisevassa asemassa myös taistelussa ilmastonmuutosta vastaan.

FOK IT JONAS RINTAKANTO

Puhdasta energiaa kaikille

Hiiliunionista vähähiilisyyteen

Euroopan yhteisön tarina sai alkunsa energiasta, hiiliunionista. Tänäpä yhteisestä energiapolitiikasta on EU-maille vähintään yhtä paljon hyötyä kuin yhteisön alkuvuosina. EU:n säädöksillä varmistetaan yhtenäisen energija ympäristöpolitiikan jatkuvuus, vaikka jäsenmaiden hallitukset vaihtuvat. Energiapolitiikka takaa, että jokainen EU-maa etenee kohti vähähiilistä yhteiskuntaa ja että alan yrityksillä on yhteisillä markkinoilla tasavertaiset toimintaedellytykset.

Tuontiriippuvuus yhteinen ongelma

Jokaisella jäsenmaalla on oikeus valita vapaasti omat energiantuotantotapansa. Niissä onkin isoja eroja EU-maiden välillä. Energianlähteistä tärkein on ydinenergia, jonka osuus on 28,7 prosenttia kokonaistuotannosta. Erityisen suuri merkitys sillä on Ranskassa, jossa ydinvoimalla tuotetaan lähes 80 prosenttia energiasta. Puolessa EU:n jäsenmaista ydinenergiaa ei käytetä energiantuotantoon lainkaan. Suomessa kodit ja muut rakennukset lämpiävät kaupungeissa pääosin voimalaitosten hukkalämmöstä saatavalla kaukolämmöllä, Keski-Euroopassa yleisin lämmitysmuoto on sen sijaan kaasu.

Yksi asia yhdistää kuitenkin kaikkia EU-maita: tuontiriippuvuus. Yli puolet EU:ssa käytetystä energiasta tuodaan muualta. Tuontienergia on lähes kokonaan fossiilista. Eniten energiaa Eurooppaan virtaa Venäjältä. Eurooppalaiset ovat näin alttiita kansainvälisten krii-

sien aiheuttamille toimituskatkoksille ja hinnannousuille. Tuontiriippuvuus on kasvanut viime vuosina, koska jäsenmaat ovat ilmastopsyistä itse luopuneet kivihiilen, raakaöljyn ja maakaasun käytöstä energiantuotannossa. Puhtaan uusiutuvan energian kotimainen tuotanto ei vielä kuitenkaan riitä kattamaan kysyntää, mutta uusiutuvan energian tuotantomäärät ovat kasvussa kaikkialla Euroopassa.

Tunnussanana energiaunioni

Pitkään EU:n energiapolitiikka keskittyi yhteisten energiamarkkinoiden luomiseen. Viime vaalikaudella tilanne muuttui. Komissio tajusi, että energia liittyy kaikkeen: talouteen, turvallisuuspolitiikkaan, ympäristöön ja aluekehitykseen. Se alkoi puhumaan energiaunionista ja liitti ensimmäistä kertaa yhteen sisäiset energiamarkkinat, ilmastomuutoksen vastaisen taistelun, solidaarisuuden, kuluttajien tarpeet, energiaturvallisuuden ja innovaatiot. Näin energiapolitiikka nousi EU-päätöksenteon parrasvaloihin. Samalla komissio sai puolelleen myös aiemmin vastaan hangoitelleet itäisen Euroopan maat, jotka olivat vierastaneet pelkkää energiamarkkinoiden avaamista painottavaa ajattelua. Yhtenäisyys on välttämätöntä, sillä keskeiset energiapolitiittiset päätökset vaativat jäsenmaiden yksimielisyyttä ministerineuvostossa.

EU sai vaalikaudella 2014–2019 nuijittua läpi massiivisen energiapolitiikan uudistuspaketin. Kahdeksan lakia sisältävä ”Puhdasta energiaa kaikille eurooppalaisille” -säädöspaketti luo edellytykset säännellä fossiilivapaa-

seen energiaan siirtymistä ja pohjustaa EU:n tietä kohti Pariisin sopimuksen sitoumusten täytäntöönpanoa. Sen tavoitteena on kasvattaa EU:n taloutta ja tarjota kaikille kohtuuhintaista, varmaa ja kestäväää energiaa. Säädöksillä pyritään myös tuontiriippuvuuden pienentämiseen ja toimitusvarmuuden parantamiseen

sekä maiden rajat ylittävien energiaverkkojen lisäämiseen. Lähivuosina komission uskotaan tarttuvan Euroopan kaasumarkkinoiden uudistamiseen ja eri energiasektoreiden yhteistyön parantamiseen. Myös energiaverodirektiiviin odotetaan päivitystä.

NÄIN EU-MAIDEN ENERGIAMARKKINAT MUUTTUVAT VUOTEEN 2030 MENNESSÄ

1. Uusiutuva energia

Uusiutuvan energian osuus on kasvatettava 32 %:iin kokonaisenergiankulutuksesta. Lämmityksessä ja jäähdytyksessä uusiutuvaa energiaa tulee lisätä 1,3 % vuosittain. Liikenne sektorilla tavoite uusiutuvan energian osuudelle on 14 %, josta edistyksellisiä biopolttoaineita tulee olla 3,5 %. Päätös on tärkeä kotimaiselle biopolttoaineteollisuudelle.

2. Energiatehokkuus

Tavoitteena on parantaa energiatehokkuutta 32,5 %. Energian loppukäytöstä tulee löytää vuosittain uutta säästöä 0,8 % vuosina 2021–2030. Jäsenmaat asettavat omat tavoitteensa. Sekä energiatehokkuustavoitetta että uusiutuvan energian tavoitetta arvioidaan uudelleen vuonna 2023.

3. Rakennusten energiatehokkuus

Rakennuksissa käytettävän energian määrää ja sen ilmastovaikutuksia on vähennettävä. Jäsenmaiden on tehtävä vuoteen 2050 ulottuva suunnitelma siirtymisestä nollaenergiapäätöiseen rakennuskantaan. Lisäksi jäsenmaita koskevat vaatimukset muun muassa sähköautojen latauspisteiden rakentamisesta, älykkäistä automaatiojärjestelmistä sekä rakennusten ja energiaverkkojen välisestä vuorovaikutuksesta. Toisin sanoen esimer-

kiksi rakennusten hukkalämpö on saatava nykyistä paremmin talteen.

4. Sähkömarkkinat

Kuluttajien valinnanmahdollisuudet paranevat ja kilpailu lisääntyy. Lisäksi uusi markkinamalli parantaa sähkön toimitusvarmuutta ja uusiutuvan energian integroitumista järjestelmään. Asiakkaalla on oikeus muun muassa älymittariin, sähköntoimittajan vaihtoon ilman maksua kolmessa viikossa sekä hinta- ja tuotevertailuihin ilman maksua.

5. Energiaunionin hallintomalli

Jäsenmaat toimittavat komissiolle lopulliset kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmansa vuoden 2019 loppuun mennessä. Suunnitelmassa jäsenmaa kertoo muun muassa, miten se aikoo toteuttaa uusiutuvan energian direktiivin ja energiatehokkuusdirektiivin vaatimukset.

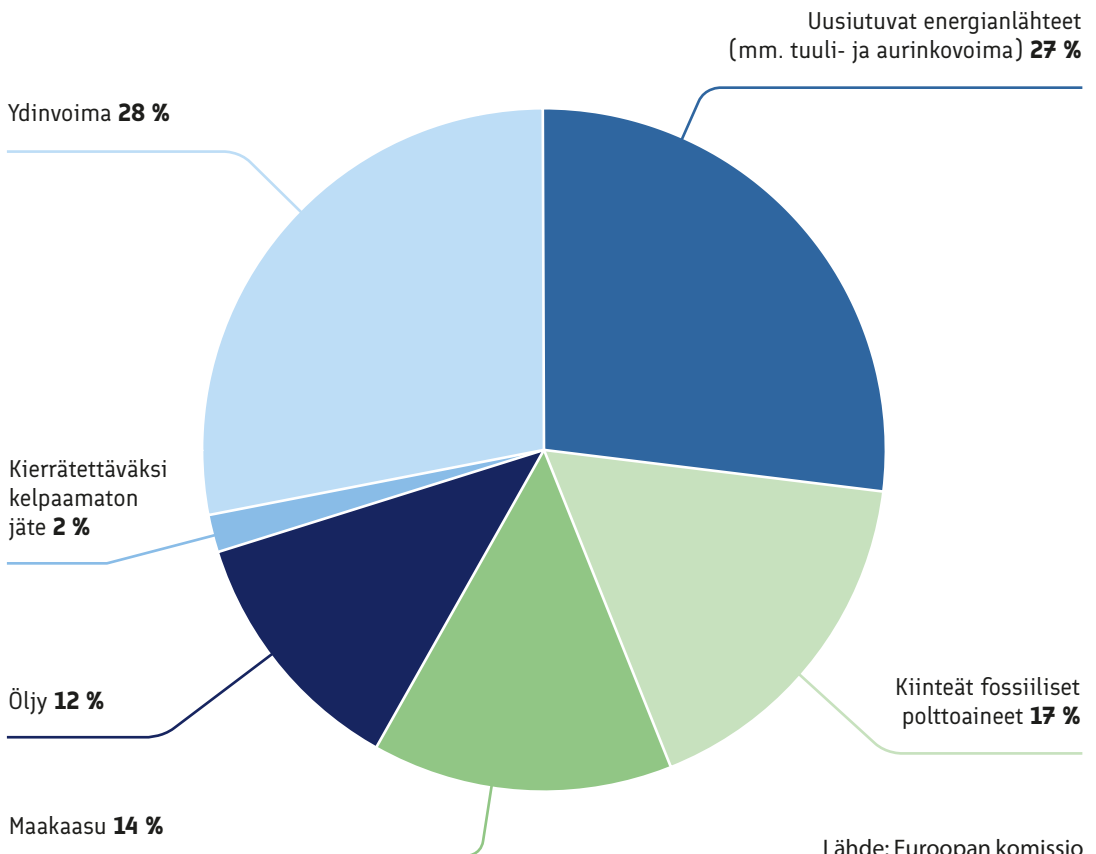

EU:N ENERGIA LUKUINA

- EU tuo 53 % kaikesta kuluttamastaan energiasta.
- Kuudessa jäsenmaassa koko kaasuntuonti on yhden ulkopuolisen toimittajan varassa.
- 75 % EU:n asuntokannasta on energiatehotonta.
- Rakennuksiin kuluu 40 % EU:n käyttämästä energiasta, ja se aiheuttaa 36 % EU:n päästöistä.
- 94 % liikenteestä on riippuvaista öljytuotteista, ja niistä 90 % on tuontitavaraa.
- Euroopassa sähkön tukkuhinta on 30 % ja kaasu yli 100 % korkeampi kuin Yhdysvalloissa.

Lähde: Euroopan komissio

ENERGIANTUOTANTO EUROOPASSA

Kohti vähähiilistä ja digitaalista liikennettä

EU:n liikennepolitiikka on laaja kokonaisuus

Ilman monipuolista, toimivaa liikennettä koko Eurooppa pysähtyy. Liikenne teillä, raiteilla, vesillä ja ilmassa on välttämätöntä sekä Euroopan taloudelle että ihmisille.

EU:n tavoitteena ovat olleet alusta asti yhteiset avoimet liikennemarkkinat.

Nykyisin EU:n liikennepolitiikka on laaja-alainen kokonaisuus, joka ulottuu ilmastonmuutoksen torjunnasta liikenneturvallisuuden ja tullimuodollisuusbyrokratian vähentämiseen. Matkustajille on taattu kattavat oikeudet liikennemuodosta riippumatta. EU on esimerkiksi mullistanut lentoliikenteen. Euroopan lentoliikennettä dominoivat ennen kansalliset lentoyhtiöt ja valtioiden lentoasemat. Nykyisin yhtiöt voivat tarjota palvelujaan kaikilla EU:n reiteillä ja määrätä itse hinnoistaan. Tästä ovat hyötynneet ennen kaikkea matkustajat. Myös rautatiemarkkinoita on avattu askel askeleelta kilpailulle. Merikuljetuksiin sovelletaan EU:n kilpailusääntöjä riippumatta siitä, onko kuljettaja eurooppalainen yhtiö vai EU:n ulkopuolisen maan lipun alla liikennöivä alus. Sääntöjen tarkoituksena on estää epäoikeudenmukainen hinnoittelu ja tukea Euroopan laivanrakennusteollisuutta.

Liikenteen iso kestävyysaaste

Liikennesektori ei ainoastaan pidä talouden pyöriä pyörimässä vaan on itsekin iso talouden sektori: liikenteen osuus EU:n bruttokan-

santuotteesta on yli 9 prosenttia ja liikennepalvelualat työllistävät 11 miljoonaa ihmistä jäsenmaissa. Liikenne tuo kuitenkin mukanaan myös kielteisiä vaikutuksia yhteiskuntiin ja ympäristöön: onnettomuuksia, hiilidioksidipäästöjä, ilmansaasteita ja melua. Liikenne aiheuttaa neljäsosan kaikista kasvihuonekaasupäästöistä EU:ssa. Lisäksi liikenne on ainoa ala, jonka päästöt ovat kasvaneet vuoden 1990 jälkeen. Päästöjen jatkuva kasvu uhkaa EU:n ilmastotavoitteita. Vuoteen 2050 mennessä EU:n liikenteestä johtuvia päästöjä tulisi leikata 60 prosenttia vuoden 1990 tasosta. Haaste on jo nyt valtava, ja vielä suuremmaksi sen tekee se, että liikennemäärien ennustetaan alati kasvavan. Liikennesektori itse muuttuu ja kehittyy koko ajan. Tekoäly, robotisaatio, automatisaatio, sähköinen liikkuvuus, digitalisaatio ja muut innovatiiviset teknologiat muokkaavat sektoria voimakkaasti ja nopealla tahdilla.

Kolme liikkuvuuspakettia

Vastatakseen haasteisiin EU-maat ovat viime vuosina päättäneet isoista lainsäädäntöpaketeista, joiden tuloksena Eurooppa on entistä yhtenäisempi ja verkottuneempi niin energian, liikenteen, digitalisaation kuin turvallisuudenkin osalta. Liikennelakien puolella läpileikkaavia trendejä on ollut kaksi: digitalisaatio ja päästöjen vähentäminen. Tärkein lakikokonaisuus on massiivinen kolmiosainen liikkuvuuspaketti. Liikkuvuuspaketeissa avataan

Sähköautojen latauspisteitä tarvitaan paljon nykyistä enemmän.

kaikki maantiekuljetusalan tärkeimmät säädökset uudelleenarvioinnille. Paketin ensimmäinen osa sisältää alan perussäädökset, kuten ajo- ja lepoaikoja koskevat direktiivit. Lakien tavoitteena on estää työehtojen polkeminen ja tasata pelikenttää länsi- ja itäeurooppalaisten yritysten välillä. Lakien käsittely parlamentissa ja jäsenmaiden neuvostossa otti kovalle, ja siinä punnittiin jäsenmaiden sitou-

tuminen EU:n perusarvoihin, kuten vapaaseen liikkuvuuteen. Ensimmäinen liikkuvuuspaketti ei ole lopullisesti maalissa vielääkään.

Paketin toisen osan lakialoitteet nivoutuivat puhtaasti liikkuvuuden teeman alle, ja kolmas osa keskittyy liikenteen automatisaatioon ja digitalisaatioon. Lisäksi EU-maat ovat sopineet tiukoista ajoneuvojen päästönormeista. Uusien henkilöautojen keskimääräisten hiilidioksidipäästöjen tulee laskea 37,5 prosenttia vuosina 2021–2030. Pakettiautojen päästöjen tulee pudota samassa ajassa 31 prosenttia ja kuorma-autojen ja muun raskaan kaluston 30 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Päätökset vähentävät hiilidioksidipäästöjä 54 miljoonaa tonnia seuraavalla vuosikymmenellä. Se vastaa Ruotsin vuotuisia hiilidioksidipäästöjä.

EU tukee voimakkaasti liikenteen sähköistämistä. Latauspisteverkosto on kuitenkin vielä riittämätön, ja Eurooppa on akkutuotannon osalta täysin riippuvainen tuonnista. Siksi EU:n pyrkimyksenä on luoda akkuteollisuuden eurooppalainen kestävä arvoketju aina akkumetallien louhinnasta akkujen tuotantoon, kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön asti. Tässä Suomi voi nousta merkittävään asemaan.

AKKUBISNES ON SUOMELLE ISO VAHVUUS

Suomi on akkubisneksen suhteen uniikki maa Euroopassa. Suomen lisäksi ainoastaan Ruotsilla on samalla tavalla maaperässään akkujen valmistuksessa tarvittavia mineraaleja: koboltia, nikkeliä, litiumia ja grafiittia. Näitä mineraaleja haluavat nyt kaikki. Suomella on vahvaa osaamista ja pitkät perinteet koko akkuarvoketjussa: kaivosteollisuudessa, jatkojalostuksessa,

valmistuksessa, käytössä, latausteknologioissa ja kierrätyksessä. Lisäksi teollisuudella on käytettävissään edullista uusiutuvaa energiaa. Suomen tavoitteena on, että raaka-aineet ja komponentit jalostetaan Suomessa mahdollisimman pitkälle. Korkea jalostusaste tuo lisää työpaikkoja, verotuloja ja vientieuroja.

CEF – RAHAA TALOUDEN VERISUONISTOLLE

Verkkojen Eurooppa eli CEF-infraohjelmasta rahoitetaan hankkeita, joilla rakennetaan yhteyksiä Euroopan energia-, liikenne- ja digitaaliseen runkoverkostoon. Suomelle merkityksellisiä hankkeita ovat Baltian maat, Puolan ja Suomen yhdistävä Rail Baltica -ratahanke sekä Itämeren alueen energiainfrastruktuurin kehittäminen.

EU rahoittaa myös Euroopan laajuisen niin sanotun ydinverkon rakentamista. Tavoitteena on turvallinen ja kestävä liikennejärjestelmä. Suomeen tästä verkostosta ulottuu Pohjanmeri–Itämeri-ydinverkkokäytävä. Komissio on esittänyt, että tätä käytävää jatketaan Helsingistä Tornioon. Se lisäisi EU-tukikelpoisten rata-

hankkeiden määrää Suomessa jopa 2 miljardilla eurolla. Enimmillään raidehankkeet voivat saada 30 prosentin EU-tuen. Vuosien 2014–2020 EU-rahoituskaudella Suomen liikenneinfrahankkeet ovat saaneet EU-rahoitusta vain muutamia kymmeniä miljoonia euroja.

CEF 2.0 ohjelma suuntaa EU:n rahoituskaudella 2021–2027 yhteensä 42 miljardin euron julkiset investoinnit eurooppalaiseen jäsenmaiden rajat ylittävään liikenne-, energia- ja digi-infrastruktuuriin. Erityisenä painopisteenä on ilmastonmuutoksen torjunta. 60 prosenttia rahoituksesta suunnataan tätä tukeviin hankkeisiin.

Maahanmuuton hallinta on EU:n jättihaaste

Eurooppa on entistä kansainvälisempi

Entistä useampi EU-maan kansalainen elää ja työskentelee jossain muussa jäsenmaassa kuin valtiossa, jonka kansalainen hän on. Myös EU:n ulkopuolelta saapuu entistä enemmän maahanmuuttajia. Eurooppalaiset mieltävät kuitenkin herkästi maahanmuuttajien määrän todellista suuremmaksi. Esimerkiksi hollantilaiset arvioivat maahanmuuttajien osuuden väestöstä olevan 26 prosenttia, kun todellinen luku on 12 prosenttia. Suomessa kaikkien ulkomaalaisten osuus väestöstä on 4,7 prosenttia.

Periaatteena kokonaisvaltaisuus

EU toimii aktiivisesti maahanmuuttokysymyksissä. Muuttoliike- ja turvapaikkapolitiikkaa tarvitaan, jotta EU voi sekä hyödyntää lisäantyneen liikkuvuuden että selviytyä sen asettamista haasteista. Avainsana on kokonaisvaltaisuus. Ulkorajojen valvontaan ja muuttoliikkeen hallintaan yhdistetään EU:n sisäisiä toimia. Jäsenmaat päättävät laillista ja laitonta maahanmuuttoa koskevista asioista yhteispäätösmenettelyssä yhdessä parlamentin kanssa. Ministerineuvosto kuitenkin hyväksyy yksin väliaikaiset toimet, joita tarvitaan ulkomaiden kansalaisten äkillisen ja mittavan maahantulon vuoksi. EU-tuomioistuimesta tuli Lissabonin sopimuksen myötä täysin toimivaltainen maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa eli se voi määrätä kaikkia jäsenmaita koskevia tuomioita. Tuomioistuin on esimer-

kiksi päättänyt, että jäsenmaalla on oikeus palauttaa turvapaikanhakija takaisin siihen EU-valtioon, johon hän ensimmäisenä saapui.

Maahanmuuttokriisi paljasti puutteet

Vuonna 2015 puhjennut maahanmuuttokriisi nosti pintaan EU:n maahanmuuttopolitiikan ongelmat. EU-maihin saapui kriisin huippuvuonna 1 260 000 turvapaikanhakijaa. Suurin yksittäinen syy turvapaikanhakijoiden räjähdysmäiseen kasvuun oli Syyrian sisällissota, joka levisi myös Libanoniin ja Irakiin. Lisäksi tilanne Afganistanissa paheni ja ajoi entistä useamman ihmisen liikkeelle. Samaan aikaan kasvoi ilmastopakolaisuus, sillä kesä 2014 oli Afrikassa poikkeuksellisen kuiva.

Valtaosa pakolaisista saapui meritse Kreikkaan ja Italiaan. Useat tuhannet Eurooppaan pyrkivät ihmiset menettivät henkensä ylittäessään Välimeren. EU:lla oli ongelmia ulkorajavalvonnassa, ja moni Schengen-alueeseen kuuluva EU-maa otti sisäiset rajatarkastukset uudelleen käyttöön. Usein oli vaikeaa arvioida, oliko henkilö poliittinen vai taloudellinen pakolainen. Ongelmia oli myös vastaanoton käytännön järjestelyissä. Ennen kaikkea EU-maat riitelivät turvapaikanhakijoiden jakamisesta jäsenmaiden kesken. Vuonna 2015 Saksa osoitti olevansa jäsenvaltioista halukkain antamaan turvapaikan pakolaisille.

Turkillla on tärkeä rooli EU-maihin suuntautuvan muuttoliikkeen hallinnassa. Moni Eurooppaan pyrkivä turvapaikanhakija saapuu Turkin kautta.

Hätätoimet tuottavat tuloksia

EU reagoi maahanmuuttokriisiin sekä välittömillä hätäaputoimilla että pidemmän aikavälin strategialla. Komissio esitti väliaikaista järjestelmää Välimeren maihin saapuneiden turvapaikanhakijoiden uudelleensijoittamiseksi ja niin sanottua ”hot spot” -järjestelmää, jossa Frontex-rajavalvontavirasto ja muut EU-virastot auttoivat suurimmasta turvapaikanhakijamäärästä kärsiviä maita ihmisten rekisteröinnissä ja ihmissalakuljetuksen vastaisessa taistelussa. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palauttamista yritettiin nopeuttaa. EU teki palauttamisesta sopimuksen Turkin kanssa, sillä monet turvapaikanhakijat saapuivat Eurooppaan Turkin kautta. Lisäksi

unioni lähetti asiantuntijoita paikan päälle lähtömaihiin, lisäsi eurooppalaisen raja- ja merivartioston resursseja sekä käynnisti Välimerellä operaation, jonka tarkoituksena oli kamppailla ihmissalakuljetusta vastaan. EU:n talousarviosta osoitettiin kriisivuosina 2015–2017 yli 10 miljardia euroa pakolaisten humanitaariseen apuun sekä EU:n sisä- että ulkopuolella. Kansainväliset ihmisoikeusjärjestöt ovat kuitenkin kritisoineet, että EU nosti kriisivuosina etusijalle omien ulkorajojensa suojelun pakolaisten ihmisoikeuksien kunnioittamisen kustannuksella ja palautti mereltä pelastettuja maahanmuuttajia maihin, joihin ei ollut turvallista palata.

Jäsenmaat pysyvät eri linjoilla

EU:n maahanmuuttopolitiikka on osoittanut toimivuutensa ulkorajojen turvaamisessa, laittomien maahanmuuttajien määrän vähentämisessä ja yhteistyön parantamisessa lähtömaiden kanssa. Pakolaisten määrä on vähentynyt itäisellä Välimeren reitillä 97 prosenttia ja keskisellä Välimeren reitillä 80 prosenttia vuoden 2016 huippulukemista. Vuodesta 2015 alkaen EU:n operaatioiden avulla on pelastettu mereltä yli 730 000 ihmistä.

Sen sijaan EU:n sisäinen maahanmuuttopolitiikka ei ole onnistunut yhtä hyvin. Komissio on tehnyt seitsemän ehdotusta yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistamiseksi. Niistä viisi on hyväksytty, mutta kaksi vaikeinta on juuttunut jäsenmaiden väliseen kiistelyyn. Jäsenmaat eivät ole kyenneet sopimaan solidaarisesta ja kestävästä järjestelmästä turvapaikanhakijoiden jakamiseksi jäsenmaiden kesken. Unkari, Puola, Romania, Slovakia ja Tšekki eivät halua osallistua järjestelmään ja

kantaa vastuutaan yhdessä sovitusta pakolaiskiintiöistä. Samaan aikaan Italia, Espanja ja Kreikka katsovat unionin jättäneen ne pitkälti oman onnensa nojaan maahanmuuttajien kanssa. Myös kielteisen turvapaikkaratkaisun saaneiden henkilöiden palauttaminen kaippaa tehostamista.

EU:N MAAHANMUUTTOPOLITIIKAN KUUSI TAVOITETTA

1. suojella suojaa tarvitsevia ihmisiä
2. torjua laitonta muuttoliikettä
3. pelastaa ihmishenkiä merellä ja turvata EU:n ulkorajat
4. taata ihmisten vapaa liikkuvuus Schengen-alueella
5. tehostaa laillisen maahanmuuton hallintoa
6. parantaa EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten kotoutumista jäsenmaihin.

EU:N TOIMIVALTA MUUTTOLIIKEASIOISSA

Laillinen maahanmuutto: EU määrittelee maahantulon ja maassa oleskelun edellytykset unionin ulkopuolisten maiden kansalaisille. Jäsenvaltioilla on oikeus päättää, kuinka paljon EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisia päästetään niiden alueelle työnhakua varten.

Kotouttaminen: EU kannustaa ja tukee jäsenvaltioita niiden toimissa maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia ei kuitenkaan ole tarkoitus yhdenmukaistaa.

Laittoman maahanmuuton torjunta: EU ehkäisee ja vähentää laitonta maahan-

muuttoa palauttamalla laittomia maahanmuuttajia lähtömaihiinsa.

Takaisinottosopimukset: EU tekee sopimuksia EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten takaisinotosta lähtö- tai kauttakulkumaahan, jos nämä eivät täytä maahantulon tai jäsenvaltiossa oleskelun tai asumisen edellytyksiä.

Turvapaikkahakemukset: Turvapaikkahakemuksia voidaan käsitellä kaikkialla EU:ssa yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti. Turvapaikanhakijoiden maahanpääsulle ja pakolaisaseman myöntämiselle on asetettu vähimmäisvaatimukset.

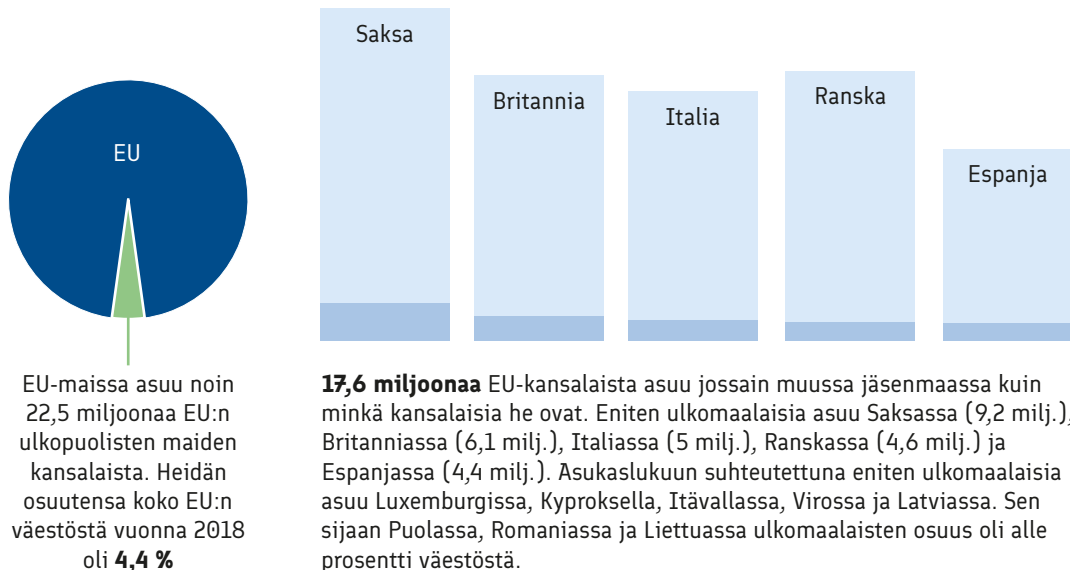
Maahanmuutto on myös mahdollisuus

EU:n pidemmän aikavälin tavoitteena on varmistaa, että kaikki EU-maat noudattavat yhteisiä turvapaikkasääntöjä. Lisäksi EU tekee töitä vähentääkseen laittoman maahanmuuton houkuttelevuutta ja helpottaakseen laittomien maahanmuuttajien palauttamista. Parhaiten muuttoliikettä hillitään kohentamalla lähtömaiden olosuhteita, ja siksi unioni tekee monitasoista yhteistyötä lähtömaiden kanssa ja tukee niitä rahallisesti. Samalla EU torjuu ihmisten salakuljetusta. Myös ulkorajavalvontaa on vahvistettu lisäämällä unionin Frontex-rajavalvontaviraston budjettia ja antamalla sille näkyvämpi rooli rajavalvonnassa.

Turvapaikanhakijoiden määrä on ollut viime aikoina hienoisessa kasvussa, mutta luvut eivät ole lähelläkään vuosien 2015 ja 2016 tasoa. Maahanmuutto on tänäänkin yksi pahimmista EU-maita erilleen ajavista asioista. Maahanmuuttovastaiset puolueet ovat

monissa EU-maissa käyttäneet ihmisten pelkoa hyväkseen ja tehneet maahanmuutosta syypään terrorismin kasvulle ja lukuisille muille ongelmille. Maahanmuutto on kuitenkin Euroopalle myös mahdollisuus. Ikääntyvät yhteiskunnat tarvitsevat maahanmuuttajia tulevaisuudessa entistä enemmän pitääkseen talouden pyörät pyörimässä. Vuonna 2009 otettiin käyttöön EU:n ”sininen kortti”. Se on oleskelulupa, joka oikeuttaa EU:n ulkopuolisen maan kansalaisen asumaan ja työskentelemään jonkin jäsenvaltion alueella. Sininen kortti myönnetään korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten. Komissio on esittänyt sinistä korttia koskevan sääntelyn uudistamista, muun muassa asiantuntijoilta vaadittavan ansiotason laskemista. Nykyisellään kriteerit ovat liian tiukat. Jäsenmaat eivät kuitenkaan ole päässeet yhteisymmärrykseen sen paremmin sinisen kortin uudistuksesta kuin muustakaan laillisen maahanmuuton edistämisestä.

MUUTTOLIIKE LUKUINA

Lähde Eurostat, luvut vuodelta 2018.

Uudet turvallisuushat herättivät EU:n

Turvallisuusympäristö on muuttunut

EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikka uinui horroksessa vuosikymmenien ajan. Jäsenmailta puuttui sekä luottamus toisiaan kohtaan että halu kehittää yhteistyötä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden ja puolustuksen saralla.

Vuonna 2014 tilanne kuitenkin muuttui, kun Venäjä irrotti Krimin niemimaan Ukrainasta ja liitti sen itseensä. Maahanmuuttokriisi iski Eurooppaan seuraavana vuonna, samoin sarja satoja kuolonuhreja vaatineita terroristihyökkäyksiä. Pariisiin vuonna 2015 ja vuotta myöhemmin Brysseliin kohdistetut terrori-iskut lukuisten muihin eurooppalaisiin kaupunkeihin tehtyjen iskujen rinnalla järkyttivät Eurooppaa. Kyberhyökkäykset kasvoivat eksponentiaalista tahtia yhdessä muiden hybridiuhkien kuten vaalivaikuttamisen kanssa. Lisäksi poliittinen tilanne muuttui ennennäkemättömän epävakaaaksi myös lännessä, kun britit äänestivät haluavansa erota EU:sta ja Yhdysvallat valitsi presidentikseen Donald Trumpin. Euroopan turvallisuusympäristö muuttui peruuttamattomalla tavalla.

Pienen askelin eteenpäin

EU otti ensimmäiset varovaiset askeleensa turvallisuuden ja puolustuksen saralla 1990-luvun lopussa. Tuolloin EU:n kaksi suurinta sotilasvoimaa eli Ranska ja Britannia aloittivat sotilaallisen yhteistyön ja jäsenmaat loivat EU:lle yhteisen turvallisuus- ja puolustuspoli-

tiikan. 2000-luvun alussa EU sitoutui toimimaan rajojensa ulkopuolella humanitaarisissa operaatioissa ja pelastusoperaatioissa, rauhan- turvaamisessa ja kriisinhallinnassa. Unioni sai poliittisen ja turvallisuusasioiden komitean eli EU-kielellä COPSin sekä oman sotilaskomitean ja kriisinhallintayksikön. EU-instituutioihin ilmestyi ensimmäistä kertaa sotilasuniformuisia asiantuntijoita.

Jäsenmaat antavat osan omista joukoistaan EU:n käyttöön näitä kriisinhallintaoperaatioita varten. Naton ja EU:n väliset järjestelyt antavat EU:lle mahdollisuuden käyttää Naton logistisia resursseja. EU on käynnistänyt jo yli 30 sotilas- ja siviilioperaatiota.

Sotilasteknologian kehittymisen ja kallistumisen myötä EU-maiden hallitukset halusivat lisätä yhteistyötä aseiden valmistuksessa ja varmistaa, että maiden asejärjestelmät ovat yhteensopivia. Tämän vuoksi jäsenmaat perustivat Euroopan puolustusviraston, joka auttaa EU:n sotilaallisten valmiuksien kehittämisessä. Esimerkki käytännön yhteistyöstä on myös Haagissa toimiva oikeudellisen koordinoinnin ja yhteistyön virasto Eurojust. Sen ansiosta jäsenvaltioiden tutkinta- ja syyttäjäviranomaiset voivat tehdä yhteistyötä rikostutkimuksissa, jotka koskevat useita EU-maita. Toinen käytännön työkalu on eurooppalainen pidätysmääräys, jolla rikoksesta epäilty tai tuomittu henkilö voidaan luovuttaa jäsenmaasta toiseen ilman pitkäkestoisia luovutusmenettelyjä.

EU panostaa turvallisuuteen

Terrori-iskut 2010-luvun loppupuoliskolla osoittivat EU-maille, ettei yksikään maa voi varmistaa itselleen sellaista sotilasvoimaa, joka tarvittaisiin sen kansalaisten puolustamiseen. Oli pakko yhdistää voimat. Mielipidemittausten mukaan myös kansalaiset halusivat EU:n keskittyvän yhteisen puolustuksen kehittämiseen sekä terrorismin, kyberhyökkäysten ja organisoituneen rikollisuuden torjuntaan. Näin myös tapahtui.

Komissio lanseerasi ajatuksen turvallisuusunionista. Strategiapapereita seurasi nippu konkreettisia toimenpiteitä. Vuonna 2018 astui voimaan terrorismin vastaista taistelua koskeva direktiivi. Se määrittelee, mitä terrorismi on ja millaisia ovat vähimmäisrangaistukset terroristiteoista. Verkko- ja tietoturvallisuusdirektiivi puolestaan velvoittaa jäsenmaat rakentamaan tarvittavan infrastruktuurin, joka mahdollistaa niin kyberhyökkäyksistä ilmoittamisen kuin niihin vastaamisen. Palveluntuottajien on poistettava verkosta terroristinen sisältö tunnin kuluessa viranomaispäätöksestä. Euroopassa on ryhdytty terrorismin torjumiseksi myös muihin toimiin. Esimerkiksi EU:n rajat ylittäviä matkustajia valvotaan tarkemmin. Lentoyhtiöiden on nyt pakollista tallentaa tietonsa matkustajarekisteriin, jota poliisivoimat eri puolilla Eurooppaa voivat käyttää.

EU ja jäsenmaat ovat viime vuosina tehostaneet valmiuksiaan selvitä kyberhyökkäyksistä ja vastata niihin. Monissa jäsenmaissa kyberiskujen osuus kaikesta rikollisuudesta on jo yli puolet. Jäsenmaat hyväksyivät vuonna 2017 niin sanotun kyberdiplomatian työkalupakin. Sen nojalla EU voi esimerkiksi määrätä rangaistuksia EU:n ulkopuolelta

jäsenmaihiin suuntautuvien kyberhyökkäysten tekijöille.

Kyberiskut ovat osa hybridivaikuttamista, joka ulottuu propagandasta kyberhyökkäykseen. Operaatioilla pyritään vaikuttamaan valtioiden sisäisiin asioihin turvautumatta suoraan voimankäyttöön. Suomi on hybridivaikutamisasioissa edelläkävijä. Yksi osoitus tästä on Helsinkiin perustettu Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus, jonka toimintaan ottavat osaa Nato ja halukkaat EU:n jäsenmaat.

Matkalla kohti puolustusunionia

EU on edennyt viime vuosina aimo harppauksen eteenpäin yhteisen puolustuksen kehittämisessä. EU on saanut pysyvän sotilasesikunnan Brysseliin ja oman eurooppalaisen puolustusrahaston. Sen tarkoitus on parantaa eurooppalaisia sotilaallisia kyvykkyksiä ja

EU JA NATO

22 EU:n 28 jäsenmaasta on myös sotilasliitto Naton jäseniä.

Naton perustamissopimuksen 5. artiklassa jäsenvaltiot veloitetaan puolustamaan muita jäsenvaltioita. Se tarjoaa turvaa etenkin itäisen Euroopan EU-maille, joille Venäjän ennalta-arvaamaton käytös on entistä suurempi uhka.

EU:n vahvuus on ”pehmeä” puolustus, millä tarkoitetaan esimerkiksi siviilikriisihallinnan työkaluja. Taloudellinen ja poliittinen integraatio yhdistävät jäsenmaita ja ehkäisevät siten turvattomuuden tunnetta.

SCHENGEN – VAPAAN LIIKKUVUUDEN SYMBOLI

Yksi tärkeimmistä matkustamista helpottavista hankkeista toteutui vuonna 1985. Silloin Alankomaiden, Belgian, Luxemburgin, Ranskan ja Saksan hallitukset sopivat Schengenin rajakaupungissa, että kaikki henkilötarkastukset poistetaan EU-maiden yhteisiltä rajoilta. Näin luotiin Schengeninä tunnettu alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja. Samalla sovittiin muiden kuin EU-maiden rajoilla tehtävien tarkastusten yhdenmukaistamisesta ja yhteisen viisumipolitiikan käyttöönotosta. Jäsenvaltio voi ottaa rajatarkastukset väliaikaisesti käyttöön hätä-

tilanteessa. Syksyllä 2019 kuusi jäsenmaata suorittaa sisärajavalvontaa tietyillä raja-osuuksillaan. Schengen-alue on vähitellen laajentunut. Vuonna 2017 kaikki EU-maat Bulgariaa, Irlantia, Kroatiaa, Kyprosta, Romaniaa ja Britanniaa lukuun ottamatta olivat panneet Schengen-säännöt täytäntöön. Schengen-alueeseen kuuluu lisäksi neljä EU:n ulkopuolista maata: Islanti, Liechtenstein, Norja ja Sveitsi. Komissio toivoo, että Romania, Bulgaria ja Kroatia otetaan mukaan Schengen-alueen jäseniksi mahdollisimman nopeasti.

puolustusalan globaalia kilpailukykyä. Rahastolle on esitetty 11,5 miljardin euron budjettia. Lisäksi sotilaallista liikkuvuutta on tarkoitus tukea 5,8 miljardilla eurolla.

EU ja Nato lähentävät välejään

Vuonna 2017 EU-maat Tanskaa, Maltaa ja Britanniaa lukuun ottamatta sopivat pysyvän rakenteellisen puolustusyhteistyön aloittamisesta. Se antaa mukana oleville jäsenmaille mahdollisuuden tiivistää puolustusyhteistyötään. Maat toteuttavat yhdessä erityyppisiä puolustusprojekteja esimerkiksi kyberturvallisuuden alalla. 34 projektia odottaa toimeenpanoa. Suomi on mukana esimerkiksi Hollannin johtamassa Sotilaallinen liikkuvuus -hankkeessa.

Puolustusyhteistyön syventyminen ei ole rajoittunut vain EU:n toimiin. Ranska perusti vuonna 2018 Euroopan interventioaloitteen. Siinä mukana olevien jäsenmaiden puolustusvoimat tekevät tiivistä yhteistyötä, jonka

tavoitteena on luoda yhteinen strateginen puolustuskulttuuri. Iso muutos on tapahtunut myös EU:n ja Naton yhteistyössä. Yhteistyöjulistuksen lisäksi Nato ja EU ovat sopineet 74:stä käytännön toimenpiteestä. Niillä syvennetään yhteistyötä keskeisissä operatioissa, hybrdivaikuttamisessa ja terrorismin torjunnassa. Instituutiot täydentävät toisiaan, sillä EU:lla on käytössään paljon sellaisia työkaluja ja pehmeää valtaa, jota Natolla ei ole.

Tavoitteena strateginen autonomia

Näiden toimien tuloksena EU:n puolustuspolitiikka on kehittynyt parin viime vuoden aikana enemmän kuin sitä edeltäneiden 60 vuoden aikana. Tavoitteena on rakentaa ”Euroopan strategista autonomiaa” eli EU:n kykyä puolustaa itseään ja toimia maailmalla ilman muiden, etenkin Yhdysvaltojen, apua. EU onkin jo osoittanut voimansa turvallisuus- ja puolustuskysymyksissä: Krimin miehityksen

jälkeen Venäjää vastaan asetetut pakotteet olisivat jääneet toteutumatta ilman Brysselissä tehtyjä ennakkovalmisteluja. EU on näyttänyt, että se kykenisi reagoimaan moniin kriiseihin, joissa Natolla ei ole roolia, etenkin Afrikan alueella. EU on toiminut tehokkaasti taistelussa Afrikan itärannikon merirosvoja vastaan. Silti

jäsenmaat kävelevät yhä ulko-, turvallisuus- ja puolustusasioissa EU:n ylitse. EU:n puolustusunionin tulevaisuus riippuukin lopulta jäsenmaiden tahdosta: haluavatko EU:n isot jäsenmaat puolustusunionin ja sitä, että EU:sta tulisi täysivaltainen kansainvälinen itsenäinen toimija.

SUOMI JA KOKONAISTURVALLISUUS

Suomi on ollut aktiivinen EU:n yhteisen puolustuksen kehittämisessä. Koska Suomi ei ole Naton jäsen, yhteistyön tiivistäminen vahvistaa kotimaan puolustusta. Suomella on myös paljon annettavaa, nimittäin ainutlaatuinen kokonaisturvallisuuskonsepti. Suomessa viranomaiset, elinkeinoelämä ja kolmas sektori vastaavat yhdessä kukin omalta osaltaan kokonais-

turvallisuudesta, mukaan lukien huoltovarmuudesta. Kansalaisyhteiskunta on laajasti sitoutunut Suomen puolustamiseen ja kansallisen turvallisuuden ylläpitoon. Yksi esimerkki ovat maanpuolustuskurssit. Mallin ansiosta Suomi on vastustuskykyisempi hybridihyökkäyksille kuin moni muu länsimaa. Tästä ollaan nyt kiinnostuneita muissa EU-maissa.

FRONTEx VALVoo ULKORAJOJA

Varsovassa toimipaikkaansa pitävä EU:n rajaturvallisuusvirasto Frontex vastaa ulkorajojen turvallisuutta koskevan EU-yhteistyön hallinnoimisesta. Jäsenmaat voivat lainata viraston aluksia, helikoptereita ja lentokoneita yhteispartiointiin. Häätilanteissa virasto voi lähettää matkaan nopeita rajainterventioryhmiä. Vuonna 2019 Eurooppaan perustettiin uusi pysyvä raja- ja merivartioiden joukko, joka antaa EU-maille tukea rajojen vartiointissa, torjuu järjestäytyntä rikollisuutta ja auttaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palauttamisessa. Frontexilla ei aiemmin ole ollut omia rajavartiota. Rajavartioston on tarkoitus aloittaa 5 000 rajavartijaa.

tijan vahvuudella vuonna 2021 ja lisätä henkilöstön määrää 10 000:een viimeistään vuonna 2027. Suomen osuus rajavartioston henkilöstöstä olisi yhteensä 140 rajavartiota.

EU ja maailmalle avoin kauppapolitiikka

Unioni on noussut kauppamahdiksi

EU on maailman suurin tavaroiden ja palveluiden viejä ja tuoja. Jäsenmaiden osuus kaikesta maailmankaupasta on yli viidennes ja kauppa Euroopan ulkopuolelle on useille Suomen kaltaisille vientivetoisille jäsenmaille tärkeä osa taloutta. EU:n ulkopuolelle suuntautuva vienti työllistää nykyään suoraan tai välillisesti yli 30 miljoonaa ihmistä jäsenmaissa.

Unioni on viime vuosina paaluttanut paikansa maailman johtavana avoimen, sääntöperusteisen ja kestäväan kaupan puolustajana. Vuoden 2014 jälkeen on astunut voimaan kauppasopimuksia EU:n ja viidentoista eri maan välillä. EU:lla on voimassa vapaakauppasopimus jo yli 70 valtion kanssa ympäri maailman. Lisäksi pariakymmentä muuta neuvotellaan parhaillaan tai sopimus odottaa allekirjoituksia.

EU vie arvojaan maailmalle

Kauppapolitiikka kuuluu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan. Unionilla on ollut valtaa neuvotella kansainvälisistä tavarakauppasopimuksista jo vuosikymmenet. Komissio neuvottelee sopimukset, kun jäsenmaat ovat ensin antaneet sille neuvottelumandaatin. Eteläisessä Euroopassa suhtaudutaan vapaakauppaan perinteisesti kriittisemmin kuin Pohjoismaissa ja itäisessä Euroopassa, joissa talous on riippuvaisempi viennistä.

Komission tavoitteena on, että EU:n solmimat vapaakauppasopimukset hyödyttävät mahdollisimman laajasti eurooppalaisia kuluttajia, yhteiskuntia ja yrityksiä. Niiden avulla EU voi viedä elintarvikkeiden turvallisuutta, ympäristöä ja kuluttajien oikeuksia koskevat tiukat eurooppalaiset normit eri puolille maailmaa. Viime aikoina sopimuksiin

MERCOSUR – MAAILMAN SUURIN KAUPPASOPIMUS

EU pääsi kesällä 2019 sopuun kauppasopimuksesta Brasilian, Argentiinan, Uruguayn ja Paraguayn kanssa. Tämä niin sanottu Mercosur-sopimus synnyttää 32 valtiota ja noin 775 miljoonaa ihmistä koskevan kauppalueen. Sopimus laskee tulleja ja muita kaupan esteitä monien tavaroiden, palveluiden ja julkisten hankintojen kohdalla. Eurooppalaiset yritykset maksavat

vuosittain 4 miljardia euroa vähemmän tulleja kuin aikaisemmin. EU ja Mercosur-alue sitoutuvat molemmat Pariisin ilmastopimuksen tavoitteisiin, metsien suojeluun, työntekijöiden oikeuksien kunnioittamiseen ja vastuulliseen yritystoimintaan. Sopimus vaatii vielä jäsenmaiden ja Euroopan parlamentin hyväksynnän.

PROTEKTIONISMI NOUSUSSA

Yhdysvaltojen, Kiinan ja EU:n väliset jännitteet vaikuttavat koko maailmantalouteen, ja protektionismi kasvaa ympäri maailman. Kaupan esteiden määrä on nyt ennätyksellisen suuri: yhteensä 425 toimenpidettä 59 maassa. Esteitä ovat esimerkiksi tekstiilien pakolliset merkinnät, ylimääräiset tullit tai testausvaatimukset. Niistä aiheutuu EU:n yrityksille joka vuosi miljardien eurojen kustannukset. Eniten esteitä on kasannut Kiina, joka pitää yllä

37:ää ongelmallista kaupan estettä, ja seuraavaksi eniten Venäjä, jolla niitä on 34.

EU on vastannut ongelmiin tiukentamalla kaupan suojatoimia, joilla se puutuu ulkomaisten yritysten epäreiluun kilpailuun, kuten polkumyyntiin ja valtiontuikiin. Jos EU:n ulkopuolinen valtio esimerkiksi myöntää yritykselleen rahallista tukea tuotteiden vientiin, EU perii kyseisiltä tuotteilta ylimääräisen tullin.

on liitetty mukaan sitovia velvoitteita, jotka koskevat muun muassa ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa, julkisia hankintoja, standardeja, korruption vastaista toimintaa, eläinten hyvinvointia, ihmisoikeuksia ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Vuonna 2017 Kanadan ja vuonna 2018 Japanin kanssa solmitut kauppasopimukset ovat tästä hyviä esimerkkejä. Niissä velvoitetaan EU:n sopimuskumppanit noudattamaan esimerkiksi tiukimpia mahdollisia työntekijöitä, kuluttajia ja ympäristöä koskevia vaatimuksia sekä lujitetaan kauppakumppanimaiden sitoumuksia kestävän kehityksen alalla.

WTO syvässä kriisissä

Suurin osa maailmankaupasta käydään Maailman kauppajärjestöön (World Trade Organization, WTO) kuuluvien maiden kesken. WTO:ssa jäsenet ovat yhdessä sopineet siitä, millä ehdoilla maailmankauppaa käydään ja miten kaupan esteitä poistetaan. WTO:ssa sovitaan myös siitä, kuinka korkeita tulleja

jäsenet voivat periä keskinäisessä kaupassaan. WTO on kuitenkin ajautunut viime vuosina syvään kriisiin. Se ei ole kyennyt mukautumaan nopeasti muuttuneeseen maailmankaupan tilanteeseen ja erityisesti Kiinan nousuun kehitysmaasta EU:n ja Yhdysvaltojen strategiseksi kilpailijaksi. Monet WTO:n jäsenet kokevat järjestön uudistamisen tarpeelliseksi, mutta yhtenäisiä näkemyksiä sääntöjen uudistamisesta ja neuvotteluista on ollut vaikea löytää.

EU:lla ei ole kauppasopimusta tärkeimpien kauppakumppaneidensa eli Kiinan ja Yhdysvaltojen kanssa. Vuonna 2019 EU aloitti neuvottelut Yhdysvaltojen kanssa teollisuustuotteisiin rajoittuvasta kauppasopimuksesta, mutta neuvotteluissa ei ole päästy edes alkuun. EU:lla on lähivuosina iso haaste vahvistaa asemaansa globaalin sääntöperusteisen kaupan puolustajana ja kauppamahtina, joka on avoin mutta ei hyväksikäytettävissä.

Kestävä kasvu on kehitysyhteistyön ykköstavoite

EU on maailman isoin tuenantaja

EU on kehitysyhteistyön supervalta. EU ja sen jäsenmaat käyttävät vuositasolla yli 70 miljardia euroa kehitysapuun. Se vastaa noin 60:tä prosenttia kaikesta globaalista kehitysavusta. EU on yhä maailman merkittävin tuenantaja, vaikka sen osuus onkin supistunut 2010-luvulla. Kehityspolitiikka on osa EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja se kuuluu jaetun toimivallan piiriin. EU:lla ja jokaisella jäsenmaalla on oma kehitysyhteistyönsä ja -politiikkansa. EU-maiden kesken sovitaan yhteisistä käytännöistä ja periaatteista, jotka ohjaavat kaikkien EU-maiden kehitysyhteistyön toimeenpanoa. Vuonna 2018 Suomen kehitysyhteistyömäärärahoista 18 prosenttia kanavoitiin EU:n kautta.

Komission kansainvälisen yhteistyön ja kehitysasioden pääosasto ja ulkosuhdehallinto vastaavat EU:n kehityspolitiikan suunnittelusta ja toteutuksesta. EU:lla on 140 edustustoa eri puolilla maailmaa. Niiden vastuulla on muun muassa kehitysyhteistyöhankkeiden hallinnointi ja seuranta kumppanimaissa.

Raha-apu enää pieni osa yhteistyötä

Vuonna 2017 EU-maat sopivat eurooppalaisesta kehityspoliittisesta strategiasta eli niin kutsutusta ”konsensuksesta”. Sen ensisijaisina tavoitteina ovat köyhyyden vähentäminen sekä turvallisuuden ja vakauden edistäminen kaikkialla maailmassa. Konsensus perustuu YK:n Agenda 2030 -ohjelmaan ja kestävän

kehityksen tavoitteisiin. EU ja jäsenmaat auttavat apua eniten tarvitsevia maita torjumaan köyhyyttä, ruokkimaan väestönsä, varustautumaan luonnonkatastrofeihin, parantamaan juomaveden saantia ja torjumaan sairauksia. Samaan aikaan EU kannustaa näitä maita noudattamaan oikeusvaltioperiaatetta, kunnioittamaan ihmisoikeuksia, tukemaan kansalaisyhteiskuntaa ja avaamaan markkinoitaan.

Taloudellisen kasvun vauhdittaminen on entistä tärkeämpi osa EU:n kehityspolitiikkaa. Euroopan kestävän kehityksen rahasto (EFSD) ja ulkoisten investointien suunnitelma pyrkivät kumpikin tarttumaan Eurooppaan suuntautuvan muuttoliikkeen syihin ja saamaan aikaan kestävää kasvua kehittyvissä maissa.

ESIMERKKEJÄ EU:N KEHITYSPOLITIIKAN TULOISTA VIIME VUOSINA

- EU on jakanut 165 miljoonaa hyönteismyrkkyä käsiteltyä moskiittoverkkoa malarian leviämisen hillitsemiseksi.
- 1,1 miljoonan ihmisen ulottuville on tuotu mahdollisuus käyttää kestävän energian lähteitä.
- EU on kouluttanut 84 000 opettajaa.
- 4100 kilometriä teitä ja infrastruktuuria on rakennettu helpottamaan etenkin heikoimmassa asemassa olevien ihmisten elämää.

Vuonna 2000 allekirjoitettu Cotonou-sopimus on yksi EU:n kehityspolitiikan kulmakivistä. Se on kattava tukea ja kauppaa koskeva sopimus EU:n sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden välillä.

Lisäksi EU on myöntänyt kauppaa koskevia etuuksia lukuisille maailman vähiten kehittyneille maille. Vuodesta 2005 lähtien kyseiset maat ovat voineet tuoda EU:hun tulitta käytännössä mitä tahansa tuotteita.

Cotonou-sopimus päättyy helmikuussa 2020. Neuvottelut uudesta sopimuksesta ovat käynnissä. Vaikeimmat kysymykset koskevat kauppaa ja maahanmuuttoa. EU pyrkii uudistamaan sopimuksen alueelliseksi. Alueelliset omat sopimukset syventäisivät entisestään yhteistyötä, ja asioita voitaisiin viedä nopeammin eteenpäin. Neuvottelut ovat edenneet hitaasti, ja on selvää, että uutta sopimusta ei saada voimaan ennen nykyisen päättymistä.

AFRIKAN TULEVAISUUS ON EUROOPAN KOHTALONKYSYMYS

Vuoteen 2050 mennessä Afrikan väestö kasvaa 2,5 miljardiin. Joka neljäs ihminen maailmassa tulee olemaan afrikkalainen. Vuonna 2015 alkanut maahanmuuttokriisi konkretisoi, miten EU:n ja Afrikan kohtalot ovat kiinni toisissaan. Siirtomaavaltakausi on päättynyt, mutta se vaikeuttaa yhä tasavertaisen kumppanuuden luomista. Samaan aikaan Kiina, Venäjä ja Lähi-idän maat kasvattavat taloudellista ja poliittista vaikutusvaltaansa Afrikan mantereella. Ilmasto on yksi syy, miksi EU-maiden on otettava aktiivisempi ja kokonaisvaltaisempi rooli Afrikassa. Jos ilmastonmuutosta ei saada kuriin, seurauksena on valtava humanitaarinen katastrofi Afrikassa. Ihmiset suuntaavat Eurooppaan. Siksi EU pyrkii luomaan Afrikan mantereelle talouskasvua ja rauhoittamaan muuttoliikettä. Rahallinen apu Afrikkaan on enää pieni osa yhteistyötä. Muuttoliikkeen hallinnan lisäksi yhteistyön painopisteenä ovat investoinnit

ihmisiin ja etenkin koulutukseen. Vuonna 2018 komissio julkisti Afrikan ja EU:n välisen kestävien investointien ja työpaikkojen allianssin. Sen avulla Afrikkaan on tarkoitus luoda parissa vuodessa 10 miljoonaa uutta työpaikkaa. Viime vuosien suurin yksittäinen ponnistus on uusi ulkoisten investointien ohjelma, jolla autetaan luomaan Afrikkaan kestävää ja tuottavaa taloutta. Tarkoituksena on saada liikkeelle 44 miljardin euron investoinnit. Mantereen potentiaali on valtava ja hyvän kehityksen kierre on lähtenyt käyntiin monella mittarilla. Seitsemän maailman kymmenestä nopeimmin kasvavasta taloudesta sijaitsee Afrikassa. Myös EU:n ja Afrikan välinen kauppa kasvaa koko ajan, ja EU:n osuus Afrikan kaupasta on 36 prosenttia. EU:n tavoitteena on rakentaa lukuisten EU:n ja Afrikan valtioiden välillä tehtyjen kauppasopimusten pohjalta maanosien välinen vapaa-kauppasopimus.

5

Kansalaisten Eurooppa

Jokainen jäsenmaan kansalainen on myös EU-kansalainen. EU:n kansalaisina hyödyimme asioista, joita pidämme usein itsestäänselvyyksinä. Euroopassa vallitsee rauha ja vakaus, ja olemme osa maailman suurinta talousaluetta. Voimme matkustaa, asua ja työskennellä muissa EU-maissa sekä tehdä eurooppalaisia kansalaisaloitteita ja vetoomuksia. Jäsenmaan kansalaisten oikeudet on koottu EU:n perusoikeuskirjaan. Mitä unionin kansalaisuus merkitsee käytännössä, ja miten EU näkyy arjessamme?

EU-kansalaisen oikeudet kiteytettynä

Perusoikeudet

EU-kansalaisen perusoikeudet on määritelty Lissabonin sopimuksessa. EU:n perusoikeuskirja kokoaa yhteen jäsenmaan kansalaisten oikeudet. Perusoikeuskirjasta löytyvät muun muassa ihmisoikeuksiin, vapauksiin, tasa-arvoon, yhteisvastuuseen ja lain käyttöön liittyvät oikeudet. Siinä määritellään esimerkiksi tietosuojaa, ihmisten kloonausta ja korkeatasoista ympäristönsuojelua koskevat oikeudet. Lissabonin sopimuksen myötä perusoikeuskirjasta tuli oikeudellisesti sitova.

Oikeus liikkua

EU-kansalainen voi liikkua ja oleskella vapaasti ilman viisumia kolmen kuukauden ajan jäsenmaissa sekä Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvissa Norjassa, Islannissa, Sveitsissä ja Liechtensteinissa. Tämän jälkeen EU-kansalaisen pitää rekisteröityä maahan ja osoittaa, että hän kykenee rahoittamaan oleskelunsa maassa.

Oikeus äänestää

Kansalainen saa äänestää kunnallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin vaaleissa EU-maassa, jossa hän asuu vakinaisesti. Hän voi myös asettua ehdolle Euroopan parlamentin vaaleissa.

Oikeus sairaanhoitoon

Kansalaisilla on oikeus sairaanhoitoon EU-maissa, Islannissa, Liechtensteinissa, Norjassa ja Sveitsissä. Tilapäisesti maassa oleskeleva EU-kansalainen saa välttämätöntä hoitoa samoilla ehdoilla kuin kyseisen maan kansalaiset esittämällä eurooppalaisen sairaanhoidokortin. Kortin saa Suomessa ilmaiseksi Kelasta. Vakituisesti toiseen EU-maahan muuttava henkilö saa sairaanhoitoa rekisteröitymällä uuden asuinmaansa sairausvakuutuslaitokseen. Työelämää, sosiaaliturvaa, terveydenhuoltoa ja koulutusta koskevat asiat ovat pitkälti jäsenmaiden omassa päätösvallassa. Toisaalta sosiaali- ja terveysalan haasteet ovat monesti samankaltaisia maasta riippumatta. Siksi eurooppalainen yhteistyö myös näissä asioissa on entistä tärkeämpää.

Oikeus tehdä kansalaisaloitteita

EU:n kansalaiset voivat pyytää kansalaisaloitteella Euroopan komissiota tekemään lakiesityksen aiheesta, jossa EU:lla on päätäntävaltaa. Kansalaisaloite vaatii miljoonan EU-kansalaisen tuen vähintään seitsemästä jäsenmaasta. Joka jäsenmaasta vaaditaan tietty vähimmäismäärä allekirjoittajia.

Oikeus tehdä vetoomuksia ja kanteluita

EU-kansalainen voi tehdä vetoomuksen Euroopan parlamentille EU:n toimialaan kuuluvasta asiasta, jolla on suora yhteys vetoomuksen tekijään. Asia voi koskea yleistä tai yksityistä etua. EU-kansalainen voi myös tehdä kantelun Euroopan oikeusasiamiehelle hallinnollisesta epäkohdasta EU:n toimielimessä tai laitoksessa.

Kuluttajan oikeudet

EU-maissa on maailman kattavin kuluttajan-suoja. Kuluttajapolitiikka kattaa kuluttajien terveyden, turvallisuuden ja taloudellisten etujen suojaamiseen sekä tiedonsaantiin, järjestäytymiseen ja koulutukseen liittyviä lakeja. Jäsenmaat voivat säätää tiukempia suojatoimenpiteitä, jos ne ovat sopusoinnussa perussopimusten kanssa. EU:n lainsäädäntö suojelee sinua aina, kun tilaat tai ostat tuotteita verkosta. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos matkapuhelimesi hajoaa vuoden jälkeen, se voidaan korjata tai korvata maksutta.

Matkapuhelinten ja älylaitteiden käytöstä ulkomailla on tullut paljon halvempaa viime vuosina. Verkkovierailumaksut poistettiin heinäkuussa 2017, mikä tarkoittaa, että maksat nyt puhelimesi käytöstä ulkomailla saman hinnan kuin kotimaassasi. Myös matkustajan oikeuksia on vahvistettu. EU velvoittaa muun muassa jäsenmaiden lentoyhtiöt korvaamaan matkustajille lennon peruuntumisen tai matkatavaroiden katoamisen EU-alueen sisäisillä lennoilla.

Aamalla herätessäsi napsautat päälle kahvinkeittimen ja peset hampaasi sähköhammasharjalla. Laitteista löytyvä CE-merkintä tarkoittaa, että tuote noudattaa EU:n terveyttä, turvallisuutta ja ympäristönsuojelua koskevia lakeja. EU määrittelee esimerkiksi, mitä metalleja laitteissa on turvallista käyttää. Kahvinkeittimen ja muiden laitteiden, joissa on lämpenevä levy, on sammuttava itsestään 40 minuutin kuluttua, jos niitä ei käytetä. EU:n energiamerkki puolestaan kertoo, miten laitteen energiankulutus sijoittuu asteikolla A:sta G:hen. Luokka A (vihreä) on energiatehokkain ja luokka G (punainen) huonoin.

Laitat kasvohisi kosteusvoidetta. Kosmetiikkaan kohdistuu paljon EU-sääntelyä. EU-maissa ei saa esimerkiksi myydä eläinkokeilla testattua kosmetiikkaa. Samoin kosmetiikan, elintarvikkeiden ja juomien kaltaisten tuotteiden merkinnöille on tiukat määräykset. Ilman tiettyjä merkintöjä tuotetta ei päästetä edes markkinoille.

On ruokailun aika. EU:ssa on maailman tiukimmat elintarvikkeiden turvallisuusstandardit. Turvallisuutta valvoo Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen. Pakolliset tarkastukset koko elintarvikeketjussa varmistavat, että kasvit ja eläimet ovat terveitä, elintarvikkeet ja eläinten rehut turvallisia ja tuotteet on merkitty oikein. Pakkaukseen on merkittävät tiedot alkuperämaasta, ravintoarvosta ja viimeisestä käyttöpäivästä. Esimerkiksi munissa on oltava leima, josta selviää munien alkuperä ja se, missä olosuhteissa kanat ovat eläneet. Allergioita aiheuttavat aineet on korostettava pakkausselosteessa. Elintarvikkeiden merkinnät, esillepano tai mainonta ei saa johtaa kuluttajia harhaan. Sallituista ravitsemus- ja terveysväitteistä, kuten ”vähärasvainen” tai ”runsaskuituinen”, on olemassa tiukat säännöt. EU:n luomutunnus puolestaan kertoo, että tuote on EU:n luomuviljelyä koskevien sääntöjen mukainen.

Otat allergialääkkeesi. Mikään lääke ei pääse EU:ssa markkinoille, ellei se ole läpäissyt Euroopan lääkeviraston tarkastusta.

Sitten vaatteet päälle ja menoksi. EU-maihin tuotavien vaatteiden on täytettävä useita laatuvaatimuksia. Tuotelapusta on käytävä ilmi esimerkiksi se, mistä kuidusta vaate on valmistettu. Vaatteestasi voi löytyä EU:n ympäristömerkki. Se annetaan tuotteille ja palveluille, joilla on vähemmän haitallisia vaikutuksia ympäristöön.

Matkustat junalla kaverisi luo. Matkustajien oikeussuoja suojaa EU-kansalaisia, kun he matkustavat lentokoneella, junalla, laivalla tai bussilla EU:n sisällä. Esimerkiksi lentoyhtiön on maksettava matkustajalle korvaus, jos lento on merkittävästi myöhässä tai jos se perutaan. Pakettilomilla lomapaketin myyneen yrityksen on käsiteltävä matkustajan valitus. Matkustaja on suojattu myös silloin, jos matkanjärjestäjä tai lentoyhtiö joutuu konkurssiin.

Lounasta syödessäsi Samoalla lomaileva ystäväsi soittaa ja kertoo, että hänen passinsa on varastettu. Samoalla ei ole Suomen suur-lähetystä. Ei hätää, sillä EU-maan kansalaisilla on oikeus saada apua muiden jäsenmaiden diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta ympäri maailman niissä maissa, joista ei löydy kotimaan edustustoa.

Kotiin päästessäsi huomaat, että kännykkäsi akku on lopussa. EU:n energiatehokkuusmääräysten mukaisesti kännyköiden laturit saavat käyttää sähköä enintään 0,3 wattia, kun laite ei ole aktiivikäytössä. EU pyrkii myös yhdenmukaistamaan latureita.

Soitat Ranskassa opiskelevalle veljellesi. Juttua riittää, mutta luvassa ei ole valtavaa ulkomaanpuhelumaksua. Puheluiden, tekstiviestien ja datasiirron verkkovierailu eli roaming-maksut on kielletty EU-maiden välillä.

Veljes viihtyy hyvin Ranskassa. EU-maiden kansalaisilla on oikeus matkustaa, työskennellä ja opiskella missä tahansa EU-maassa.

Vähintään kolmivuotinen yliopistotutkinto tunnustetaan kaikissa EU-maissa. Sisämarkkinoiden ansiosta voit myös ostaa käytetyn auton ulkomailta ja tuoda sen tullitta kotimaahan, palkata toisesta EU-maasta kotoisin olevan laatoittajan remontoimaan kylpyhuoneesi tai tilata tavaroita verkosta toisesta EU-maasta tullitta.

Suunnittelet lomamatkaa Espanjaan ja tilaat Kelasta itsellesi eurooppalaisen sairaanhoitokortin. Kortti helpottaa sairaanhoidon saantia, kun olet tilapäisesti toisessa EU-tai ETA-maassa. Sairaanhoitoon pääsee samoin ehdoin ja kustannuksin kuin kyseisessä maassa vakuutetut. Eurooppalaisen lääkemääräyksen ansiosta voit noutaa lääkärin määräämän lääkkeen myös muista EU-maista.

Muistat äkkiä, että kummitönnön syntymäpäivälahjaksi toivoma kirja on ostamatta. Onneksi verkkokauppa on aina auki. EU-lain mukaan verkkokaupasta ostetuilla tuotteilla on vähintään 14 päivän palautusaika. Kuluttajilla on oikeus myös kahden vuoden takuuseen muun muassa elektroniikkatuotteissa. Eli jos matkapuhelimesi hajoaa, se korjataan tai korvataan maksutta riippumatta siitä, mistä EU-maasta olet sen ostanut. Verkkokaupat eivät myöskään saa syrjiä ostajia asuinpaikan perusteella tai hylätä toisen EU-maan luottokorttia. Laki kieltää myös piilotetut maksut ja kulut verkossa sekä ennalta täytetyt valintaruudut, joilla aiemmin huijattiin esimerkiksi ostamaan matkavakuutus.

Katsot vielä hetken televisiota ennen nukkumaanmenoa. Tv-yhtiöiden ja suoratoistopalveluiden ohjelmista vähintään 30 prosenttia on oltava eurooppalaista tuotantoa. Mainoksia saa näyttää tunnissa enintään 12 minuuttia ja lapsille haitallisia ohjelmia vain myöhään iltaisin.

Sosiaalinen Eurooppa

Työelämä on murroksessa

EU-jäsenmaiden sosiaaliturvajärjestelmät ovat maailman parhaimmistoa. Valtaosa EU-maista sijoittuu hyvin myös elämänlaatua ja hyvinvointia vertailtaessa. Jokaisella jäsenmaalla on kuitenkin isoja työelämään, koulutukseen sekä terveys- ja sosiaalipolitiikkaan liittyviä haasteita.

Työelämä on suuressa murroksessa kaikkialla maailmassa. Tekoäly ja muut teknologiset innovaatiot, globalisaatio ja laajeneva palvelusektori tuovat mukanaan uudenlaisia liiketoimintamalleja ja työn tekemisen muotoja, eivätkä yhteiskunnan raamit pysy välttämättä muutosten perässä. EU-maihin syntyi vuosina 2014–2019 lähes 16 miljoonaa uutta työpaikkaa. Työttömyys on kuitenkin edelleen yleistä monissa maissa etenkin nuorten keskuudessa. Myös alhainen syntyvyys ja väestön vanheneminen uhkaavat hyvinvointijärjestelmien kestävyyttä. Tuloerot alueiden ja eri koulutustason ja sosiaalisen taustan omaavien ihmisten välillä ovat nekin kasvussa joka puolella Eurooppaa. Haasteisiin vastaaminen vaatii EU-maiden yhteiskunnilta systeemistä muutosta.

Jäsenmaat päättävät, EU tukee

EU:lla on työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa vain rajoitettu toimivalta. Työelämää ja sosiaalipolitiikkaa koskevat kysymykset ovat suureksi osaksi jäsenvaltioiden vastuulla. Jäsenmaat päättävät muun muassa minimipalkoista ja palkkojen sääntelystä, työehtosopimusneuvottelujen roolista, eläkejärjestelmistä ja

eläkeiästä sekä työttömyysetuisuuksista.

EU:lla ei ole näihin sananvaltaa.

Vuosien kuluessa EU on kuitenkin kehittänyt omaa sosiaalista ulottuvuuttaan. Jo vuonna 1957 hyväksyttyyn Rooman sopimukseen sisältyi sellaisia peruseriaatteita kuin naisten ja miesten samapalkkaisuus sekä työntekijöiden oikeus liikkua vapaasti EU:n alueella. Nykyisin EU seuraa jäsenmaiden toimintaa sosiaaliasioissa ja koordinoi tavoitteiden toteutumista säädösten ja rahastojen avulla. Lisäksi EU kannustaa jäsenvaltioita vaihtamaan keskenään parhaita käytäntöjä esimerkiksi sosiaaliseen osallisuuteen, köyhyyteen ja eläkkeisiin liittyvissä asioissa. Työntekijöiden ja työnantajien edunvalvontajärjestöillä, jotka toimivat useamman maan alueella, on EU:ssa virallistettu rooli. Komission on kuultava heitä ennen kuin se tekee työ- ja sosiaalipolitiikkaan liittyviä ehdotuksia.

Euroopan unionilla ja jäsenvaltioilla on myös tavoitteita, joita edistetään yhdessä. Tavoitteena on nostaa 20–64-vuotiaiden työllisyysaste 75 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2019 työllisyysaste oli EU-maissa keskimäärin 73 prosenttia.

EU:lla on esimerkiksi työaikoja ja osa-aikatyötä koskevaa sääntelyä sekä lakeja, joilla puututaan syrjintään työpaikolla ja varmistetaan työterveys ja työturvallisuus. Vuonna 2018 hyväksyttiin uudet lähetettyjä työntekijöitä koskevat säännöt. Lähetetty työntekijä on ulkomaisen yrityksen työntekijä, joka tekee tilapäisesti työtä Suomessa, tai suomalainen, joka työskentelee ulkomailla kotimaisen yrityksen palveluksessa. Uusilla säännöillä

halutaan taata sama palkka samasta työstä samassa paikassa. Vuonna 2019 komissio esitti myös, että jäsenmaat tekisivät neuvostossa entistä useammin määränemistöpäätöksiä sosiaalipoliittisissa kysymyksissä. Yksimielisyyden löytäminen näissä asioissa on ollut jäsenmaille vaikeaa, ja määränemistöpäätöksillä EU voisi tehokkaammin hyödyntää rajoitettua toimivaltaansa.

Apua rahastoista ja verkostoista

EU-maat perustivat vuonna 2013 nuorisotakuun, jolla pyritään ehkäisemään nuorisotyöttömyyttä. Takuun mukaisesti kaikille alle 25-vuotiaille on tarjottava työpaikkaa tai jatkokoulutus-, oppisopimuskoulutus- tai harjoittelupaikkaa viimeistään neljän kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta tai koulutuksen päättymisestä. Euroopan solidaarisuusjoukkojen tarkoituksena on puolestaan antaa nuorille tilaisuuksia toimia vapaaehtoistyössä tai hankkeissa, jotka hyödyttävät yhteisöjä ja yksittäisiä ihmisiä eri puolilla Eurooppaa.

Vuonna 1957 perustettu Euroopan sosiaalirahasto on EU:n tärkein työkalu työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi. Sen tuella miljoonat ihmiset ovat oppineet uusia taitoja ja löytäneet työtä. Uusi Euroopan sosiaalirahasto plus keskittyy erityisesti nuorisotyöttömyyteen ja lapsiin. Eräs esimerkki sen rahoittamista ohjelmista on Nuorisotyöllisyysaloite (YEI), joka on suunnattu sellaisille nuorille, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole harjoittelussa.

Monelle suomalaiselle tutumpi nimi on Euroopan muutosrahasto (EFT). Siitä tuetaan esimerkiksi työntekijöitä, jotka on sanottu irti, kun suuret yritykset ovat lopettaneet toimintansa tai siirtäneet tuotantoaan EU:n ulkopuolelle. Suomalaiset ovat saaneet tukea tähän mennessä kymmenen kertaa.

Euroopan työnvälitysverkosto (Eures) on työnhakijoiden liikkuvuutta tukeva verkosto, joka antaa tietoja ja ohjausta sekä rekrytointi- ja työnhakupalveluja työnhakijoille ja työnantajille.

EU SOVITTAÄ YHTEEN JÄSENMAIDEN VIRANOMAISPÄÄTÖKSIÄ

Vastavuoroisuusperiaatteen mukaan joka jäsenmaa tunnustaa toisen jäsenvaltion viranomaisen tekemät päätökset. Ne voidaan myös toimeenpanna toisessa EU-maassa. Näin varmistetaan, että ihmisten perusoikeudet säilyvät ja vastaavasti ihmiset eivät voi myöskään paeta oikeuden velvoitteita toiseen maahan. EU on sopinut esimerkiksi lapsen tapaamisoikeutta koskevien ratkaisujen tunnustamisesta. Toisessa EU-maassa saatu ylinopeussakko voidaan sekin periä asuinmaassa. EU-päätöksillä on harmonisoitu myös rikoslain-

säädäntöä. Saman periaatteen mukaisesti EU-maiden sosiaaliturvajärjestelmiä on sovitettu yhteen. Kansalaiset eivät menetä oikeuttaan sosiaaliturvaan muuttaessaan toiseen EU-maahan. Yleensä henkilö kuuluu sosiaaliturvan piiriin siinä maassa, jossa hän työskentelee. Jollei hänellä ole työpaikkaa, on kriteerinä asuinmaa. Toimivaltaisen jäsenmaan on kuitenkin otettava huomioon toisessa EU-maassa kertyneet etuudet. Näin varmistetaan, että ihmiset eivät käytä vapaata liikkuvuutta väärin ja hanki tuplaetuksia tai perusteettomia tukia.

EU tukee koulutus- ja kulttuuriyhteistyötä

Jokainen jäsenvaltio päättää omasta koulutuspolitiikastaan. EU ei määrää siitä, kuinka koulut ja koulutus tulee järjestää tai mitä opetussuunnitelmaan pitää sisältyä. Tällä alalla EU:lla on tukijan rooli. Mutta koulutuspolitiikassakin haasteet, kuten työvoiman ammattitaito, maailmanlaajuinen kilpailu ja varhaiskasvatus, ovat monin osin yhteisiä kaikille jäsenmaille ja vaativat yhteisiä ratkaisuja.

Eurooppalainen koulutuspoliittinen yhteistyö keskittyy neljään asiaan: elinikäiseen oppimiseen ja liikkuvuuteen, koulutuksen laatuun, tehokkuuteen ja tasapuolisuuteen, sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen sekä luovuuteen, innovointiin ja yrittäjyyteen. EU-maat ovat osa eurooppalaista korkeakoulualuetta (EHEA). Se on lähes koko Euroopan kattava, 48 valtion muodostama korkeakoulutusalue. Alueen valtiot tekevät yhteistyötä, jotta korkeakoulutusalueeseen kuuluvissa maissa suoritettavat yliopisto-opinnot johtavat vertailukelpoihin tutkintoihin, jotka tunnustetaan koko alueella.

Euroja eurooppalaiselle kulttuurituotannolle

Kulttuurilla on iso merkitys eurooppalaisen yhteenkuuluvuuden tunteen rakentamisessa. EU:n tavoitteena onkin valjastaa kulttuuri ja kulttuurinen monimuotoisuus sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Kulttuuri toimii pohjana myös luovudelle, joka on tärkeää niin koulutuksessa kuin uusien keksintöjen ja palvelujen luomisessa. Kulttuuripolitiikassa unionin toimet täydentävät jäsenmaiden politiikkaa. Unioni osallistuu myös esimerkiksi eurooppalaisen kulttuuriperinnön suojeluun, tukee eri maiden kulttuurilaitosten välistä yhteistyötä sekä helpottaa kulttuurialan työntekijöiden ja kokoelmien liikkuvuutta.

Eurooppalaista kulttuuria, elokuva- ja audiovisuaalista alaa, esittäviä taiteita ja kuvataiteita sekä monia muita luovia aloja tuetaan EU:n budjetista. Tärkein EU:n kulttuuriohjelmista on nimeltään Luova Eurooppa. Sen rahoituksella tuetaan esimerkiksi eurooppalaisten audiovisuaalisten tuotteiden tuotantoa. Tällä halutaan lisätä eurooppalaista tuotantoa yhdysvaltalaisen rinnalle. Luova Eurooppa helpot-

EUROOPPALAINEN TYÖVIRANOMAINEN

Työntekijöiden vapaa liikkuvuus on yksi EU:n sisämarkkinoiden keskeisistä vapauksista. Toisessa jäsenmaassa työskentelevien määrä onkin kaksinkertaistunut 2010-luvulla noin 17 miljoonaan. Vuonna 2019 perustettiin eurooppalainen työviranomainen (ELA, European Labour Authority) varmistamaan työntekijöiden oikeudenmukaista liikkuvuutta. Työviranomai-

sen tehtävä on edistää jäsenmaiden välistä yhteistyötä ja helpottaa tiedonkulkua. Virasto toimii sovittelijana jäsenmaiden viranomaisten välillä, kun kysymys on EU-lainsäädännön soveltamisesta. Lisäksi ELA saa oikeuden koordinoida sosiaaliturvakysymyksiä, kun työntekijä siirtyy töihin toiseen jäsenvaltioon.

Vuonna 2011 Turku oli Euroopan kulttuuripääkaupunki.
Seuraavan kerran kulttuuripääkaupunki valitaan Suomesta vuonna 2026.

taa myös luovien alojen pienten yritysten mahdollisuuksia saada lainarahoitusta toiminnalleen. Myös suomalaisyritykset ovat saaneet ohjelman tukea pelien hankekehittelyyn.

Vuonna 2018 EU myönsi pelien kehittämistukea 14 maahan yhteensä 3,8 miljoonaa euroa.

Yksi tunnetuimmista EU:n kulttuurihankkeista on Euroopan kulttuuripääkaupungit

-tapahtuma. Joka vuosi kulttuuripääkaupungiksi valitaan kaksi kaupunkia kahdesta eri jäsenmaasta. Valinta perustuu kaupunkien tarjoamaan kulttuuriohjelmaan, jonka tulee palvella eri-ikäisiä asukkaita. Kulttuuripääkaupungeiksi on tähän mennessä nimetty yli 40 kaupunkia.

MENESTYSTARINA NIMELTÄ ERASMUS

Ylivoimaisesti tunnetuin EU:n koulutusyhteistyön muodoista on vaihto-opiskelijahjelma Erasmus. Ensimmäinen Erasmus-ohjelma käynnistettiin vuonna 1987, ja sen jälkeen yli viisi miljoonaa eurooppalaista nuorta on osallistunut ohjelmaan. Opiskelijat voivat saada taloudellista tukea ja apua järjestelyihin ulkomailla eurooppalaisessa kumppaniyliopistossa vietettävää ajanjaksoa tai työpaikkakoulutusta varten. Eurooppalaisen opintopistejärjestelmän ansiosta ulkomailla suoritettut opinnot luetaan osaksi nuoren opintoja hänen kotimaassaan. Koulut voivat tehdä yhteistyötä muiden EU-maiden koulujen tai organisa-

tioiden kanssa ja toteuttaa yhdessä esimerkiksi erilaisia hankkeita. Myös opettajat tai muu henkilökunta voivat ohjelman kautta kokeilla työskentelyä kotimaan ulkopuolella. Suomesta lähtee Erasmus-vaihtoon vuosi vuodelta enemmän nuoria, ja lähti-
jööiden määrä on kasvanut koko 2010-luvun. Suosituin vaihtokohde suomalaisille on Saksa. Seuraavaksi eniten lähdetään Espanjaan ja Alankomaihin. EU:n rahoituskaudella 2021–2027 Erasmus-ohjelman määrärahoja on tarkoitus kasvat-
taa 30 miljardiin euroon, mikä on kaksi kertaa enemmän kuin kaudella 2014–2020.

Kansalaisen vaikutuskanavat

Äänestysaktiivisuus EU-vaaleissa kasvussa

Jokainen EU-kansalainen voi osallistua EU:n päätöksentekoon. Helpoin tapa on tietysti käyttää äänioikeutta. Kaikilla täysi-ikäisillä EU:n kansalaisilla on oikeus asettua ehdolle ja äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa.

Jos henkilö asuu vakinaisesti muussa EU-maassa kuin Suomessa, hänellä on sama oikeus äänestää ja asettua ehdokkaaksi kunnallisvaaleissa sekä Euroopan parlamentin vaaleissa kuin asuinvaltionsa kansalaisilla. Jokainen on vaaleissa äänioikeutettu ja vaalikelpoinen kuitenkin vain yhdessä jäsenvaltiossa. Eli jos Suomen kansalainen asuu esimerkiksi Ruot-

sisssa, hän voi äänestää vain joko Suomessa tai Ruotsissa. Äänestysprosentit Euroopan parlamentin vaaleissa jäävät perinteisesti kansallisia vaaleja alhaisemmiksi. Vuoden 2019 EU-vaaleissa äänestysinto kuitenkin kasvoi. Yli 50 prosenttia eurooppalaisista käytti äänioikeuttaan, mikä on korkein äänestysprosentti EU-vaaleissa 20 vuoteen. Suomessa ääntään käytti 42,7 prosenttia äänioikeutetuista. Myös nuorten äänestysaktiivisuus nousi. 18–24-vuotiaista eurooppalaisista nuorista keskimäärin 42 prosenttia äänesti EU-vaaleissa. Suomessa 18–24-vuotiaista äänesti 27 prosenttia, mikä on 17 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2014.

Suomen EU-päätöksentekoon voi vaikuttaa tietenkin myös äänestämällä eduskunta-vaaleissa ja vaikuttamalla Suomen hallituksen EU-politiikkaan.

MILLA PALONEN

Kevään 2019 EU-parlamenttivaaleissa nuorten äänestysaktiivisuus nousi.

Eurooppalaiset kansalaisaloitteet

Jäsenmaiden kansalaiset ovat vuodesta 2012 alkaen voineet tehdä eurooppalaisia kansalaisaloitteita. Jo yli 8 miljoonaa ihmistä on tukenut kansalaisaloitteita ja muokannut osaltaan EU:n poliittista asialistaa. Kansalaisaloitteilla ihmiset voivat esittää konkreettisia muutoksia EU-lainsäädäntöön. Aloite voi koskea mitä tahansa alaa, jolla Euroopan komissiolla on toimivalta tehdä säädösehdotuksia.

Kansalaisaloitteen tekemiseen vaaditaan vähintään seitsemän äänioikeutettua EU-kansalaista vähintään seitsemästä EU-maasta. Näiden seitsemää jäsenmaata edustavien henkilöiden on perustettava kansalaistoimikunta aloitetta tukevien allekirjoitusten keräämiseksi. Jos aloitteelle saadaan vuodessa vähintään miljoona allekirjoitusta, komission on otettava aloite käsittelyyn ja arvioitava, tarvi-

taanko lakimuutoksia. Jos komissio päättää tehdä säädösehdotuksen, alkaa normaali EU:n lainsäädäntäprosessi. Aloitteiden tekeminen on jatkossa entistä yksinkertaisempaa, kun uudet säännöt astuvat voimaan vuonna 2020.

Toistaiseksi vain neljä aloitetta on otettu komission käsittelyyn. Näistä kaksi on johtanut lainsäädäntöön. Ensimmäinen laki koskee juomavettä. Kansalaisaloite turvallisen juomaveden saannin parantamisesta keräsi määräaikaan mennessä 1,6 miljoonaa allekirjoitusta. Aloitteen perusteella komissio päätyi ehdotamaan vettä koskevan EU-lain nykyaikaistamista. Toinen laiksi asti päätynyt kansalaisaloite koski torjunta-aine glyfosaatin käytön kieltämistä. Komissio on hylännyt vuosina 2014–2019 yhdeksän aloitetta, koska ne eivät ole täyttäneet ehtoja.

Monta keinoa
vedota ja valittaa

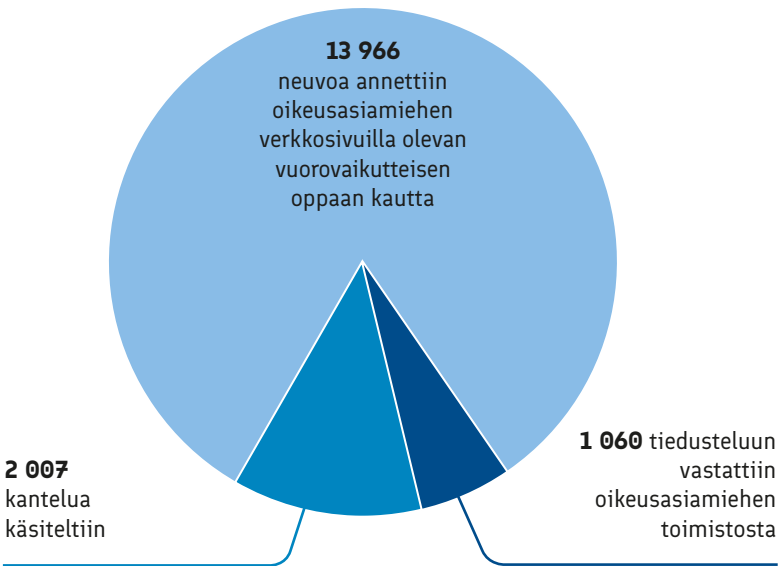
Kansallisten viranomaisten tekemistä päätöksistä tulee ensisijaisesti valittaa ensin kansallisille viranomaisille ja tuomioistuimelle. Euroopan parlamentille voi tehdä vetoomuksen asiassa, joka liittyy EU-lainsäädäntöön ja joka vaikuttaa suoraan vetoomuksen tekijään. Vetoomusten aiheita ovat olleet esimerkiksi sähköautojen lataamisen verottaminen Suomessa ja hormonaalisten haitta-aineiden vaikutus terveyteen. Euroopan parlamentin vetoomusvaliokunta päättää, pitääkö asia viedä komission tutkittavaksi.

Mikäli jäsenmaa ei noudata EU:n lainsäädäntöä, kansalainen voi valittaa suoraan komissiolle. Komissio voi tarpeen mukaan aloittaa rikkomusmenettelyn kyseistä jäsenmaata vastaan. Yksityishenkilö voi kääntyä

myös EU-tuomioistuimen puoleen, jos jokin EU-toimielimen tekemä päätös on vaikuttanut häneen henkilökohtaisesti. Sen sijaan EU-tuomioistuimelle ei voi valittaa kansallisen tuomioistuimen tai viranomaisen tekemästä päätöksestä. EU:n petostentorjuntavirasto OLAFille voi tehdä valituksen, jos epäilee EU-varojen väärinkäyttöä tai muuta vakavaa väärinkäytöstä.

Euroopan oikeusasiamiehen tehtävä on auttaa kansalaisia lähestymään EU:ta. Euroopan parlamentti nimittää oikeusasiamiehen, jonka virkakausi on sama kuin parlamentin toimikausi. Oikeusasiamiehen tehtävänä on tutkia EU:n toimielimistä ja laitoksista tehtyjä kanteita. Euroopan tietosuojavaltuutettu puolestaan varmistaa, että EU:n toimielimet ja muut elimet kunnioittavat kansalaisten oikeutta yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä.

EUROOPAN OIKEUSASIAMIEHEN
VUONNA 2015 AUTTAMAT KANSALAISET:
17 033

Cambridge Analytica -skandaali paljastui yrityksessä työskennelleen Christopher Wylie (kuvassa oikealla) ilmoituksen ansiosta. Skandaali nosti keskusteluun sosiaalisen median käyttäjien tietosuojan.

EU suojelee väärinkäytösten ilmoittajia

Mitä yhteistä on hyönteismyrkky Fipronilin saastuttamilla 77 miljoonalla kananmunalla, Volkswagenin autojen ilmoitettua korkeammilla päästöillä ja 87 miljoonan Facebook-käyttäjän tietoja luvattomasti hyödyntäneellä konsulttiyhtiö Cambridge Analyticalla? Kaikki nämä väärinkäytökset ovat paljastuneet yksittäisten ihmisten ilmoituksen ansiosta.

Komissio esitti vuonna 2018 lakia, jolla annettaisiin kattava suoja väärinkäytösten ilmoittajille. Suomessa ja monessa muussa-kaan EU-maassa ei tällä hetkellä ole väärinkäytösten ilmoittajien asemaa turvaavaa lainsäädäntöä. Vain harva uskaltaa ilmoittaa

havaitsemastaan veronkierrosta, ympäristörikkoksesta, terveysuhasta tai lahjonnasta. Direktiivillä pyritään suojaamaan väärinkäytösten ilmoittajia kustotoimenpiteiltä, kuten irtisanomisilta ja alempiin työtehtäviin siirtämisiltä. Säännöillä suojataan myös ilmoittajien lähipiiriä, kuten työtovereita ja sukulaisia. Laki takaisi väärinkäytösten ilmoittajille suojatut kanavat, joiden kautta epäkohdista voi raportoida ilman pelkoa kustotoimista. Ilmoituksen voi tehdä joko organisaation sisällä tai vaihtoehtoisesti suoraan viranomaisille. Jäsenmaiden olisi myös varmistettava, että väärinkäytösten ilmoittajille taataan maksuttomasti kattavaa ja riippumatonta tietoa ja oikeusapua.

EU:n symbolit

Eurooppalaisella identiteetillä on monia yhteisiä symboleja. EU-maat, paikalliset viranomaiset ja yksittäiset kansalaiset voivat halutessaan käyttää niitä. Tunnetuin symboleista on Euroopan lippu. Siinä on 12 kultaista tähteä sinisellä taustalla. Euroopan unioni otti lipun käyttöön vuonna 1984. Se liehuu nykyisin Euroopassa parlamenttira-kennusten, julkisten laitosten ja muistomerkkien yllä. Lippu symboloi Euroopan kansoja, ja siinä oleva ympyrä kuvastaa Euroopan kansojen yhtenäisyyttä ja harmoniaa. Tähtien määrä on muuttumaton – niitä on aina 12, mikä kuvastaa täydellisyyttä ja kokonaisuutta.

SYMBOLIT

1. tähtilippu
2. EU-passi
3. Eurooppa-hymni, joka on peräisin Ludwig van Beethovenin säveltämästä yhdeksännestä sinfoniasta (Oodi ilolle)
4. Yhteisvaluutta euro
5. Eurooppa-päivä, jota vietetään jäsenmaissa 9. toukokuuta
6. Tunnuslause:
"Moninaisuudessaan yhtenäinen"

Euroopan unionin jäsenet vuonna 2019

	Alankomaat
	Belgia
	Bulgaria
	Espanja
	Irlanti
	Iso-Britannia
	Italia
	Itävalta
	Kreikka
	Kroatia
	Kypros
	Latvia
	Liettua
	Luxemburg
	Malta
	Portugali
	Puola
	Ranska
	Romania
	Ruotsi
	Saksa
	Slovakia
	Slovenia
	Suomi
	Tanska
	Tšekki
	Unkari
	Viro

Lisää tietoa Euroopan unionista

Suomeksi:

eurooppatiedotus.fi

Tietoja EU:sta EU:n 24 virallisella kielellä:

europa.eu

Euroopan unionin historia

Tietoja ja videoita EU:n historiasta sekä sen perustajista:

europa.eu/european-union/about-eu/history_fi

Sinun Eurooppasi

Apua ja neuvoja EU:n kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen:

europa.eu/youreurope/citizens/index_fi.htm

Euroopan unionin julkaisutoimisto

Verkkokirjakauppa, jossa on yli 110 000 nimikettä, 235 000 PDF-tiedostoa

ja e-kirjaa EU:n 24 virallisella kielellä. Useimmat teoksista ovat maksuttomia:

<https://publications.europa.eu/fi/publications>

Lasten ja nuorten sivut

Pelejä ja tietovisoja EU:sta lapsille ja nuorille:

europa.eu/learning-corner/home_fi

Euroopan nuorisoportaali

Nuorille suunnattua tietoa esimerkiksi koulutuksesta, työpaikoista ja matkustamisesta:

europa.eu/youth/EU_fi

Töihin EU-instituutioihin

epso.europa.eu

Europe Direct

Europe Direct on palvelu, jossa vastataan Euroopan unionia koskeviin kysymyksiin.

Soita maksuttomaan numeroon: 00 800 6 7 8 9 10 11.

Euroopan komissiolla on edustusto jokaisessa jäsenmaassa:

ec.europa.eu/info/contact/local-offices-eu-member-countries_fi

Euroopan parlamentilla on tiedotustoimisto jokaisessa jäsenmaassa:

www.europarl.europa.eu/atyourservice/fi/information_offices.html

Euroopassa on satoja paikallisia EU-tietokeskuksia.

Lähimmän tietokeskuksen osoitteen saa verkkosivustolta osoitteesta:

europa.eu/european-union/contact_fi

Kansalaiskuulemiset

Näitä tapahtumia järjestetään säännöllisesti eri puolilla EU:ta:

ec.europa.eu/info/events/citizens-dialogues_fi

6

Euroopan unionin tulevaisuus

Miksi itsenäisyydestään tiukasti kiinni pitävät eurooppalaiset valtiot halusivat luovuttaa osan omasta määräysvallastaan ylikansalliselle organisaatiolle? Yksinkertaisesti siksi, että se oli ja on valtioiden oman edun mukaista – tulevaisuudessa entistä enemmän. Maailma on muuttunut epävarmemmaksi, ja Euroopan ulkoiset globaalit uhat, kuten ilmastonmuutos, terrorismi ja hallitsematon muuttoliike ovat konkretisoineet viime vuosina uudella tavalla EU:n arvon. Millaisiin ulkoisiin ja Euroopan sisäisiin ongelmiin EU:n on lähivuosina etsittävä ratkaisua?

EU ja demokratian puolustaminen

Oikeusvaltio-ongelmat odottavat ratkaisua

Eurooppalaiset arvot voi kiteyttää triangeliksi: yhden kulman muodostaa oikeusvaltio, toisen demokratia ja kolmannen ihmisoikeudet. Triangeli soi, kun kaikki kolme osa-aluetta toimivat. Viime aikoina soinnissa on ollut ongelmia monessa jäsenmaassa.

Valtaan päästyään äärioikeistopuolueet ovat muutamissa EU-maissa yrittäneet nakerata oikeusvaltiota ja kaventaa perusoikeuksia, kuten median vapautta. Etenkin Unkarin, Puolan, Romanian ja Bulgarian demokratia- ja ihmisoikeuskehitys on herättänyt huolta. Esimerkiksi Unkarissa vaarassa on oikeuslaitoksen itsenäisyys ja kansalaisten sananvapaus. Yli 80 prosenttia eurooppalaisista pitää oikeusvaltioperiaatteen noudattamista erittäin tärkeänä ja on sitä mieltä, että sitä pitäisi parantaa.

Ilman jaettuihin arvoihin perustuvia sääntöjä EU:n toiminnalla ei ole yhteistä perustaa. Kerrannaisvaikutukset koko EU:n talouteen, kasvuun, sisämarkkinoiden toimintaan ja kansalaisten hyvinvointiin ovat kauaskantoisia. EU on tullut maailmalla tunnetuksi demokratian ja eurooppalaisten arvojen sanansaattajana. Jatkossa se ei voi uskottavasti puolustaa monenkeskistä sääntöperusteista järjestelmää ja ihmisoikeusinstituutioita, ellei se saa triangelia soimaan jäsenmaissaan.

Jäsenmaiden on jatkossa määrä käydä avoin keskustelu rikkomuksista epäillyn jäsenmaan tilanteesta. Järeämpi keino olisi sitoa EU-tuet EU:n sääntöjen ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen. Toisin sanoen jos jäsenmaa

ei noudata unionin arvoja ja sääntöjä, sen EU-rahoitus voitaisiin katkaista. Moni jäsenmaa kuitenkin vastustaa ajatusta EU-rahojen ehdollisuudesta. Komissio aikoo myös tehdä vuosikatsauksia demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien toteutumisesta kussakin jäsenmaassa. Näin ongelmiin pystyttäisiin reagoimaan aikaisemmassa vaiheessa. Jää nähtäväksi, riittävätkö nämä toimet.

Yhtenäisyys koetuksella

Toinen EU:n isoista sisäisistä haasteista koskee yhtenäisyyttä. Toiset jäsenmaat haluavat syventää EU-yhteistyötä, ja toisille jo nyky-muotoinen integraatio on vähän liikaa. Lisääkö tämä järjestelyjä, joissa muutaman maan ryhmä päättää tiivistää keskinäistä yhteistyötä ilman muita jäsenmaita?

Monien jäsenmaiden mielestä esimerkiksi talous- ja rahaliitto on jo tarpeeksi vakaa, kunhan yhteisiä sääntöjä noudatetaan, mutta joukko valtioita vaatii syvempää talousunionia. Tavalla tai toisella keskeneräistä talous- ja rahaliittoa varmasti viedään eteenpäin lähivuosina.

Eritahtisuus tarkoittaisi sitä, että kukin EU-maa voisi vapaasti poimia ne politiikan alat, joissa se haluaa olla mukana. EU:n toiminnan perusperiaatteena on kuitenkin aina ollut yhteisvastuullisuus, mikä tarkoittaa sekä kustannusten että hyötyjen jakamista. Uudet integraation muodot nojaavat myös vahvasti luottamukseen, eivätkä ole laillisesti sitovia.

Teknokratian tilalle tarina

Unionin kannatus on monissa jäsenmaissa ennätysmäisen suurta, mutta äänestysprosentit eurovaaleissa jäävät siitä huolimatta useissa maissa alhaisiksi ja EU tuntuu yhä etäiseltä.

Unionin on löydettävä keinot tulla näkyvämmäksi osaksi ihmisten arkea ja helpommin lähestyttäväksi esimerkiksi paikallistasolla. Näin voitaisiin synnyttää EU-asioita käsittelevää yhteistä julkista keskustelua, jonka kautta kansalaisilla olisi mahdollisuus vaikuttaa paremmin EU:n politiikan sisältöön. Samalla voitaisiin oikaista vääristeltyjä tietoja EU:sta.

Unionin on panostettava jatkossa enemmän myös toimintansa perustelemiseen: mitä EU tavoittelee ja miksi. Mitä hyötyä kansalaisille on esimerkiksi EU:n markkinoita avaavasta kauppapolitiikasta? Viestit eivät kuitenkaan voi käsitellä pelkästään taloutta ja turvallisuutta. EU:n on vakuutettava ihmiset siitä, että se kykenee vastaamaan heidän arkeaan koskettaviin tulevaisuuden haasteisiin.

Kohti sopimus uudistusta?

EU:n olisi lähivuosina tehostettava myös päätöksentekojärjestelmäänsä ja lisättävä toimivaltansa. EU:n odotetaan tekevän erilaisia asioita, kuin mihin se sopimusten puitteissa pystyy.

Perussopimusmuutokset ovat pysyneet viime vuodet visusti pois unionin agendalta, mutta EU ei voi enää kauaa vedota ”perussopimusväsymykseen”.

Perussopimus uudistukseen tuskin kuitenkaan ryhdytään vielä lähivuosina. Sitä odotellessa yksi keinoista tehostaa päätöksentekoa

on yksimielisyysvaatimuksesta luopuminen. Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen on ehdottanut, että jäsenmaiden neuvostossa siirryttäisiin yksimielisyysvaatimuksesta määränemistöpäätöksiin energia-, ilmasto-, sosiaali- ja verotusasioissa sekä turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa kysymyksissä. EU tarvitsisi myös lisää valtaa monella sektorilla, esimerkiksi laittoman ja laillisen maahanmuuton hallinnoinnissa. Lisäksi EU:n budjetin uudistaminen herättää varmasti keskustelua lähivuosina. Saa myös nähdä, toteutuuko ehdotus ylikansallisista eurooppalaisten puolueiden vaalilistoista. Silloin suomalaisetkin voisivat seuraavissa Euroopan parlamentin vaaleissa antaa äänensä suomalaismepin sijaan vaikka italialaiselle europarlamenttiedokkaalle.

EU:N TILA

Ihmisten mielikuva EU:sta on myönteisempi kuin vuosiin. Luottamus EU:hun on viime aikoina kasvanut 20 EU-maassa, ja vain 17 prosentilla jäsenmaiden kansalaisista on kielteinen kuva EU:sta. 61 prosenttia eurooppalaisista suhtautuu optimistisesti EU:n tulevaisuuteen ja yli puolet on tyytyväisiä siihen, miten demokratia toimii EU:ssa. Myös euron kannatus on ennätyskellisen suurta. EU:n tärkeimmät saavutukset ovat eurooppalaisten mielestä EU:n kansalaisuus ja vapaa liikkuvuus. Pahimpana EU-tason ongelmana pidetään maahanmuuttoa, perässä seuraa huoli ilmastonmuutoksesta.

Lähde: Eurobarometri-kysely 2019.

EU ja ilmastokriisi

Ilmastopolitiikan suunta jäsenmaiden käsissä

EU on saanut uuden *raison d'être*n eli ole-massaolon oikeutuksen ilmastotaistelusta ja ympäristönsuojelusta. Unioni on onnistunut saavuttamaan globaalin johtoaseman ilmastopolitiikassa ja sitouttamaan monet maailman tärkeimmistä talouksista mukaan ilmastotaisteluun. Mutta vauhtia tarvitaan lisää. EU:n on tärkeää jatkaa tulevaisuudessa samalla kunnianhimoisella linjalla.

EU tavoittelee vuodelle 2050 tällä hetkellä 80–95 prosentin päästövähennystä vuoden 1990 tasoon verrattuna. Lainsäädäntöä on sovittuna vuoteen 2030 asti, ja komission arvion mukaan jo sovitulla toimilla vähennetään päästöjä vuoteen 2030 mennessä 45 prosenttia. Pariisin ilmastopimuksen tavoitteita ei näillä luvuilla kuitenkaan saavuteta. Komissio haluaa vahvistaa EU:n roolia globaalina ilmastojohtajana ja tehdä EU:sta hiili-neutraalin vuoteen 2050 mennessä. Sitoutuvatko jäsenmaat tähän tavoitteeseen? Ja millä keinoilla ja rahalla se toteutetaan? Näiden päätösten suhteen pallo on nyt jäsenmailla.

Vastuu maapallon pelastamisesta painaa EU:n harteita

Euroopan on panostettava lähivuosina entistä enemmän myös kansainväliseen ilmastodiplomatiaan. Nykyvalossa näyttää siltä, että vastuu maapallon pelastamisesta lepää pitkälti EU:n harteilla. Kaikilla johtavilla talouksilla on kuitenkin sama tarve tehdä pitkän aikavälin päästöleikkaussitoumuksia. EU on Yhdysval-

tojen jälkeen maailman toiseksi suurin talous, ja se on jo moneen otteeseen osoittanut, että sillä on muskeleita kirittää muuta maailmaa tiukentamaan tavoitteitaan.

EU:n sisällä ilmastoasioita aletaan käsitellä kokonaisvaltaisemmin. Yksi esimerkki on kehitysapu: Se on valjastettava auttamaan kehitysmaita hypyssä fossiilisen teollisuusvaiheen ylitse. Toinen esimerkki ovat kauppasuhteet: EU:n on kehitettävä mekanismit, joilla kansainvälinen kauppa sitoutetaan kestävään kehitykseen. Lisäksi EU:n on investoitava lisää sellaisen teknologian kehittämiseen, joka auttaa toteuttamaan ilmastotavoitteet. Verotus pitää myös kytkeä ilmastotalkoiisiin. EU:n on saatava lisää vauhtia energiajärjestelmän siirtymiseen vähähiiliseksi. Koko talousjärjestelmä on muutettava kestävämmäksi ja kiertotalousmallin mukaiseksi. Se pitää sisälleen myös pääomat ja finanssimarkkinat. Investointeja voidaan ohjata tehokkaasti, jos kyetään määrittelemään, mikä on ilmaston kannalta kestävää taloudellista toimintaa ja mikä ei.

Viime aikoina ilmastomuutoksen vaikutukset ovat alkaneet näkyä luonnossa entistä rajummin ja samaa tahtia kasvaa ihmisten ilmastoahdistus. Siksi on tärkeää, että EU ja jäsenmaat keskittyvät lähivuosina kuuntelemaan ihmisten huolia. Etenkin heidän, jotka kokevat häviävänsä, kun talousjärjestelmää muutetaan ilmaston kannalta kestäväksi. EU ei saa ihmisten tukea välttämättömälle muutokselle, jos eurooppalaiset kokevat, että ilmastopolitiikkaa sanellaan heidän yläpuoleltaan.

Ruotsalaisen koululaisen Greta Thunbergin vuonna 2018 perustama liike on saanut joukottain nuoria ympäri maailman koululakkoon ilmaston puolesta.

EUROOPAN KOMISSION PUHEENJOHTAJAN ILMASTOSUUNNITELMAT

- EU:sta ensimmäinen ilmastoneutraali manner viimeistään vuoteen 2050 mennessä.
- EU:n on leikattava hiilidioksidipäästöjä 50 prosentilla vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta.
- ”Vihreä diili” eli eurooppalainen ympäristölaki, joka tekee muun muassa hiilineutraaliustavoitteesta oikeudellisesti sitovan.
- Euroopan investointipankki muutetaan osin ilmastopankiksi, joka saisi liikkeelle vuoteen 2030 mennessä biljoonan euron investoinnit vihreään talouteen.
- Hiilitullit EU:n ulkorajoille eli tullimaksu esimerkiksi Kiinasta tai Yhdysvalloista tuotaville tavaroille, joiden tuotannossa on käytetty hiiltä.
- EU:n on saatava muut keskeiset maailman valtiot sitoutumaan omien päästötavoitteidensa tiukentamiseen vuoteen 2021 mennessä.

EU ja maahanmuutto

Uusi kriisi voi alkaa koska tahansa

Eurooppaan suuntautuva muuttoliike on ollut viime vuosina määrältään kaukana kriisivuosien lukemista, mutta uusi muuttoliikekriisi voi alkaa milloin tahansa esimerkiksi ison luonnonmullistuksen tai poliittisen konfliktin takia. Eurooppa pysyy houkuttelevana mantereena monesta syystä. Maantieteellisen sijaintinsa lisäksi EU-alueen vakaus, vauraus ja avoimuus ovat isoja vetovoimatekijöitä. Konfliktit, ilmastonmuutoksen vaikutukset ja köyhyys saavat ihmiset jatkossakin etsimään parempaa tulevaisuutta Euroopasta. Suurin osa muuttoliikkeestä suuntautuu Afrikasta EU-maihin. Siksi EU:n on panostettava entistä kokonaisvaltaisempaan ja tasavertaisempaan kumppanuuteen Afrikan kanssa. Tavoitteena tulee olla ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys Afrikassa.

Tavoitteena kestävä maahanmuuttopolitiikka

EU:n nykyinen turvapaikkajärjestelmä ei ole valmis suurten ihmismäärien vastaanottamiseen. Rahoituskaudella 2021–2027 maahanmuuttoasioihin on luvassa lähes kolme kertaa aiempaa enemmän rahaa. Eurojen lisäksi EU tarvitsee tehokkaan, reilun ja kestävä maahanmuutto- ja pakolaispolitiikan. Tällainen politiikka tarjoaisi turvapaikan henkilöille, jotka sitä aidosti tarvitsevat, ja palauttaisi ripeästi lähtömaahan ne henkilöt, jotka eivät tarvitse kansainvälistä suojelua. Poliitiikan avulla estettäisiin ihmishenkien menetykset etenkin Välimeren alueella ja kitkettäisiin

ihmissalakuljetus. Ulkorajojen valvontaa tulee vahvistaa, mutta samalla lisätä EU-maihin suuntautuvan työperäisen maahanmuuton väyliä.

Tällaisen kokonaisuuden toteuttaminen ei ole helppoa. EU:n maahanmuuttopolitiikan uudistus eli niin sanottu Dublinin asetuspaketti on ollut jumissa jo vuosia. Tämä siitäkin huolimatta, että jäsenmaiden kansalaiset ja EU-johtajat ovat yhtä mieltä siitä, että maahanmuutto on yksi unionin isoimmista haasteista ja asia, johon voidaan löytää ratkaisu vain yhdessä.

Myös laillinen maahanmuutto pysynee jatkossakin vaikeana aiheena. EU-maiden olisi kuitenkin tärkeää helpottaa laillista maahanmuuttoa, jotta Eurooppa pystyy vastamaan ikääntyvän väestön aiheuttamaan työvoimapulaan. Näillä näkymin EU:n ulkorajojen valvonta pysyy maahanmuuttopolitiikan painopisteenä myös lähivuosina.

MISSÄ MENEVÄT EU:N RAJAT?

Kuinka isoksi unioni vielä kasvaa? Lähes kaikki eurooppalaiset valtiot ovat jo EU:n jäseniä. Norja, Islanti ja Sveitsi ovat valinneet toisenlaisen yhteistyön EU:n kanssa. Pohjoisessa, etelässä ja lännessä rajat on jo saavutettu, mutta unionin laajentuminen tuskin pysähtyy, ennen kuin kaikki Länsi-Balkanin maat on saatu EU-perheeseen. Alueeseen kuuluu seitsemän maata: Kroatia, Montenegro, Serbia, Pohjois-Makedonia, Albania sekä Bosnia ja Hertsegovina ja Kosovo.

Kroatian liittyminen unionin jäseneksi vuonna 2013 oli iso kannustin Länsi-Balkanin muille maille. Komission arvion mukaan Montenegro ja Serbia ovat edelläkävijöitä ja voivat liittyä unioniin vuoteen 2025 mennessä. Komissio on suositellut jäsenyysneuvotteluiden aloittamista Pohjois-Makedonian ja Albanian kanssa, mutta se vaatii jäsenmaiden yksimielisen hyväksynnän, joten päätöksen saaminen voi kestää vielä vuosia. Bosnia ja Hertsegovina sekä Kosovo ovat mahdollisia ehdokasvaltioita. Kosovo julistautui itsenäiseksi Serbiasta vuonna 2008, mutta Serbia ei ole tunnustanut julistusta. Kosovo käy Serbian kanssa EU:n tukemaa vuoropuhelua, jonka pitäisi johtaa oikeudellisesti sitovaan sopi-

mukseen maiden suhteiden normalisoinnista. Tämä on ehdoton edellytys jäsenyysneuvotteluiden aloittamiselle.

Laajentumiskeskustelun suurin kysymys koskee Turkkiä. Neuvottelut jäsenyydestä aloitettiin Turkin kanssa jo vuonna 2005, mutta maan oikeusvaltiotilanne heikentyi dramaattisesti erityisesti vuoden 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen. Turkin presidentti Recep Tayyip Erdoğan määräsi sen jälkeen voimaan poikkeustilain, jonka nojalla hän on muun muassa erottanut satoja tuhansia työntekijöitä ja ottanut median hallituksen haltuun. Turkin liittymisprosessi on tällä hetkellä jäädytetty. Maan jäsenyys näyttää epätodennäköiseltä, ja kumpikin osapuoli tietää sen. Turkin tilanteessa jäsenyysneuvotteluilla on kuitenkin muitakin päämääriä kuin jäsenyys. EU saa Turkilta apua muuttoliikkeen hallintaan, ja neuvottelusuhde auttaa pitämään maan lähellä Eurooppaa. Turkki puolestaan saa EU:lta rahallista tukea ja hyötyy tiivistä taloussuhteista. Nimellinen neuvottelu liittymisestä jatkuu ainakin niin kauan, kun siitä on etua molemmille. Siksi kumpikaan osapuoli tuskin katkaisee neuvotteluja lähitulevaisuudessa.

Vuoden pakolaisnaiseksi vuonna 2019 valitun Rand Mohamad Deebin elämä mullistui Syyrian tuhoisan sisällissodan vuoksi. Hänen perheensä saapui kiintiöpakolaisina Suomeen vuonna 2017. Deeb valmistui lukiosta vuonna 2019. Nyt hän pyrkii opiskelemaan lääkäriksi ja opettaa Youtube-kanavallaan suomea arabiaksi.

EU ja turvallisuus

”Sanottakoon nyt selvästi: kannatan voimakkaasti EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamista”

Tasavallan presidentti SAULI NIINISTÖ
20.8.2019 suurlähettiläspäivillä

Puolustusyhteistyön tulevaisuus on kysymysmerkkejä täynnä

EU:n ansiosta Eurooppa on maailman turvallisimman manner, mutta sotilaallisten konfliktien ja terrorismin uhka ei ole poistunut Euroopasta vaan mukaan on tullut uusiakin ongelmia, kuten hybridiuhat ja kyberiskut. Maan suveriniteetti pystytään kyseenalaistamaan laukaustakaan ampumatta esimerkiksi puuttumalla sähkönjakeluun keskellä talvipakkasta. Samalla perinteinen rikollisuus on muuttunut digitaaliseksi ja ylittää entistä useammin valtioiden rajat.

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on noussut viime vuosina keskeiseen rooliin EU:ssa. Sitä haluavat myös jäsenmaiden kansalaiset: kolme neljäsosaa eurooppalaisista haluaa EU:n toimivan nykyistä tiiviimmin yhdessä turvallisuus- ja puolustusasioissa. Mandaatti on vahva, mutta työ on vasta alussa. EU:n on lähivuosina keskityttävä parantamaan niin rikosten ennaltaehkäisyä ja oikeudellista yhteistyötä kuin rajaturvallisuutta, pelastustoimintaa ja kykyä vastata hybridiuhkiin. Unionin on kyettävä puolustautumaan entistä monimuotoisempia turvallisuusuhkia vastaan

sekä verkossa että maalla, merellä ja ilmassa taatakseen kansalaisten kokonaisturvallisuuden. Lisäksi unionin on tehostettava osallistumistaan konfliktien ehkäisemiseen ja rauhanvälitykseen maailmalla.

Moni uskoo, että EU-yhteistyö puolustus- ja turvallisuuskysymyksissä on huomattavasti nykyistä syvempää komission päättäessä toimikautensa vuonna 2024. Mitä tämä tarkoittaa käytännössä? Kysymysmerkkejä on paljon. Mitä puolustusunioni lopulta pitää sisällään? Saako EU oman armeijan, kuten kunnianhimoisimmissa skenaarioissa suunnitellaan? Tai muodostavatko jäsenmaat kansallisia armeijoistaan yhteisen verkoston? Tekevätkö jäsenmaat ase- ja muut puolustusalan hankintansa yhdessä? EU:n on lähivuosina kirkastettava myös se, mitä unionin globaalistrategiassa hahmoteltu ”strateginen autonomia” tarkoittaa.

Entä mikä on tulevaisuudessa EU:n puolustuksen suhde sotilasliitto Natoon? Voi olla, että EU:n oman puolustustoiminnan päällekkäisyyttä Naton toimintojen kanssa ei jatkossa nähdä enää yhtä suurena ongelmana kuin nyt.

On selvää, että Nato muodostaa myös tulevaisuudessa puolustuksen perustan valtaosalle EU-maista. Lisäksi jäsenmaat tuskin ovat valmiita luopumaan itsenäisyydestään ja

määräysvallastaan sotilaallisen puolustuksen ja turvallisuuden saralla. Näistä syistä EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikka tuskin muuttuu lähivuosina radikaalisti.

EU:N HAASTEITA

1. Nationalistit, populistit ja äärioikeisto kasvattavat kannatustaan ja hyökkäävät eurooppalaisia arvoja vastaan.
2. Vanheneva väestö ja alhainen syntyvyys asettavat jäsenmaiden julkiset taloudet koviille. Vanhemman sukupolven päättäjät myös usein vastustavat muutoksia, joita globaaleihin ongelmiin, kuten ilmastokriisiin, reagoiminen vaatisi.
3. Nykyinen talousjärjestelmä on pidemmällä aikavälillä kestämaton. Ilmastokriisin ratkaisu vaatii radikaalia talousreformia ja koko yhteiskunnan muutosta.
4. Kiina on entistä vahvempi poliittisesti ja taloudellisesti. Se on EU:n strateginen kilpailija ja kasvattaa vaikutusvaltaansa Euroopassa.
5. Yhdysvallat on vetäytynyt kansainvälisestä yhteistyöstä.
6. Hybridiuhkiin vastaaminen vaatii uusia keinoja ja kokonaisvaltaisempaa turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Entistä useampi konflikti tapahtuu verkossa.
7. Terrorismin vaara jatkuu Euroopassa.
8. Eurooppaan suuntautuva muuttoliike voi kiihtyä uudelleen. EU:lta puuttuvat kestävät turvapaikkapolitiikan pelisäännöt.
9. Digiteknologia vaikuttaa kaikkeen mitä teemme. Etenkin tekoälyn kehitys vie työpaikkoja ja muuttaa syvästi yhteiskuntia ja ihmisten arkea.
10. EU ei ole kyennyt kuuntelemaan ja vastaamaan ihmisten huoliin, joita globalisaatio, ilmastomuutos ja teknologian kehitys on aiheuttanut. Megatrendien huomioon ottaminen on EU:n olemassaolon kannalta olennaista.

”Iso kysymys on, miten ennakoimattomammassa poliittisessa ympäristössä löydetään EU-tason ratkaisuja.”

– Juha Jokela

Ulkopoliittisen instituutin ohjelmajohtaja

EU ja yhteiskuntien murros

Eurooppalainen väestö on entistä iäkkäämpää

Käynnissä oleva yhteiskuntien murros vaatii eurooppalaisia ratkaisuja. Euroopan väestön ikääntyminen yhdistettynä yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen digitalisoitumiseen on samalla sekä visainen haaste että iso mahdollisuus.

Monet jäsenmaat kärsivät jo nyt työvoimapulasta useilla toimialoilla. Samaan aikaan eläkeläisten osuus suhteessa työssäkäyvään väestöön kasvaa ja entistä vanhemmiksi elävät ihmiset lisäävät terveydenhuollon menoja. EU-maiden julkiset taloudet ovat ennennäkemättömän haasteen edessä. Vähintään yhtä suuren muutoksen aiheuttaa teknologia. Digiteknologia ulottaa jatkossa vaikutuksensa jokaiselle elämän osa-alueelle. Osa ihmisistä hyötyy, osalle siirtyminen digitaalitalouteen merkitsee työpaikan menettämistä tai palkkatason alenemista.

Pelissäännöt tekoälyn hyödyntämiseen

Tekoäly on yksi eniten maailmantalouteen vaikuttavista ilmiöistä lähitulevaisuudessa. Se on olennaisessa roolissa, kun pohditaan, mistä talouskasvu tulevaisuudessa syntyy. Tekoäly vie työpaikkoja kaikkialta mutta synnyttää myös paljon uusia. Uusia syntyy ensimmäisenä sinne, missä tekoälyn mahdollisuuksiin tartutaan. Eurooppa on kehityksessä jäljessä. Sillä on kuitenkin puolellaan yksi vahvuus, jonka merkitys vain kasvaa: arvot. EU:n on lähivuosina luotava eettiset pelissäännöt keino-

ällyn kehittämiseksi. On löydettävä tasapaino, jossa samaan aikaan vauhditetaan tekoälyn kehitystä ja investointeja mutta huolehditaan myös kansalaisten luottamuksesta, oikeusvaltioperiaatteista sekä ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien toteutumisesta. Ihmislähtöiselle tekoälyn hyödyntämiselle on maailmalla kysyntää, ja Eurooppa voisi saada muut taloudet mukaan, jos se loisi toiminnalle standardit.

Yhteiskunnan digitalisoitumisella on sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia, ja juuri siksi se vaatii poliittista johtajuutta ja päätöksiä. Jos muutoksen mukanaan tuomiin ongelmiin ei pystytä vastaamaan, tuloksena on entistä suurempi eriarvoisuus ja yhteiskuntien syvä kahtiajakautuminen. Yksi EU:n perustehtävistä on kansalaisten hyvinvoinnin turvaaminen. Siksi unionin on yhdessä jäsenmaiden kanssa löydettävä keinot uudelleen kouluttaa ihmiset, joiden työpaikan automaatio on vienyt, pidentää ihmisten työuria, muokata sosiaaliturva vastaamaan uusiin työn muotoihin sekä opettaa kansalaiset hyödyntämään digiteknologiaa turvallisesti. Tavoitteeksi on otettava jatkuva oppiminen. Lähivuosina pintaan nousee entistä vahvemmin myös keskustelu eurooppalaisesta työttömyysturvasta.

EU:n on huolehdittava markkinoistaan

Globaali toimintaympäristö on muuttunut yhä arvaamattommaksi ja kilpailu entistä kireämmäksi. EU perustettiin, jotta vahvimman valta voitaisiin korvata sääntöperusteisella yhteistyöllä. Tämän takia EU:lle kuuluu luontaisesti myös maailman mittakaavassa rooli puolustaa sääntöihin perustuvaa monenvälistä järjestelmää ja uudistaa sitä. Samalla EU:n on päästävä eroon liiasta hyväntahtoisuudesta kansainvälisiä kilpailijamaita kohtaan ja edellytettävä niiltä vastavuoroisuutta. Jos EU esimerkiksi tukee kilpailijamaiden tutkimushankkeita, niiden on annettava tukea eurooppalaisille toimijoille.

EU:n on hyödynnettävä jatkossa entistä määrätietoisemmin 20 biljoonan euron arvoisten sisämarkkinoidensa vipuvoimaa. Se edellyttää, että sisämarkkinat toimivat. Kauppapolitiikka, kilpailupolitiikka ja sisämarkkinat ovat saumatta yhteydessä toisiinsa. Siksi sisämarkkinat vaativat EU:lta lähivuosina nykyistä suurempaa huomiota. Jäsenmaiden rakentamista kaupan esteistä on päästävä eroon. Sisämarkkinoiden syventäminen edellyttää entistä kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa, jossa sisämarkkinapolitiikka, digitalisaatio, kilpailu- ja teollisuuspolitiikka ja kauppapolitiikka muodostavat tiiviin kokonaisuuden. Näin Euroopan on mahdollista nousta maailman kilpailukykyisimmäksi ja sosiaalisesti eheimmäksi vähähiiliseksi taloudeksi.

EUROOPPALAISTEN ELÄMÄNLAATU ON MAAILMAN HUIPPUA

	 EU	Yhdysvallat	Kiina	Venäjä	Japani	Australia
Eliniänodote (vuotta)	 80,7	78,6	77,1	72,5	84,2	82,8
Onnellisuus (indeksi, 1–10)	 6,7	6,89	5,25	6,81	5,92	7,27
Palkallinen loma (päivää vuodessa)	 22	0	5	20	10	20
Aika työn ulkopuolella (tuntia vuorokaudesta)	 15,5	14,4	0	14,9	14,9	14,4

Lähde: OECD, YK, Euroopan komissio

Jos EU:ta ei olisi, pitäisi se välittömästi perustaa

EU luotiin edistämään rauhaa ja vaurastumista Euroopassa. Päinvastaisista väitteistä huolimatta EU on onnistunut tehtävässään hyvin. Eurooppa nauttii historiansa pisimmästä yhtäjaksoisesta rauhan ajasta. Yleisesti ottaen Euroopassa on

paremmat elinolosuhteet kuin koskaan aiemmin ja kuin missään muualla.

Menestys ei tarkoita, että EU olisi tehvänsä suorittanut. Maailmassa tapahtuvat muutokset vaativat jatkuvasti EU-politiikan päivittämistä. Yhtenä esimerkkinä on sisämarkkinoiden kehittäminen digitalouden vaatimusten valossa.

Vielä merkittävämpää on, että globalisaatio asettaa EU:n toiminnan perusteet uuteen valoon. Maapallo on ”kutistunut”, eli eri maiden keskinäinen riippuvuus on voimistunut. Suurimmat ongelmat ovat luonteeltaan enenevästi globaaleja. Ongelmia ei voida hallita, saati ratkaista, ilman aiempaa pidemmälle menevää kansainvälistä yhteistyötä. Tästä on monia esimerkkejä.

Ilmaston lämpeneminen ja kaikki muut ympäristöongelmat ovat tänä päivänä syystä suuren huomion ja huolen aiheena. Mikään maa ei yksin kykene ilmaston lämpenemistä estämään. Tavoitteet voidaan saavuttaa vain,

jos kaikki merkittävät valtiot sitoutuvat kansainvälisiin sopimuksiin. Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump on tunnetusti ilmastoskeptikko, mutta Yhdysvalloissa ymmärrys ilmaston lämpenemisen vaaroista on lisääntynyt. Samoin Kiinassa. On vain ajan kysymys, milloin laaja kansainvälinen rintama ilmaston lämpenemisen torjumiseksi saadaan syntymään. EU on ilmastopolitiikan edelläkävijä, vaikka sen käyttöön ottama päästökauppa vaatii vielä kehittämistä.

Geopoliittiset konfliktit ovat surullista arkipäivää Lähi-idässä, ja vaarallisia selkkauksia on myös muualla. Etenkin Lähi-itä ja Afrikka ovat syystä Euroopan huolenaiheita. Sodat estävät kehittymistä ja aiheuttavat inhimillistä hätää sekä ruokkivat pakolaisvirtoja. Eettisesti kestävä ratkaisu näihin ongelmiin on löydettävissä vain kansainvälisellä tasolla. On EU:n etu olla merkittävä toimija ongelmista keskusteltaessa ja päätöksiä tehtäessä.

Toisen maailmansodan jälkeinen suotuista talouskehitys on osaltaan seurausta siitä, että maailmaan luotiin monenkeskinen, sopimukseen ja pysyviin instituutioihin perustuva järjestelmä. Sen olennaisia osia ovat Kansainvälinen valuuttarahasto IMF, Maailmanpankki, Maailman kauppajärjestö WTO sekä YK ja sen alajärjestöt. Yhdysvallat on presidentti Trumpin johdolla pyrkinyt heikentämään tuota maailmanjärjestystä. On koko Euroopan etu, että EU puolustaa vapaakauppaa ja kansainvälistä yhteistyötä.

Presidentti Trumpin politiikka on iso muutos siihen aikaisempaan linjaan nähden, jossa Yhdysvallat käytti hegemonista asemaansa maailman vakauden edistämiseksi. Yhdysvaltojen asema on kuitenkin etenkin Kiinan nousun seurauksena heikentymässä, ja syntyvä moninapainen valtarakenne aiheuttaa uusia vaaroja. Niiden torjuminen edellyttää unionin jäsenmailta kykyä yhteisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan muodostamiseen.

Euroopan sosioekonominen järjestelmä nojaa markkinatalouden ja hyvinvointivaltion yhdistämiseen. Tämän järjestelmän kestävyys asettaa omia vaatimuksiaan kansainväliselle yhteistyölle. Olisi olennaista kyetä estämään rahanpesua ja veronkiertoa sekä vähentää kansainvälisen rahoitusjärjestelmän kriisialttiutta. Tämäkin vaatii laajaa ja tehokasta kansainvälistä yhteistyötä, jossa EU:lla on paljon annettavaa ja voitettavaa tai menetettävää.

Jos EU:ta ei olisi, pitäisi se välittömästi perustaa. Ei vain siksi, että sillä on merkittäviä saavutuksia tilillään Euroopan sisäisen rauhan ja vaurauden edistäjänä. Vaan myös siksi, että globalisaation logiikka vaatii Euroopalta suurempaa kykyä myötävaikuttaa maapallon suurten ongelmien ratkaisemiseen. Tulevien sukupolvien kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että kykenemme torjumaan ilmaston lämpe-

nemistä ja äärimmäistä köyhyyttä sekä eriarvoisuutta ja epävakaisuutta. Siihen tarvitaan enemmän ja nykyistä toimintakykyisempää unionia.

EU:n tulevaisuudesta keskusteltaessa erehdytään usein ajattelemaan, että tarjolla olisi vain yksiselitteinen valinta kahdesta vaihtoehdosta. Yhtenä vaihtoehtona nähdään keskusjohteinen liittovaltio, joka mitätöi kansallisen itsenäisyyden. Toisena vaihtoehtona tarjotaan kansallisvaltioiden välistä vapaaehtoista yhteistyötä. Tämä pelkistys on monella tapaa harhaanjohtava. Todellisuudessa EU on itsenäisyytensä säilyttäneiden valtioiden liitto, joka nojaa sekä hallitusten väliseen yhteistyöhön että valikoiduilta osin ylikansalliseen päätöksentekoon.

Globalisaation logiikka vaatii, että EU:n kykyä ylikansalliseen päätöksentekoon on määrätyillä alueilla kyettävä vahvistamaan. Pienten maiden kansallinen itsemääräämisoikeus on paljolti ja enenevästi illuusio. Me eurooppalaiset voimme turvata itsenäisyytemme ja etumme vain toimimalla yhdessä. Tämän soisi olevan myös Suomen lähtökohta EU:n tulevaisuudesta keskusteltaessa.

*Sixten Korkman
VTT, ekonomisti*

”Itsemääräämisoikeuttaan menneisyyden tapaan yksin käyttävät kansakunnat eivät kykene ratkaisemaan nykyhetken ongelmia. Yhteisö on itsessään vain välivaihe luotaessa järjestelmää tulevaisuuden maailmalle.”

Euroopan yhdentymisen uranuurtaja JEAN MONNET’n sanat
vuodelta 1976 ovat yhä ajankohtaiset.

EU-sanasto

Alue- ja rakennepolitiikka (koheesipolitiikka). Pyrkii tasoittamaan EU:n alueellisia kehitys- ja elintasoeroja.

Amsterdamin sopimus. Perussopimus, joka määrittä muun muassa EU-kansalaisuuden ja perusoikeudet.

Asetus. EU:n säädös, joka velvoittaa jäsenmaita sellaise- naan heti voimaan tultuaan.

Avoimuusrekisteri. Komission ja parlamentin vapaa- ehtoinen rekisteri edunvalvojille, jotka pyrkivät vai- kuttamaan EU:n päätöksentekoon.

Brexit. Britannian ero EU:sta.

Coreper (Comité des représentants permanents). Jäsenmaiden pysyvien edustajien komitea, joka val- mistelee ministerineuvostojen kokouksia ja päätöksiä. Kokoontuu kahdessa eri kokoonpanossa (I ja II).

Direktiivi. EU:n säädös, joka velvoittaa jäsenmaita muuttamaan lainsäädäntöään. Kutsutaan myös lain- säädäntöohjeeksi.

Ecofin. EU:n valtiovarainministerien neuvosto.

Ennakkoratkaisu. Euroopan unionin tuomioistuimen päätös, jonka se tekee kansallisen oikeuslaitoksen esityksestä.

EU:n presidentti. Eurooppa-neuvoston pysyvä puheen- johtaja.

EU:n puheenjohtajuus. Jäsenvaltioilla puolivuositain kiertävä unionin puheenjohtajuus.

Euroalue. Yhteisvaluutta euroa käyttävät jäsenvaltiot.

Euroopan hiili- ja teräsyhteisö (EHTY). Kuuden maan vuonna 1951 perustama elin, joka loi yhteiset hiili- ja teräsmarkkinat. EHTY sulautettiin vuonna 1967 Euroopan yhteisöön.

Euroopan komissio. Toimielin, joka antaa EU:n lain- säädäntöesitykset ja valvoo perussopimusten nou- dattamista.

Euroopan neuvosto. Hallitustenvälinen järjestö, joka käsittelee ihmisoikeuksia. Ei ole EU:n toimielin.

Euroopan oikeusasiamies. Käsittelee kansalaisten tekemiä kanteluja EU:n toimielimistä. Ne voivat kos- kea hallinnon epäkohtia tai toimivallan väärinkäyttöä.

Euroopan parlamentti. Toimielin, joka päättää EU:n lainsäädännöstä yhdessä neuvoston kanssa, valvoo komission toimintaa sekä nimittää komission puheenjohtajan ja komissaarit.

Euroopan talusyhteisö (EEC). Vapaakauppa- ja tull- alue, joka perustettiin 1957 Rooman sopimuksella.

Euroopan tilintarkastustuomioistuim. Toimielin, joka toimii EU:n varainkäytön ulkoisena tarkastajana.

Euroopan ulkosuhdehallinto (EEAS). Toimielin, joka takaa EU:n ulkoisen toiminnan johdonmukaisuuden

ja tehokkuuden. Koostuu Brysselin keskushallinnosta ja 140 delegaatiosta eri puolilla maailmaa.

Euroopan unionin neuvosto. Toimielin, joka koostuu jäsenmaiden edustajista. EU:n tärkein lainsäätävä.

Euroopan unionin tuomioistuim. Toimielin, joka valvoo EU:n perussopimusten ja lainsäädännön noudattamista.

Euroopan yhtenäisasiakirja. Vuoden 1986 perussopimus, jolla luotiin yhteiset sisämarkkinat.

Eurooppa-neuvosto. Jäsenvaltioiden valtionpäämiehistä koostuva toimielin, jota johtaa EU:n presidentti. Ei säädä lakeja, mutta voi tehdä koko EU:ta sitovia pää- töksiä.

Eurooppa-päivä. Vietetään 9.5.1950 annetun Schuman- julistuksen kunniaksi. Julistus sisälsi aloitteen hiili- ja teräsyhteisön perustamiseksi.

Eurooppalainen kansalaisaloite. Miljoona EU-kansa- laista vähintään seitsemästä EU-maasta voi pyytää komissiota tekemään lakiehdotuksen EU:n toimi- ala- alaan kuuluvassa asiassa.

Eurooppalainen ohjausjakso. Osa uudistettua vakaus- ja kasvusopimusta. Tukee jäsenmaita kilpailukyvy- n ja työllistymisen edistämiseksi.

Eurooppalaiset arvot. EU:n perusarvoja ovat ihmis- arvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo ja oikeusvaltio.

Europarlamentaarikko (MEP, meppi, euroedustaja). Euroopan parlamentin jäsen.

Euroryhmä. Euroa valuuttanaan käyttävien maiden val- tiovarainministereistä koostuva ryhmä, joka edistää jäsenvaltioiden yhteistyötä euroon liittyvissä asioissa.

Frontex. (Frontières extérieures) Euroopan rajavalvon- tavirasto, joka vastaa EU:n ulkorajoja koskevan yhtei- sen politiikan toteuttamisesta.

Hallitustenvälinen konferenssi (HVK). Jäsenmaiden hallitusten väliset neuvottelut perussopimuksen muuttamiseksi.

Hallitustenvälisyys. Valtioiden hallitukset sopivat tie- tyistä asioista keskenään ohi EU-rakenteiden.

Integraatio. Yhdentymisprosessi, jossa kansallisvaltiot yhdistävät voimansa ja luovuttavat osan toimivallas- taan EU:n toimielimille.

Joustava yhteistyö. Ryhmä jäsenmaita tekee yhteistyötä muita nopeammin tietyssä asiassa. Kutsutaan myös syvennetyksi ja tiivistetyksi yhteistyöksi.

Kaksoisenemmistö. Päätöksentekotapa, jossa päätök- sen takana on neuvostossa 55 prosenttia jäsenmaista. Tämän jäsenmaiden enemmistön tulee edustaa 65 prosenttia EU:n kansalaisista.

Komissaari. Euroopan komission jäsen. Jokaisella jäsenmaalla on oma komissaari.

Komiteamenettely (komitologia). Komission on kuul-tava jäsenmaiden asiantuntijakomiteoita, jotka val-voovat EU-lainsäädännön täytäntöönpanoa.

Korkea edustaja. EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspoli-tiikan edustaja, jota kutsutaan myös EU:n ulkominis-teriksi.

Kööpenhaminan kriteerit. Ehdot, jotka EU:hun liitty-vien maiden on täytettävä: vakaat hallintoelimet, toi-miva markkinatalous, kyky omaksua EU:n säännöt ja toimiva julkishallinto.

Liittovaltiokehitys (federalismi). EU:sta puhuttaessa tarkoitetaan toimielinten kasvavaa valtaa. EU ei ole kuitenkaan liittovaltio vaan valtioiden liitto.

Lissabonin sopimus. Perussopimus, joka tuli voimaan 1.12.2009. Muutti EU:ta koskevaa sopimusta ja Euroopan yhteisön perustamissopimusta. Toi muu-toksia päätöksentekoon ja teki Eurooppa-neuvostosta virallisen toimielimen.

Maastrichtin sopimus. Perussopimus, joka perusti Euroopan unionin ja loi talous- ja rahaliiton.

Ministerineuvosto (neuvosto). Euroopan unionin neu-voston kokous ministeritasolla. Ks. Euroopan unio-nin neuvosto.

Määräenemmistöpäätös. EU:n neuvoston päätös, jonka takana on jäsenmaiden määräenemmistö.

Määrävähemmistö. Jäsenmaiden joukko, joka pystyy estämään päätöksen EU:n neuvostossa.

Nizzan sopimus. Perussopimus, joka mahdollisti EU:n laajentumisen 2000-luvulla.

Oikeusperusta. Oikeudellinen normi, johon EU:n toimi-valta perustuu.

Pankkiunioni. Talouskriisien vaikutuksien lieventämi-seksi perustettu Euroopan pankkiunioni koostuu pankkien valvonnasta, kriisijärjestelmästä sekä yhte-näisestä talletussuojasta.

Pariisin sopimus. Perusti Euroopan hiili- ja teräsyhteisön vuonna 1951.

Pariisin ilmastosopimus. Vuonna 2015 hyväksytty kan-sainvälinen sopimus, jonka tavoitteena on ilmaston-muutoksen pysäyttäminen.

Perusoikeuskirja. Määrittää EU:n kansalaisten perus-oikeudet.

Perussopimus. EU:n ja Euroopan yhteisön perustamis-sopimukset ja niitä muuttaneet sopimukset.

Pilarirakenne. Maastrichtin sopimuksen määrittämä EU:n päätöksenteon tapa eri politiikkasektoreilla. Ei enää käytössä.

Poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea (COPS). Valmisteleo EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan päätöksiä sekä seuraa ulkoministerien linjaaman

politiikan toteuttamista. Vastaa myös kriisinhallinta-operaatioiden strategisesta johdosta ja valvonnasta korkean edustajan kanssa.

Pysyvä rakenteellinen puolustusyhteistyö (PRY).

Järjestely, jossa halukkaat EU-maat voivat toteuttaa yhteisiä puolustushankkeita ilman kaikkien jäsenvaltioiden mukanaoloa.

Pääosasto (DG, Directorate Général). Komission pää-osasto, joka vastaa tietyistä politiikkasektoreista; esi-merkiksi maatalouden pääosasto.

Rahoituksen ehdollisuus -mekanismi. Menettelytapa, jolla unioni voisi keskeyttää jäsenmaan EU-rahoituk-sen, jos oikeusvaltioperiaatteen noudattamisessa havaitaan puutteita.

Rikkomusmenettely. Komissio voi käynnistää EU-maata vastaan rikkomusmenettelyn, jos maa laiminlyö EU-lainsäädännön täytäntöönpanon.

Rooman sopimus. Perussopimus, jonka myötä syntyivät Euroopan talousyhteisö ja Euroopan atomienergia-yhteisö.

Schengen-alue. Maat, joiden välisillä sisärajoilla ei ole matkustajien tarkastuksia. Asiaa koskeva sopimus allekirjoitettiin Schengenissä vuonna 1985 alkujaan kuuden valtion kesken.

Sovittelu. Tavanomaisen lainsäätämisyjärjestyksen vii-meinen vaihe neuvoston, parlamentin ja komission kesken.

Subsidiariteettiperiaate (läheisyysperiaate). Sen mukaan päätös on tehtävä kansallisesti, mikäli EU-päätös ei tuo erityistä lisähyötyä. Tunnetaan myös toissijaisuus-periaatteena.

Talous- ja rahaliitto (EMU). Eurovaluutan käyttöönoton mahdollistanut jäsenmaiden yhteistyö.

Tavanomainen lainsäätämisyjärjestys. Jäsenmaita edus-tava neuvosto ja Euroopan parlamentti hyväksyvät yhdessä lait komission ehdotuksesta. Kutsutaan myös yhteispäätösmenettelyksi.

Trilogi. Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission kolmikantaneuvottelut lainsäädännöstä. Epävirallinen, mutta tärkeä yhteydenpidon muoto.

Vakaus- ja kasvusopimus. Väline, jolla ylläpidetään talouskuriä jäsenmaassa valvomalla muun muassa julkisen talouden alijäämää.

Yhteensovittamisyjärjestelmä. Menettelytapa, joka var-mistaa, että Suomella on yhteen sovitettu ja Suomen EU-poliittisia linjauksia vastaava kanta EU:ssa vireillä oleviin asioihin.

Yhteispäätösmenttely. Neuvoston ja parlamentin pää-töstapa komission lakiehdotuksesta. Lissabonin sopimus muutti menettelyn nimen: tavanomainen lainsäätämisyjärjestys.

Yhteisömetodi. Korostaa EU:n toimielinten keskeistä roolia päätöksiä tehtäessä.

Henkilö- ja asiahakemisto

5. artikla 145

7. artikla 11

ACER, ks. Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto

Adenauer, Konrad 16

Afrikka 140, 147, 151, 174, 180

Agenda 2030 73, 150

Ahvenanmaa 80, 83

alkuperämerkintä 119

alue- ja rakennepolitiikka 109

aluekehitystuki 23, 106–107, 114–115

aluepolitiikka 18, 76, 87, 114

Amsterdamin sopimus 41

Arktinen alue 109, 130

arvonlisävero 94, 106, 112–113

asetus 39, 44, 46–47, 51, 90, 99, 131, 142, 174

avoimuus 43, 48, 85–86, 96, 104, 112, 174

avoimuusrekisteri 84–86

Bech, Joseph 16

BEREC, ks. Euroopan sähköisen viestinnän sääntelyviranomaisten yhteistyöelin

biopolttoaine 135

Bismarck, Otto von 12

Borrell, Josep 55, 76

brexit 35, 43, 59, 67–68, 73, 95, 106

Bryssel 12, 22–23, 25, 31, 43, 47, 49, 53–54, 57, 59–60, 64–65, 73, 76–77, 83–89, 91, 144–145, 147

budjetti 18, 23, 77, 82, 88, 98, 100–101, 104, 106, 109, 114, 117–119, 143, 146, 160, 171

CAP, ks. yhteinen maatalouspolitiikka

Cassis de Dijon 95

CEDEFOP, ks. Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus

CEF, ks. Verkkojen Eurooppa -ohjelma

CE-merkintä 156

CEPOL, ks. Euroopan poliisiakatemia

CFCA, ks. Kalastuksen valvontavirasto

Churchill, Winston 16

COPS, ks. poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea

Coreper, ks. pysyvien edustajien komitea

Cotonou-sopimus 151

CPVO, ks. Yhteisön kasvilajikevirasto

DDR, ks. Saksan demokraattinen tasavalta

delegoidut säädökset 42, 51

Delors, Jacques 21, 94

demokratia 8–9, 11, 13, 17, 22, 28, 30, 36, 65, 71–73, 121, 124–125, 170–171

Digitaalinen Eurooppa 98

digitaaliset sisämarkkinat 95, 98–99

direktiivi 21, 39, 44, 51, 66, 94, 96, 112, 131–132, 135, 138, 145, 165

Dublinin asetuspaketti 174

EEAS, ks. EU:n ulkosuhdehallinto

EAKR, ks. Euroopan aluekehitysrahasto

EASA, ks. Euroopan lentoturvallisuusvirasto

EASO, ks. Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto

EBA, ks. Euroopan pankkiviranomainen

EC, ks. Euroopan komissio

ECDC, ks. Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus

ECHA, ks. Kemikaalivirasto

Ecofin, ks. talous- ja rahoitusasioiden neuvosto

ECR, ks. Euroopan konservatiivit ja reformistit

EDA, ks. Euroopan puolustusvirasto

edunvalvoja 84–88

edunvalvonta (lobbaus) 84–86, 158

eduskunta 22, 69, 81–82, 85, 162

EEA, ks. Euroopan ympäristökeskus

EEC, ks. Euroopan talousyhteisö

EFSA, ks. Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto

EFTA, ks. Euroopan vapaakauppajärjestö

EGSA, ks. Euroopan GNSS-virasto

EHEA, ks. Eurooppalainen korkeakoulualue

EHTY, ks. Euroopan hiili- ja teräsyhteisö

EIC, ks. Euroopan innovaationeuvosto

EIGE, ks. Euroopan tasa-arvoinstituutti

EIOPA, ks. Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen

EIP, ks. Euroopan investointipankki

EKP, ks. Euroopan keskuspankki

EMCDDA, ks. Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus

EMA, ks. Euroopan lääkevirasto

EMS, ks. Euroopan valuuttajärjestelmä

EMSA, ks. Euroopan meriturvallisuusvirasto

EMU, ks. Euroopan talous- ja rahaliitto

energia

Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto (ACER) 79

energiamerkki 166

energiamarkkinat 134–135

energiatehokkuus 116, 135–136, 156–157
 energiaunioni 134–135
 ensimmäinen maailmansota 12–13
 EPP, ks. Euroopan kansanpuolue
 EPSO, ks. Euroopan henkilöstövalintatoimisto
 ERA, ks. Euroopan rautatievirasto
 Erasmus 109, 161
 ERDF, ks. Euroopan aluekehitysrahasto
 ERM, ks. valuuttakurssijärjestelmä
 eroaminen unionista 34
 esittelijä, ks. raportööri
 ESMA, ks. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen
 ETA, ks. Euroopan talousalue
 ETSK, ks. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea
 EU:n armeija 176
 EU:n presidentti, ks. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja
 EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja 42, 54–55, 57, 62, 124
 EU:n ulkosuhdehallinto, ks. Euroopan ulkosuhdehallinto (EEAS, EUH)
 EU-edustusto 60, 64, 83, 87, 89, 150, 167
 EU-ministerivaliokunta 64, 80–81, 83
 EU-OSHA, ks. Euroopan työturvallisuus- ja työterveysvirasto
 Euratom, ks. Euroopan atomienergiayhteisö
 Eures, ks. Euroopan työnvälitysverkosto
 euro 16, 21, 35–36, 73–74, 100–102, 104–105, 171
 euroalue 21, 25, 61, 74–75, 101, 103–104
 eurobudjetti 104
 Eurofound, ks. Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö
 Eurojust, ks. Euroopan unionin oikeudellisen yhteistyön yksikkö
 Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR, ERDF) 18, 114
 Euroopan alueiden komitea 51, 76
 Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämisskeskus (CEDEFOP) 79
 Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA) 78
 Euroopan atomienergiayhteisö (Euratom) 15
 Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö (Eurofound) 78
 Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto (EFSA) 79, 156
 Euroopan GNSS-virasto (EGSA) 79
 Euroopan henkilöstövalintatoimisto (EPSO) 76, 89, 167
 Euroopan hiili- ja teräsyhteisö (EHTY) 15–16
 Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EMCDDA) 78
 Euroopan innovaationeuvosto (EIC) 117
 Euroopan investointipankki (EIP) 76, 87, 173
 Euroopan kansanpuolue (EPP) 56, 69, 90
 Euroopan keskuspankki (EKP) 54–55, 57–58, 61, 74–75, 100, 102–103
 Euroopan komissio (EC) 21, 39, 42, 44–45, 49, 52, 55, 57, 97, 155, 163, 167, 173
 Euroopan konservatiivit ja reformistit (ECR) 69
 Euroopan laajuiset verkot (TEN) 139
 Euroopan lentoturvallisuusvirasto (EASA) 79
 Euroopan lääkevirasto (EMA) 78
 Euroopan meriturvallisuusvirasto (EMSA) 78
 Euroopan neuvosto 8, 15, 42
 Euroopan oikeusasiamies 155, 164
 Euroopan pankkiviranomainen (EBA) 78
 Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä (S&D) 69
 Euroopan parlamentin vaalit 11, 18, 55, 63, 65, 154, 162, 171
 Euroopan parlamentti 11, 15–20, 23–24, 29, 39, 42–48, 51–56, 58, 60, 62, 65–70, 75, 80–81, 85, 87–88, 106–107, 112, 118, 128, 131, 138, 140, 148, 154–155, 162, 164, 167, 171
 Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) 77, 115, 164
 Euroopan poliisivirasto (EUROPOL) 78
 Euroopan puolustusvirasto (EDA) 78
 Euroopan rajavaltovirasto (Frontex) 79, 141, 143, 147
 Euroopan rautatievirasto (ERA) 78
 Euroopan sosiaalirahasto 115, 159
 Euroopan sähköisen viestinnän sääntelyviranomaisten yhteistyöelin (BEREC) 79
 Euroopan talous- ja rahaliitto (EMU) 59, 71, 95, 100–104, 170
 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) 51, 76, 86
 Euroopan talousalue (ETA) 22, 30, 33, 94, 154
 Euroopan talousyhteisö (EEC) 15, 16, 18, 22, 35, 41, 94, 100, 114, 119, 131
 Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) 79
 Euroopan tautienekhäisy- ja -valvontakeskus (ECDC) 79
 Euroopan tilintarkastustuomioistuin 74–75, 87
 Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto (EASO) 79
 Euroopan työnvälitysverkosto (Eures) 159
 Euroopan työturvallisuus- ja työterveysvirasto (EU-OSHA) 78
 Euroopan ulkosuhdehallinto (EEAS, EUH) 42, 55, 76, 122, 124, 150
 Euroopan unionin neuvosto (ministerineuvosto) 18, 29, 42–48, 51–53, 58, 60–66, 70, 75–76, 81, 84–85, 87–88, 91, 106, 112, 124, 134, 138, 140, 159, 171
 Euroopan unionin oikeudellisen yhteistyön yksikkö (Eurojust) 78, 144
 Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) 79
 Euroopan unionin tuomioistuin 10–11, 66, 74, 95, 97, 112, 140, 164
 Euroopan vakausmekanismi (EVM) 103
 Euroopan vakuutus- ja lisäläkeviranomainen (EIOPA) 79

- Euroopan valuuttajärjestelmä (EMS) 21, 100
 Euroopan vapaakauppajärjestö (EFTA) 22, 33
 Euroopan yhteisö (EC) 12, 14, 20, 22, 40, 116, 122, 134
 Euroopan talousyhteisö (EEC) 15, 22
 Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto (Eurostat) 87
 Euroopan yhtenäisasiakirja 21, 41
 Euroopan yhtyneen vasemmiston konfедераatioryhmä
 / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto (GUE-GNL) 69
 Euroopan ympäristökeskus (EEA) 79, 131
 eurooppalainen kansalaisaloite 42, 44, 153, 155, 163
 Eurooppalainen korkeakoulualue (EHEA) 160
 eurooppalainen ohjausjakso 59, 104
 eurooppalainen puolustusrahasto 145
 eurooppalainen sairaanhoitokortti 154, 157
 eurooppalaiset arvot 10–11, 33, 123, 170, 177
 Eurooppaministeri
 Eurooppa-neuvosto (EU-huippukokous) 29, 34–35, 42,
 44, 55, 57, 59, 61, 64, 122, 124
 Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja (EU:n presidentti)
 24, 42, 44, 55, 57, 122
 Eurooppa-päivä 14, 166
 europarlamentaarikko (meppi) 19, 40, 45–46, 48, 53, 55,
 65–71, 75, 90
 EUROPOL, ks. Euroopan poliisivirasto
 euroryhmä 61
 Eurostat, ks. Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto
 EU-sihteeristö 81
 EU-suurlähettiläs, ks. pysyvä edustaja
 EVM, ks. Euroopan vakausmekanismi

 federalismi 17
 Fontaine, Nicole 16
 FRA, ks. Euroopan unionin perusoikeusvirasto
 Frontex, ks. Euroopan rajavaltovirasto

 Gasperi, Alcide de 16
 globalisaatio 21, 71, 111–112, 122–123, 158, 177, 180–181
 GUE-GNL, ks. Euroopan yhtyneen vasemmiston kon-
 fедераatioryhmä / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto

 Hakkarainen, Teuvo 72
 hallitusten välinen konferenssi (HVK) 40
 hallitustenvälisyys 58, 122–123, 126
 Hansa-maat 104
 harvaan asuttujen alueiden tukeminen 108
 Hautala, Heidi 65, 73
 Heinäluoma, Eero 71
 hiilineutraali 73, 128, 172–173
 Hirschmann, Ursula 17
 Hitler, Adolf 13
 Horisontti Eurooppa (tutkimuksen puiteohjelma)
 108–109, 117
 Huhtasaari, Laura 73
 HVK, ks. Hallitusten välinen konferenssi
 hybridiuhka 123, 144–145, 176–177

 ID, ks. Identiteetti ja demokratia -ryhmä
 Identiteetti ja demokratia -ryhmä (ID) 69
 ihmisarvo 9, 11
 ihmisoikeudet 8–9, 11, 28, 36, 42, 68, 71, 73, 121–122, 124,
 141, 149–150, 154, 170, 178
 ihmisoikeussopimus 15
 ilmasto- ja energiapaketti 126
 ilmastoneutraali, ks. hiilineutraali
 ilmastonmuutos 25, 53, 57, 71–73, 107, 109, 115, 118, 121,
 126–128, 130–131, 133–134, 137, 139, 151, 169, 171, 174,
 177
 IMF, ks. Kansainvälinen valuuttarahasto
 IMO, ks. Kansainvälinen merenkulkujärjestö
 innovaatioasuorituskyky 116
 integraatio 10, 20, 29, 41, 43, 109, 114, 123, 145, 170
 integraatiopolitiikka 22
 InvestEU 117
 Islanti 30–31, 33, 95, 146, 154, 175
 iss, ks. Euroopan unionin turvallisuusalan
 tutkimuslaitos
 Itämeri 133, 139

 jaettu toimivalta 48, 150
 jäsenneuvottelut 24, 29

 Kaarle Suuri 12
 kabinetti 54, 85
 Kalastuksen valvontavirasto (CFCA) 78
 kalastus 50, 61, 67, 108, 119
 Kansainliitto 13
 Kansainvälinen merenkulkujärjestö (IMO) 128
 Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) 24, 103–104, 180
 kansalaisaloite 42, 44, 153, 155, 163
 kansalaisten oikeudet 9, 11, 42, 50, 153–155, 159
 kansallinen tuki 109
 kansalliset parlamentit 42, 81
 kansallisuusaate 12, 127, 177
 kansanterveys 50, 66
 kansanäänestys 23–24, 29–30, 34–35, 40–41, 43, 83
 kantelu 76, 155, 164
 Katainen, Elsi 70, 72
 Katainen, Jyrki 56
 kaupan esteet 94, 96, 148–149, 179
 kauppapolitiikka 22, 50, 72, 89, 123, 148, 171, 179
 kehitysyhteistyö 50, 150
 Kemikaalivirasto (ECHA) 76, 79
 kestävä kehitys 131, 174
 kielet 10, 29, 43, 86, 89–91

- kiertotalous 131–133, 172
 КІКУ, ks. kilpailukykyneuvosto
 kilpailukykyneuvosto (КІКУ) 61
 kilpailupolitiikka 54, 61, 110–111, 179
 kilpailusäännöt 50, 110–111, 137
 kirjeenvaihtaja 85
 Kissinger, Henry 124
 koheesio 108, 114–115
 koheesiorahasto (KR) 114–115
 koheesiotuki 114
 kokonaisturvallisuus 63, 147, 176
 collegio 52–54, 56
 komissaari 52–54, 56, 61, 65, 69, 85
 komissio 15, 21, 29, 31, 39, 42, 44–49, 51–58, 60, 62,
 64–66, 70, 75–77, 80–81, 84–88, 94, 96–98, 103–104,
 106–107, 110–113, 115–118, 124, 127–128, 130–132, 134–
 135, 139, 141–143, 145–146, 148, 150–151, 155, 158–159,
 163–165, 167, 170–173, 175–176
 komission puheenjohtaja 44, 52, 54–58, 65, 72, 171, 173
 kotouttaminen 109, 115, 142
 koulutus 48, 50, 61, 115, 117, 151, 154–155, 158–161
 kriininhallintaoperaatio 125, 144
 kulttuuri 50, 61, 160–161
 kulttuuripolitiikka 160
 kuluttaja-asioiden neuvosto (TSTK) 61
 kuluttajan oikeudet 155
 kumppanuusmaat 32–33, 150–151, 174
 Kumpula-Natri, Miapetra 71
 kuulemismenettely 66
 kuulemisprosessi 53
 kuulemistilaisuus 54, 65
 kyberhyökkäykset 144–145
 kyberturvallisuus 99, 146
 Kööpenhaminan kriteerit 28

 laajentuminen 8, 18, 20, 24, 26, 28–33, 40, 59, 66, 114, 175
 Lagarde, Christine 54–55, 75
 laillinen maahanmuutto 142, 174
 lainsäädäntö 28–29, 36, 39, 42, 44, 48–54, 56, 58, 60, 62,
 65–66, 69–70, 74, 80–82, 84, 86, 95–99, 116, 122, 126,
 131, 133, 137, 155, 159, 160, 163–165, 172
 lausunnot 29, 51, 66, 76, 81, 97
 Liikanen, Erkki 22
 liikennepolitiikka 48, 137
 liittovaltio 36, 181
 liittymissopimus 29, 83
 Lissabonin sopimus 11, 24, 40–43, 48, 50, 57, 65–66, 85,
 122, 131, 140, 154
 lobbaus, ks. edunvalvonta
 luomu 156
 luonnonsuojelu 72–73, 118
 Luova Eurooppa 160
 Luxemburg 14, 26, 64–65, 68, 74–76, 87, 89, 105, 114,
 128, 143, 146
 läheisyysperiaate, ks. subsidiariteetti
 Länsi-Balkan 30–31, 175

 maahanmuuttokriisi 25, 140–141, 144, 151
 maahanmuuttopolitiikka 73, 140, 142, 174
 Maailman kauppajärjestö (WTO) 118, 122, 149, 180
 maakaasu 134, 136
 maaseudun kehittäminen 68, 108, 115, 118–119
 Maastrichtin sopimus 20, 41, 100, 122
 maatalous 18, 23, 48, 50, 53–54, 60–61, 66, 68, 70, 76,
 107, 115, 117–119
 maataloustuet 106–109, 118–119
 matkustajien oikeudet 157
 media 10, 29, 48, 85, 170, 175
 meppi, ks. europarlamentaarikko
 MFF, ks. monivuotinen rahoituskehys
 Michel, Charles 55
 Modig, Silvia 73
 monikielisyys 90
 monivuotinen rahoituskehys (MFF) 64, 90, 106
 Monnet, Jean 14, 17, 181
 muuttoliike 57, 107, 140–143, 150–151, 169, 174–175, 177
 monenkeskinen sääntöperusteinen järjestelmä 170, 180
 määräenemmistö 20, 42, 55, 60, 62, 106, 112, 131, 159, 171
 määrävähemmistö 62

 naapuruus- ja kumppanuuspolitiikka 32–33
 Napoleon 12
 Nato 14, 30, 144–147, 176–177
 neljä vapautta (sisämarkkinat) 21, 94
 nettomaksaja 64, 73, 95, 107, 109, 115
 Neuvostoliitto 13–14, 22, 24, 122
 Niinistö, Ville 72
 nimisuoja 119
 Nizzan sopimus 40–41, 87
 nuorisasiat 50, 61, 115, 159
 nuorisotyöllisyysaloite (YEI) 159

 OECD, ks. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen
 järjestö
 OEEC, ks. Euroopan taloudellinen yhteistyöjärjestö
 off-the-record 85
 OHIM, ks. Yhdenmukaistamisvirasto
 oikeus- ja sisäasiat 61, 68
 oikeusasiamies 76, 155, 164
 oikeusvaltioperiaate 10–11, 28, 30, 56, 63, 71, 107, 150,
 170, 178
 OLAF, ks. Euroopan petostentorjuntavirasto
 opt-out 35

.....

palkka 88
palveludirektiivi 21, 96
pankkiunioni 71, 104
Pariisin ilmastositopimus 42, 115, 127–128, 148, 172
Pekkarinen, Mauri 72
perusoikeuskirja 9, 11, 42, 153–154
perussopimukset 8–9, 11, 17, 20–21, 24, 28, 34, 39,
40–42, 52, 62, 66, 74, 83, 87, 131, 155, 171
perustamissopimus 17
perustuslaki 24, 40–41
Pietikäinen, Sirpa 71
poliittinen ryhmä 46, 55, 65–67, 69–70, 87–88
poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea (COPS) 144
polkumyynti 149
protektionismi 118, 123, 149
PRY, ks. pysyvä rakenteellinen puolustusyhteistyö
Ptolemaios 8
puheenjohtajamaa 23, 62, 128
puheenjohtajuus 62
puhemies 16–17, 54–55, 65, 67
pysyvien edustajien komitea (Coreper) 60–61, 64
pysyvä edustaja (EU-suurlähettiläs) 64
pysyvä rakenteellinen puolustusyhteistyö (PRY) 43
pääomamarkkinaunioni 71, 104
pääomien vapaa liikkuminen 94, 112
pääosasto 47, 52–53, 85, 127, 150
päästöjen vähentäminen 128–129, 137
päästökauppa 180
päästökauppajärjestelmä 53, 107, 129
päättökenteko 18, 22, 24, 39–45, 58, 62, 64–65, 72–73,
75, 80–81, 84–85, 103, 112, 134, 162, 171, 181

.....

rahopolitiikka 50, 74–75, 100
rahoituksen ehdollisuus 107, 115
rahoituskehys 3, 59, 64, 106–107, 118
rakennepolitiikka 109
raportööri (esittelijä, mietinnönlaatija) 66
ratifiointi 24, 29, 40–41, 65–66, 81
RE, ks. Renew Europe -ryhmä
REFIT-ohjelma 49
rekrytointi 43, 53, 159
Renew Europe -ryhmä (RE) 69
resurssitehokkuus 71, 131, 133
rikkomusmenettely 97, 164
roaming-maksut, ks. verkkovierailumaksut
Rooman sopimus 15, 17, 41, 158
.....
s&d, ks. Euroopan parlamentin sosialistien ja
demokraattien ryhmä
Saksan demokraattinen tasavalta (DDR, Itä-Saksa) 14
Saksan liittotasavalta (BRD, Länsi-Saksa) 14, 16
Sarvamaa, Petri 71

Sassoli, David-Maria 54–55, 67
Schengen-alue 33, 35, 140, 142, 146
Schengenin sopimus 21, 43, 146
Schuman, Robert 14, 17, 36
Schumanin julistus 14, 17
sininen kortti 143
sisämarkkinat 15, 21, 22, 33, 36, 50, 53–54, 58, 61, 66, 68,
74, 93–96, 98–99, 107, 110–114, 116, 157, 160, 170, 179,
180
sitoutumattomat 69
siviilikriisinhallinta 125, 144–145
SOLVIT-verkosto 96
sosiaalinen ulottuvuus 158
sotilasesikunta 145
sovittelukomitea 45
Spinelli, Altiero 17
Stalin, Josif 13
Strasbourg 19–20, 65, 69, 73, 87
strateginen autonomia 146, 176
subsidiariteetti (läheisyysperiaate, toissijaisuusperiaate)
20, 48, 81
suuri valiokunta 81
syrijntä 11, 99, 157, 158
Syyria 32, 122, 140, 175
.....
Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD)
15, 49
talous- ja rahaliitto (EMU), ks. Euroopan talous- ja
rahaliitto
talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (Ecofin) 61
talous- ja sosiaalikomitea, ks. Euroopan talous- ja
sosiaalikomitea (ETSK)
talouskriisi 24, 30, 75, 104, 114, 116, 124
tasa-arvo 9, 11, 56, 71, 79, 149, 154
tavaroiden vapaa liikkuminen 21, 93–94, 112–113
tekoäly 98, 137, 158, 177, 178
TEN, ks. Euroopan laajuiset verkot
teollisuuspolitiikka 20, 111, 128, 179
terrorismi 25, 32, 106, 143–146, 169, 176–177
tiedotus 85, 131
tiivistetty yhteistyö 146–147, 170
toimielimet 15, 24, 28, 40, 42, 44–45, 51, 57, 60, 64,
74–77, 80, 86–87, 89–90, 104, 118, 155, 164
toimivalta 20, 40, 42, 48, 50, 60, 72–74, 77, 80–83, 110,
122, 140, 142, 148, 150, 158–159, 163, 171
toinen maailmansota 13–14, 15, 16, 17, 180
toissijaisuusperiaate, ks. subsidiariteetti
Torvalds, Nils 72
trilogi 48, 62
troikka 62, 103
TSTK, ks. kuluttaja-asioiden neuvosto
Tukholman ohjelma 87

tulkkkaus 89–90
 tulkki 90, 91
 tulliliitto 50, 94
 tulliuioni 15
 Turkki 8, 30, 32, 141, 175
 turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 43, 68, 121, 144, 171, 176–177
 turvallisuusstrategia 123, 145
 turvapaikanhaku 25, 71, 109, 140–143, 174
 tutkimuksen puiteohjelma, ks. Horisontti Eurooppa
 tutkimus 50, 53, 61, 66, 68, 71, 77, 84, 107, 108–109, 116–117, 130, 179
 työehdot 138, 158
 työelämä 154, 158
 työllisyys 15, 37, 56, 61, 68, 108, 158–159
 työllisyys- ja sosiaalipolitiikka 61, 158
 työryhmä 17, 47–48, 60, 70, 91
 työttömyys 13, 103, 115, 158–159, 178
 työvoiman vapaa liikkuminen 10–11, 21, 29, 138, 142

 UAN, ks. ulkoasiainneuvosto
 Ukraina 27, 31, 32, 59, 79, 105, 125, 144
 ulko- ja turvallisuuspolitiikka 20, 29, 42, 54, 55, 57, 62, 76, 81, 122–124, 150, 176, 181
 ulkoasiainneuvosto (UAN) 61, 64, 76
 ulkorajojen valvonta 140, 142–143, 147, 174
 unionin kielet 10, 43, 90–91
 unionin säännöstö 22, 29
 Urpilainen, Jutta 56

 vakaus- ja kasvusopimus 101
 valiokunta 43, 45–46, 64–70, 72, 80–81, 83, 87, 164
 valmistevero 112–113
 valtiontuki 110, 149
 vapaakauppasopimus 22, 148, 151
 vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue 43, 50
 vapaus 9, 11–12, 21, 28, 42, 154, 160
 varjoesittelijä, ks. varjoraportööri
 varjoraportööri (varjoesittelijä) 46, 70
 vastavuoroinen tunnustaminen 95
 vastavuoroisuusperiaate 159
 Veil, Simone 17
 velkakriisi 103–104
 Verkkojen Eurooppa -ohjelma (CEF) 109, 139
 verkkokauppa 99, 157
 verkkovierailumaksut (roaming-maksut) 99, 155, 157
 veroskandaalit 112–113
 verotus 24, 61–62, 83, 94, 96, 103, 110, 112–113, 131, 171–172
 verovapaa myynti 83
 vetoamus 153, 155, 164
 Vihreä diili 173
 Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä 69
 Virkkunen, Henna 71
 Von der Leyen, Ursula 55–56, 171
 WTO, ks. Maailman kauppajärjestö
 vuosibudjetti, EU:n 88, 98, 106, 119, 171
 välillinen verotus 112
 väärinkäytösten ilmoittajat 165

 YAN, ks. yleisten asioiden neuvosto
 YEI, ks. Nuorisotyöllisyysaloite
 yhdenvertaisuus 11, 73
 yhteensovittamisjärjestelmä 80
 yhteinen maatalouspolitiikka (CAP) 70
 yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 43, 121, 144
 yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka 20, 29, 57, 76, 81, 122–123, 150, 176, 181
 yhteismarkkinat 15, 96, 122
 yhteispäätös (yhteispäätösmenettely) 20, 42, 48, 66, 106, 118, 131, 140
 yhteisöllisyysvaje 124
 yhteisömenetelmä, ks. yhteisömetodi
 yhteisömetodi 43–44
 Yhteisön kasvilajikevirasto (CPVO) 78
 yhtiöverotus 112–113
 yksimielinen päätöksenteko 29, 34, 40, 60, 62, 72, 87, 106, 112, 122–123, 134, 159, 171, 175
 yksinkertainen enemmistö 61, 62
 yksinomainen toimivalta 48, 148
 yleisten asioiden neuvosto (YAN) 61
 ympäristömerkki 157
 ympäristönsuojelu 18, 21, 107, 118, 131–133, 154, 156, 172
 ympäristöpolitiikka 18, 20, 47–48, 50, 52–53, 54, 60–61, 66, 68, 72, 127, 131–134, 137, 148–149, 172–173, 180
 yritysfrusiot 110

 äänestysprosentti 65, 162, 171
 äärioikeisto 10, 69, 170, 177

 öljykriisi 18

Kuvalähteet

- s. 6 Abraham Ortelius: *Theatrum Orbis Terrarum*, Europe (1570). Science History Images / Alamy Stock Photo
- s. 8 Mukailtu lähteestä Bibi Saint-Pol. Wikimedia Commons
- s. 9 Tizian: *The Rape of Europa* (1560–1562). Wikimedia Commons
- s. 13 Everett Historical / Shutterstock
- s. 15 svet110. iStockphoto
- s. 16 Adenauer: Katherine Young. Bundesarchiv / Wikimedia Commons; Churchill: Library of Congress, Prints & Photographs Division, Farm Security Administration/Office of War Information Black-and-White Negatives; Fontaine: EU, EP Multimedia Centre; Bech: Agence Meurisse. gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France; Gasperi: INTERFOTO / Alamy Stock Photo
- s. 17 Hirschmann: tuntematon kuvaaja. Historical Archives of the EU, AS-210; Schuman: EU, EP Multimedia Centre; Spinelli: EU, EP Multimedia Centre; Monnet: EU, EP Multimedia Centre; Spaak: EU, EP Multimedia Centre; Veil: EU, EP Multimedia Centre
- s. 18 beyhanyazar. iStockphoto
- s. 19 EU, EP Multimedia Centre
- s. 20 EU, EP / Flickr
- s. 23 EU, EP Multimedia Centre
- s. 25 Tussitaikurit ja Eurooppatiedotus
- s. 28 Chalffy. iStockphoto
- s. 31 Mauro Bottaro. European Union / EC – Audiovisual Service
- s. 33 jarretera. 123RF
- s. 34 Lukassek. iStockphoto
- s. 35 Chappatte, *The New York Times*, www.chappatte.com
- s. 37 Unigrafia ja Eurooppatiedotus
- s. 38 Sebastien Pirlet. EU, EP Multimedia Centre
- s. 41 EU, EP Multimedia Centre
- s. 44 Tussitaikurit ja Eurooppatiedotus
- s. 46 Pleasureofart. iStockphoto; DmitryMo. iStockphoto
- s. 47 Tetiana Lazunova. iStockphoto; Pleasureofart. iStockphoto
- s. 49 olrat. iStockphoto
- s. 50 Riitta Supperi. Keksi / Team Finland
- s. 53 Mauro Bottaro. EU, EC – Audiovisual Service
- s. 55 Daina Le Lardic. EU / EC – Audiovisual Service
- s. 56 EU, EP Multimedia Centre; Jukka-Pekka Flander. SDP / Flickr
- s. 58 EU, European Council Newsroom
- s. 59 EU, European Council Newsroom
- s. 62 eu2019.fi
- s. 63 Tussitaikurit ja Eurooppatiedotus
- s. 64 Suomen pysyvä EU-edustusto
- s. 67 Lauri Heikkinen. Prime Minister's Office, Finland, EU2019FI
- s. 70 Genevieve Engel. EU, EP Multimedia Centre
- s. 71 EU, EP Multimedia Centre
- s. 72 EU, EP Multimedia Centre
- s. 73 EU, EP Multimedia Centre
- s. 74 Vogelsp. iStockphoto
- s. 77 EU / EC – Audiovisual Service
- s. 81 Unigrafia ja Eurooppatiedotus
- s. 82 Hanne Salonen. Eduskunta / Flickr
- s. 83 Joel Carillet. iStockphoto.
- s. 84 Henrik Karlsson
- s. 85 Heli Satuli
- s. 86 SKAL
- s. 89 MicroStockHub. iStockphoto
- s. 91 Laura Salo
- s. 92 calvste. iStockphoto
- s. 95 Roni Rekoma. Lehtikuva
- s. 97 ymgerman. iStockphoto (pohjakartta)
- s. 101 Marc_Osborne. iStockphoto
- s. 104 Grafner. iStockphoto
- s. 110 Mauro Bottaro. EU / EC – Audiovisual Service
- s. 117 skynesher. iStockphoto
- s. 120 Edward Echwalu. EU, ECHO / Flickr
- s. 123 EEAS / Flickr
- s. 125 EUMM / Flickr
- s. 127 Samuele Fischetti. EU, EC
- s. 129 izhairguns. iStockphoto
- s. 130 jrphoto6. iStockphoto
- s. 133 Fok_It / Joonas Rinta-Kanto
- s. 135 zstockphotos. iStockphoto
- s. 138 Teemu Kuusimurto. Ympäristöministeriön kuvapankki
- s. 139 Peter Vahlersvik. iStockphoto
- s. 141 EU, EP / Flickr
- s. 147 Angelos Tzortzinis. EU / EC – Audiovisual Service
- s. 152 Adam Berry. EU / EC – Audiovisual Service
- s. 154 Eurooppatiedotus
- s. 155 Tussitaikurit ja Eurooppatiedotus

- s. 156 Unigrafia ja Eurooppatiedotus
- s. 161 Jarmo Piironen. iStockphoto
- s. 162 Milla Paloniemi
- s. 163 Kimmo Räsänen. Eurooppatiedotus / Flickr
- s. 165 Dominic Dudley. Shutterstock
- s. 168 imaginima. iStockphoto
- s. 173 Lukasz Kobus. EU / EC – Audiovisual Service
- s. 174 Enni Kallio. Suomen Pakolaisapu
- s. 177 Unigrafia ja Eurooppatiedotus
- s. 179 Finland Promotion Board. Ulkoasiainministeriö
/ finland.fi/emoji
- s. 180 Roni Rekomaa. Lehtikuva
- s. 192 Sami Reivinen. Valokuvaamo Klik

Kirjoittaja

FM **Heli Satuli** (s. 1980) on EU- ja taloustoimittaja. Hän työskentelee parhaillaan päättäjämediaan MustReadin Brysselin kirjeenvaihtajana. Satuli on toiminut aiemmin muun muassa *Aamulehden*, *Kauppalehden* ja *Nykypäivän* EU-kirjeenvaihtajana, Euroopan parlamentissa erityisavustajana, matkailu- ja ravintola-alan työnantajajärjestön viestintäpäällikkönä, tiedottajana Outokummun konsernaviestinnässä sekä kansanedustajan avustajana eduskunnassa.

”Lämmin kiitos kaikille suomalaisille EU-asiantuntijoille, jotka ovat jakaneet aikaansa ja asiantuntemustaan tätä kirjaa tehdessä. Erityiskiitos miehelleni Henrille sekä tyttärilleni Siljalle ja Stellalle tuesta ja ymmärryksestä.”

Miten Suomesta tuli Euroopan unionin jäsen?
Millaista valtaa on mepeillä? Onko subsidiariteetti-
periaate jotain syötävää? Kuinka EU:hun pääsee töihin?
Millaisten ongelmien ratkaisemiseen unionin pitää
keskittyä lähivuosina? Entä mitä hyötyä EU:sta on juuri
sinulle? Näihin ja lukuisiin muihin EU:n toimintaa
koskeviin kysymyksiin löydät vastauksen tästä kirjasta.

eurooppatiedotus.fi
Ulkoministeriö

978-952-281-620-7 (print)

978-952-281-621-4 (pdf)

978-952-281-622-1 (e-pub)

Gaudeamus